

Vol. 15 No. 15 January 2021 to June 2021 ISSN No. 2348-8298

Chanakya

ಚಾಣಕ್ಯ

JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE

Felicitation Volume
Prof. Harish Ramaswamy

Department of Political Science
A Refereed, Bi Annual, Bi Lingual, Peer Reviewed, Journal of Chanakya Alumni Association,
Department of Political Science,
Karnatak University, Pavate Nagar,
Dharwad-580003

THE POLITICAL SCIENCE ASSOCIATION AND CHANAKYA ALUMNI ASSOCIATION

For supporting Curricular and Co- Curricular activities of the Department (Estd. 1959) the Political Science Association was established in 1975. Today the Association is able to carry out most of the activities of the Department. During the past 55 years, thousands of students have passed out of the Department and are well placed in the society. The Alumni established in 2005, under the nomenclature "The Chanakya Alumni Association" is supporting the Department in terms of infrastructure development and academic activities including support to this Journal.

Call for Articles

Chanakya is a refereed bi annual, bi lingual, Peer reviewed journal published from the Department of Political Science to provide a forum for discussion/ dialogue/debate and for exchange of ideas on issues of contemporary relevance. The journal welcomes original, theoretical and insightful writings. It is also open for empirical research articles and case studies etc. Book reviews are encouraged.

However, it must be noted that the journal does not in any way take the responsibility for the opinions expressed by authors through their writings and it will be the sole responsibility of the authors to defend their writings.

There is also a column for readers interaction on issues raised in the articles. All such letters/ dialogues/ debates / must be addressed to the executive editor or the e mail given.

The journal has no barrier of disciplines. Articles of all disciplines are welcome but should be of general interest.

Note : All articles/letters/ dialogues / debates will be subject to evaluation by Editorial Board Referees confidentially chosen by editorial board. The decision of the editorial board is final in all these matters.

Editorial Board

Department of Political Science,

Karnatak University, Pavate Nagar, Dharwad-580 003

© 2013. All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or copied in any form by any means without prior written permission of the publisher.

The views expressed in this publication are purely the personal judgments of the authors and do not in any way reflect the views of the department or of the editorial board or the executive editor or publisher of the Journal.

All efforts are made to ensure that the published information is correct. The journal or department or the editorial board or the executive editor or publisher is not responsible for any errors caused due to oversight or otherwise.

Published by: Department of Political Science, Karnatak University, Pavate Nagar, Dharwad-580 003, Karnataka, India

Place of Publication: Department of Political Science, Karnatak University, Pavate Nagar, Dharwad-580 003, Karnataka, India

Printed at: Cetra

Note : Constitution of the Editorial Board shall be the sole privilege of the Chanakya Alumni Association. In case of difference of opinion, in the Editorial Board, majority view shall prevail.

For Membership of Chanakya Alumni Association and
Application Forms Contact

Secretary, Chanakya Alumni Association Department of Political Science
Karnatak University, Pavate Nagar, Dharwad-580 003 Karnataka, India

OR

Download it from website: chanakyaalumni.org

OR

Can be taken from the end of the Journal where an application form is attached

Contents
ENGLISH

Sl. No.	Title of the Article	Name of Author(s)	Page No.
1	Karnataka Legislative Assembly : more representative but less efficient functionally	Dr. P. S. Jayaramu	1
2	What does 2022 hold for Karnataka Politics?	Dr. Sandeep Shastri	9
3	Women Empowerment: NGO's in Karnataka - A Study of Downward Accountability	Ms. Sarah Naqvi Shirin Dr. Jeevan Kumar	13
4	Role of Bureaucracy in Policy Formulation in India	Dr. S. A. Palekar	27
5	Technology, Politics and the State: India after Green Revolution	Dr. Muzaffar Assadi	33
6	The Role of RTI (Right to Information) in Good Governance in Karnataka	Dr. G.T. Ramachandrappa	41
7	National Education Policy: At a Glance	Dr. Kamalaxi G. Tadasad	48
8	Women Empowerment and Constitutional Provisions for Women in India	Dr. M. Yariswamy	53
9	Kannada Language Variety: North, South and the Linguistic Reality	Dr. Shakira Jabeen B	61
10	Prospective of peasant movements in Karnataka	Dr. H. A. Katagur	75
11	Women Empowerment in India: Issues and Challenges	Dr. Jayaramaiah	83
12	Secularism and its Discontents: Perspectives from the Indian Constitution	Dr. S. S. Sreegiri Dr. S. N. Hullannavar	92

13	Women Participation in Political Parties Internal Structure	Dr. Basavarajeshwari R. Patil	97
14	Role of Opposition Parties in Democracy	Dr. Nasirahamed M. Jangubhai	101
15	Role of Non Government Organizations in Strengthening of Women Empowerment in India	Dr. Naveenkumar G. Tippa Dr. Sangeetha R. Mane	105

Kannada

Sl. No.	Title of the Article	Name of Author(s)	Page No.
16	ಮಾನವಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಕುರಿತು ಒಂದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ನೋಟ	ರಾಜಾರಾಮ ತೋಳ್ಗಾಡಿ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಬಿ. ಶೆಟ್ಟಿ	113
17	ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಡೆದ ಮಂಥನ: ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನುಭವಗಳ ಜೊತೆ ಒಂದು ಚರ್ಚೆ	ಡಾ. ಪಿ. ಎಲ್. ಧರ್ಮ	125
18	ಭಾರತದ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ: ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ	ಡಾ. ವಿರುಪಾಕ್ಷಪ್ಪ ವಾಯ್. ಕೆ. ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ಖಾನ್	136
19	ಡಾ.ವಂದನಾಶಿವರವರ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಜೀವಂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ	ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಹೊಂಬಾಳ್ ಡಾ. ಸೌಮ್ಯ ಆರ್	149
20	ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ : ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ	ಶ್ರೀ. ನರಸಿಂಹ ಎನ್ ಡಾ. ಎನ್. ಎಂ. ಸಾಲಿ	160
21	ಕರ್ನಾಟಕದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ: ಒಂದು ಅವಲೋಕನ	ಡಾ. ಜಗದೀಶ ಬಿ. ಗೌಡ	166
22	ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜಕಾರಣದ ಪುನರ್ರಚನೆಯ ಅಗತ್ಯತೆ: ಒಂದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ	ಡಾ. ಬಸಪ್ಪ ಅಥಣಿ	173
23	ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ	ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪಾ ಎಸ್.ಕುರಬರ ಡಾ. ಬಿ.ಎಮ್. ರತ್ನಾಕರ	185
24	ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು	ಡಾ. ವೀಣಾ ಈ.	191
25	ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ನಾಯಕತ್ವದ ಸವಾಲುಗಳು	ಪವನಕುಮಾರ ಕೆ.	199

From the Editor's desk....

Dear colleagues,

As the dawn approaches everything comes to an end to begin a new day. Chanakya Journal was started as a humble attempt to recognize and provide an opportunity for the scholars, students, professionals and others to express themselves in the vernacular as well as in English language. The journal has seen many ups and downs and this currently in India is getting recognition by the UGC. From its quality of printing to content and the selection of blind referring this journal has maintained highest standard of ethical and editorial values. The panel of editors as you see, seems to represent those superannuated as yet, this is so because we could not hold the alumni general body meeting given the various professional and other challenges. However we will soon convene the same.

Under the circumstances it was felt unethical to replace the present editorial board unilaterally and hence, as Chairman of the department, I have taken the responsibility of retaining previous editorial board and writing this new editorial, seeking consent from the alumni. These journals Vol. No. 15 coming out in honour of the superannuation of Professor Harish Ramaswamy, who served the department of Political Science for 29 years and is now serving as the founder Vice Chancellor of Raichur University, Raichur. The articles here cover the spectrum of political science contributed by the scholars to honour the academic credibility of superannuating Professor Harish Ramaswamy. It would be a feast for scholars to read and retain these journals. As an editor- in charge of the two journals, I am thankful to all the contributors and look forward for their continuous support. I also thank the superannuated and the superannuating in the editorial board for their support and service to department and to the journal and unveil the new horizon from the next addition for this Chanakya Journal.

We are indeed in the department grateful to Hon'ble Vice Chancellor and other administrative officials both teaching and non-teaching staff of Karnatak University, Dharwad and ARTEC for all the support extended for the support extended to the publication of the journal.

Looking forward to working with new editorial board. I stress for the need for quality and begin a new day. Thanking you

Dr. B.M. Ratnakar

Chairman

Department of Political Science,
Karnatak University, Dharwad

Karnataka Legislative Assembly : more representative but less efficient functionally

P. S. Jayaramu

Former Professor of Political Science and
Former Dean, Faculty of Arts, Bangalore University.
Former Senior Fellow of the Indian Council of Social Science Research,
New Delhi.

This article in four parts. Part 'A' discusses the meaning of representation in Parliamentary democratic systems, along with the views of well known experts in the field. Part 'B' throws light, briefly on the growth of representative institutions in Karnataka, in the erstwhile Princely Mysore State, which was model to the rest of India, then. Part 'C' deals with the improvements in the representative character of the Karnataka Legislative Assembly, Referred to as KLA, hereafter along with its functioning. Finally Part 'D' deals briefly with the number of days the KLA has met since its inception, followed by some suggestions for its improved functioning.

Part 'A'

As it is well known, the Parliamentary form of government and representative institutions had their origin in Britain. As such, it is worth recalling the British conservative scholar Edmund Burke's speech to the voters of Bristol in 1774 in which he said : "It ought to be the happiness and glory of the elected representative to live in the strictest union, the closest correspondence and the most unreserved communication with his constituents. Their wishes ought to have great weight with him, their opinions high respect, their business unremitting attention. It is his duty to sacrifice his repose, his pleasures, his satisfaction to theirs, and above all, ever, in all cases, to prefer their interest to his own. But, in my unbiased opinion, his mature judgement, his enlightened, conscience, he ought not to sacrifice to you, to any man or to any set of men living.....Your representative owes to you, not his industry (hard work) only, but his judgement and if he betrays, instead of serving you, if he sacrifices it to your opinion. " (1) Source: Edmund Burke, The works of the Right Honourable Edmund Burke, Vol.1, London, 1854) P. 446.

In contemporary times, Burke's observations sound idealistic as modern day elected representatives, are generally disconnected with their constituents. Their primary concern seems to be to achieve their personal ambitions or at best, to serve the interests of the Party which has elected them and its supreme leader! The interests of the constituency they represent occupy secondary importance in their scheme of things. It is depressing to note that while many if them do not regularly attend the sessions of the House, but even when they attend, they are non-serious about the issues confronted by their voters. It is pertinent to note that Burke has also underlined the need for the representatives educating their voters wherever necessary. This duty is rarely performed by our elected representatives.

Reflecting on representation and democracy, John Stuart Mill, wrote in his monumental book, 'Considerations on Representative Government' (1861) that the "ideal type of a perfect government would be both democratic and representational, including that of women". In one of his famous statements, Mill wrote:

"A man who has nothing for which he is willing to fight, nothing which is more important than his own personal safety, is a miserable creature and no chance of being free unless made and kept so by the exertions of better men than himself". His most famous statement was that 'it is better to be a human being dissatisfied than a pig satisfied'. The purpose of remembering Mill here is to highlight that for human beings representation and liberty should be of cardinal consideration and both can be served well in representative democracies, through elected representatives.

Part 'B'

It is a matter of supreme satisfaction that the evolution of Representative Assembly took place as early as 1861 in the Princely State of Mysore., much against the wishes of the Viceroy of India. The then Government of India (British) objected to it on the ground that "a deliberative assembly without any specific legislative, financial or executive authority, possessing only powers of recording opinions, which need not be accepted, tends to fall out of repute and influence which may have been originally contemplated". (2) Te. Hanumantappa, Preface: History of Legislature, Vol. 1. The Mysore Representative Assembly. Bangalore, 1989) The then Government of India further said that it may be premature to introduce an institution which has not been tried in British India and which is not known to have succeeded anywhere".(3) Ibid.

Despite the objections of the Viceroy, following the advice of the then Diwan Rangacharlu, the Maharaja of Mysore, constituted the first Representative Assembly in 1881. The first session of the Mysore Representative Assembly took place on October 7th 1881 and was attended by 144 members which included rich cultivating land owners and leading merchants. It was actually known as “ The Assembly of Representstive Farmers and Merchants”. The Dewan explained at the first meeting that the “ wish of the Maharaja was to bring the administration into greater harmony with the wishes of the people and invited the members to make their observations and suggestions in public interest”. (4). K. S. Mune Gowda, Development of Karnataka Legislature, Mysore, Prasaranga, University of Msore, 1988, P.46.

By 1890, the principle of election to the Mysore Assembly was accepted by the Maharaja and elections were held in 1891 and by 1884, the maximum number of seats and their distribution constituency-wise was decided. As per that, representation was to be given to 46 talukas, 8 municipalities, , members of local fund boards and members deputed by Associations representing public interest. The total number of members was fixed at 277, (5) Ibid. Page. 191.

Representation, through elections was given to Hindus, Mohammadans, Europeans and Indian Christians. It is reported that the conduct of the assembly meetings were quite orderly and productive, though there are criticisms that the assembly lacked complete democratic representation. The strength of the assembly later rose to 310 with split ups in Rural Constituencies 166, urban constituencies 45, minorities at 67, Special Interest categories at 22 and Nominated for Special Purposes at 10. (5) History of Legislature, Vol.2. The Mysore Representative Assembly, P. 9-10.

The Assembly was given a statutory status in 1924 with the Maharaja sending a message to the House expressing satisfaction over the constitutional developments. His wish was an amalgamation of western ideas of freedom and democracy with our traditions of Satya (truth) and Dharma (justice).

In subsequent years, as a measure of social justice, the quota for depressed classes was increased to 30 and one seat each to University, trade and commerce. As such, a decision was taken to fix the strength of the House at 325, with the assembly having a four years term. On the negative side were however, no provision being made for tabling of No-Confidence motion against the Government.

After the passage of the 1935 Act by the then Government of India, tussle between the Congress Party which was asking for more democratic reforms and the Government and the Dewan continued for a few years. Finally, on September 24th, 1947, by which time India had become independent, the Maharaja issued a proclamation agreeing to constitute a Constituent Assembly for the State. A few days later, the Maharaja announced the Cabinet System of Government, with joint responsibility, a definite landmark in the history of Mysore Legislature. The Dewan ceased to be the Head of the Council of Ministers and his place was taken over by the Chief Minister who was to be responsible to the House. Recognising the new political realities at the national level, an interim ministry was formed on 24th October 1947 with K C Reddy as the Chief Minister. (6) Te Hanumantappa, History of Legislature, Part 1, Vol 4, 1941-49, The Mysore Representative Assembly, P. 251.

In the Foreward to Te, Hanumantappa's volume, the then Chief Minister S. R. Bommai wrote:

“ From a purely nominated body to begin with, the Assembly came to be reconstituted later with a major segment of elected members....like the British House of Commons. It had an humble beginning and ultimately developed into a powerful weapon of controlling the Executive.” (7) Ibid. P. XVIII)

James Manor, a well known expert on Karnataka, wrote:

“ The Assembly was much less powerful than the small Legislative Councils of British India, but at its inception, it was the only representative institution of its size in the sub-continent and hence an important element in the development of Mysore's progressive reputation”. (8) James Manor, Political Change in an Indian State: Mysore, 1917-1955, Delhi, Manohar, 1977. P.12.

Part 'C'

Against the above background of the importance of representation (and representatives) in Parliamentary democracies as well as a brief reference to the evolution of representative assembly in the Princely State of Mysore, an attempt is made in this part to explain the gradual improvement in the representative character of the Assembly in terms of the social composition of the State and society.

Representation of caste groups in KLA:

This Part and the one which follows it are data-driven with explanatory notes. It is noteworthy that from 1952, when the first general elections were held up to the last election held in 2018, the KLA has seen a dominant representation of major caste groups in the Legislative Assembly, often disproportionate their population. The Lingayat representation which stood at 18 in 1952, rose to 73 in 1957, its highest so far. It declined to 69 in 1962, was 70 in 1967, 58 in 1972, 53 in 1978 and 65 in 1978,. Between 1983 and 2018, the strength of lingayat MLAs has hovered between 56 (in 1999) and 65. In the present assembly, their number stands at 58.

Vokkaligas, another major caste group in the State had 42 MLAs in 1957. Its highest was 57 in 1962. Otherwise, the caste group's representation has remained in the range of 42 and 54 in 1983. In the present assembly, there are 42 Vokkaliga MLAs. Together Lingayats and Vokkaligas are said constitute 26% of the State's population.

The strength of brahmins, an upper caste group, has ranged from 06 in 1952 to 18 in 1957. Their strength has been in double digits, barring 06 and 08 in 1989. In the present assembly there are 14 brahmin MLAs, with about 2.5% of population.

Muslims, the largest minority group, constituting 12% of the State's population presently, had their lowest number being 06 in 1994 and 17 in 1978. It has generally been in double digits, barring 07 in 1962. Their number in the present assembly is 07. The group sent 09 MLA in 1952, 09 again in 1957, 07 in 1962, 08 1967, 12 in 1972, 17 in 1978, 12 in 1989. Between 1994 and the present, their number has varied from 06 to 12 in 1999. Their present strength stands at 07. As regards Christians, their representation has ranged from 01 in 1952 to 03 between 1962 and 1978. Presently, there is inly one Christian MLA in KLA, with about 0.2% of the population.

The Scheduled Castes and Scheduled Tribes together have been represented with their numbers at 19 in 1952. Otherwise, their strength has remained between 29 in 1957, 1962, 08 1967, 12 in 1972, 17 in 1978 51 in 2004, 2008, and 2013. Their present number stands at 55, with their population crossing 18%.

The other backward class caste groups' representation in the KLA (OBCs) has ranged from 12 in 1952 to 47 in 1999. In the present assembly, there are 45

OBCMLAs. It is worth mentioning that among the so many caste groups among the OBCs, the Kurubas manage to get higher representation. The group's strength in the present assembly stands at 13, followed by 09 Reddys. OBCs, as whole are about 29% of the State's population. The Caste census ordered by the Siddaramaiah Government, which is formally not released, puts the Lingayats at 14%, Vokkaligas at 11%, Brahmins at 3%, Christians at 3%, muslims at 16%, Dalits at 19.5% and OBCs, including Kurubas at 23%, with others constituting the rest. (9) The caste-wise data is taken from this author's ICSSR Project report entitled " Changing Composition and Functioning of the Karnataka Legislative Assembly ". (2018, unpublished).

The conclusion that can be drawn is that while the Lingayats and Vokkaligas as dominant caste/ community groups send roughly half of the representatives, the SC, STs and OBCs together account for an impressive the strength in the assembly. The other caste groups fill the rest of the slots in an Assembly consisting of 224 members. Social category-based representation in the assembly is a phenomenon noticed in the representative assemblies in the Indian Union, reflecting the reality of castes/community in politics. caste-wise distribution of seats, mobilisation of votes and finally enjoying positions of power in terms of the composition of Council of Ministers is a feature of Indian politics, with Karnataka being no exception.

Part 'D'

Functioning of the KLA over the years:

As regards the functioning or working of the KLA, it is observed that while the members belonging to the ruling and opposition parties generally maintained decorum in the House and allowed meaningful debate during the first three decades, in recent decades, the House has not only not met for the stipulated number of 60 days in a year, but has witnessed unruly scenes and obstructionist behavior by the members of the opposition.

Available data reveals that the Karnataka Assembly held sessions for a record 425 days during 1972-1978, when Devaraj Urs was the chief minister. It was preceded by 278 days during 1952-57, 375 days during 1957-1961 and 366 days between 1962-1966. During the 1980s and 1990s, the number days the House met came down to 200 plus, only to fall below 200 days since 2000 disregarding the decision taken by the House to hold annual sessions for not less than 60 days in a year, amounting to 300 days in five years. The 13th Assembly met for only 156 days from 2008-2012, while the 14th Assembly managed to hold sessions

for 216 days from 2013 to February 2018. The 15th Assembly sat for 33 days in 2018, a mere 18 days in 2019 and 31 days in 2020 and 30 days in In 2021. he Assembly met for 07 days as part of the winter session in 2022. (The Hindu, 28th February 2022) The Budget session this year (2022) began on 4th March and is expected to continue till 30th March. The most depressing feature is that the Governor was not able to complete his customary speech as he was repeatedly disturbed by the opposition party members over the government's failure to implement the Mekedatu irrigation project and its inability to get the necessary approvals from the Central Government. The Congress Party leaders forget their own failure to implement it when they were in power between 2013-18. (10) Data taken from the unpublished research report of the author, referred to above.

Statistics apart, sessions in recent years have been marred by dharnas, walk outs and frequent adjournments obstructing meaningful transaction of legislative business and debates. The 13th Assembly witnessed a new low in parliamentary behaviour with a few members standing on the table, a member tearing his shirt and waving it, with TV channels beaming pictures of it. The last session of the 14th Assembly passed a slew of bills without any discussion including the budget, with the BJP members staging a walk out. The present Assembly too has witnessed unruly behavior on several occasions during the last four years.

Suggestions for reform:

Keeping in mind the deterioration in the functioning of the Assembly, the following suggestions are made :

- 1) The Ruling and Opposition Parties should commit themselves to uninterrupted conduct of 60 days sessions in a year and meet for extra days, to compensate for loss of man-hours due to walk-outs, dharnas etc, leading to adjournments of the session.
- 2) The Speaker should be vested with the power to convene the sessions, unlike the present practice of the ruling party deciding it.
- 3) The Question Hour be completed within the stipulated time to allow transaction of the agenda fixed for the day.
- 4) Calling Attention Motions on issues of public importance be taken up after 4 pm so as to not upset the scheduled legislative business.
- 5) Legislative scrutiny of Bills should be mandatorily carried out.

- 6) Strict monitoring of the attendance and performance of members in the House be done on the notice board and the legislature website.
- 7) Members trooping into the well of the House be suspended for the rest of the week.
- 8) Ministers be compulsorily present in the House to furnish replies to questions raised by members.
- 9) Increase in salaries and allowances of the members be decided by a Commission appointed by the Government and not by members themselves.
- 10) Live telecasting of the proceedings of the House be done by a dedicated channel to help citizens observe the 'legislative behaviour or misbehaviour and performance' of their elected representatives!
- 11) Most importantly, since the Speaker often behaves in partisan manner, in favour of the ruling party, the British tradition of a person elected to Speaker's post should resign from his/her Party to ensure impartial behavior. In India, often Speakership is offered to persons not accommodated as ministers. Many times, they become ministers after their term ends or are removed from Office during their term and made ministers!
12. It is unfortunate that the introspection meetings held from time to time have not resulted in any improvements in the functioning of the assembly. Strict punitive action will have to be taken against members indulging in unruly behavior, like suspending them from the remaining days of the session in vogue. May be, the leaders/ presidents of such parties too need to be punished suitably. Media too should play a helpful role by exposing members who do not credit themselves with good behavior. Ultimately, the electorate should scrutinise the conduct of their representatives by not re-electing those who don't subscribe to healthy legislative norms.

What does 2022 hold for Karnataka Politics?

Dr. Sandeep Shastri

Vice-Chancellor

Jagran Lake City University, Bhopal

What awaits us in Karnataka politics in 2022? While astrologers and soothsayers are having a field day in predicting the events to come in the New Year that is round the corner, this is a brave attempt to look at possible developments from the prism of a student of politics!

2022 will be a pre-election year. It will have its share of sops and schemes aimed at wooing the voter. These government schemes will have to be seen in the backdrop of a few recent reports. Neeti Ayog, in a report released recently, saw Karnataka fall from the 16th position to the 19th position in health care infrastructure. In the Good Governance Index for 2021, Karnataka ranked sixth behind Gujarat, Maharashtra, Goa, Haryana and Kerala. In the Public Affairs Index (PAI) 2021 which looks at growth, equity and sustainability indicators, Karnataka fell to the seventh position from its fourth position in 2020. It is clear that 2022, will need the government to focus aggressively on `catching up` and even `moving ahead`, if the above statistics are any indicator.

There has been a sustained debate on whether political stability in a state impacts its development indicators. Having had four Chief Ministers in three years (Yediyurappa became Chief Minister twice), there is a persuasive case for arguing that instability in government leadership (especially not merely turnover of leaders but ruling parties within the term of an Assembly) does not augur well for focused attention to development. Yet one should not forget that two recent Chief Ministers (Krishna and Siddaramaiah) who had a near full term (Krishna got the assembly dissolved early and called for fresh elections), were voted out of power in the next elections. Data from the National Election Study (NES) conducted by Lokniti-CSDS, indicates that the level of satisfaction with successive state governments has not been exceptional. Thus, will 2022 see the government making a conscious effort to ensure that development schemes and infrastructure projects are implemented with greater vigour and efficiency or is one likely to see the voter remaining increasingly pessimistic of the government's record on governance?

The battle for Karnataka has always been about the developments in the different regions of the state. Northern Karnataka has always played a pivotal role in propelling a party to power. No ruling party in the recent past has been able to make a bid for power on its own, unless it does well in this region. In recent times, the mainstay of the BJP support has been from this region. The Chief Minister too hails from Northern Karnataka. How this region pans out in 2022 would be indicative of the way its electoral politics would shape up in 2023.

The Old Mysore Region which accounts for half the assembly seats in the state, has been witness to a concerted effort by the BJP to make inroads into the vote base of both the Congress and the Janata Dal(S). The alliance in the 2019 Lok Sabha elections between the Congress and JD(S) helped the BJP expand its political presence in the region. 2022 will see that battle for electoral support in the region, further intensify.

All political players in the state will be on their toes in 2022 as they ready themselves for the electoral battle of 2023. The BJP as well as the Congress will need to get their house in order to present a united picture before voters. The JDS would need to convince the voters of its continued relevance in the politics of the state. A tall order for all political players!

It is truly a pleasure to write about a friend, colleague, co-researcher and close associate. I have known Dr Harish Ramaswamy for over four decades now. Our paths first crossed when we were postgraduate students in Political Science. While Harish was at Mysore, I was at Bangalore. Later when he joined Karnatak University, Dharwad we continued to meet and interact. Our association and interaction got further cemented when we started Lokniti in 1995 and inaugurated a new generation of National Elections Studies (NES) in 1996. Harish was a close and active associate in the Lokniti activities and was our Karnataka Supervisor for the project for many years. He continued his association with Lokniti and was active in all the field work we did in the last quarter century. We have co-authored several articles which got published in edited books and reputed journals as well as wrote pieces for the newspapers, fulfilling our role as public intellectuals.

I was privileged to see Harish rise from strength to strength both academically as well as in terms of administrative responsibilities. During our frequent interactions at academic seminars, I saw the depth of his understanding on key issues and the useful insights he offered. As an administrator he took on several responsibilities and brought a sense of diligence and dignity to the many roles he played. Be it as Head of the Department of Political Science or as Special Officer to the Vice Chancellor and now as Vice Chancellor, he has been a role model and mentor.

I have known Harish not merely as a fellow political scientist but also as a friend. Our families have been extremely close and bonded very well. His mother has been very affectionate and loving. My mother too was very fond of Harish and spoke to him with great affection whenever he visited our home. Our wives have been close friends and so have our children. The many conversations that Harish and I have had for the last four decades have focused on both the personal and the professional. Our career graphs too have taken a more or less, a similar trajectory. As Harish formally retires from the University, I wish him well in his next innings in life and I am sure he will spread the sunshine of his presence in whatever he does.

It is truly a pleasure to write about a friend, colleague, co-researcher and close associate. I have known Dr Harish Ramaswamy for over four decades now. Our paths first crossed when we were postgraduate students in Political Science. While Harish was at Mysore, I was at Bangalore. Later when he joined Karnatak University, Dharwad we continued to meet and interact. Our association and interaction got further cemented when we started Lokniti in 1995 and

inaugurated a new generation of National Elections Studies (NES) in 1996. Harish was a close and active associate in the Lokniti activities and was our Karnataka Supervisor for the project for many years. He continued his association with Lokniti and was active in all the field work we did in the last quarter century. We have co-authored several articles which got published in edited books and reputed journals as well as wrote pieces for the newspapers, fulfilling our role as public intellectuals.

I was privileged to see Harish rise from strength to strength both academically as well as in terms of administrative responsibilities. During our frequent interactions at academic seminars, I saw the depth of his understanding on key issues and the useful insights he offered. As an administrator he took on several responsibilities and brought a sense of diligence and dignity to the many roles he played. Be it as Head of the Department of Political Science or as Special Officer to the Vice Chancellor and now as Vice Chancellor, he has been a role model and mentor.

I have known Harish not merely as a fellow political scientist but also as a friend. Our families have been extremely close and bonded very well. His mother has been very affectionate and loving. My mother too was very fond of Harish and spoke to him with great affection whenever he visited our home. Our wives have been close friends and so have our children. The many conversations that Harish and I have had for the last four decades have focused on both the personal and the professional. Our career graphs too have taken a more or less, a similar trajectory. As Harish formally retires from the University, I wish him well in his next innings in life and I am sure he will spread the sunshine of his presence in whatever he does.

WOMEN EMPOWERMENT: NGO's IN KARNATAKA

A Study of Downward Accountability

Sarah Naqvi Shirin

Doctoral student in the Department of Political Science,
Bangalore University, Bengaluru.

D. Jeevan Kumar

Professor, Karnataka State Rural Development and
Panchayat Raj University, Gadag.

The growth in the number of NGOs since the 1980s has been enormous in terms of their outreach, services and funding. While there is a growing commitment among Women Empowerment NGOs to integrate women into all aspects of the development process, it is difficult to identify evidence to gauge the nature of their success and failure. The evaluation of the impact and outcomes of the various interventions undertaken need scholarly attention. This was the motivating factor behind undertaking the present research.

Empowerment is a process, which challenges traditional power equations and relations. Abolition of gender-based discrimination in all institutions and structures of society, and participation of women in policy and decision-making process at domestic and public levels are but a few dimensions of women empowerment. More importantly, it is a process whereby women become able to organise themselves to increase self-reliance, to assert their independent right to make choices and to control resources, which will assist in challenging and eliminating their own subordination.

Because gender discrimination and women's rights abuses are systemic and deep-rooted with multiple dimensions, solutions to deal with them also need to be multi-dimensional and holistic. Women empowerment NGOs, due to their mission-focused nature, are in a unique position to play pivotal roles in this endeavour.

The accountabilities that NGOs have to respond to are complex and diffuse. There are three broad accountabilities that NGOs have to meet: to their values and mission; to their performance in relation to the mission; and a functional accountability.

Empowerment is generally correlated with NGO accountability to its constituency. The big question is whether an NGO can be effective in empowerment, if it does not have internal mechanisms of accountability to its constituency. It has been argued that the accountability structure *has* to be towards the community the NGO is working with. But this raises the question of how the NGO should prioritize accountability to its constituency, when there is no simple model and there are competing accountability forces which it faces. The fact is that there is no single rule for accountability of NGOs.

Research Questions

The following are the **Research Questions** that the study attempted to answer:

1. What are the most effective ways of evaluating the impact and outcomes of women empowerment programmes implemented by NGOs?
2. How can the accountability of NGOs be assessed? Is there a simple model or template which can be utilized to assess the downward accountability of NGOs?

To find answers to the above Research Questions, the study took a close look at the functioning of three leading Bengaluru-based women empowerment NGOs, *Women's Voice*¹, *Aasra Women and Children Welfare Trust*² and *Vimochana*³. The study employed both theoretical and empirical tools of enquiry. Primary documents from the selected women empowerment NGOs were accessed. Secondary materials on the subject from libraries and information centres, as well as from the Internet, were procured. Studies and Reports of Government bodies and NGOs were procured and analyzed. In the second stage of research, Questionnaires were prepared and administered, to the following sets of stakeholders: Members of the Governing Councils and the Managing Committees of two NGOs, *Women's Voice* and *Aasra Women and Children Welfare Trust*, as well as their members/beneficiaries.

1.1.Limitations of the Study

It needs to be acknowledged that the study suffers from the following limitations:

1. The study is limited to NGOs working in the area of women empowerment.

¹ www.wcd.nic.in

² www.aasramohsinath.org

³ www.vimochana.net.in

2. All three NGOs are based in Bangalore City.
3. The study has focused primarily on the *downward accountability* dimension in the work of the three NGOs.
4. Of the large clientele in the respective constituencies of two NGOs, *Women's Voice* and *Aasra*, a small sample was identified for eliciting their views on the nature of problems experienced by them, the interventions made by the concerned NGO, and the effectiveness of those interventions, in terms of ameliorating their problems. This small sample may *not* be representative of the hundreds and thousands of beneficiaries of both NGOs' schemes, programmes and interventions.
5. In the case of one NGO, *Vimochana*, it was *not* possible to engage in any kind of field work, as the researcher was told, very bluntly, that it would not be possible to give access to the personal details of its beneficiaries, for certain reasons. The argument was that these were all victims of deep distress, agony, persecution and violence, and that the NGO had a clear policy that no researcher would be given access to their contact details, for fear of re-opening their trauma. Once traumatic cases had reached their closure, it would be cruel to reopen them for the benefit of research. Under these circumstances, the website of the NGO and the Testimonials of some of *Vimochana's* beneficiaries available on its website and recorded in its documents, were utilized to evaluate the performance of the NGO.

1.2. Template on NGO Accountability

The following Seven-Point Template prepared by the authors of this study, summarizes the major requirements of Accountability on the part of NGOs:

1. Transparency
2. Progressive Values
3. Stakeholder Participation
4. Empowering Management Practices
5. 360 Degree Evaluation
6. Effective Complaints Redressal Mechanisms
7. Continuous Feedback

1. Transparency

NGOs should make clearly known who they are and what they do. Information made available by the NGOs should include statements of:

- Mission, objectives and policies of the Organization;
- Methods, activities and achievements, including their evaluation and analysis;
- Geographical scope;
- Organisational structure, and its management;
- Constituency, affiliation and links to other organisations, if any;
- Sources and uses of funds

Means of communication: In order to be transparent about their work, to secure and maintain open relationships with other organisations, as well as the general public, the NGOs should:

- Publish and disseminate annual narrative and financial reports, as well as reports on particular activities, and on the results of reviews and evaluations;
- Use the media as a means of informing the public about their work;
- Conduct public education programmes where appropriate;
- Maintain regular dialogue with the government and other relevant organisations;
- Participate in the NGOs' networks.

2. Progressive Values

The values that underpin the objectives of the NGOs should be based on the desire to advance and improve the human condition. They should be evident in:

- Respect for the rights, culture and dignity of men and women served or affected by the organisation's work, taking their special needs and abilities into consideration;
- Devoting the maximum possible proportion of resources available to the task at hand;
- Ensuring that the organisation remains true to its mission and objectives and that its identity, integrity, methods and activities are not distorted, subverted, taken over or corrupted by external or internal personal or organisational self-interests;
- Involving, whenever possible, beneficiaries as partners;
- Willingness to collaborate and network with other agencies on the issues of mutual concern and interest, rather than compete with them;
- Maintaining high ethical standards both at an organisational and personal level.

3. Stakeholder Participation

To ensure complete participation, all staff of the NGO, old and new, must be kept in the loop, and be given the following:

- Toolkits/Guidelines in implementing the organisations' commitments to its stakeholders;
- Formal and informal training;
- Information about all its projects;
- Involvement in the decision-making process relating to the process of conceptualization, planning and implementation of projects.

Beneficiaries, too, need to be involved in decision-making and implementation of programmes and projects related to them.

4. Empowering Management Practices

The practices of the management of the NGOs should be of a high standard and aim to strengthen institutional capacity and sustainability, geared towards empowerment. They have to include established procedures for:

- Maximum utilisation and development of the human resource skills and capacities possessed by the organisation, whether by the members of the Board, paid staff, volunteers or beneficiaries, based on the principle of equal opportunities and gender equity;
- Planning and effective management of the activities, projects and programmes;
- Continuous monitoring and review of the activities, projects and programmes;
- A regular and rigorous evaluation of activities, projects and programmes, carried out with the participation of the beneficiaries wherever possible, and of the functioning and impact of the organisation.

5. 360 Degree Evaluation

- Internal Evaluation
- External Evaluation
- Evaluation by all Stakeholders

6. Effective Complaint Redressal Mechanism

- Commitment to respond to complaints from the target groups or beneficiaries;
- A single channel for complaints from the beneficiaries;
- Description of the process for investigating and responding to complaints;

- Offering beneficiaries multiple channels for making a complaint; it provides a clear description of the stages for handling, investigating and responding to complaints;
- The organisation is committed to ensuring that it is free to handle complaints in the context of the betterment of the case concerned;

7. Continuous Feedback

Feedback mechanism provides organisations with data from the primary stakeholders about the quality and effectiveness of their efforts:

- It introduces a continuous learning curve so that improvement in the condition can never stop; people may be in constant state of iteration to create their best work possible;
- It gives scope for a good and effective impact; it increases the staff morale too;
- The feedback helps to learn more about an organization's strengths and weaknesses, behaviour and remedial action; it also increases self-awareness and encourages personal development.

The above Template was used to evaluate the performance and accountability of each of the three NGOs identified for the study. This exercise has resulted in the following Research Findings:

1.3. Research Findings

1.3.1. Evaluation of Downward Accountability of *Women's Voice*⁴

The numerous activities of *Women's Voice* reflect its firm commitment to the values of freedom, self-determination, equality, democracy and justice. It focuses on the promotion of the welfare of destitute sections of society, in general, and urban poor women in particular. Its aim is to empower marginalized women in urban areas, by educating and organizing them, by mainstreaming their demands and aspirations, and by ensuring that they get the entitlements that are due to them. The beneficiaries' association with the NGO has clearly empowered the former in various ways, notably in terms of social, political, economic and psychological empowerment.

⁴ Based on Annual Reports of *Women's Voice*, 2008-2015.

The following *Best Practices* being implemented by the organisation have played a major role in ensuring downward accountability to its constituency, namely urban poor women:

- Encouraging them to openly discuss the nature of their problem and predicament.
- Involving them at every stage of the proposed intervention in terms of conceptualization, planning, implementation and closure.
- Actively engaging with them in the evaluation of its projects.
- Working with them in identifying the impact indicators.
- Providing them with the needed information.
- Institutionalizing a formal Complaints and Redressal mechanism.
- Institutionalizing a formal feedback mechanism.

Women's Voice follows the Rights-based approach to support Gender Mainstreaming and Women Empowerment. The following activities help the NGO to mainstream gender equality in its constituency: awareness programmes against gender-based violence, counselling centre and women helpline, shelter homes, community work in urban and semi-urban communities, campaigns on gender sensitization, promoting awareness of the legal rights of women, dealing with sexual harassment at workplace, imparting legal training, initiating capacity building programmes, developing networks and associations, providing access to scholarship programmes, arranging for internships and voluntary placements, initiating programmes relating to social, economic and political empowerment of women, providing healthcare measures for women, organizing medical camps, arranging for financial assistance to destitute and widows, etc. etc.

1.3.2. Findings of Study with specific reference to Aasra Women and Children Welfare Trust⁵

Aasra is clear about its vision and mission. It believes in improving the human condition by working towards an egalitarian society without any sort of suppression, subjugation or oppression. It believes in promoting the values of justice, equality and security in society. *Aasra's* value-based approach is visible when one witnesses its work in ensuring social justice, gender equality and dignity, which it feels all women and girls belonging to marginalized sections of society are entitled to.

⁵Based on Annual Reports of *Aasra*, 2015-2021.

The nature of the organisation is empathetic. Its motto is to encourage women victims of violence, oppression and exploitation to equip themselves with the traits of courage and self-confidence. Women play a major role in *Aasra* and equality of women is an ethos in the organisation. It practices sensitivity in dealing with the cases which come before it.

Aasra is practising downward accountability to its constituency by following the principles of Participation, Evaluation and Feed-back. *Aasra* believes in the concept of strengthening the roots of the organisation, who are none other than the beneficiaries; and being accountable to them. Satisfying the demands/needs of the beneficiaries is the objective of the NGO. This is what *Aasra* has been doing; its belief is to tailor the mechanisms of downward accountability through methods that involve beneficiaries.

Aasra has an external and internal evaluation system as its evaluation process involves the beneficiaries, staff and the Women and Child Welfare Department of the Government of Karnataka, and their suggestions or recommendations are taken into consideration for further improvement of the programmes and for the better functioning of the organisation.

Aasra has interest and concern towards gender sensitization and women empowerment. It organises programmes where it encourages women to be a part of the political process; its activities and meetings are geared towards gaining political awareness. *Aasra* works towards achieving a better status for women by encouraging them to move freely within and outside home along with making important decisions for themselves and their families. *Aasra* believes in the ability of women to gain and control economic resources by having independent income, savings, asset generation by exercising control over household income, household savings and purchases, by providing them financial or monetary support and professional skill training and employment programs with placements of jobs in different fields with alternative employment opportunities.

Aasra believes that education is a milestone on the path the women's empowerment because it enables them to respond to the challenges, to confront their traditional role in changing their life. *Aasra* provides educational scholarships as required to the needy and technical skill training programs mainly for women to be self-sufficient. *Aasra* provides helpline service at the

Counselling Centre along with the healthcare measures for women. Its aim is to see them leading a happy and contented life, free from all restrictions at home and outside and have mental peace and contentment in life to face further challenges with courage.

Aasra supports women's rights and help them in need to raise voice against any kind of discrimination and at the same time, it encourages them to enjoy their freedom. *Aasra* strongly believes in a right-based approach by changing the mindset and attitude of the people especially from a community perspective by creating awareness about individual rights. Thousands of its beneficiaries have been empowered in various streams or aspects legally, economically, socially, political, religiously and the like. There is a major shift in their standard of living. They lead a dignified life. They are aware about their legal rights, mature enough to manage their families and their expenses by making decisions as well as financially supporting them. If the NGO has been bringing in change in their lives, it is a cooperative effort from both sides, the NGO and the beneficiaries.

1.3.3. Findings of Study with specific reference to *Vimochana*⁶

Of the three NGOs identified for this study, *Vimochana* comes furthest in fulfilling the requirements of the Seven-Point Template prepared to evaluate NGOs, in terms of downward accountability.

The extensive and comprehensive activities undertaken by *Vimochana* since it came into existence in 1979, is a clear testimony of its accountability to its vision and mission. It has reached out to women in distress through offering emotional and legal support, direct intervention, facilitating negotiated settlements and providing shelter. It has focused its public campaigns on specific issues like dowry harassment and deaths, sex selective abortions, violence against women in prostitution, sexual harassment at work place, domestic violence, rape, etc. It has staged *morchas*, *dharnas*, sit outs and other forms of creative public action to mobilise public opinion on issues of public concern or to pressurise authorities to take action in specific cases of injustice.

Vimochana has also strengthened community support structures and women's solidarity groups to prevent violence against women. It has done intensive lobbying and advocacy on issues related to women's human rights at the local, national and international levels. It has provided resources and conducted

⁶ Based on Annual Reports of *Vimochana*, 2015-2020.

gender training programmes for various educational and research institutions, police and other government functionaries as also other activists groups, apart from facilitating processes of reflections and critical thinking for volunteers and interns from different parts of the state, country and world. It has used theatre, song, film, poetry, art and other creative media to infuse a creative aesthetic into our political expression.

Vimochana has done even more. It has defined public and political spaces through initiatives like Courts of Women, Open Universities, *Marmaras*, Truth Commissions and Nyaya Panchayats that seek out more rooted and relevant forms of justice for women, even while making visible the broader context within which this violence is escalating.

Vimochana has collaborated and participated with a large number of feminist human rights, and sister organizations, at local, national and international levels. The major ones are the following: *Aapa ki Adalat*, All-India Shelter Network, *Aman* Network, Asian Women Human Rights Council, *Batein Aman Ki*, *Mahila Okkoota*, One Billion Rising, *Samagra Gramina* Ashrama, Streelekha, Swaraj Network, Women in Black and World Courts of Women.

The activities conducted by *Vimochana* since 1979 are indeed very impressive. It has played an advocacy role for a Karnataka State Policy on Burns, and revamped the Burns Ward in Victoria Hospital. It has opened Single Window systems to make it easier for women to access government services. It has worked to promote violence-free communities in urban areas. It has set up the Kuteera Shelter for Women and the Aralimara Conference Centre.

The manifold campaigns conducted by *Vimochana* are equally impressive. It has organized campaigns on dowry violence and unnatural deaths of married women; against declining sex ratios; against early/child marriages in tribal communities; campaigns to strengthen the resource base of women; on prevention of sexual harassment; and against dilution of Section 498A of the IPC.

The training programmes conducted by *Vimochana* also deserves mention. They have dealt with Understanding Domestic Violence; Gender Sensitization and Awareness; Basic Skills in Counselling for Police Personnel; and on Prevention of Sexual Harassment.

Some of the unique innovations of *Vimochana* include *Marmaras*, Open University, Women in Black, Courts of Women and COVID-19 Lockdown activities.

In the area of Research and Publication, *Vimochana* has not lagged behind. It has as many as eight publications to its credit. It is running a Resource Centre in the name of *Streelekha*.

Accomplishment of the entire menu of activities referred to above is no mean task. It gives one a comprehensive idea of *Vimochana*'s accountability to its vision and mission.

In order to be transparent about its work, to secure and maintain open relationships with other organisations, as well as the general public, *Vimochana* does the following:

- It publishes and disseminates annual narrative reports, as well as reports on particular activities, and on the results of reviews and evaluations;
- It uses the media as a means of informing the public about its campaigns, its activities and work;
- It conducts public education programmes on the many themes described in the previous section;
- It maintains a regular dialogue with the government and other relevant organisations;
- It actively participates in national and international networks, described in the previous section.

Vimochana has established procedures for each of the following:

- Maximum utilisation and development of the human resource skills and capacities possessed by the organisation, whether by the members of the Board, paid staff, volunteers or beneficiaries, based on the principle of equal opportunities and gender equity;
- Planning and effective management of the activities, projects and programmes;
- Accountability and transparency;
- Continuous monitoring and review of the activities, projects and programmes;
- A regular and rigorous evaluation of activities, projects and programmes, carried out with the participation of the beneficiaries, and of the functioning and impact of the organisation.

Vimochana also has a Complaints and Response Mechanism, with the following features:

- Commitment to respond to complaints from the target groups or beneficiaries;

- A single channel for complaints from the beneficiaries;
- Description of the process for investigating and responding to complaints;
- Offering beneficiaries multiple channels for making a complaint; it provides a clear description of the stages for handling, investigating and responding to complaints;
- The organisation is committed to ensuring that it is open to handle complaints in the context of the betterment of the case concerned.

Vimochana's evaluation reports are documented; they are accessible to researchers, provided they follow their protocol. Researchers can make their own notes from the reports.

Vimochana has also institutionalized the following:

- Developed common practices and standards in reporting and accounting;
- Developed common codes of conduct, ethics, policies and practice;
- Developed efficient management practices and standards;
- Developed monitoring and evaluation practices and standards;
- Provision of professional and legal services to other NGOs; and
- Provision of information directories.

1.4.Conclusions

The Seven-Point Template prepared by the authors of this study, summarizes the major requirements of Accountability on the part of NGOs: (1) Transparency; (2) Progressive Values; (3) Stakeholder Participation; (4) Empowering Management Practices; (5) 360 Degree Evaluation; (6) Effective Complaints and Remedial Mechanisms; and (7) Continuous Feedback system.

1. A number of arguments are frequently put forth in favour of improved NGO accountability. Accountability has the potential to increase the trust and commitment of stakeholders; it thereby increases the NGO's legitimacy. Accountability can increase organizational performance and learning. Accountability may help counter criticisms that NGOs are secretive, undemocratic in their decision-making and have less than rigorous standards of governance.
2. NGO accountability is empowering when it opens an NGO up to scrutiny and some degree of control by its members, constituents, or beneficiaries. The problem for NGOs is that this constituent scrutiny is difficult as the accountabilities that they have to respond to are multiple, complex, and diffuse; and the tools of enforcement are limited, in that they lack a formal

constituent membership to whom they are required to be accountable. The relationships that do exist between NGOs and their constituents are not matters of civic entitlement, but rather lie in the realm of grace, compassion and empathy.

3. There is no simple model to adopt in the context of competing accountability forces. Tools for accountability may include audit guidelines, codes of conduct, report formats, etc. and the processes may include evaluations, consultations, annual meetings, etc. Regardless of the tools, however, it is the degree of responsiveness of the NGO that measures the strength of accountability, but for NGOs, this is rarely spelt out when it comes to their constituents. Because there are no requirements for 'downward' accountability, NGOs have accountability mechanisms in place that range from the formal to the very informal.
4. Informal mechanisms in maintaining legitimacy and accountability can also be very effective, more than formal mechanisms introduced from outside. An open, collegial style, and attitudes which encourage bottom-up participation, can help to build organizations which are responsive and accountable to grassroots constituencies. The key issue for NGOs is not only how to preserve their autonomy but also how to strengthen multiple accountabilities and negotiate their role in the development canvas more effectively. If NGOs do not improve significantly on the question of accountability, they run the risk of being side-lined in the search of legitimacy.
5. A distinct challenge is the promotion of a culture of evaluation, not only within the government and private sector but also in NGOs. It is well known that public institutions, especially in the developing world, are reluctant to have their performance evaluated, especially by third parties. This also applies to the non-governmental sector. While the public sector is accountable to the voters, and the private sector to the shareholders, NGOs in many cases are not accountable even to their constituency. A major limitation of most NGOs is their lack of transparency regarding sources of funding, and their reluctance/outright denial to permit research into the dimension of upward accountability, to their donors and funders.

References

1. Annual Reports, 2015-2021, *Aasra Women and Children Welfare Trust*, Bengaluru.
2. Annual Reports, 2015-2020, *Vimochana*, Bengaluru.
3. Annual Reports, 2008-2015, *Women's Voice*, Bengaluru.
4. Ball, Colin and Leith Dunn, *Non-Governmental Organizations: Guidelines for Good Policy and Practice*, The Commonwealth Foundation, London, 1995.
5. Day, P. And Klein, R., *Accountabilities: Five Public Service*, Tavistock, London, 1987.
6. Hall, C.M., *Women Empowerment*, Hemisphere Publishing Corporation, London, 1992.
7. Kilby, Patrick, *NGOs in India: The Challenges of Women's Empowerment and Accountability*, Routledge, New York, 2011.
8. Lewis David & Kanji Nazneen, *Non-Governmental Organizations and Development*, Routledge, New York, 2009.
9. Memon, Latika, *Women Empowerment and Challenge of Change*, Kanishka Publishers, New Delhi, 1998.
10. Pillai, Jaya Kothai, *Women and Empowerment*, Gyan Publishing House, New Delhi, 1995.

ROLE OF BUREAUCRACY IN POLICY FORMULATION IN INDIA

Prof. S. A. Palekar (Retd)
Dept. of Political Science
Gulbarga University,
Kalaburagi- 585106

Policy-making is an extremely difficult process which involves not only the interplay of numerous political forces but also the structure of the power (derived from the constitution). Sir Goeffrey Vickers, an administrator and philosopher, succinctly puts it as follows;

Policy-making... depends on all who help to formulate the concrete alternatives between which the policy-maker must choose; on all who must help to carry it out; on all whose concurrence is needed, legally or in practice, to put it into effect and by no means least, on all those who by giving or withholding their trust, can nurse or kill its chances of success.¹

Policy and administration, in fact, are much more closely related than traditional thinking would have us believe. It should be recognized that public policy-making and its implementation is not a simple process, but a complex and continuously changing process which is conditioned by a multitude of factors.

Policy-making in a federal country like India is an extremely difficult effort. But at the same time it is a vital function of the government. In one way or another, each of us has the task of helping the government to determine its goals and objectives. As we do this, we try to develop policies. Our lives in the country are vitally affected by what we are able to achieve in the policy-making field. Over the past sixty years, our country has struggled a great deal with the problem of effective national policy-making and implementation. There have been several successes as well as failures in implementations for a variety of reasons.

The process of policy-making begins with the ideas and opinions people have about the actions they want the government to undertake. In other words, they are the demands or proposals made by civil society organizations or interest groups (private or official) upon the political system for action or inaction on some perceived problem. People with demands, either supported or opposed by interest groups, seek to achieve some commitments from government to put their ideas into action. When the government undertakes such a commitment, it

has the legal authority to do something that individuals cannot do. The governmental and administrative processes comprise of a vast mass of decisions made almost daily. Some of these have an immediate effect, others may involve further lines of action, and/or a further continuum of decision-making coming from that first decision. A governmental decision may also be made on the demands of the people. How can one distinguish a policy decision from others? Policy-making involves decision making but every decision is not a policy decision. For policy-making is the making of decisions, as much as are all other decisions that are made by individual ministers, the Council of Ministers, or by administrators. A policy decision involves action by some line official or body to reject, alter or accept a preferred policy alternative. If positive, it takes the shape of a legislation or the issuance of an executive order.²

Technically speaking, most of the decisions in various matters involving policy issues of less importance are taken by the administrative secretaries or committee of secretaries, some of which service a cabinet committee. The secretary to government in the particular ministry, senior civil servants of the ministry, heads of government departments and other officials at levels below the departmental heads, are vested, in particular matters, with delegated authority. For the conduct of government business, there are large volumes of departmental rules of procedure and of guidance in the making of decisions in each particular agency. Where a matter is seen to be of concern or interest to a Ministry or a Department other than the one in which it is being considered, it is incumbent upon the former to consult the affected ministry or the department at the appropriate levels.

But this procedure of decision or policy-making at the government level is somewhat vague. In a complex system such as the government of a country, a vast number of social, political, economic and administrative forces influence the choice of a policy. The elections manifesto of the political party in power, civil service organizations, the administrative and judicial courts, the National Development Council, a system of intergovernmental relations (IGR), international bodies (such as WHO, ILO, UNESCO, UNDP, WB, IMF) and many other institutions, all these have functions bearing directly or indirectly on the policy-making. Thus, within the constitutional area, these institutions and factors may, and frequently do, exercise a profound influence on a government policy. They bring influence to bear on those entitled to take and enforce largely binding decisions. Such decision or policy-makers comprise those who hold office within the formal or constitutional system of rules which assign formal powers to various positions within the government.³

The Role of Bureaucracy in Policy Formulation:

Modern government is characterized by bureaucratic form of government, which is managed by professional civil servants, who acquire specialization in the functioning of governmental affairs. It is this body of professionals which moves the gigantic structure of modern government. Although the term bureaucracy is equated with a negative image, it is the most essential element of modern day society.

Bureaucracy is a body of professionals who manage the affairs of the government. According to Max Weber, 'Bureaucracy is a universal social phenomenon and the means of carrying community action to rationally ordered social action', According to Marshall E. Dimock, 'Bureaucracy is the stage of society in which institutions overshadow individuals and simple family relationships, stage of development in which division of labor, specialization organization hierarchy, planning and regimentation of large groups of individuals either by voluntary or involuntary methods, are the order of the day. Herman Finer opines that, bureaucracy is a professional body of officials permanently paid and skilled. Therefore, it can be stated that bureaucracy is a body of officials who are paid by the government, hold the positions permanently and acquire skills in government service over a period of time.

Bureaucracy has acquired powers and functions over a period of time to such an extent that no nation can even ever think of its existence without bureaucracy. This is true regarding both the developed and developing countries. This is particularly true regarding developing countries where welfare functions have added new dimensions to the role of bureaucracy. It has become an all-powerful institution, which cannot be dispensed with as every activity of modern government depends on its successful functioning. It plays an important role in the process of policy formulation and execution. It helps the executive branch of the government in identifying major areas, which require policy decisions and formulate policies accordingly. It also evaluates policies from time to time and takes corrective action to ensure effectiveness of policy.⁴

Bureaucracy does initial work pertaining to policy formulation. It analyses the existing problems and identifies those areas, which require new policy or corrections to the existing ones. For the accomplishment of tasks, bureaucracy collects data. It is the responsibility of the bureaucracy to determine what type of data is to be collected, how it should be collected and when it should be collected. For example if bureaucracy has to formulate policy regarding public sector undertakings, it should collect information pertaining to the rationale of

the public sector, the circumstances under which public sector undertakings were established, the changed conditions of globalization and privatization, their relevance under changed conditions of globalization and privatization their relevance under changed conditions their up gradation of technology to meet global giants, the level of government cooperation to ensure that they meet global standards, ad so on. By collecting such information bureaucracy would be in a position to analyse things in a better manner and pave the way for policy formulation regarding public sector undertakings.⁵

Bureaucracy is continuously engaged in collecting data from various sources and therefore, it becomes acquainted with the problems and issues that haunt the nation. The secretariat is considered a think tank of the government, which analyses problems pertaining to the government and provides suggestions to the political executive. Based on such functions, bureaucracy is in a better position to think about various social, political and economic issues and problems. It assists the political executive in identifying problems and suggests areas, which call for fresh policy or corrections to the existing policies. It is not necessary that decisions pertaining to policy always come from political executives. On certain occasions. It becomes necessary for bureaucracy to suggest policies, which are beneficial to people. The political executive has the discretion either to accept or reject suggestions made by the bureaucracy.

The role of bureaucracy is not limited to collection of information or providing suggestions to the political executive. It extends to the analysis of various factors, which impinge on public policy Bureaucracy analyses various issues regarding public policy and their influence in the short term as well as long term basis. It analyses the pros and cons of every policy and makes alterations from time to time to keep public policy alive in tune with changing circumstances. Every policy is analysed by bureaucracy from the perspective of constitution, laws society, culture religion, economy and polity and thus help in the formulation of suitable policies.

Therefore, it can be said that public policy in India emanates from the bureaucratic structure. Although bureaucracy may not involve itself in the process of policy formulation, it definitely plays an important role in policy formulation. This is particularly true with regard to delegated legislation.⁶

The importance of bureaucracy is increasing day by day. The executive with active assistance from bureaucracy fills in the skeleton form of policies and gives a complete shape to public policy. The bureaucratic influence on policy making is twofold. One bureaucracy shapes the content of policies by exercising

judgement and discretion. Two, they engage in policy formulation through their different role like suggestive and analytical.

In country like India it is found that political leaders take least interest in the process of policy formulation. Most of the time is spent on political battles and mud slinging on other political parties and leaders. The apathetic nature of political leaders to the activities of the government leaves enough scope and opportunity for the public administrators to have a decisive say in policy formulation.

Fred Riggs has pointed to the existence of balanced and unbalanced polities. Balanced polities are those polities where there is balance of power between political executives and bureaucrats. On the other hand, unbalanced polity refers to that polity where bureaucracy has an upper hand over political executives are gradually weakening themselves while the bureaucrats are strengthening themselves. Therefore, it can be stated that bureaucracy plays an important role in the process of policy formulation policy execution and policy evaluation.

CONCLUSION:

Public policy-making is a highly complex process which, in reality, does not constitute an identifiable sequence of events. As Lindblom rightly points out, policy-making is “an extremely complex analytical and political process to which there is no beginning or end, and the boundaries of which are most uncertain” Somehow, a complex set of forces engage in policy-making, and taken as a whole, produce effects called policies. The Parliament is charged by the Indian Constitution with the function of representing the people in making policies through the passing of laws. The legislative process is a fundamental mechanism for expressing public policies. In India all basic policies have to be determined by the legislative enactment, although legislation also permits more specific policy-making by the executive enactment, although legislation also permits more specific policy-making by the executive branch of the government within the legislative and constitutional framework, and the review functions of the judiciary. Vast majority of policies approved and sanctioned by the Parliament are initiated by the Cabinet Members, having been planned within the Secretariat and the department concerned after consultation with affected interests.

Notes and References:

- 1) Sir Geoffrey Vickers, *The Art of Indgement*, London: Chapman & Hall, 1965.
- 2) Dye, T.R. *Understanding Public Policy*, New Jersey: Prentice Hall, 1995, p.28
- 3) Johari, J.C. *Indian Political System*, New Delhi: Anmol Publications, p. 261
- 4) Sapru, R. K. *Public policy* New Delhi, Sterling Publishers, 2006.
- 5) James Anderson, *Public Policy- Making*, New York : Holt Praeger, 1975, P. 98
- 6) P. John, *Analysing Public Policy*, London: Pinter, 1998, p. 204

Technology, Politics and the State: India after Green Revolution

Muzaffar Assadi⁷

Chairperson, Dept of Studies in Political Science, University of Mysore,
Manasagangotri, Mysore 570006, Karnataka Mobile:9448186295,
email:muzaffar.assadi@gmail.com.

Recent years has seen many debates coming up about the interface between New Technology and the agrarian economy in particular, the politics in general. These debates are about the influence of technology transfer to an agrarian economy, how far the paradigm shift in technology has affected the rural consciousness, how far New Technology created conditions for New Farmer's movement in India? How far the application of New Technology created conditions for "green turning into the red". How to conceptualize the state when the state is contending, contesting the claims of the New Farmers' Movement. These questions have been raised in the background of recent farmers' agitations in northern parts of India, particularly in Haryana, Punjab and Rajasthan

Let us begin our argument with two important perspectives. One perspective, largely known as a liberal perspective: looks at the application of New Technology mediated through the western world in general US in particular, as the engine of economic/rural growth. This liberal perspective believes that the heavy doses of New technology would help in the creation of agrarian capitalism, higher growth, higher productivity, higher income, and a higher standard of living, higher employment opportunities and reduced poverty. Further, they argue that the New Technology would reduce the gap between the agrarian sector as well as industrial sectors, farmers and industries, between rich and poor, rural and urban sectors. Also, they believe that it has the filter down effect to bring in a paradigm shift in the rural economy including regional

⁷ The earlier version of this paper was presented (in absentia)in the 44th Indian Social Science Congress, dated March 14-19 2021

imbalances. Although this kind of argument was advanced initially, during the first phase of the Green Revolution, which they believed would transfer Indian agriculture from feudalism to capitalist agriculture. Incidentally, this argument continued for many years. Nonetheless, this argument was part of a larger argument of how capitalism transformed the rural economy, how capitalism has come to stay. However, after globalization, the discourse changed to include the new issues – issues of the e-market, New seed technology etc. Here the liberal economist went to the extent that new Technology would become a panacea for every problem afflicting the rural economy. Incidentally in this context, one needs to add the argument of the World Economic Forum, a mouthpiece of western powers. It looks at the technology as the one which has changed the rural economy. Its arguments go beyond traditional argument, to cover the issues of rural growth or emergence of e-market for the sale of agricultural commodities, the rural network system as part of interlinking the local economy vis-a-vis the larger economy – this is also seen or viewed as part of good governance, etc. Also, World Bank believed that “computing power, connectivity, artificial intelligence, biotechnology and GIS, and newer, more capable technologies hold tremendous promise.”⁸

Incidentally, when it comes to the question of India, World Social Forum also accept the fact that technology has sharpened the divide, and the number of unemployed or the poor has multiplied. It also accepted the fact that the migration of labour would create conditions of the feminization of agriculture.-again this might create conditions for decreasing productivity and agitation for resources such as water, land and jobs. Hence it demanded the judicious application of technology in such a way that it would increase the productivity of the poor people than just throwing handouts. However, liberals would look state as the engine of change, arbitrator of change.

However, they had inconsistency in defining the nature of the state. Initially, they would see the state as "soft" "developmental" and stressed the need for its intervention in the development projects. This is why they demanded the pumping of the huge amount of resources or capital in agriculture, priority for the agrarian economy, building up co-operatives, rural banking sectors etc. This classical position changed during the 1990s when the Indian state adopted globalization. Liberals particularly liberal economist demanded the "withdrawal" or retreat of the state from the realm of the rural economy. They – preferred the non-intervention in the development of the rural economy, they

⁸ <https://www.weforum.org/agenda/2017/10/india-fourth-industrial-revolution-farming/>

would demand unhindered access to the rural economy and also the unhindered application of New Technology. They also demanded the removal of any bottlenecks for New Technology to enter into the agrarian economy.

On the contrary, We have critical liberals as well as Marxist scholars, definitely looking at the application of new technology in a critical fashion

Critical Marxist/Critical Liberals

It was during the 1960s that India went all the way to adopt the Green Revolution. It was during this period that India was facing severe drought, increased poverty, increased radical politics in different parts of India. It was a period of a food crisis or food scarcity. The green revolution came as a gift to India via the PL 480 programme of the US. Norman Borlough was instrumental in introducing Green Revolution, his counterpart Swaminathan has been treated as the Father of the Green Revolution in India. This Green Revolution supported the high Yielding Varieties of Seeds, followed by pesticide as well as fertilizers This is often treated as a triumph of high science over hunger, the phase of New Technology in agriculture, a part of introducing the western agricultural model on India. The latter came in the form of seed technology. This means that the new technology was western driven technology to solve the problems afflicting India. However one can raise the question as to whether New Technology solved the everyday problems of India or did it trap India in the vicious circle of exploitation/

On the contrary, New Technology created two conditions operating simultaneously: one, euphoria and two deep crisis. During the 1960s the green revolution and the new technology created the euphoria that it would solve the long-lasting problems of poverty, hunger, economic backwardness and tide the economic sluggishness. The most important euphoria that New technology created was it would checkmate the rural conflict and radical politics growing. Secondly, it added to the argument that it would protect the biodiversity, and cultural practices of the farmers- the seed was viewed as the symbol of peasant culture and identity. It is argued that "between 1985 and 1993 in 48 developing countries a 1% improvement in crop yields reduced the proportion of people living on less than US\$1 per day by between 0.6 and 1.2%."⁹ Again these

⁹ FAO, TECHNOLOGY AND ITS CONTRIBUTION TO PRO-POOR AGRICULTURAL DEVELOPMENT <http://www.fao.org/3/at358e/at358e.pdf>

arguments were by those who looked at the State as an instrument of change, an instrument of transformation.

. Incidentally, the New Technology of seeds brought other transformation as well. First of all, it brought a paradigm shift in the classification of categories. The hitherto existing peasant category- the latter identified as simple, tradition-bound, rural bumpkins, suddenly emerged as “New Farmers”. The fundamental difference between the two was the way they responded to or revolved around the issues at the grass-root level. If peasants remained confined to the rural economy or contesting the hegemony of feudal classes, the farmers moved beyond rural areas to link themselves with Markets- be it Mandi Market/APMC or even the national Market. It is in this context one can conceptualize the growing category as "Market-Oriented Autonomous Farmers. (MOAF). This category is also being called Gentleman farmers, as coined by well-known social scientist Daniel Thorner. The gentleman farmers were leased in a large tract of land but without doing any physical work. This category was also called by other terms such as "Kulaks" or Rich peasantry. Unlike in the Russian context wherein, the Kulaks played a reactionary role, in the Indian context they played the role of "progressive “ farmers- the latter appropriating new technology for their class interest. However, it also created three neat categories – Malik, Kisan and Mazdoor- once again coined by Daniel Thorner. Incidentally, the UN argued that Rich farmers' were the clear-cut beneficiaries of New Technology. This position, again and again, echoed in the arguments of a critical economist/critical Marxist.

In this context one needs to ask the question as to whether the New Technology created conditions for “class- in-itself to class –for itself action from among the farmers. Two quite opposition trends are apparent during the period when New Technology was applied: the first trend towards “class for itself”- from the agrarian working class leading to sever conflict growing between the agricultural labourers and rich peasantry. This became apparent in places such as Tamil Nadu and other places wherein agricultural labourers began demanding higher wages, fixed working hours, parity in wages between industrial working classes and agricultural labouring classes. Their demands were ruthlessly suppressed by rich farmers, either by destroying their property or by brutally killing the agricultural labourers. Paradoxically these incidents were documented as an assertion of Dalits, as they constitute the majority of agricultural labourers, and as Caste conflict. Incidentally, even social scientist began to predict that "green is transforming into the red'- this is because conflicts had become a daily phenomenon.

This makes us question the very premise of New Technology: did it reduce the poverty or eliminated hunger in the countryside. Empirical studies prove the point that it did not eliminate hunger, rather it sharpened it. Kathleen Gough in her study of Tanjore argued that amid the Green Revolution or the midst of plenty the agricultural labourers, who belonged to the Dalit community were living on field rats for their survival. This explains the stark paradox of New technology. Interestingly well-known eco-feminist Vandana Shiva argues that the green revolution and subsequent New Technology has turned India into the "capital of Hunger and poverty".

Thirdly New Technology was not applied everywhere uniformly - it was confined to those areas where conditions for capitalist relations were very much apparent. In other words, it would not prefer a feudal area or province to experiment with, as that would amount to a death knell to the larger capitalist design of the west/ Indian State. This makes us to refer to the debate about the agrarian economy during this period. A large number of scholars began to debate the issues relating to agrarian capitalism: Is India witnessing the growth of capitalist development?, did new technology destroy pre-capitalist relations?, did two modes of production co-exist simultaneously in the countryside? Can we construe semi-feudalism as a fixed Mode of Production? It was generally agreed that the Capitalist Mode of Production was dominating the countryside, and a category of the rich peasantry had emerged out of the capitalist mode of production. Now the question is: can rich peasantry speak independently of any agency either in favour of its class interest or every agrarian class of the countryside. The second argument was also made: did New Technology mediating through Green Revolution created a category called, "Middle-class farmers". A couple of scholars agreed to the fact that the Green Revolution did create "Middle-class farmers", with the distinctive features of shifting between capitalist Market and critiquing the very model of development.

New Technology had one more effect: it created the conditions for the monopoly of the corporate sector in the seed technology. This has led to the loss of multiple varieties of seeds or it has reduced the availability of diverse seeds to the farmers. Further, it has been argued that New technology has destroyed the traditional knowledge meant for food security and nutritional security.¹⁰ It is said that the introduction of New Seed Technology destroyed thousands of varieties of traditional seeds or indigenous seeds known as "repository of Indian

¹⁰ Mitu DeGreen Revolution, Plant Biodiversity and EcoFeminismThe Beats of Natural Sciences Issue 2 (June) Vol. 2 (2015)

traditional knowledge" and also a traditional agrarian system of production, that were accumulated and built up over generation together. It is argued that India is the repository of diverse seeds. It is estimated that India is a country of 2 lakh varieties of rice, 1,500 varieties of wheat, 1500 varieties of mangoes and bananas¹¹. Slow but consistency loss of diversity has led to the creation of monoculture of food production and the death of traditional cultural practices. All this led to one more question as to whether the Green Revolution or New Technology has created "violence". While referring to Punjab, it is said that there is a state which was once known as the "wheat bowl of India" that has become a zone of "violence and war"-

Meanwhile, hundreds of farmers were forced to purchase the seeds from big companies, which means the increased dependency on the seed market and the big agro-industries.

It is often argued that New Technology went against the farmers' interest despite long claims. First of all, it made thousands of farmers fall into the debt trap. This is the reason why many farmer's movement on a later date including eco-feminist argued that the debt trap was literally laid by the political system and thereby the farmer's debt was basically "artificial". This debate was even extended while detailing farmers' death in India in recent years.

Secondly, it is argued that the New Technology had taken away certain rights: the right to have healthy nutritional food, which has led to large scale undernourished children being born, large scale diabetic patients growing- India is now termed as epi-centre of disease like Cancer, Diabetes etc. It is also argued that India is also becoming a centre for Junk food, leading to the growth of health-related issues such as obesity, hypertension, blood pressure etc. To quote once again Vandana Shiva, 'In 2004, 820,000 people were diagnosed with diabetes and 260,000 died from it; in 2012, 1.8 million people were diagnosed and 700,000 died. In 2010, India was spending \$32 billion on diabetes care. Cancer has seen a 30 per cent increase in the last five years with 180 million people affected in India. At Rs 10 lakh treatment cost per cancer victim, this multiplies to Rs 18 lakh crore. Studies also show that 51 per cent of all food commodities are contaminated by pesticides"¹².

11

12 <https://seedfreedom.info/nothing-green-in-the-green-revolution/>

Reaction and class for itself:

What changed the analysis about New Technology was the series of farmer's conventions in the 1970s under the banner of different political parties. Charan Singh, former Prime Minister and subsequently Devi Lal led this politics of class assertion. This was also the result of the evaporation of euphoria that the New Technology created. The terms of trade went against agriculture, agriculture was becoming a losing proposition, farmers were trapped in the vicious trap and finally, agriculture was becoming a losing proposition. The second phase in the farmers' movement was when India witnessed series of New Farmer's movement during the 1980s beginning with Maharashtra under Shetkari Sanghatana followed by Karnataka Rajya Raitha Sangha in Karnataka and Bharatiya Kisan Union in Uttar Pradesh and Punjab. This movement starts critiquing the model of development, biased policies against agriculture and also nexus between the Indian state and the industrial classes. the state was construed as "instrumental" rather than soft or hard

The issue of New Technology once again came to the surface when a series of farmers' committed suicide in different parts of India, beginning with Andhra Pradesh during the phase of neo-liberalism. It is said that India is fast becoming a suicide country, where more than three lakh farmers have committed suicide, It is estimated that every hour one farmer commits suicide in one of the parts of India. Five states including Karnataka, Telangana, Maharastra, Chhattisgarh and Madhya Pradesh have become "Mouthki kendre". Here the suicide was analysed through the analysis of new seed technology introduced in India after the arrival of globalization. It was also done by a critique on Bt. Cotton, Golden Rice. etc. It was a debate on Genetically Modified Crops as the MNCs tries to introduce new varieties of seeds with or without the field trials. GM crops, it is argued that new seeds created "nampunsak or unproductive seeds" on the one hand and aggravated agrarian crisis on the other. This resulted in hundreds of farmers committing suicide.

Here lies the paradox of the State: on one side, the state is intending to introduce new technology advocated by the western world in general World Bank in particular such as e-market, e-commerce, but on the other, the state is attempting to introduce the policy prescription of the west. The demand to scrap the three laws on agricultural- price, openness, and, accessibility to private actors in agriculture needs to be seen in this background. This paradox has led to furthering the agrarian crisis in India. Incidentally, New Technology, more than solving the problems has sharpened the conflict and the divide. Addressing both

the issues simultaneously would be the predicament of the Indian State in the immediate future.

The Role of RTI (Right to Information) in Good Governance in Karnataka

Prof. G.T. Ramachandrappa

DOS in Political Science

Manasagangotri, University of Mysore

Email: gtramachandrappa2011@gmail.com

Ph. No: 9448413766

Abstract:

Right to Information is a key concept for Good Governance. As everyone knows that India got Right to Information Act in 2005. Right to Information Act 2005 mandates timely response to citizen requests for government information. It is an initiative taken by Department of Personnel and Training, Ministry of Personnel, Public Grievances and Pensions to provide a – RTI Portal Gateway to the citizens for quick search of information on the details of first appellate authorities, PIOs etc. amongst others, besides access to RTI related information/disclosures published on the web by various public authorities under the government of India as well as the State Governments.

Key Words: Right to Information, Good Governance, Act, Portal, Authorities, State Governments

Introduction:

RTI has its own history in Indian context. Firstly, the independent bill of Information was introduced 23rd December of 2004 in the Parliament. The same bill was approved by Lok Sabha on 11th May of 2005. Rajya Sabha has approved the bill on 12th May of 2005. Again, President gave his assent on 15th June of 2005. Notably, the Right to Information Act became the Uniform act to the whole Nation including Union Territories. Presently, the Right to Information Act has 6 chapters and 31 articles to describe the entire concept and utilization of information right by the citizen. The basic object of the Right to Information Act is to empower the citizens, promote transparency and accountability in the working of the Government, contain corruption and make our democracy work for the people in real sense. It goes without saying that an informed citizen is better equipped to keep necessary vigil on the instruments of governance and make the government more accountable to the governed. The

Act is a big step towards making the citizens informed about the activities of the Government.

RTI in Karnataka State

To supervise the entire process of right to information act in Karnataka state, The Karnataka State Information Commission was emerged as a statutory body in the same state. Karnataka State Information Commission is an autonomous and statutory body constituted as per The Right to Information Act, 2005 by the state government of Karnataka through a notification in official Gazette. The commission will have one State Chief Information Commissioner (CIC) and not more than 10 State Information Commissioners (IC) to be appointed by the Governor on the recommendation of the committee consisting of the Chief Minister as Chairperson, the Leader of the Opposition in the Legislative Assembly and a state Cabinet Minister nominated by the Chief Minister. Karnataka State Information Commission prepares report on the implementation of the provisions of State Information Commission act and submits an annual report to the state government which is placed by the later before the state legislature. The commission on reasonable grounds can order inquiry into any matter related to the Act. The commission under powers granted to it can secure from the public authorities compliance of any of its decisions.

The Karnataka State Information Commission is duty bound to receive and conduct enquiry into any complaint received from any person. The commission can call for and examine any record which it considers necessary and is under the possession of the public authority and any such record should not be withheld from it on any grounds during the inquiry of a complaint. It has the power of the civil court during the course of enquiry and in respect of the following matters:

- Any complaint which requires the discovery and inspection of documents relating to it.
- Powers exercised for issuing summons requiring examination of any witnesses or related documents or any other prescribed matters relating to complaint.
- Any provision under which summons were issued and as per which attendance is required of persons and requires them to give written or oral evidence under an oath and producing documents or other details relevant to it.
- Provision requiring evidence on stamped affidavit.

- Powers relating to request from any court or office of any public record.

The Commission under the powers can recommend steps which can be taken for confirming to the provisions of the act if any public authority fails to do so

About Good Governance

Governance is the process of decision-making and the process by which decisions are implemented (or not implemented). Governance can be used in several contexts such as corporate governance, international governance, national governance and local governance. In the 1992 report entitled “Governance and Development”, the World Bank set out its definition of Good Governance. It defined Good Governance as “the manner in which power is exercised in the management of a country’s economic and social resources for development”. Good Governance has 8 major characteristics. It is participatory, consensus-oriented, accountable, transparent, responsive, effective and efficient, equitable and inclusive and follows the rule of law. It assures that corruption is minimized, the views of minorities are taken into account and that the voices of the most vulnerable in society are heard in decision-making. It is also responsive to the present and future needs of society. The below image shows the structure of Good Governance in a general;

Initiatives for Good Governance in India

Right to information

As a party to the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), India is under an international obligation to effectively guarantee citizens as the Right to Information as per Article 19 of the ICCPR. RTI Act, 2005 marks a significant shift in Indian Democracy. It gives greater access of the citizen to the information which in turn improves the responsiveness of the government to community needs. Moreover, it promotes openness, transparency and

accountability in administration by making the government more open to public scrutiny.

E-Governance

The National E-Governance Plan envisions making all governments' services accessible to the common man in his locality, through common service delivery outlets and ensuring efficiency, transparency and reliability of such services at affordable costs. E-Governance effectively delivers better programming and services in the era of newly emerging information and communication technologies (ICTs), which are new opportunities for rapid social and economic transformation worldwide. E-Governance has a direct impact on its citizens who derive benefits through direct transactions with the services offered by the government. The programmes launched under e-governance are, Pro-Active governance and timely implementation (PRAGATI), Digital India Program, MCA21 (to improve the speed and certainty in the delivery of the services of Ministry of Company Affairs), Passport Seva Kendra (PSK), online tax return, etc. It focuses on 'Minimum Government, Maximum Governance'.

Legal Reforms

The central government has scrapped nearly 1,500 obsolete rules and laws with an aim to bring about transparency and improve efficiency. It involves Reform criminal justice and procedural laws with focus on pre-institution mediation.

Ease of doing Business

Steps were taken by the government to improve business conditions including legislation meant to improve the country's business environment and policy ecosystems (such as the Bankruptcy Code, the Goods and Services Tax or GST, and the anti-money-laundering law). Government has launched the "Make in India" initiative to promote Indian materials.

Decentralization

Centralized Planning Commission was abolished, replacing it with the think tank called the National Institution for Transforming India (NITI Aayog), which would usher in an era of "cooperative federalism". 14th Finance Commission increased the tax devolution of the divisible pool to states from 32 percent to 42 percent for years 2015 to 2020. It provides more freedom to states to initiate schemes based on local factors.

Police Reforms

India has to modernizing police forces and implementing the Model Police Act of 2015. Later on, Reform of the First Information Report (FIR) lodging mechanism, including introducing filing e-FIRs for minor offences could be implemented. Notably, launch a common nation-wide emergency security needs of citizens was introduced in India.

Aspirational Districts Programme

- The Aspirational Districts Programme (ADP) was launched in January 2018 to transform the lives of people in the under-developed areas of the county in a time bound manner.
- Anchored in NITI Aayog, the programme is aimed at transforming 115 most backward districts with focused interventions in the field of health and nutrition, education, agriculture and water management, financial inclusion and skill development.

Good Governance Index

- The Good Governance Index Was launched on the occasion of Good Governance Day on 25 December 2019.
- The Good Governance Index is a uniform tool across States to assess the Status of Governance and impact of various interventions taken up by the State Government and Union Territories.
- The objectives of Good Governance Index are to provide quantifiable data to compare the state of governance in all states and Union Territories, enable states and Union Territories to formulate and implement suitable strategies for improving governance and shift to result oriented approaches and administration.

The Role of RTI in Good Governance

- Right to information has been seen as the key to strengthening participatory democracy and ushering in people centered governance. Access to information can empower the poor and the weaker sections of society to demand and get information about public policies and actions, thereby leading to their welfare.

- Without good governance, no amount of developmental schemes can bring improvements in the quality of life of the citizens. Good governance has four elements
 1. Transparency
 2. Accountability
 3. Predictability
 4. Participation
- Right to information opens up government's records to public scrutiny, thereby arming citizens with a vital tool to inform them about what the government does and how effectively, thus making the government more accountable.
- Transparency in government organizations makes them work more objectively thereby enhancing predictability. Information about functioning of government also enables citizens to participate in the governance process effectively. In a fundamental sense, right to information is a basic necessity of good governance.
- In recognition of the need for transparency in public affairs, the Indian Parliament enacted the Right to Information Act in 2005. It is a path breaking legislation empowering people and promoting transparency.

Despite of all, Right to Information is not only key aspect for Good Governance in Karnataka but also in whole country.

Conclusion

However, despite of all responsibilities, Karnataka State Information Commission is overburdened with backlog cases, similar to Central Vigilance Commission. Due to shortage of available staff and vacancies not being filled, there is backlog of cases filed. The maximum number of appeals and complaints pending as per October 2014 records were in state of Uttar Pradesh. However, some states like Mizoram, Sikkim and Tripura didn't have pending complaints. State Information Commission as per the provision has limited to provide information and cannot take any action. In spite of above limitation, Karnataka State Information Commissions plays a crucial role in ensuring transparency in public life and supports in greater way in checking corruption, combating oppression, preventing nepotism and misuse of the public authority. A survey conducted by Commonwealth Human Rights Initiative, showed that

most State Information Commission in India were inactive during Covid-19 pandemic.

References

<https://rti.gov.in/>

Right to Information Act 2005, Rules and Regulations, Sarkari Noukarara pusthaka prakashana, 2019.

Prof. Fadia.B.L and Dr. Kuldeep Fadia, Indian Polity, Sahitya Bhavan Publishers.

<https://www.drishtias.com/to-the-points/paper4/good-governance-2>

Devendra Kumar Singh, Right to Information Act 2005, in simple words, Notion Press Publishers, 2021.

Abhay Prasad Singh and Krishna Murari, Governance: Issues and Challenges, Pearson India Publishers, 2018.

National Education Policy: At a Glance

Dr. Kamalaxi G. Tadasad

Professor of Political Science and Chairperson (I/C),
Department of Journalism and Mass Communication,
Rani Channamma University, Belagavi.

Abstract:

It is one of the most forward looking policies in the recent times which is not only strong in vision but is realizable in the real world. In a country where education is always seen as a must for sustaining life –linked to job market – for ones there is an attempt to delink it in a subtle way – not apparent. Most of the time people with intelligence also get bracketed within the formal education – but now there is hope that such knowledge and intellect will be respected though informal in nature. Between the arguments of those who said Macaulay's education was best as it took a section away from the exploitation of cultural onslaught – my answer is that Gurukula system is an answer – with modifications if need be – we must note that the times have changed we must learn to move forward than to look backwards.

Introduction

The NEP tries to stress on an inclusive agenda and this is a welcome step – how is to be discussed given the growth of private universities and a variety of school education. The current NEP is a paradigm shift in education and is fully embedded with Human values, beating the memory or rote learning system; it concentrates and treats physical and intellectual

Education on par giving scope that is deserved by the cultural and heritage art, crafts and skills including dance and music. It emphasizes a conceptual understanding and respects constitutional commitment by respecting diversity, languages, equity, technology, community participation etc. Let me now focus on Higher Education in particular.

Higher Education

In Higher education the great barrier between science and social sciences is removed. This cafeteria kind of approach to education helps the student to not

only learn but to empathize with the national issues and offer his intellectual support to solve the problems that confronts the nation. The shaping up of this policy has taken in to account the needed ‘self’ related issues – like self confidence, self sustenance, self reliance and self pride which will stop students from running away from problems or hiding behind them or seeking refuge in suicides – as they are going to be empowered. The student in this NEP has the choice if lateral entry and exit giving him the option to rely on his choice of subject and without any barrier he/she will have a fair opportunity to choose among the various combinations – conventional or unconventional.

Adding to strengthen this freedom is the credit bank and credit mobility and credit transfer systems – leading the student to choose any discipline with widest possible range – from social sciences to sustainability to defense to music to commerce to sports – a borderless system that never was possible in the old straight jacketed system. There is no system in this that links marks to measure the student abilities – but is purely the interest or the taste – for example if a student likes music he can take it for two credits and many other such courses to complete the total credits required (specified) to complete his/her degree. Lateral entry exit also is beneficial as a student does not get out without benefit – he carries some degree or qualification with him is the beauty of this. Centralized teacher education with fines is not only a deterrent but a boost to get professionalized teaching community—from national spirit to patriotism to empathy to social justice all Indian values are embedded into this system. But nothing in this undermines the spirit of competition or innovation or discovery - the students have adequate opportunity to rediscover themselves in this system. Implementation illness is said to be a curse for India. But with regard to National Education Policy this will not be a hurdle. Excepting that those interested in this will alone get space. Education as a social good is unlike industries does not give results overnight – but this system of education is promising and much awaited – apprehensions of ‘will our teachers and students and stakeholders will learn or succeed in this?’ is merely a pessimists question. The fear of any hidden agenda in this is very communistic thinking- as long as one can have open debate these doubts will bother those who see everything from the prejudiced eyes. Any way NEP 2020 has positive and negative aspects. Time will tell the truth about it. But nothing is beyond correction. If for more than three a decade’s we have sustained a current system and believed it to good why not believe this new path?

This new policy is having multi disciplinarity approaches –like the cafeteria type, is a welcome step. This is added with scope for critical thinking, ethics and

human values, national research foundation are impressive. Separate categories of teaching etc. universities will help in shaping the trajectories for development. Single regulator, weeding out affiliation, emphasis on use of technology, importance to Indian ethos and languages goes a long way in bringing back our lost identities.

School Education

Its emphasis on early education and universal access is having multiple paths of learning, stalling the dropouts, peer guidance, skills and common standards eradicating the differences between public and private institutions these all are a welcome step. Curricular and pedagogic shifts, book promotion, reduction in curriculum, experiential learning, and shifts in teacher education are the need of the hour.

Emphasis on digital literacy, no silos among disciplines, focus on children with disability, transforming assessment and emphasis on sports are crucial for this century. Simultaneously this education concentrates and provides adequate respect to physical activities based education including farming and performing arts.

Tri lingual formula adopted in this should put an end to unwanted debates about domination of language etc. which is more a populist argument than anything with stuff. In this new education policy there is no scope for measuring children based their marks or rote memory, but experiential learning is given adequate space. It is the teachers who will have to change their orientation here.

Things that could have been done

NEP 2020 will require huge infrastructure and change in orientation of all stakeholders to make it a success. Huge task before us is changing the mindset our society. Public investment in education sector at 6% of GDP could have been set higher (The Kothari Commission had recommended 6 per cent allocation way back in 1964) (According to Economic Survey 2019-2020, the public spending (by the Centre and the State) on education was 3.1% of the GDP).

Globalization thrust in education policy to compete with global higher education institutes perhaps needs a road map. These are their in the policy in the form of prescriptions - there is a need to figure out, how all these can be achieved with 6% budgetary support without a PPP model? There is a need to support the second rung of colleges and those below the established institutions - their capacity building will have to go hand in hand. Administratively, financially and

academically - as they become independent they need not only money, expertise, institutional structures and most of it all they need to show their output or the deliveries – which is always missing in this country. How will they be guided is a question before us.

The success of any new policy depends on two key determinants. One is the infrastructural support including funding and another is change in the orientation of the entities involved . This is a challenge we have always faced between content, intent, vocabulary and practicality. Here we need to fill gaps with need good academic leadership not ideological commitment. We need open mind not pessimism to appreciate and see the good in NEP.

Conclusion

In this system of education, one with merit and abilities will sustain life as s/he gets hands on experience in the knowledge one desires which is beyond text book or memory retention exercise. It is seen that in the NEP-2020 there is adequate space for the interest of the learner with the wall between disciplines broken. The choice will be based on the interest of the student – this system only encourages and supports the process of learning without biases. Rightfully this system of education starts from preschool and informally without separating public- private divisions with school district formation for peer support to teachers this process may take time bit the vision is clear. Karnataka became the first state in the country to implement NEP. Government institutions in the state were asked to adopt the policy during the ongoing academic year 2021-22. NEP 2020 will bring a sea of change in education sector.

References

1. <https://www.thehindubusinessline.com/news>
2. www.education.gov.in/sites/Upload-files/mhrd/fields/NEP-final-english
3. www.spjmr.org/faculty/p/preeta-george
4. www.cms.newindianexpress.com/opinion/2020/national-education-policy-and-the-state-of-research.in
5. <https://indianexpress.com/national/karnataka-targets-to-complete-nep-implementation-in-10-years/article36180624>. 24 August, 2021.
6. Karnatak-nep2021.com : Karnataka NEP conclave 2021 . 13 Nov, 2021.
7. Surjit Singha & Ranjit Singha, The Perspective of India's New Education Policy 2020, Independently published. 2020.
8. RusenKumar, India's National Education Policy 2020: An Overview, Notion Press, 2020.

Women Empowerment and Constitutional Provisions for Women in India

Prof. M. Yariswamy

Professor

Department of Political Science

Karnatak University, Dharwad.

Abstract:

Women empowerment refers to increasing the spiritual, political, social, educational, gender or economic strength of individuals and communities of women. Women's empowerment in India is heavily dependent on many different variables that include geographical location (urban / rural) educational status social status (caste and class) and age. Policies on Women's empowerment exist at the national, state and local (Panchayat) levels in many sectors, including health, education, economic opportunities, gender based violence and political participation. However there are significant gap between policy advancements and actual practice at the community level.

Key words: Women Empowerment, Education, Health, Government Schemes, Constitutional provisions.

Introduction:

From the time immemorial women have been forced to occupy a secondary place in relation to men. Women have been relegated to the margins in spite of the fact that they are numerically half of the world's population. This has resulted in women being unable to take a place of human dignity as free and independent entities associated with men on an intellectual and professional equal wavelength. In the ancient period women were known to engage in many productive activities but over the time reproduction and challenges of pregnancy and childbirth gradually made her dependent on men for protection and food.

Issues and Problems of Women

In the early years women were facing problems like child marriage, sati pratha, pardapratha, restriction to widow remarriage, widows' exploitation, devadasi system, etc. However, almost all the old traditional problems have been disappeared gradually from the society but given rise to other new issues.

Women are continuously facing many problems even after having self-confidence, individuality, self-respect, personality, capacity, talent, and efficiency more than men. They are facing problems in their daily life even after they are given equal rights and opportunities like men by the Constitution of India.

Some of the major problems are-

- Violence against women
- Gender discrimination
- Problems of female education
- Problems related to unemployment
- Absence of ambition for the achievement
- Atrocities on Women (Raped, Kicked, Killed, Subdued, humiliated almost daily)

Concept of Empowerment

Empowerment is a multidimensional process, which should enable women or group of women to realize their full identity and power in all spheres of life. Generally development with justice is expected to generate the forces that lead to empowerment of various sections of population in a country and to raise their status especially in case of women. “Empowerment comes from Women’s groups who seek to empower themselves through greater self-reliance. They have right to determine their own choices in life. They also seek to gain control and access to resources”. However, in context of women, empowerment essentially refers to a feeling of awareness of one’s own situation backed up with the knowledge, skills and information which could enable women to gain higher self-esteem and facilitate their role as decision makers in the current patriarchal society where women have always been subordinate to men. Empowerment refers to increasing the spiritual, political, social or economic strength of individuals and communities. It often involves the empowered developing confidence in their own capacities.

Empowerment of women is essentially the process of upliftment of economic, social and political status of women, the traditionally underprivileged ones, in the society. It is the process of guarding them against all forms of violence. Women empowerment involves the building up of a society, a political environment, wherein women can breathe without the fear of oppression, exploitation, apprehension, discrimination and the general feeling of persecution which goes with being a woman in a traditionally male dominated structure.

Reasons for women Empowerment

Today we have noticed different Acts and Schemes of the central Government as well as state Government to empower the women of India. But in India women are discriminated and marginalized at every level of the society whether it is social participation, political participation, economic participation, access to education, and also reproductive healthcare. Women are found to be economically very poor all over the India. A few women are engaged in services and other activities. So, they need economic power to stand on their own legs on par with men. Other hand, it has been observed that women are found to be less literate than men.

Women Empowerment Schemes

Women welfare and Empowerment Schemes of Government of India Ministry of Women and Child Development, Government of India have come up with various schemes, programmes, social welfare schemes, Health and Nutrition, scholarship for women empowerment, Girl Child pregnant women, mothers, ward members, Anganwadi Workers, Women Health Volunteers, the women living in the rural and tribal areas, ex-servicemen, physically handicapped, nursing women, Lactating mother, widows/destitute, Old age women, women self-help group (SHG), Women Entrepreneurs and Adolescent Girls'. Also, it helps to the women and child belonging to Scheduled Caste (SC) and Scheduled Tribe (ST), Other Backward Classes (OBC), Socially and Educationally Backward Classes (SEBC) Minority Category, below poverty line(BPL) and also for General Category This scheme provides assistance for Education, Training, Financial assistance/Cash, Subsidy on the loans, Scholarship, Nutrition, self-employment and other facilities. The prime goal is for empowerment, development, protection and welfare of Women and Child.

Few of the Women Empowerment Schemes are-

- Beti Bachao Beti Padhao Scheme
- One Stop Centre Scheme
- Women Helpline Scheme
- Ujjawala : A Comprehensive Scheme for Prevention of trafficking and Rescue, Rehabilitation and Reintegration of Victims of Trafficking and Commercial Sexual Exploitation
- Working Women Hostel
- Ministry approves new projects under Ujjawala Scheme and continues existing projects
- Swadhar Greh (A Scheme for Women in Difficult Circumstances)

- Nari Shakti Puraskar
- Awardees of Stree Shakti Puruskar, 2014 and Awardees of Nari Shakti Puruskar
- Awardees of Rajya Mahila Samman and Zila Mahila Samman
- Mahila police Volunteers
- Mahila Shakti Kendras (MSK)
- Nirbhaya
- Shadi Shagun Yojna
- Mahila E-Haat
- Indira Mahila Kendra.

Constitutional Provisions

In the recent years, various constitutional and legal rights have been implemented by the government of India in order to eliminate ill practices and gender discrimination against women. The Indian Constitution has embodied within itself grounds for gender equality. The Fundamental Rights, Fundamental Duties and Directive Principles together work towards shaping policies and putting safeguards not just for women empowerment in India but also protection.

1. Constitutional Rights to Women:

The rights and safeguards enshrined in the constitution for women in India are listed below:

1. The state shall not discriminate against any citizen of India on the ground of sex [**Article 15(1)**].
2. The state is empowered to make any special provision for women. In other words, this provision enables the state to make affirmative discrimination in favour of women [**Article 15(3)**].
3. No citizen shall be discriminated against or be ineligible for any employment or office under the state on the ground of sex [**Article 16(2)**].
4. Traffic in human beings and forced labour are prohibited [**Article 23(1)**].
5. The state to secure for men and women equally the right to an adequate means of livelihood [**Article 39(a)**].
6. The state to secure equal pay for equal work for both Indian men and women [**Article 39(d)**].

7. The state is required to ensure that the health and strength of women workers are not abused and that they are not forced by economic necessity to enter avocations unsuited to their strength [**Article 39(e)**].
8. The state shall make provision for securing just and humane conditions of work and maternity relief [**Article 42**].
9. It shall be the duty of every citizen of India to renounce practices derogatory to the dignity of women [**Article 51-A(e)**].
10. One-third of the total number of seats to be filled by direct election in every Panchayat shall be reserved for women [**Article 243-D(3)**].
11. One-third of the total number of offices of chairpersons in the Panchayats at each level shall be reserved for women [**Article 243-D(4)**].
12. One-third of the total number of seats to be filled by direct election in every Municipality shall be reserved for women [**Article 243-T(3)**].
13. The offices of chairpersons in the Municipalities shall be reserved for women in such manner as the State Legislature may provide [**Article 243-T(4)**].

2. Legal Rights to Women:

To uphold the Constitutional mandate, the State has enacted various legislative measures intended to ensure equal rights, to counter social discrimination and various forms of violence and atrocities and to provide support services especially to working women. Although women may be victims of any of the crimes such as 'Murder', 'Robbery', 'Cheating' etc, the crimes, which are directed specifically against women, are characterized as 'Crime against Women'. These are broadly classified under two categories.

(1)The Crimes Identified Under the Indian Penal Code (IPC)

- (i) Rape (Sec.376 IPC)
- (ii) Kidnapping & Abduction for different purposes (Sec. 363-373)
- (iii) Homicide for Dowry, Dowry Deaths or their attempts (Sec. 302/304-B IPC)
- (iv) Torture, both mental and physical (Sec. 498-A IPC)
- (v) Molestation (Sec. 354 IPC)
- (vi) Sexual Harassment (Sec. 509 IPC)
- (vii) Importation of girls (up to 21 years of age)

(2)The Crimes identified under the Special Laws (SLL)

Although all laws are not gender specific, the provisions of law affecting women significantly have been reviewed periodically and amendments carried out to keep pace with the emerging requirements. Some acts which have special provisions to safeguard women and their interests are:

- (i) The Employees State Insurance Act, 1948
- (ii) The Plantation Labour Act, 1951
- (iii) The Family Courts Act, 1954
- (iv) The Special Marriage Act, 1954
- (v) The Hindu Marriage Act, 1955
- (vi) The Hindu Succession Act, 1956with amendment in 2005
- (vii) Immoral Traffic (Prevention) Act, 1956
- (viii) The Maternity Benefit Act, 1961 (Amended in 1995)
- (ix) Dowry Prohibition Act, 1961
- (x) The Medical Termination of Pregnancy Act, 1971
- (xi) Code of Criminal Procedure (1973) (Women have right not to be arrested at night)
- (xii) The Contract Labour (Regulation and Abolition) Act, 1976
- (xiii) The Equal Remuneration Act, 1976
- (xiv) The Criminal Law (Amendment) Act, 1983
- (xv) The Factories (Amendment) Act, 1986
- (xvi) Indecent Representation of Women (Prohibition) Act, 1986
- (xvii) Commission of Sati (Prevention) Act, 1987
- (xviii) Legal Services Authorities Act (1987) (Women have a right to free legal aid)
- (xix) The Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005
- (xx) Sexual Harassment of Women at Workplace (Prevention, Prohibition and Redressal) Act (2013)

Though we have laws protecting women in India yet, the women both in Urban and Rural India face constant threats and continue to face discrimination or other unfair acts and crimes whether at home or at their workplace.

The challenges/barriers of women empowerment

There are several constraints that check the process of women empowerment in India. Social norms and family structure in developing countries like India, manifests and perpetuate the subordinate status of women. One of the norms is the continuing preference for a son over the birth of a girl child which is present in almost all societies and communities. The society is more biased in favor of male child in respect of education, nutrition and other opportunities. Women often internalize the traditional concept of their role as natural thus inflicting an injustice upon them. Poverty is the reality of life for the vast majority women in India. It is the another factor that poses challenge in realizing women's empowerment.

There are several challenges that are plaguing the issues of women's right in India. Targeting these issues will directly benefit the empowerment of women in India Education, Poverty, Health and Safety, Professional Inequality, Morality and Inequality.

Ways to Empower Women

- Changes in women's mobility and social interaction
- Changes in women's labour patterns
- Changes in women's access to and control over resources and
- Changes in women's control over Decision making
- Providing education Self employment and Self help group Providing minimum needs like Nutrition, Health, Sanitation, Housing
- Other than this society should change the mentality towards the word women
- Encouraging women to develop in their fields they are good at and make a career

Conclusions

To sustain any level of empowerment women have to be educated to be aware of their rights and privileges in a modern society. It is only when they become aware of their status in society that they will be able to take full advantage of the concessions offered to them as a corrective measure. Women empowerment

has to begin with women's active participation. Unless women throw off the shackles that ignore their talent, skill and spirit women through education and economic self-reliance, cannot be empowered.

References

1. Narasimhan, S. (1999). Empowering women: An alternative strategy from rural India. Sage, New Delhi.
2. Sahay, S. (1998). Women and empowerment: Approaches and strategies. Discovery Publishing House, New Delhi.
3. Sharma, K. (1991-92). Grassroots organizations and women's empowerment: Some issues in the contemporary debate. In Samya Shakti, Centre for Women's Development Studies, New Delhi.
4. Kapur, P. (2001). Empowering the Indian Women. Publications Division, Ministry of Information and Broadcasting, Government of India, New Delhi.
5. Pillai J.K 1995. "Women and empowerment" Gyan Publishers House, New Delhi.

Kannada Language Variety: North, South and the Linguistic Reality

Dr. Shakira Jabeen B

Former Associate Professor, Dept. of English,
Nehru Memorial College, Sullia, Karnataka

Abstract:

This paper attempts a sociolinguistic perspective of Kannada and its varieties/dialects in various regions of Karnataka. The paper attempts to perceive varieties beyond the established narrative of North and south divide. There is an attempt to show how the popular notions about language, language variety need a course correction.

Key words: dialect, Dravidian, language, language variety and multilingualism

Introduction:

Perception of North and South: The division of places on the basis of North and South is an age old way of identification in India. The division was based on natural landmarks- either a mountain range or a river. India is perceived by Indians as North above the Vindhyas and South below the Vindhyas. From the remotest times this division has been adopted by the Indians who have given the name of ‘*Dakshinapathaa*’ for the South to all the country that extended from the Narmada to the extremity of the peninsula (G.Jouveau –Dubrevil 1920:6). This reference to the North or South is a relative term, fluid in application. Many communities in South of India refer to a place and people who occupy a territory north to them as northerners. The Tamils recognised the people outside their boundaries as ‘*vaduga*’ meaning-northerners. S.Settar (2007:32) feels that the ‘*vaduga*’ refers to Telugu speaking Andhra, Kodava, Tulu and Konkani included Kannada community. Kodagu District has ‘*mendele naad*’ and ‘*kiggattnaad*’- north and south Kodagu. Goa has ‘*salcette*’ and ‘*Bardez*’- geo specific as well as language specific terms. Coastal Karnataka has the concept of North and South within Dakshina Kannada that is also extended to two varieties of Yakshagana- ‘*Badagu tittu*’ and ‘*tenku tittu*’. We can surmise that North and South have been potential markers to distinguish geography and people in India. The division is important to a farming community as it signals

the planetary movement visa vie the sun-solstices and equinox. The direction of our monsoon is South- East and North-West. If the navigating communities like Europeans divide their space into East and west, the reason lies in its importance to their vocation. The two formal genres of music – Hindustani and Karnataka are also recognised as northern and Southern/ Karnataka in common parlance. In an interview to Times of India, yester year actor Shammi Kapoor said that his family was from the North – ‘*not what North means today in Delhi, but proper North- that is Peshawar*’. North and South have shifting reference. Language difference seems like another way of distinguishing between the North and South. South of India has languages that belong to the language family called Dravidian, and the North has languages that predominantly belong to Indo Aryan Group. But then India has more languages belonging to Tibetto-Burman language family. Munda and Astro-Asiatic languages coexist with other languages. This diversity makes marking linguistic boundaries a difficult task in India. Language boundaries are unlike boundaries marked by rivers and mountains. Sha. Settar (2008) writes in *Sangam Tamilagam* that there was, in South of India among the Dravidas and the tribes right from very ancient times a practice of being identified by the language. Within this multilingual space, it’s difficult to say where one language begins and the other ends. ‘Multilingualism then is a pattern of speech without language boundaries. Language boundaries then become constructs by language experts, political mobilisers, and educational and media planners’ (Annamalai 2022:144). Within these hazy boundaries, the variety in language, difference in food habits and culture can only be celebrated.

Languages of India: Census of India 2011 records 19,569 Mother Tongues under the term- ‘Raw Returns’. These languages were classified on the basis of available linguistic scrutiny called ‘rationalization’ which reduced this number to 1369 as the Census does not have a framework to classify this vast number of languages. The fortunate 1,369 were further grouped together under a total of 121 ‘group labels. 22 out of these are Scheduled languages and the other 99 were presented as the ‘non- scheduled languages’ (Ganesh 2020). 96.71% of the population of the country speak the Scheduled Languages. Constitutionally India recognises Hindi as the Official language of the Union. English is the Associate official language. States have the freedom to choose one or more languages as the administrative language/s.

Languages of Karnataka: The 1991 Census records 166 mother tongues in the state (Mallikarjun 2001:123). Kannada is the Official language of administration in Karnataka. According to the Peoples Linguistic Survey of India (PLSI)

Karnataka has 50 Tribal Languages, besides the speakers of 22 Scheduled Languages, taking the tally to 72 languages spoken in Karnataka. Out of these, 8 Tribal languages- Koraga, Badaga, Yerava, Irula, Soliga, Gouli, Jenukuruba, and Bettakuruba are endangered- meaning they will vanish if measures are not taken. Two Tribal languages- Siddi and Hakki Pikki are ‘critically endangered’. According to the 2011 census Karnataka has a population of 61,130,704 inhabitants. 40% of this population can speak two languages and 13% can speak more than two languages making Karnataka the third state in the country where people speak more than one language. In South India Karnataka tops the list where people speak more than one language. 2011 census data analysis reports that there are at least 107 languages spoken in Karnataka’s Bengaluru District. More people speak a language other than the Official language of the state. According to Wikipedia.org 72% of the population speak Kannada. Kannada is used in all domains like administration, lower judiciary, and education. Kannada language is not a monolith. There are multiple variety of Kannada spoken in the state. The term ‘variety’ is chosen visa vie ‘dialect’ to avoid hegemonic connotations. McCormack (1966) used the term ‘dialect’ to refer to the varieties of Kannada. Presently, the term variety seems to be less loaded a term than dialect. ‘Variety’ is both countable and uncountable- singular and plural.

Speech Varieties of Kannada: Kannada, a classical language belonging to the Dravidian language family, has a written history of 1500 years. The spoken form is much older. The language itself is divided in to four phases- ancient, old, middle and modern Kannada. Kannada is one of the six classical languages of India. Kannada has grown by borrowing vocabulary wherever necessary and by coining new terminology wherever possible. For an outsider ‘Kannada’ may appear as a monolith. But for the speakers of Kannada in various regions of Karnataka, the type or variety of Kannada they speak forms their identity. It is the difference, however minute it may be, that distinguishes speakers of one variety from the others. Irrespective of the spoken variety, there is one variety which is the language used for official purposes- the official or the standard variety. There is a ‘granthika’ or the standard written form and there are many ‘vyavaharika’ or the spoken forms in which verbal transactions and cultural expressions take place. Both written variety and the spoken variety draw from each other to enliven and enrich themselves. This division is a natural phenomenon with all languages. The difference between ‘nudi’ and ‘baraha’, ‘bhasha’ and ‘boli’, ‘official’ and ‘non official’ ultimately boil down to what is heard and what is read. It’s not the official variety but the spoken form of the

language that indicates an individual's geographic, socio-cultural identity at a micro level within the larger Kannada speech community.

Language variety is not a water tight compartment. Each variety has fluidity. Moreover, most Kannada speakers are multilingual. The various languages they speak influence the Kannada they speak. The choice of variety of Kannada people choose to speak may also depend on who they are conversing with. Each region of this state- indeed, each city, town, and village – displays some unique features in its spoken Kannada (William McCormack 1966:3). Spoken Kannada varies not only according to region but also according to caste, class, age, gender, education, kind of school the person went to. Above all this, there is big difference between the formal and the informal variety. McCormack (1966) wrote that there is no consensus among the speakers of Kannada as which is the standard variety. That was in 1966. Presently, the official written Kannada presumed to be spoken by the Upper caste of Mysore region seems to be emerging as the Standard variety. That's the variety used in official domain, text books and literature. The very fact that there is awareness among other regions that the Kannada spoken by them is being side lined, seems to suggest that there is a standard Kannada emerging.

McCormack divides Kannada into two major Regional Dialects and two minor dialects. The two major regional dialects of Kannada are centred in the cities of Mysore and Dharwad, and can be describes as the “southern” and “northern” dialects, respectively (McCormack 1966:3). The boundary and the dividing line between these two dialects/ variety is the Tungabhadra River. McCormack thought Davanagere is the point where the two varieties converge. His data was from the upper caste Kannada speakers of Davanagere. One of the two minor dialect zones of Kannada is coastal Mysore which centres in the west- coast sea port of Mangalore. This area is another multilingual space of Karnataka. Tulu, Konkani, Byary, Gowda Kannada, Havyaka Kannada, Koraga, Kodava and Malayalam are the major languages spoken in this area. The other is border Mysore, a north-eastern arm of present day Mysore State which formerly was ruled by the Nizam of Princely Hyderabad State (McCormack 1966:3). M.H. Krishniah (1993) detects Four major regional variety of Kannada- Mysore, Dharwad, Hyderabad and Mangalore. A. S. Acharya has worked on Tiptur Kannada and Halakki Kannada. U. P. Upadhyaya has written on Coorg Kannada or Jenukuruba Kannada. R. Mahadevan recorded the special features of Nanjanagudu Kannada, Gulbarga Kannada and Barkur Kannada. Michail Andronov (2003:18) divides Varieties of Kannada into three groups of dialects, viz., the coastal group (Halakki, Barkur, Havyaka, Kumta), the north – eastern

group (Gulbarga, Bellary) and the south-eastern group (Nanjangud, Gowda, Tiptur, Rabakavi (Michail Andronov 2003:8). A, Srinivasa Hegde writes on Quora (4th September 2015) that there are at least 20-30 dialects of Kannada-Kodava, Badaga, Urali, Holiya, Kunda, Sanketi, Havyaka, Bellary, Bangalore, Gulbarga, Are Bhashe, Soliga, Nadavara, Belagavi. He names 14 of them and leaves aside Mysore which is supposed to be the Official/ standard variety of Kannada. Each scholar who has worked on Kannada language variety has added to the existing list. Yet the list is open ended.

Mysore Kannada: Mysore Kannada is presumed to be a Sanskritized variety spoken generally by the Brahmin community of Mysore. Again this community is as diverse as any other. There are Telugu, Tamil, Malayalam and Kannada speaking Brahmins in Mysore who have retained their home language. It would be wrong to presume that the Kannada spoken in the Mysore area is a homogenous entity. 42 kilometres from Mysore is Mandya. The Kannada spoken in this township and District goes by the name Mandya Kannada which is very different from the Official /standard variety and the Mysore Kannada. Various layouts in Mysore like Kumbara Kopplu and Lakshmipuram have their distinct speech variety. P. Mahadevaiah (2006) refers to a research-“*Kannada: Mysore City*” by Somashekhara Gowda, who conducted a comparative study of the Kannada variety spoken in layouts like Mandi Mohall, Paduvara halli, Kukkarahalli, and Ashokapuram of Mysore from a sociolinguistic perspective. He has compared the structure of Kannada used by the Holeya community with the structure of Kannada in other areas (Mahadevaiah 2006:29). His examples are more of phonological variations and difference in vocabulary. Spoken language varies according to the region, context and formality or informality demanded by the context and interpersonal communication. Speakers of a language handle all these demands effortlessly. Kannada speakers of rural areas who are not exposed to formal language through education seem to stick to their spoken variety everywhere. Urban speakers seem to glide from formal to the informal, Official to the spoken effortlessly.

Dharwad Kannada: Linguistically Northern Karnataka is an interesting language space. This region is believed to be the ‘tirulgannda’ area. Tee.Nam Shreekantiah (2009:74) opines that this core Kannada area moved southwards as time passed. Dharwad was a part of Bombay presidency until unification. The influence of Marathi on the Kannada of Dharwad region is natural. The Siddis in this region speak Konkani. The Tibetan settlement in Mondgod has added Tibetan to the linguistic scene. Banjara community speaks Rajasthani. Market is monopolised by non Kannada speakers which has added Marwari,

Rajasthani, Gujrathi, Marathi and Dakhni Urdu to the language space. Dharwad Kannada has imbibed vocabulary from all these languages. The spoken Kannada of Dharwad has a unique accent (Shreekantiah2009:8). Newspapers and popular literature that's published from Dharwad region use the Official/ standard variety of Kannada. Larger circulation, readability and mutual intelligibility can be cited as reasons for this trend. The political representatives of that area speak the official variety in the Assembly. There are myths and narratives built around languages and language variety that lend superior position to each over the other. There is a feeling among the North Karnataka people that their variety of Kannada is not getting due representation. Political narratives keep this disgruntlement alive.

Mangalore Kannada: The coastal area of Karnataka was a part of Madras presidency. Geographically it is close to Kerala and Goa. Multiple languages coexist here. Tulu, Konkani, Byary, Gowda Kannada and Malayalam are the dominant languages. Each Kannada speech community has its own unique variety of Kannada. The Gowda community speaks Gowda Kannada which was formerly called 'Arebhashe' - a term that's still in use. Havyaka Brahmins speak Havyaka Kannada. In the Uttara Kannada District, there are about half a dozen varieties of Havyaka Kannada. If Havyaka is spoken by the community, Kundapur Kannada is spoken by the people of Kundapur region. Kundapra/ kunda/Kundapura Kannada has its own variety- Brahmins and the non-Brahmins speak the language differently. Koraga is spoken by about 8000 people. Koraga too has many varieties: Onti, Tappu, Mudu and Ande. Distinctions among these dialects is so strong that some of them may be regarded as separate languages (Andronov 2003: 19) However, the formal functions among the educated sections in Udupi, Mangalore, Karkala, Puttur and Sullia regions are held in official/ formal variety of Kannada. Since the Coastal region has multiple variety of spoken Kannada, there is a belief that they tend to speak Kannada exactly the way it is written- uttering each and every phoneme with care. The people of this region seem to have assigned domains for formal Kannada. Anecdotes and jokes are always in Tulu. On a closer look, their spoken Kannada is replete with vocabulary that's not used in other regions which lend informality to Mangalore Kannada. There are expressions and tonal changes that make Kannada not so formal. **Hebbar Kannada** is spoken by the Vaishnava Brahmins of Dakshina Kannada. Prof. Purushothama Bilimale opines that the term 'hebbar' comes from 'hiriya haruva' and they migrated from Vijayanagar province in the 15th and 16th Century. Hebbars are bilingual- speak Tulu and Kannada.

Kalyana-Karnataka Kannada: Bidar, Kalburgi, Yadgir, Raichur, Koppal and Bellary make this region. This region was called Hyderabad Karnataka. Here Kannada is found with Marathi, Telugu and Urdu. Urdu has not only shaped the vocabulary the spoken Kannada of Gulbarga and Bidar, but affected sentence construction too (Ganganayak 2011:28). There are historical reasons for the multiple languages spoken here. Kannada here has a generous quantity of Telugu and Urdu words. This area is home to the reformist movement- vachana chaluvali which used the spoken language of common man. There is a perception that the language of vachanas is the language of this region.

Devanga Kannada: Devanga are a weaving community of South India. They have a sizeable presence in Bangalore, Basavapatna, Bagalkot, Chitradurga and Somwarpet. They are also called 'Bilimagga'. Most of them have taken to agriculture. The Kannada spoken by the Devangas of Basavapatna and Somwarpet is a distinct variety. The terms of endearment they use like 'mane' are not found in any other variety of Kannada. They tend to use a neutral gender for both men and women: 'chikki bantu', 'chikki oithaite'. 'h' sound is replaced by 'a' or 'o'. More work needs to be done on this variety of Kannada. There are two hundred Devanga households off Kodaicanal of Tamil Nadu who speak a variety of Kannada.

Sanketi is another language variety with distinct features of Tamil as well as Kannada written in Kannada. **Kannada Sign Language** is slowly emerging to accommodate all expressions. It has a pan Karnataka application. Hence it may function as a unifying variety.

Cinema, Television and FM Variety of Kannada: The role of Kannada cinema and the cinema industry has played a role in shaping the destiny of Kannada. Mythology was the subject of Kannada films to begin with. Later, literary novels were made into films. Due to the storylines chosen, Kannada cinema used a near formal variety of Kannada. This variety got set and became a norm. Mangalore Kannada, Dharwad Kannada, Mandya Kannada and Kannada spoken by the Muslims of Karnataka are stereotyped in films. This stereotyping is so strong that anybody who does not conform to it is viewed as an alien. As the viewers changed so have the storyline and the language. Dubbed films are bringing in new use of language in Kannada cinema. Many films have bilingual titles. Songs have vocabulary drawn from Hindi, Urdu and English. Kannada used in television and news is formal but the serials experiment with language variety. FM channel brought back Radio into fashion. It made Kannada a fashionable language that appealed to the youngsters. Non- Kannada youth is

drawn to Kannada songs through FM. The Kannada used by the Disc Jockeys (DJs) is a new variety of Kannada which was frowned upon by the language puritans. Code mixing is the prominent feature of the Kannada used by the DJs. In a sentence of ten words, at least 6 are English words. Aspirated Kannada sounds are their own invention. Urban and rural varieties are effortlessly mixed to present a new variety of Kannada that is flirtatious, cajoling and cool. The sing song quality given to Kannada on FM is a new addition to the language. What sounded as weird has become popular and is emerging as a variety. Some Television announcers seem to copy this FM style language. This code mixing is closer to the Kannada used by the youth of Bengaluru city and students all over Karnataka.

Official/Standard variety of Kannada: Writing and orality are essential parts of language. Though they feed on each other, one enriching the other, writing enjoys a slightly exalted position. The hierarchy of the textual over the oral is also due to its ability to fix meaning and document it. The Karnataka Official Language Act, 1963, states -“An Act provide for the adoption of Kannada as the language to be used for the official purposes of the State and for continuance of the use of English for transaction of business of the State Legislature”(Karnataka Gazette dated 27-8-1963). There is no mention of what dialect/variety of Kannada would be used. Kannada at that point in time was perceived as a homogenous entity. Unification catapulted one variety of Kannada as the standard variety. The standard Kannada of the Unification period and the present one are different (Narayan 2006:21). Standard language variety is ‘actually an idealized variety, but exists for most people as the version that is accepted as the official language of their community or country (George Yule 2006:18). This was also the variety in which a large amount of literature had been written. The Official variety of Kannada is spoken in formal situations generally. Even those people who think that they speak the official variety mix a lot of non -official or informal feature in their talk. The choice of one variety as official language gets extended to schools as medium of Instruction. The Official variety of Kannada which is getting standardized day by day has its domain.

What are the features of Official variety of Kannada? This is the variety of Kannada supposed to be spoken by the educated and upper caste people of Princely state of Mysore. It is also called ‘Panditara Kannada’. In reality, the official variety of Kannada has evolved to be used in multiple administrative, literary and educational domains. This process of standardization of Kannada, also called ‘modernization movement in Kannada’ (Sridhar 2008:328), began in

1843. In style it is highly formal reflecting the formality followed in English during the Colonial times. The format of the Official letters and circulars in Kannada has remained the same as that of English. The tone is impersonal. Passive formations are used to add formality. Agent deletion adds to the impersonal tone. Use of loan words from Sanskrit and English is also a feature of official writings in Kannada. Register or the vocabulary of the Revenue and Mujarai Departments have a lot of Persian and Urdu words which are retained. The choice of this variety to be the Official or administrative language of Karnataka has historical reasons too. The Unification in reality ended up being an expansion of the already existing princely state of Mysore. The administrative language of Mysore was Kannada. The variety that was in use continued to be the administrative language even after Unification. By then, the variety was getting standardized and modernized by borrowing vocabulary and coining new vocabulary. At least half of Sanskrit vocabulary is now found in Kannada and this import hasn't stopped yet (Gowda 2007:159). Post-Unification Kannada is more formal, Sanskritized and standardised as it had to be used in multiple domains like administration, judiciary, advertisements and education. B. Basavalingappa (2006:3) bats for a language variety that is simple and could be understood by majority of people. Appeals, complaints and requests to the Govt. follow the prescribed format but are free to use vocabulary that is informal. Circulars and orders by the Govt. seem to be use formal/standard vocabulary. I could not find a circular by the Govt. authorities, questioning the use of spoken forms in letters. There are Kannada words that are coined to replace the existing English words like 'police', 'director' 'principal' etc. which have remained in official use but haven't percolated to speech. There is no linguistic property that enables or merits the elevation of a variety as the standard. Yet, having been chosen as the official variety, the other varieties stand to lose space or an opportunity to become a formal variety at the pan Karnataka level. This is the reality of language in modern linguistic states all over India.

Kannada used by Dalit writers: In the forefront for the demand to bring Official/ standard variety closer to the spoken language are the writers who contribute to the genre called 'Dalit Literature'. Writers and Poets like Siddalingiah, Devanooru Mahadeva, Aravinda Malagatti and others have used literary idiom that is close to the hearts of Dalits in Karnataka. This style avoids pretentious Sanskrit expressions and abstractions wherever possible and favours racy, colloquial, idiomatic, and often rural expressions, for example *ta:kattu* instead of *sakti* or *sa:marthya* "strength", and the use of expressions

like *huccapaTTe*, *yadwa:tadwa:*, and *yarra:birrri* meaning “crazy” (Sridhar 2008:340). This variety of Kannada comes as an alternate to the standard variety as it expresses the angst and sufferings of a section of population better. The Kannada used by the dalit of Karnataka is also not homogenous! Manjulakshi (2006) has listed the unique features of Kannada spoken by the Dalits of Chamarajanagar Area of Mysore District. K. Narayana Swamy (2006) has listed the features of Dalit Kannada of Kolar Area. Guru S. Kale (2006) has worked on the Dalit Speech of Hassan district. The features of dalit Kannada of Hebbale (Mahadeviah 2006), Tumkur (Linganna 2006), Belagavi (Talawara 2006), Gulbarga and Rayachuru (Ranjere 2006:), Bidar (Srinivasa Bendre 2006) have been listed in P. Mahadeviah Ed. *Dalitaru Bhashe mattu Samaja* (2006). Irrespective of these variety, poet Siddalingiah’s poems represent the collective pain of the dalits. All language varieties have differences but they also have similarities of shared experience. That’s the cultural world of a language, language variety speech communities value. In an essay on many varieties of Kannada, S. R. Vijayashankar (2019:72) gives an example of Dalit Kannada used by Mogalli Ganesh in his short story- *Moogubottu* where distinct features of dalit idiom is used. Vijayashankar deliberately takes Mogalli Ganesh’s example instead of drawing from Devanooru Mahadeva. When Mogalli Ganesh uses this expression it may be a sign of local becoming a part of universal language identity. However, majority of creative writings and criticism is in the formal variety of Kannada. D. N. Shankara Bhat (2006) proposes to eliminate Sanskrit derived phonemes, aspiration/ mahaprana, vocabulary and grammatical structure from Kannada writing to make it more accessible to all.

Hegemony and Language Variety: Language hegemony is a part of the language paradigm introduced by the colonial regime which continued after independence. This framework, meant for monolingual communities, is hazardous to the languages of multilingual India. Within this frame, few languages would enjoy an exalted position visa vie thousands of other languages. Most people apply the same paradigm to language varieties too. However, we have no data to prove that people of a particular variety of Kannada are discriminated against in Karnataka. No variety of Kannada has linguistic features that automatically put it above other varieties. The Official variety has its own domain in a multilingual space. Speaking that variety would elicit laughter outside its domain. Strangely all Kannada speakers understand all varieties of Kannada to a certain extent including the official variety. The structure or grammar of all varieties of Kannada being more or less the same, the basic difference is at the level of phonology, morphology, vocabulary and

tone. It's not so much as the official status accorded to a particular variety that creates a heart burn but the standardization of it, elevation of that variety as the norm that leads to a sense of victimhood. It is not clear if there is prestige factor attached to either standard/ official Kannada or any other variety. An upward mobility also means that there is a movement towards the standard variety in certain domains. Most Kannada speakers use the standard variety on formal occasions like stage functions. They switch to their variety soon after. One of the most difficult theoretical issues in linguistics is how to draw a satisfactory distinction between language and dialect (Crystal 2003:25). If the Official/ standard variety emerges as the norm against which the other varieties get compared with and found wanting, we can conclude that language is used as a tool to practice inequality. It is this development that hurts speakers of non-official varieties. However, awareness about the difference between the Official variety and the other varieties is common in multilingual language space.

Whether this difference of variety of Kannada creates a difference in opportunities or not is an area not researched on yet. But there is a fear among many that the variety of speech that represents the caste and class one belongs to can create or mar opportunities. IT and IT enabled services makes the knowledge of English mandatory for employment. But there is no overt restriction to any of the Kannada variety. The discrimination perceived by the educated Dalit and other marginalised communities finds a resistance to the standard variety of language. H. M. Nayak in his foreword to *Kannada literary and Colloquial* writes that the Kannada literary movements of 12th and 17th Centuries erased the difference between Written and Spoken forms of the language. Vachana literature which represented the spoken form of Kannada of 11th century shows that the written as well as the spoken form of Kannada has not changed much in the last 1000 years. The language of socio-religious reform brought the spoken language to circulation through literature. Vachanas are understood all over the state. Has the written Kannada held all the other varieties together?

Effect of Translation on Language variety: Kannada literature is being translated into other Indian Languages and English. A lot of features that represent the regional variations get lost in translation. Type groundnut, you get 'kadlekai', 'nelagadale' and also 'shenga'. Try translating these words to English, the geo-specific or regional connotation is lost. The unique features of a language variety like tone and intonation are lost to a certain extent in writing. Translation takes away the subtle local flavour that a variety represents. This is true whether translation is done manually, by machine or augmented.

Translation strategies are required to retain the local flavour of a language variety. Corpus needs to be created to deal with this requirement.

What is the way forward for non-official varieties of Kannada? When the Regional official languages are threatened by the National official languages, how can the non-official varieties of regional languages retain their identity? Under the present framework of language, the standard variety has come to stay in official use and also in text books. Since the official/ standard variety is not spoken as a home language by majority of the people, doesn't it create a level playing field for most students? Television and Radio have brought an exposure to the standard variety. Given the Constitutional framework of Language and the commitment to the State administrative Language which is the basis of the formation of linguistic states, the official variety of Kannada would remain the Language variety of Education and administration. More and more children would study in a language that is not their home language under globalization. Speech communities need to get involved with language variety maintenance. Unless the community gets involved, language or language variety cannot be revitalised. Vivek Shanbhag, in his talk on 'Translation of Konkani to Other languages' at the Bangalore Literature Festival said that irrespective of the Medium of Instruction in Schools, irrespective of the languages spoken outside the home, the Konkani speakers had retained Konkani as their home language. This responsibility of Mother Tongue maintenance applies to the speakers of various variety of Kannada.

Conclusion: Notions of North and South are relative. Our perception of language and language variety needs a course correction. There are many more variety of Kannadas (kannadangal) than we can imagine. Social groups, religious groups and tribes have their own variety of Kannada. If one draws a straight line between Kashmir and Kanyakumari and marks, say, every five or ten miles, then one will find that there is no break in communication between any two consecutive points (Pattanayak 1981: 44). This holds good for the Kannada language variety. There is a need to accept these varieties as normal. There is also a need to know that all languages have a standard/ official variety and spoken varieties. No variety of Kannada is better than the other. Each variety has emerged out of the socio-cultural atmosphere over hundreds of years. Agriculture, fishing, farming, navigation, education, power, caste, hegemony, exploitation and resistance have played a role in shaping Kannada variety. Every variety is a cultural world. No variety is sweeter than the other. Official variety is a necessity but it cannot be imposed outside its domain. These multiple

varieties of Kannada have helped in retaining the standard/official language as just another variety.

(Note: This study of Kannada language variety from a socio- linguistic perspective is incomplete by its very conception. Yet, here is an attempt to see Kannada in its entirety. There is more to do in this area.

I am indebted to Prof. K. V. Tirumalesh, Prof. Purushothama Bilimale, Dr. Venakatesh Nellukunte, Prof. Sandesh Rai and Prof. Nayana Kashyap for their insightful input on this topic.)

References:

- Annamalai, E.A. (2022). A Life of Language Consciousness. In R. S. Agnihotri(Ed.), *Being and Becoming Multilingual* (pp. 134-152). Hyderabad: Orient Blackswwan.
- Andronov, S. M. (2003). *A COmparitive Grammar of dravidian Languages*. Weisbeden: OttoHarroassowitz.
- Mallikarjun B (2001). Evolution of Language Policy for Education. In K. R. Singh(Ed.), *Papers in Applied Linguistics* (pp. 122-145). Mysore: Central Institute of Indian Languages.
- bhat, Shankar D.N. (2006). *Kannada Barahavannu Saripadisona*. Heggodu: Basha Prakashana.
- Crystal, David. (2003). *The Cambridge Encyclopedia of Language*. Cambridge: Cambridgeg University Press.
- Devi, Ganesh. (2020, June 5). Counts and Cosequences: Citizenship and language Identity.
- Dubreuil, JJoueau. G. (1920). *Ancient History of the Deccan. Translated by V.S.Swamnadha Dikshitar*. Pondicherry: Sold by the Author.
- Ganesh, Mugalli. (2006). Samajika samvahana, Dalitaru mattu Bhashe. In P. Mahadeviah, *Dalitaru bhashe mattu Samaja* (pp. 134-146). Hampi: Prasaranga kannada university.

M.H.Krishniah. (1993). *Samkshipta kannada Bhasheya Charithre*. Bangalore: Ankita pustaka.

Mahadeviah, P. (2006). *Dalitaru, Bhashe mattu Samaja*. Hampi: Prasaranga kannada University.

McCormack, William. (1966). *Kannada. A Cultural Introduction to the Spoken Styles of the Language*. Milwaukee and London: The University of Wisconsin Press.

Nayak, Ganga. K.N. (2011). *Bhashavijnyana*. Mysore: Kuvempu Kannada Adhyayana Samsthe.

Pattanayak, D. P. (1981). *Multilingualism and Mother- Tongue Education*. Delhi: Oxford University Press.

Shreekantiah, B.M. (2009). Bhashacharitrya Uddesha mattu Sadhane. In M. G. (Ed), *Kannada Bhashadhyayana*. Mysore: Pratibha Prakashana.

Sridhar, S N. (2008). Language Modernization in Kannada. In B. B. Ed., *Language in South Asia* (pp. 327-341). New Delhi: Cambridge University Press Inida Ltd.

Vijayshankar, S. (2019). Kannada and Kannadagal in Stories , Poems and Articles. In R. Ed0., *Kannada: Andu Indu Mundu* (pp. 62-73). Bangalore: Sapna Book House.

Yule, George. (2006). *The Study of Language*. Cambridge: Cambridge University press.

Prospective of peasant movements in Karnataka

Dr. H. A. Katagur

Assistant Professor, Government First Grade College, Managuli – 586122

Email:hakatagur@gmail.com Mob: +917676514778

Abstract:

Peasant movements produced an environment conducive to post-independence agrarian reforms, such as the abolition of Zamindari. They weakened the landed class's influence, contributing to the agrarian structure's transition. India has an agrarian economy, with the agriculture sector employing roughly half of the workforce and accounting for around 16% of GDP in the 2019-20 fiscal year. These movements arose from harsh exploitation, oppression, the loss of land rights, the imposition of new levies, and new agrarian relationships between farmers and the Colonial state or feudal lords. The majority of the fights that the farmers engaged in were either part of or unrelated to the nationalist struggle. Farmers became involved in the nationalist movement as a result of their problems. In Karnataka, the 1980s and 1990s marked the start of a new trend in farmers' movements. With the establishment of the Raitha Sangha during this time, peasant movements in Karnataka took a new turn. The Karnataka Rajya Raitha Sangha was successful in enlisting peasants in movements and inspiring them to take action. Peasant movements arose as a result of the organisation, proper programmes, and demands, as well as the dissatisfaction. Between 1980 and 1990, the Raitha Sangha was at the forefront of significant agitations. During the 1980s and 1990s, the Karnataka peasant movement overturned the government. The reasons for the growth of farmers' organisations in Karnataka are examined in this research.

Key Words: peasants, prospective, Karnataka, Raitha Sangha

Introduction:

The Indian economy is predominantly agrarian. Agriculture is the primary occupation of the majority of the inhabitants. India was an impoverished country with primitive agriculture prior to its independence. Furthermore, feudal lords had unlimited control over the estates, which were distributed unequally. The government's agriculture policy evolved into a two-pronged plan after independence. On the one hand, there was a pressing need to modernise

agriculture and improve output, but on the other, a consistent ownership system was required. New agricultural strategies were popularised in the early 1960s under the banner of the Green Revolution, with the goal of increasing production. The formation of the Karnataka Rajya Raitha Sangha provided the necessary conditions for this resentment to become a movement. The Karnataka Rajya Raitha Sangha raised peasant consciousness, as well as motivating, educating, and activating them. Farmers grew more aware of their rights and worth. They weren't as docile and subservient as they had been previously. More importantly, the Karnataka Rajya Raitha Sangha's nineteen-point charter of demands to the government included some of the most appealing and appealing demands, such as loan waivers, remunerative prices, cheap agricultural inputs, reduced electricity charges, old age pension, treating agriculture as an industry, and reserving 50% of seeds in educational institutions, among others. This was exactly what the local peasants want. As a result, they responded rapidly to the call of peasant leaders. The leaders' powerful, compelling, and persuasive remarks had their own impact on the peasants. Thus, the Karnataka Rajya Raitha Sangha was successful in mobilising peasants in movements and pushing them to action through organisation, proper programmes, and demands, and as a result, peasant movements formed. The significant agitations carried out under the banner of the Raitha Sangha between 1980 and 1990 are listed below.

1. Opposing recovery and Attachment :

Karnataka's Jail Bharo and Picketing Only a few exclusive agitations against property attachment had been launched by Rajya Raitha Sangha. It all started in 1982, when Jail Bharo and Picketing were used for the first time. The Jail Bharo agitation began on April 12, 1982, lasted 20 days, and resulted in the detention of almost 6,000 peasants. Though the movement was intended to spread to Shimoga, Hassan, and Mysore, it did not. This Jail Bharo agitation was different from the previous one in 1981. In support of remunerative prices, the Raitha Sangha staged a Road Block. Peasants came from all over, including Shimoga, Mandya, Mysore, Hassan, and Chikmagalore, and there was support from all over, even the cities. The movement appeared to believe that, as a result of the large turnout, it had established itself as a significant organisation, and that the Raitha Sangha would be founded on this false assumption.

Long March, 1985: During this time, nineteen of the twenty-two districts were experiencing draught for the fifth year in a row. It was a peak era for the Raitha Sangha to re-establish its hold over the peasantry and re-emerge as a formidable organisation after suffering a setback in the preceding legislative elections. when NABARD and other similar financial institutions informed the

government of their inherent inability to issue loans further in the case of non-recovery from the peasantry.

2. Agitation for Swaraj or Villagition :

agitation for Gram Swaraj: agitation for Gram Swaraj was viewed as a second phase of the struggle in the overall non-cooperation agitation of the movement, despite the fact that it was taken concurrently with the strategy of withholding direct taxes. Raitha Sangha proposed two approaches to Grama Swaraj: one, rejecting commodities produced by businesses such as textile, sugar, oil, sandal, and soap; and two, appropriating natural resources in and around the villages in question to make items for peasant consumption and self-sufficiency. When the Nippeni villagers staged an agitation in 1981 to seek remunerative tobacco prices, the Raitha Sangha initially offered spiritual support but declined to stage a similar movement in behalf of the Nippani peasants.

Prohibition agitation: On the issue of prohibition, the Raitha Sangha had taken a very ambiguous and contradictory stance. Raitha Sangha requested absolute prohibition in rural areas as well as throughout Karnataka in 1986 and 1991. On the one hand, it argued for partial prohibition, but on the other, it argued for the right to make alcohol at home from rice and vegetables for personal enjoyment. During this time, many minor agitations were held across the villages of Shimoga and Hassan districts, led by women, contesting the rationale for the establishment of new arrack shops.

3. Agitation in Support of Remunerative Prices:

Since the commencement of the peasant movement in various parts of Karnataka, the pricing problem has been a major point of dispute. The peasant movement's various agitations for remunerative prices over the years were eventually narrowed to defending two crops in particular: sugarcane and paddy. In the earlier example, the main focus of the movement was on the issue of arrears and remunerative prices, which gave the peasant movement a trade union flavour. In the end, however, the paddy issue trickled down to demand higher levied paddy prices or the abolition of the levy system completely. Despite this, no significant agitation in support of the latter was organised; instead, most of the agitations remained localised or were limited to one or two districts.

In 1981, there was a roadblock agitation. Though various topics were brought up during this agitation, the core goal remained the same: remunerative prices and loan forgiveness. Despite the fact that the agitation had an impact in Shimoga, Hassan, and Davanagere, it was an unsuccessful agitation in terms of

total number of people arrested. Squatting within the Vidhana Soudha, among the other agitations in support of sugarcane and the arrears issue, gained widespread praise, elevating the Raitha Sangha to the position of Raitha Sangha. The squatting was merely the culmination of local agitations around Karnataka, including Shimoga, Mandya, Mysore, and Raichur.

Agitation against paddy procurement and levy price: throughout the 1980s, procurement for levy paddy became one of the most contentious issues that surrounded the Raitha Sangha. It was part of wooing the peasantry in four districts: Shimoga, Hassan, Mandya, and Mysore, for example. Initially, when the government imposed limits on the movement of paddy, and later, when a levy slab was imposed on the farmers, signs of conflict emerged. As a result, the latter issue was renamed mill-point levy, making merchants and mill owners accountable for obtaining the desired paddy. The movement and Raitha Sangha proposed the following methods to reduce retail prices: cancellation of the levy entirely, removal of impediments to inter-district movement of paddy and other crops, and elimination of market cess and sales tax. In 1980, a conflict erupted. This issue underwent a significant transformation in 1982. In the same year, peasants participated in a rally in Mandya. The event drew about 50,000 peasants. Between 1983 and 1984, the Raitha Sangha tried, but failed, to bring the subject of levy to the forefront by using correspondence and appeals, as well as resuming physical confrontation.

Agitation in Support of Other Crops: The Raitha Sangha had an ambivalent attitude toward other crops. Of course, it proposed organising agitations, mostly as theoretical excises, in defence of crops such as tobacco, jowar, ragi, cocum, oilseeds, and so on, but, with the exception of tobacco, concern for other crops was either reduced to appealing levels or passed on to local or regional peasant organisations. Peasants from Periyapatna, Hunsur, Arkalgud, and K.R. Nagar staged a roadblock in 1983, seeking fair tobacco pricing. The conditions in these locations were eerily similar to the Nippani agitation of 1981, which was led by Shetkari Sanghatana. Peasants were exploited equally in both places by middlemen and market forces. The tobacco issue had faded into obscurity by 1991. In that year, the strategy moved to appealing, which included concerns of subsidies, continuing the practise of fertiliser distribution, and eventually, prudent cigarette sales.

The following were the notable agrarian movement of this phase –

The Revolution of Santhal (1855) This revolution was not only against the British Raj in general, but also against the zamidars, who were given

unjustifiable and unaccountable ownership of land that peasants had traditionally considered and cultivated as their own for millennia. The self-respecting, proud, unorganised Indian peasants could never reconcile themselves to the zamindar's ludicrous power to distain their properties, including their draught oxen and grain crops, awarded by the British Government, but that, too, became the order of the day. As a result, people rose up in rebellion against the unfair order imposed on them by British imperialism through its allies, the Indian zamindars and moneylenders. One of the Government Inspectors obstructing their march and inciting them to violence on July 7, 1855. As a result, the began their revolt and the ensuing carnage at the hands of the British.

In support of remunerative prices, there has been a lot of agitation.

Since the commencement of the peasant movement in various parts of Karnataka, the pricing problem has been a major point of dispute. The peasant movement's various agitations for remunerative prices over the years were eventually narrowed to defending two crops in particular: sugarcane and paddy.

Agitation in Support of Other Crops: The Raitha Sangha had an ambivalent attitude toward other crops. Of course, it proposed organising agitations, mostly as theoretical excises, in defence of crops such as tobacco, jowar, ragi, cocum, oilseeds, and so on, but, with the exception of tobacco, concern for other crops was either reduced to appealing levels or passed on to local or regional peasant organisations. Peasants from Periyapatna, Hunsur, Arkalgud, and K.R. Nagar staged a roadblock in 1983, seeking fair tobacco pricing. The conditions in these locations were eerily similar to the Nippani agitation of 1981, which was led by Shetkari Sanghatana. Peasants were exploited equally in both places by middlemen and market forces. The tobacco issue had faded into obscurity by 1991. In that year, the strategy moved to appealing, which included concerns of subsidies, continuing the practise of fertiliser distribution, and eventually, prudent cigarette sales.

Changed Nature of Peasant Movements After 1857:

- i. Peasants became the driving force behind agrarian movements, battling for their own needs.
- ii. The demands were nearly entirely focused on economic issues.
- iii. The activities were aimed at the peasantry's immediate foes: foreign planters, local zamindars, and moneylenders.

- iv. The fights were focused on precise and limited goals and the redress of specific grievances.
- v. These movements did not aim against colonialism.
- vi. The goal of these movements was not to abolish the peasant system of subordination or exploitation.
- vii. The territorial scope was restricted.
- viii. There was no long-term organisation or continuity of struggle.
- ix. Outside of the courts, peasants gained a keen awareness of their legal rights and asserted them.

Weaknesses:

- i. A proper understanding of colonialism was lacking.
- ii. Peasants in the nineteenth century lacked a new ideology as well as a new social, economic, and political programme.
- iii. These conflicts, no matter how violent, took place inside the framework of the old socioeconomic order, which lacked a positive vision of a new society.

Discussion and suggestions:

The history of peasant movements may be traced back to British economic policy, which influenced many aspects of the Indian agrarian system. The Indian peasantry felt the brunt of the British colonial expansion the most, and it rose up in protest from time to time. In the mid-to-late 1980s and 1990s, farmers' movements in Karnataka voiced excess producers' unhappiness. The movement in Karnataka began with challenges that were peculiar to their state. Regional concerns faded into the background as the movement progressed, giving place to more broad and populist demands. Rallies and strikes organised by movement leaders drew large crowds and were well-maintained. As the movement grew in popularity, the leaders' class bias and demands were exposed, severing the movement's support base. During this time, the Karnataka Rajya Raitha Sangha may have reached the pinnacle of its movement's power. KRRS used a multi-pronged strategy of protests, negotiations with policymaking bodies, and the creation of agri-food networks to achieve sovereignty from the complex inter-linkages of a global food economy dominated by agribusiness giants, to prevent climate crises, and to provide solutions to rampant farmer suicides in India. A distinct development within the movement has been a concentration on

information sharing, engaging with networks of similar groups, exchanging knowledge, and establishing solidarity across local and global locations. The notion of food sovereignty was first conceptualised by the movement's leader Nanjundaswamy as seed sovereignty in their campaign Beeja Satyagraha, but it has since grown thanks to the movement's linkages with La Via Campesina. Through multiple generations of the movement, Gandhian principles have had an impact on the concept of sovereignty in terms of the freedom to cultivate food and store seeds. More young participation in the struggle to establish a more equitable, environmentally sustainable, and self-reliant society is required. The movement's success resides in the fact that its vision has been passed down to the next generation.

Conclusion:

The archive material, which has just recently been uncovered and written about, has a wealth of information. India is primarily an agrarian economy, with agriculture employing the majority of the rural population. Civil rebellions were generally led by zamindars and small chieftains, but peasants were at the heart of them. In India, peasant groups have excelled at populist philosophising. Some farmers' leaders, like Nanjundaswamy, have stressed that the price issue is only one of many difficulties impacting farmers, and that the ultimate goal of their campaign is to abolish Western-style capitalism and replace it with Gandhian values. The frenzied drive to elitism, which delivers little jobs and security to the majority, must be stopped immediately. Prof. Nanjundaswamy, a mass leader, has already urged his followers to avoid synthetic fabrics and instead wear cotton. However, no parallel efforts have been made to address difficulties relating to rural craftsmen and rural industries, or to improve other aspects of rural life such as education and health. Farmers' movements, let alone movements of all disadvantaged sectors, including the urban poor, have yet to graduate into rural movements for improving the quality of life of the majority of the rural population. Regardless of personal convictions, Nanjundaswamy's ability to deter affluent farmers from copying the lifestyles of the urban rich and leading them to Gandhian aims is questionable. The methods used by the farmers' movements may be Gandhian, but the goals are dubious.

References:

- Alavi, Hamsa (1965) Peasants and Revolution - The Socialist Register. New York: Monthly Review Press, 1965.
- Alexander, K.C (1975) Agrarian Tension in Thanjavur. Hyderabad: National Institute of Community Development, 1975.
- Assadi, Muzaffar – “Peasant Movement in Karnataka” (New Delhi 1997) P 56 5. Ibid..... P 56-58 6. Ibid..... P 63-67 7.
- Choudhary, Sukhbir (1975) Peasants and Workers Movement in India. New Delhi: Peoples Publishing House,
- Dhanagare, D.N. (1983) Peasant Movements in India: 1920-1950. Delhi: Oxford University Press, 1983.
- Government of Karnataka, white Paper on Concessions to Farmer’s Announced by the Government of Karnataka, October 29, 1980 (Bangalore 1992) 13. The Hindu-Newspaper-Date July 23, 1980 and Prajavani, Kannada daily Date-October 6, 1980 14.
- Karnataka Government. Karnataka Legislative Assembly -1978, 1983, 1985 (Government Press Bangalore)
- Karnataka Rajya Raitha Sangha, Manifesto (Bangalore 1987) pp 29-33
- Karnataka Rajya Raitha Sangha. Rail Mattu Raste Thade Chaluvalli, Shimoga-1984
- Karnataka Rajya Raitha Sangha. Dunkel Draft : A Violation of Human Rights. (Bangalore 1981) pp- 14-21 3.
- Kisan Patnaik-“The Peasant Revolt : an Analysis and Approaches” Vol. I, (NewDelhi 1981) pp 1-10
- Namma Nadu –Kannada newspaper Date18, October 1985. p 13 8. Assadi, Muzaffar – “Peasant Movement in Karnataka” (New Delhi 1997) P 67-70 9. Ibid.....P 71-72. 10. Ibid..... P 75-82

Women Empowerment in India: Issues and Challenges

Dr. Jayaramaiah

Associate Professor of Political Science
SRJV Arts and Commerce College,
Shiggaon, Haveri (Dist.)-581205

Abstract:

This paper attempts to analyze the status of Women Empowerment in India and throws light upon several Issues and Challenges of Women Empowerment. Today the empowerment of women has become one of the most important concerns of 21st century. But practically women empowerment is still an illusion of reality. We observe in our day-to-day life how women become victimized by various social evils. Women Empowerment is the vital instrument to expand women's ability to have resources and to make strategic life choices. The paper finds that there is a huge gender gap prevailed in access to education, employment, and household decisions. Empowerment of women is essentially the process of upliftment of economic, social and political status of women, the traditionally underprivileged ones, in the society. It is the process of guarding them against all forms of violence. The study is based on purely from secondary sources. The study reveals that women of India are relatively disempowered and they enjoy somewhat lower status than that of men in spite of many efforts undertaken by Government. The study concludes by an observation that access to Education, Employment and Change in Social Structure are only the enabling factors to Women Empowerment.

Key Words: *Women Empowerment, Education, Health, Status. Crimes against women, Inequality.*

I. Introduction:

Women empowerment means emancipation of women from the vicious grips of social, economic, political, caste and gender-based discrimination. It means granting women the freedom to make life choices. Women empowerment refers to increasing the spiritual, political, social, educational, gender or economic strength of individuals and communities of women. Women's empowerment in India is heavily dependent on many different variables that include geographical

location (urban / rural), educational status, social status (caste and class) and age. Policies on Women's empowerment exist at the national, state and local (Panchayat) levels in many sectors, including health, education, economic opportunities, gender-based violence and political participation.

Women empowerment involves the building up of a society, a political environment, wherein women can breathe without the fear of oppression, exploitation, apprehension, discrimination and the general feeling of persecution which goes with being a woman in a traditionally male dominated structure. Women constitute almost 50% of the world's population but India has shown disproportionate sex ratio whereby female's population has been comparatively lower than males. As far as their social status is concerned, they are not treated as equal to men in all the places. In the recent years, various constitutional and legal rights have been implemented by the government of India in order to eliminate ill practice and gender discrimination against women. However, there are significant gap between policy advancements and actual practice at the community level. Swami Vivekananda, one of the greatest sons of India, quoted that, "There is no chance for the welfare of the world unless the condition of women is improved, it is not possible for a bird to fly on only one wing."

II. Objectives of the Study:

The present study has the following objectives.

1. To know the concept of Women Empowerment.
2. To analyse the present status of women empowerment
3. To study the Government Schemes for Women Empowerment.
4. To identify the challenges in the Path of Women Empowerment.
5. To make useful Suggestions in the light of Findings.

III. Research Methodology:

This paper is basically descriptive and analytical in nature. In this paper an attempt has been taken to analyse the empowerment of women in India. The data used in it is purely from secondary sources according to the need of this study. Secondary data which is collected from various journals, websites, magazines, newspapers and etc.,

IV. Women Empowerment in India;

Empowerment of women is essentially the process of upliftment of economic, social and political status of women, the traditionally underprivileged ones, in

the society. It is the process of guarding them against all forms of violence. The principle of gender equality is enshrined in the Indian Constitution in its Preamble, Fundamental Rights, Fundamental Duties and Directive Principles. The Constitution not only grants equality to women, but also empowers the State to adopt measures of positive discrimination in favour of women. Within the framework of a democratic polity, our laws, development policies, Plans and Programmes have aimed at women's advancement in different spheres.

The government of India has ratified various international conventions and human rights instruments committing to secure equal rights to women. These are CEDAW (1993), the Mexico Plan of Action (1975), the Nairobi Forward Looking Strategies (1985), the Beijing Declaration as well as the platform for Action (1995) and other such instruments. The year of 2001 was observed as the year of women's empowerment. During the year, a landmark document has been adopted,

V. Present Status of Women in India:

Based on the ideas championed by our founding fathers for women empowerment, many social, economic and political provisions were incorporated in the Indian Constitution. Women in India now participate in areas such as education, sports, politics, media, art and culture, service sector and science and technology. But due to the deep-rooted patriarchal mentality in the Indian society, women are still victimized, humiliated, discriminated and exploited. India ranks 148 globally in terms of representation of women in executive government and parliament, according to report by the Inter-parliamentary Union (IPU) and UN. Women in politics 2017 map showed that women make up only 11.8% (64MPs) of the 542 members of Lok Sabha and 11% (27MPs) of the 245 members of Rajya Sabha. In terms of Minister, India ranks 88 with only 5 ministers (18.5%) in the cabinet. The sex ratio of women at present slightly better, standing at 945 females per 1000 males. In Supreme Court, there is just 1 among 25 judges is a woman (4%). In all High Courts out of 692, there are only 70 women judges (10. %).

VI. Government Schemes for Women Empowerment:

The Government programmes for women development began as early as 1954 in India but the actual participation began only in 1974. At present, the Government of India has over 34 schemes for women operated by different department and ministries. Some of these are as follows;

1. RastriaMahilaKosh (RMK) 1992-1993
2. MahilaSamridhi Yojana (MSY) October,1993.
3. Indira Mahila Yojana (IMY) 1995.
4. Women Entrepreneur Development programme given top priority in 1997-98.
5. MahilaSamakhya being implemented in about 9000 villages.
6. SwaShakti Group.
7. Support to Training and Employment Programme for Women (STEP).
8. Swalamban.
9. Hostels for working women.
10. Swadhar.
11. National Mission for Empowerment of Women.
12. Integrated Child Development Services (ICDS) (1975),
13. Rajiv Gandhi Scheme for Empowerment of Adolescence Girls (RGSEAG) (2010).
14. The Rajiv Gandhi National Crèche Scheme for Children of Working Mothers.
15. Integrated Child Protection scheme (ICPS) (2009-2010).
16. Beti Bachao Beti Padhao Scheme
17. One Stop Centre Scheme
18. Women Helpline Scheme

The efforts of government and its different agencies are ably supplemented by non-governmental organizations. They are playing an equally important role in facilitating women empowerment. Despite concerted efforts of governments and NGOs there are certain gaps. Of course, we have come a long way in empowering women yet the future journey is difficult and demanding.

VII. Reasons for the Empowerment of Women:

Today we have noticed different Acts and Schemes of the central Government as well as state Government to empower the women of India. But in India women are discriminated and marginalized at every level of the society whether it is social participation, political participation, economic participation, access to education, and also reproductive healthcare. Women are found to be economically very poor all over the India. A few women are engaged in services and other activities. So, they need economic power to stand on their own legs on par with men. Other hand, it has been observed that women are found to be less literate than men.

According to 2011 census, rate of literacy among men in India is found to be 82.14% whereas it is only 65.46% among women. Thus, increasing education among women is of very important in empowering them. It has also noticed that some of women are too weak to work. They consume less food but work more. Therefore, from the health point of view, women folk who are to be weaker are to be made stronger. Another problem is that workplace harassment of women. There are so many cases of rape, kidnapping of girl, dowry harassment, and so on. For these reasons, they require empowerment of all kinds in order to protect themselves and to secure their purity and dignity. To sum up, women empowerment cannot be possible unless women come with and help to self-empower themselves.

VIII. Issues and Problems faced by women in India:

There are various issues and problems which women generally face within the society in India. Some of the issues are mentioned and described below:

- 1. Selective abortion and female infanticide;** It is the most common practice for years in India in which abortion of female fetus is performed in the womb of mother after the fetal sex determination and sex selective abortion by the medical professionals.
- 2. Sexual harassment;** It is the form of sexual exploitation of a girl child at home, streets, public places, transports, offices, etc by the relations, neighbours' friends or relatives.
- 3. Disparity in education;** the level of women education is less than men still in the modern age. Female illiteracy rate higher in the rural areas. Where over 63% or more women remain illiterate.
- 4. Domestic violence;** It is like endemic and widespread disease affects almost 70% of Indian women according to the women and child development official. It is performed by the husband, relative or other family member.
- 5. Child Marriages;** Early marriage of the girls by their parents in order to be escaped from dowry. It is highly practiced in the rural India.
- 6. Inadequate Nutrition;** Inadequate nutrition in the childhood affects women in their later life especially women belonging to the lower middle class and poor families.

IX. Challenges of Women Empowerment:

There are several challenges that are plaguing the issues of women's right in India. Targeting these issues will directly benefit the empowerment of women in India

1. Education: As far as education is concerned, there is a huge gap between women and men in India which is a major hurdle in the empowerment of women. The 2011 census says that the literacy rate for women is only 65.46 % against 82.14 % of men which is very poor. The Centre for the Study of Society and Secularism says that women continue to be victims of exploitation. Educate women about their actual position in the universe to crash the wall of intolerance, negligence and exploitation.

2. Poverty: Poverty is considered the greatest threat to peace in the world, and eradication of poverty should be a national goal as important as the eradication of illiteracy. Due to this, women are exploited as domestic helps.

3. Unemployment: It is becoming more difficult for women to find the right job for themselves. They become more vulnerable to exploitation harassment in the work place.

4. Health and Safety: The health and safety concerns of women are paramount for the wellbeing of a country and is an important factor in gauging the empowerment of women in a country. However, there are alarming concerns where maternal healthcare is concerned

5. Household Inequality: Household relations show gender bias in infinitesimally small but significant manners all across the globe, more so, in India e.g., sharing burden of housework, childcare and menial works by so called division of work.

6. Professional Inequality: It is practiced in occupation, employment and promotion in work. Women often face greater handicaps in male dominated and customized environs in private enterprises and Government offices.

X. Constitutional Provisions for Empowering Women in India:

- Equality before law for all persons (Article-14).
- Prohibition of discrimination on grounds of religion, race, caste, sex or place of birth (Article 15(I)).
- However, special provisions may be made by the state in favours of women and children Article 15(3).
- Equality of opportunity for all citizens relating to employment or appointment to any office under the state (Article 16).

- State policy to be directed to securing for men and women equally the right to an adequate means of livelihood (Article 39(a); (v) equal pay for equal work for both men and women (Article 39(d).
- Provisions to be made by the state for securing just and human conditions of work and maternity relief (Article 42).

XI. Findings of the Study:

1. Globalization, Liberalization and other Socio - Economic forces have given some respite to a large proportion of the population. However, there are still quite a few areas where women empowerment in India is largely lacking.
2. Empowerment of Women could only be achieved if their economic and social status is improved. This could be possible only by adopting definite social and economic policies with a view of total development of women and to make them realize that they have the potential to be strong human beings.
3. Empowerment requires building confidence in the minds of women.
4. There are several Government programmes and NGOs in the Country, there is still a wide gap that exists between those under protection and those not.
5. In order to create a sustainable world, we must begin to Empower Women.
6. There are many barriers to women empowerment in India

XII. Suggestions for Women Empowerment:

The first and foremost priority should be given to the education of women, which is the grassroots problem. Hence, education for women has to be paid special attention.

1. Awareness programmes need to be organized for creating awareness among women especially belonging to weaker sections about their rights.
2. Involvement of women in public decision making.
3. Strict implementation of Programmes and Acts should be there to curb the mal-practices prevalent in the society.
4. The government must give importance to the establishment of a special Women Security Force by a constitutional provision in the country with special power to take immediate and necessary actions against the

- persons involved in any kind of violent activities against the women in the society.
5. Adopt and strengthen sound policies and legislations for the promotion of gender equality and the empowerment of all women and girls at all levels.
 6. Women should be allowed to work and should be provided enough safety and support to work. They should be provided with proper wages and work at par with men so that their status can be elevated in the society.

XIII. Conclusion:

Empowerment of Women has become one of the most important concerns of 21st century not only at national level but also at the international level. Empowering women socially, economically, educationally, politically and legally is going to be a Herculean task. It is not going to be easy to change the culture of disregard for women which are so deep-rooted in Indian society. Government initiatives alone would not be sufficient to achieve this goal. Society must take initiative to create a climate in which there is no gender discrimination and women have full opportunities of self-decision making and participating in social, political and economic life of the country with a sense of equality.

The most famous saying said by Pandit Jawaharlal Nehru is “To awaken the people it is the women who must be awakened, once she is on move forward the family moves, the village moves and the nation moves”. It is essential as their thought and their value systems lead the development of a good family, good society, and ultimately good nation. The best way of empowerment is perhaps through inducting women the in the main stream of development. Women empowerment will be real and effective only when they are endowed income and property, so that they may stand on their feet and build up their identity in the society.

References:

1. Duflo E. (2011) Women's Empowerment and Economic Development, National Bureau of Economic Research, Cambridge.
2. Goswami, L. (2013). Education for Women Empowerment. ABHIBYAKTI: Annual Journal, 1, 17-18.
3. Pankaj Kumar Barol & Rahul Sarania "Employment and Educational Status: Challenges of Women Empowerment in India" A Peer-Reviewed Indexed International Journal of Humanities & Social Science.
4. Kadam, R. N. (2012). Empowerment of Women in India- An Attempt to Fill the Gender Gap. International Journal of Scientific and Research Publications, 2(6), 11-13.
5. Nagaraja, B. (2013). Empowerment of Women in India: A Critical Analysis. Journal of Humanities and Social Science (IOSRJHSS), 9(2), 45-52 [WWW page]. URL [http: www.iosrjournals.Org/empowerment.html](http://www.iosrjournals.Org/empowerment.html).
6. Mandal, K. C. (2013, May). Concept and Types of Women Empowerments. In International Forum of Teaching & Studies (Vol. 9, No. 2).
7. Suguna, M. (2011). Education and Women Empowerment in India. ZENITH: International Journal of Multidisciplinary Research, 1(8), 19-21.
8. Shettar.M.Rajeshwari, (2015). A Study on Issues and Challenges of Women in India, IOSR Journal of Business and Management, 17(4), pp.13-19.
9. Vinze, Medha Dubashi (1987) "Women Empowerment of India: A Socio-Economic study of Delhi" Mittal Publications, Delhi.
10. Dhruva Hazarika "Women Empowerment in India: a Brief Discussion" International Journal of Educational Planning & Administration. Volume 1, Number 3 (2011).
11. Deshpande, S. and Sethi, S., (2010). Role and Position of Women Empowerment in Indian Society. International Referred Research Journal, 1(17), 10-12.
12. Dr.Dasarati Bhuyan "Empowerment of Indian Women: A challenge of 21st Century" Orissa Review, 2006.

SECULARISM AND ITS DISCONTENTS: PERSPECTIVES FROM THE INDIAN CONSTITUTION

Dr.S.S. SREEGIRI

Teaching Assistant, Department of Political
Science, Karnatak Arts College, Dharwad.

Dr.S.N. HULLANAVAR

Associate Professor, Department of Political Science,
Karnatak Arts College, Dharwad.

ABSTRACT

This paper attempts at examining as to why, secularism stands on a contested terrain in India. To clear the air regarding the same, a perspective from the Indian constitution becomes an imperative. Although there are multiple conceptualizations of secularism that range from the modernists to the traditionalists, but this paper contends that the most rationalist interpretation of the Indian notion of secularism can be found in the Indian constitution. In this regard, this paper lays out the contours of the ways in which we can understand secularism from the perspective of the Indian constitution.

Key Words: Secularism, Constitution, Religion, India, Vivekanand

INTRODUCTION:

The term "Secular" means being "separate" from religion, or having no religious basis. A secular person is one who does not owe his moral values to any religion. His values are the product of his rational and scientific thinking. Secularism means separation of religion from political, economic, social and cultural aspects of life, religion being treated as a purely personal matter. It emphasized dissociation of the state from religion and full freedom to all religions and tolerance of all religions. It also stands for equal opportunities for followers of all religions, and no discrimination and partiality on grounds of religion.

In India, the term 'secularism' is akin to the Vedic concept of 'Dharma nirapekshata' i.e. the indifference of state to religion. This model of secularism is adopted by western societies where the government is totally separate from religion (i.e. separation of church and state). Indian philosophy of secularism is related to "Sarva Dharma Sambhava" (literally it means that destination of the paths followed by all religions is the same, though the paths themselves may be different) which means equal respect to all religions. This concept, embraced and promoted by personalities like Vivekananda and Mahatma Gandhi is called 'Positive secularism' that reflects the dominant ethos of Indian culture. India does not have an official state religion. However, different personal laws - on matters such as marriage, divorce, inheritance, alimony varies with an individual's religion. Indian secularism is not an end in itself but a means to address religious plurality and sought to achieve peaceful coexistence of different religions.

Over the years, India has developed its own unique concept of secularism that is fundamentally different from the parallel western concept of secularism in the following ways:

Secularism and the Meaning of Religion :

On this count, to understand the concept of secularism in respect of constitutional philosophy first we have to understand the term "RELIGION". In general sense, Religion is a system of faith and worship of supernatural force which ordains regulates and controls the destiny of human kinds.

According to Merriam Webster dictionary, "Religion as an organized system of faith and worship, a personal set of religious belief and practice, a cause, principle or belief held to with faith and order. Religion, generally, is a belief or faith in the existence of a supernatural being and the precepts which people follow for attaining salvation. The term religion has not been defined in the constitution but the meaning given by the Supreme court of India to the religion can be referred here. The Supreme court in Commissioner H.R.E v. L.T. Swammiar 1954 AIR 282, 1954 SCR 1005 held, Religion is a matter of faith with individuals or communities and it is not necessarily theistic. A religion has its basis in a system of beliefs or doctrines, which are regarded by those who prefers that religion as conducive to their lay down a code ethical rules for its followers to accept, it might prescribe rituals and observances, ceremonies and modes of worship, which are regarded as integral parts of religion and these forms and observance might extend even to matters of food and dress.

The freedom of religion guaranteed under Indian Constitution is not confined to its citizen but extends to all persons including alien. This point, was underlined by the supreme court in *Ratilal Panchand V. State of Bombay* 1954 AIR 388,1954 SCR 1035, as it is very important because substantial number of foreign christian missionaries in India were engaged at that time in propagating their faith among the adherents of other religious.

As regards secularism, its meaning was explained by the Hon'ble Supreme Court which held that, secularism means 'that state shall have no religion of its own and all persons of the country shall be equally entitled to the freedom of their conscience and have the right freely to profess, practice and have the right freely to profess, practice and propagate any religion'. *S.R.Bomma V. Union of India* 1994 AIR, SC 1981 The Hon'ble Supreme court while upholding the dismissal of four state governments ruled by BJP, on the ground of religious conduct, held that "secular not only meant that the state should have no religion of its own and should be neutral as between different religious, but that political party which sought to capture the power, the religious would come to capture the power, the religions would come to acquire a secondary or less favorable position.

The Constitutional Interpretation of Secularism

The Preamble of Indian Constitution aims to constitute India a Sovereign, Socialist, Democratic Republic. The terms socialist and secular were added to it by the 42nd amendment. The whole constitution is summarized in the preamble. It is the mirror to the spirit of the constitution. The arrangement of the words in the preamble is also very significant. The constituent assembly has visualized the peculiar situations of the country and by arranging the preamble it aims to secure to citizens justice, equality and liberty. The basic aim is to promote fraternity while assuring unity and integrity of the nation along with individual dignity. Fraternity is a very significant tool to combat the divisive factors bedeviling the Indian society. Religious harmony is a must to promote fraternity particularly in Indian context. So it's a constitutional mandate upon the state to combat the factors which curtails religious fraternity. It is also incumbent upon the state to take positive as well as negative actions to promote fraternity. Hence, Art. 25(1) guarantees to every person the freedom of conscience and the right to profess, practice and propagate religion.

Secularism as contemplated by the Constitution of India has the following distinguishing features:

- (1) The state will not identify itself with a or be controlled by any religion;

- (2) While the state guarantees to everyone the right to profess whatever religion one chooses to follow, it will not accord any preferential treatment to any of them.
- (3) No discrimination will be shown by the state against any person on account of his religion or faith.
- (4) The right of every citizen, subject to any general condition, to enter any offices under the state and religious tolerance form the heart and soul of secularism as envisaged by the constitution. It secures the conditions of creating a fraternity of the Indian people which assures both the dignity of the individual and the unity of the nation.

The Supreme Court has ruled in (Bal Patil and Anr. v. union of India) that the State has no religion and State has to treat all religions and religious people equally and with equal respect without in any manner interfering with their Individual rights of religion, faith and worship. The objectives and parameters of a secular, socialist, democratic republic had to be expressed in such flexible, yet firm, fashion that a creative and realistic jurisprudence and complex of constitutional strategies could be put into operation which would harmonies not antagonize, religious minorities, integrate not acerbate, hostile strata, abolish not accentuate, the socio-religious discrimination endured by the weaker human sector and generate a system and society where secular unity would comport with cultural diversity.

In Venkataramana Devaru V. Stae of Mysore 1958 AIR 255,1958 SCR 895 Venkataramana temple was belonging to the Gowda Saraswath Brahamaan community. The trustees of this denominational temple refused admission to Harijans on the ground that the caste of the prospective worshipper was a relevant matter of religion according to scriptural authority and that under Art.26(b) of the constitution they had the right to manage their Indian Model of Secularism

- (2) It has a place not only for the right of individuals to profess their religious beliefs but also for the right of religious communities to establish and maintain educational institution.
- (3) The acceptance of community specific rights brings us to the third feature of Indian secularism because it was born in a deeply multi-religious society; it is concerned as much with inter-religious domination as it is with intra-religious domination.

- (4) It does not erect a wall of separation between the state and religion. This allows the state to intervene in religions, to help or hinder them without the impulse to control or destroy them.
- (5) It is not entirely averse to the public character of religion. Although the state is not identified with a particular religion, there is official and therefore public recognition granted to religious communities.
- (6) Multiple values and principled distance means that the state tries to balance different, ambiguous but equally important values.

This type of model makes its secular ideal more like a contextual, ethically sensitive, politically negotiated arrangement, rather than a scientific doctrine as conjured up by ideologies and merely implemented by political agents.

Secularism undoubtedly helps and aspires to enable every citizen to enjoy fully the blessing of life, liberty and happiness, but in the pursuit of this.

What is the future?

LIST OF 4 ITEMS

- In a pluralistic society, the best approach to nurture secularism is to expand religious freedom rather than strictly practicing state neutrality.
- It is incumbent on us to ensure value-education that makes the younger generation understand and appreciate not only its own religious traditions but also those of the other religions in the country.
- There is also a need to identify a common framework or a shared set of values which allows the diverse groups to live together.
- The prerequisites to implement the social reform initiative like Uniform Civil Code are to create a conducive environment and forging socio-political consensus.

Women Participation in Political Parties Internal Structure

Dr. Basavarajeshwari R. Patil

Assistant Professor,
Department of Political Science
Government First Grade College, Kalaghatagi.

Abstract:

The success of democracy is based on the extent to which equal, effective and actual participation is provided by the system to all its citizens. As women comprise about half of the population, this section of society requires equal participation in political affairs in a democracy is necessary because it provides legitimacy to the system and also strengthens the democracy.

The participation of women and their engagement in electoral process is an important marker of the maturity and efficacy of democracy. However mere tokenism does not ensure women political participation. It should start with fundamental reforms at political party level; parties must realize their role as an initiator in women political participation. Fundamental reforms at party internal structure will serve as a strategic compliment to the women political participation.

Key words: Democracy, Women Political Participation, Political Party.

Introduction:

In India we can say without hesitation that compared to women in foreign countries, Indian women got political right very quickly, because Indian women had played a very important role during the freedom struggle. After Independence in 1950 through adult franchise system Indian women got franchise. Women are making their foot print in every field today. In politics also Indian women started participating from long time. After independence in first government only women got important positions in the central cabinet and in provincial ministries Smt. Rajkumari Amrut Kaur was the first lady to join central cabinet as the health minister. Dr. Sushila Nayyar, Dr. Sarojini Mahishi, Mrs. Nandini Satpathi, Mrs. Tarakeshwari Sinha, Mrs. Sushila Rohatagi, Mrs. Chandrashekar, Dr. Phulrenu Guha and Mrs. Jahanare Jaipal Singh all these

women worked in different ministries very skillfully. Smt. Vijaylaxmi Pandit worked as the governor of Maharashtra for 05 years, and she was India's ambassador to Washington and Moscow and before that she was India's high commissioner in Britain. She was the first lady to become president of the U.N.O.¹ Smt. Indira Gandhi became the first women Prime Minister of India and Smt. Prathibha Devisingh Patil was the first Indian lady President. Apart from these special posts Indian women have not shown any special interest in their political rights.

Though the foundation for electoral participation of women was laid down during the freedom moment, the post-independence period did not witness any united effort to create inclusive electoral spaces for women. Their involvement in politics was confined to familial connections rather than based on interest and societal encouragement to actively participate in politics despite the constitutional provisions guaranteeing equal opportunity of genders, political participation of women is low and they continue to remain marginalized and underrepresented. Also political parties that were reflecting the prevailing societal ethos systematically excluded women from political participation.

The demand for women representation in Indian politics was taken seriously after the committee on the status of women in India (CSWI) report in 1976. The CSWI report suggests that female representation in political institutions needed to be increased through a policy of reservation of seats for women.

National perspective plan for women also suggested in 1988 that a 30% quota for women to be introduced at all levels of elective bodies. The 73rd and 74th constitutional amendments introduced 33% reservation for women in local governance. The question of reservation of seats for women in parliament was raised in 1995. Initially most of the political parties agreed for this demand but soon discord and dissensions surfaced, when this bill was introduced in the 11th Lok Sabha in 1997 most of the political parties raised objections. The objection focused on two main issues, the first issue of overlapping quotas for women in general and those for women of the lower castes and the second issue of elitism, the proposed bill is yet to be passed by the Lok Sabha although it has been passed in the Rajyasabha on 9th March 2010.²

Political parties blame each other for the fate of the women's reservation bill in India, but they abdicate their own responsibilities in ensuring a critical mass of women party workers and leaders within their party machinery.

According to election commission of India in Indian multiparty system 06 political parties are considered as National political parties namely:

01. Bahujan Samaj Party (BSP)
02. Bhartiya Janata Party (BJP)
03. Communist Party of India (CPI)
04. Communist Party of India (Marxist) (CPIM)
05. Indian National Congress (INC)
06. Nationalist Congress Party (NCP).³

Ruling party Bhartiya Janta Party is having 83 members in BJP national executive committee out of 83 members 7 members are women it is 5.81%. 52 members are there as a permanent invitees of national executive committee out of 52 only 02 women are permanent invitees and that is 1.4%. 37 members are special invitees out of which only 02 are women that are 0.74%. Total 172 members 11 are a woman⁴ that is 18.92%.

Indian National Congress working committee is having Smt. Sonia Gandhi as its President and 23 members. Smt. Priyank Gandhi is General Secretary of working committee out of 23 members 2 are women (Priyank Gandhi and AmbikaSoni)it is 0.72%.

Working committee is having 12 special invitees out of 12; one woman invitee is there that is 0.12%. Committee is also having 16 permanent invitees out of 16, 03 are women this is 0.48%. Congress working committee is having total 51 members out of 51, 06 are women⁵ it is 3.06%.

Communist Party of India (CPI):- CPI is having 32 members national executive committee it is having 02 women's and 02 male invitees out of 34 total members 2 are women⁶ that is 0.68%.

Communist Party of India Marxist (CPI(M)):- 22nd congress of the CPI(M) elected a 95 members central committee (with 20 new members) out of 95, 13 women members. There are 06 special invitees with one female member⁷ this is 14.42%. And two permanent invitees both are male.

Nationalist Congress Party (NCP):- NCP is having 25 members in national committee in this 2 are women⁸ that are 0.5%. Bahujan Samaj Party (BSP) :- BSP is having 13 members national unit out of 13 it is having only one women, KM Mayawathi as a national president of BSP central unit.⁹ So it is 0.13% of the unit.

So this percentage of women participation within the national political parties in India indicates that, women are facing both direct and indirect obstacles to get higher positions within the parties. 33% Women's Reservation in parliament Bill may or may not pass in India. But political parties should get prepared to

make their internal structure more favorable for women.¹⁰ Such basic changes at the party level will serve as necessary and strategic complements to the Women's Reservation Bill.

References:

1. Praveen Rai. Electoral Participation of Women in India: Key Determinants and Barriers. Economic & Political Weekly. January 15, 201 volxivi no 3.
2. <http://eci.gov.in>
3. <https://www.bjp.org>
4. <https://www.inc.in>
5. <https://www.comunistparty.in>
6. <https://www.cpim.org>
7. <https://ncp.org.in>
8. <https://www.bspindia.org>
9. <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2014/05/ravi-sandhu-brookings-india-working-paper.pdf>

ROLE OF OPPOSITION PARTIES IN DEMOCRACY

Dr.NASIRAHAMED M. JANGUBHAI

Assistant Professor,
Department of Political Science
Government First Grade College Dandeli
(U.K) -581325, Karnataka, India
Mob.No.9481109716

ABSTRACT:

This paper deals with the study is covered the importance of the opposition parties in today's political situation is immense. This is a characteristic feature of democracy. The need for opposition parties to represent the aspirations of the people is immense in a democracy. The role of the opposition parties is immense in America and not even in India. Opposition parties influence the formulation of government policy policies. Opposition parties have their own manifesto and programs. Opposition parties are an integral part of the political process and I have elaborated in this article on the role of opposition parties in a democracy.

Key Word: Democracy, Political Party, Legislature, Opposition

1. Introduction:

In countries where there is in democratic system, party system plays an important role. The basis of democracy is the party system. If the party or party group gains a majority in the election and becomes the ruling party, the remaining parties act as opposition parties. Opposition parties have great importance for the ruling party. on this background the importance of the opposition party's attention to its responsibilities is realized in democracy.

2. The role of opposition parties in a democracy

1. When the ruling party fails then opposition form a government:

As long as the ruling party has a majority, the opposition cannot bring down the ruling party. If the ruling party loses the confidence of the legislature for any

reason, the opposition is needed to form an alternative government. The Opposition has played this role several times in democratic politics.

2. Regulates Libertinism of ruling party:

The Opposition highlights the loopholes in the policy, attitude and programs of the government and forces the ruling party to act cautiously. The opposition, through questions, debates, stand-bys in the legislature, pulls the wrong strands of government, failures.

3. Generates political interest and awareness among people:

The various opposition parties in democracy raise public awareness about the abuse of power and the inefficiency of the administration through various media.

4. The Opposition exerts pressure on the ruling party to fulfil their assurances:

The ruling party has made many assurances to the people before its election. When they are not fulfilled after coming to power, the administration warns the Ruling Party in the legislature and in public by opposition political parties.

5. Opposition political party's draws attention of government to the problems of the people:

The opposition parties act as a link between the people and the government. On the seriousness of the social, economic and educational problems of the people, the attention of the government is drawn to the legislature and it is urged to take appropriate measures for their redress.

6. Acting as a complement to the government in the national peril:

It is not the opposition's job to oppose every move of the government. In some cases the government needs to work favourably. When the ruling party has problems in and out of the country. The opposition needs to be the backbone of the government.

7. Support the constructive work undertaken by the government:

It is not the opposition's job to oppose all decisions and programs of the government. Have a broad mindset to support and implement constructive projects, such as those undertaken by the government. Only then will democracy succeed.

8. Discuss in legislature:

Political opposition parties participate in debates in the legislature, where they try to persuade their views. The opposition party makes the government accountable and cautious.

9. Safeguarding liberty and right of people:

In a democracy, opposition parties protect the rights and freedoms of the people by preventing such oppression if the ruling party oppresses the rights, equality and freedoms of the people. It is a not mistake to call the opposition parties a democratic watchdog.

10. It keeps the ruling party in constant awareness:

Opposition parties put pressure on the ruling party to fulfil their demands and oversee the ruling party. It keeps the ruling party in constant awareness.

11. Duties of the opposition political parties in democracy.

- The opposition should be prepared to promote responsible work through healthy discussions.
- The opposition, with its voice, propagates the current problems of the people front of the ruling party. And to make the ruling party do its duties.
- Opposition parties will be able to act as role models for the future. This is because the opposition hopes to create a government in the future.
- Opposition parties are trying to make a good name for themselves.
- Opposition political parties always try to strengthen the culture of democracy

12. The role of the Leader of the Opposition:

The role of the Leader of the Opposition is crucial when Parliament is functioning. This is because the criticism of the government's anti-people policies, laws and regulations, highlights the mistakes of the government. The government give important for the words of the opposition leader. Because a member of the special committees is the leader of the opposition.

3. Conclusion:

Thus in the democratic system, the opposition is just as important as the ruling party. The opposition must not only work for the opposition but also support

and support constructive actions that are in the best interests of the nation. The opposition should highlight and correct the mistakes made by the ruling parties. But recently in India, the opposition party has been losing confidence. Unless they are opposed to what is right for them. There is nothing wrong with people. When in power, everything is okay. Opposition to opposition has become the task of the opposition. The opposition party's action to create false controversy, create communal riots, create unrest and disrupt people's lives is reprehensible and It is sad that the ruling party has gone along the route. It would not be an exaggeration to say that the opposition parties and the ruling parties have failed to play a constructive role in the nation-state system today.

Reference:

- UpkarPrakashan-Ashutosh Roy-Agra-2013
- International Journal of Science and Research (IJSR),https://www.ijsr.net/search_index_results_paperid.php?id=ART20193305, Volume 7 Issue 12, December 2018, 380 - 381

Role of Non Government Organizations in Strengthening of Women Empowerment in India

Dr. Naveenkumar G. Tippa

Teaching Assistant, Department of Social Work,
Karnatak University, Dharwad.

Prof. Sangeetha R. Mane

Professor and Chairperson, Department of Social Work,
Karnatak University, Dharwad.

Abstract:

Women's empowerment has been a major topic in recent years. Women's empowerment promotes long-term rural development by improving women's economic, social, and political position in India. To transform an idle culture into a self-sustaining society, women must be empowered in these areas. In India, non-governmental organisations (NGOs) have a long and illustrious history, but one that has been marked by a shaky relationship with the government and state institutions. This type of development process creates a lot of room for non-governmental organisations to play an essential part in women's growth and empowerment. This will open the door to thinking about women's declining status and strategies to address inequities and deprivations, which represent a number of obstacles to progress. The study is based on secondary sources in order to better comprehend the role of non-governmental organisations in women's empowerment. Here, non-governmental organisations (NGOs) and self-help groups (SHGs) play a critical role in women's empowerment by providing basic education, vocational training, self-employment training, legal aid, women's protection, and self-awareness programmes. As a result, they are primarily concerned with the advancement of women in society.

Keywords: Women, Empowerment, NGOs, Sustainable

Introduction:

In India, as in many other developing countries, women play a critical role in the nation's development on many levels, including social, political, economic,

and legal. Control over material possessions, intellectual resources, and ideology, as well as the ability to get what one wants and influence people on one's issues, are all examples of empowerment. Women's empowerment encompasses their lives on numerous levels, including the family, community, market, and state. The issue of women's empowerment, as well as their status and position, has now become crucial to human rights-based development initiatives. To transform an idle culture into a self-sustaining society, women must be empowered in social, political, economic, and legal dimensions. Women's empowerment can be achieved through political power, education, employment, non-governmental organisations, and self-help groups. NGO and SHG organisations are the most common, and women's empowerment achievement must occur on numerous levels, including economic, socio-cultural, familial/interpersonal, legal, political, and psychological. Women may be empowered inside one of these sub-domains because these dimensions encompass such a vast variety of characteristics.

Women's movements around the world offered a number of development paradigms and concepts to the area of women's studies in the early 1970s and late 1980s. The roots of the empowerment movement were also created and cemented during this time. Empowerment has a long history of institutional and organisational support. The origins of empowerment can be traced back to the global age of women's liberation movements. The majority of NGO initiatives have been characterised by either microcredit as an empowering strategy or any other entrepreneurial efforts that have failed. In India, the evolution of non-governmental organisations (NGOs) has been based on voluntary activity to uplift the underprivileged in many fields of social action. Volunteerism in the nineteenth century took the shape of charity and welfare. The majority of the times, voluntary measures were taken in response to natural calamities.

Concept of Women's Empowerment: Women are socially, economically, and politically marginalised, despite accounting for half of humanity. Empowerment can take several forms, depending on the characteristics that characterize a lack of authority within the current institutional structure. National governments, non-governmental groups, and international organisations have all been aware of and concerned about the situation of women for decades. These organisations have worked to improve women's literacy, nutrition, and health, as well as their ability to earn money. Empowerment, according to Mayoux (1998), is a process of internal change, or power within, augmentation of capabilities, or power to, and collective mobilisation of women, and when possible, men, for the purpose of questioning and changing gender subordination, or power over. As a result,

self-confidence and self-esteem play a crucial role in this transformation. Participation in a non-governmental organization's (NGO) programme refers to participation in programmes conducted by NGOs to better the community's position.

Women's Issues and Challenges in India: There are a variety of concerns and problems that women in India confront on a daily basis. The following are some of the issues that are highlighted and described:

1. Female infanticide and selective abortion. It has been the most popular technique in India for years, in which a medical expert performs a sex selective abortion on a female foetus in the mother's womb after foetal sex determination.
2. Harassment of women. It is a sort of sexual exploitation of a girl kid by family members, neighbours, friends, or relatives at home, on the streets, in public places, on public transportation, at offices, and so on.
3. The Bride's Dowry and the Bride's Burning. Another issue that women from lower or middle-class families experience during or after marriage is infertility. Boys' parents demand a large sum of money from the bride's family in order to become wealthy in a short period of time. Brides are burned by the groom's family if the dowry demand is not met. According to estimates from the Indian National Crime Bureau, roughly 6787 dowry death cases were recorded in India in 2005.
4. Education Disparity. Women's education levels are still lower than men's in the modern day. In rural places, female illiteracy is higher. Where, at least 63 per cent of women are illiterate.
5. Abuse in the Home. According to the women and child development official, it's like an endemic and pervasive sickness that affects over 70% of Indian women. It is carried out by the husband, a relative, or another member of the family.
6. Girls are married young by their parents in order to avoid paying dowry. In rural India, it is widely done.
7. Inadequate Dietary Intake. Inadequate nutrition in childhood has a long-term impact on women, particularly those from lower middle-class and disadvantaged homes.

8. Low social standing in the family Abuse or violence against women is what it is.
9. Women are seen as second-class citizens in comparison to men. As a result, they are not permitted to join the military.
10. Widows' status In Indian society, widows is seen as worthless. They are mistreated and compelled to dress in white. Previously, women faced issues like as child marriage, sati pratha, pardapratha, widow remarriage restrictions, widow exploitation, and the devadasi system, among others. However, practically all of the old traditional problems have gradually faded from society, resulting in the emergence of new ones. Women continue to face numerous issues despite having higher levels of self-confidence, individuality, self-respect, personality, capacity, talent, and efficiency than men. Even though the Indian Constitution provides them with same rights and opportunities as men, they still face difficulties in their daily lives.

Partnership with Organizations in the Voluntary Sector: All policies and programmes affecting women will be formulated, implemented, monitored, and reviewed with the participation of voluntary organisations, associations, federations, trade unions, non-governmental organisations, women's organisations, and institutions dealing with education, training, and research. To that purpose, they will be given sufficient support in terms of resources and capacity building, as well as the opportunity to participate actively in women's empowerment processes.

NGOs Roles and Functions: Women's empowerment has been a top priority for both the government and non-governmental organisations. The success of rural development in Uttar Pradesh is dependent on the active participation of people through Non-Governmental Organizations. Voluntary action promoted by voluntary agencies engaged in development plays a significant role at the grass roots level in the regions of Uttar Pradesh for the success of rural development, which is dependent on the active participation of people through Non-Governmental Organizations (NGO). For a better understanding, the following are the varied roles of NGOs: -

- Educating Rural Women
- Building various Models and Experiments
- Efforts Organizing Rural Women
- Ensure Women's Participation in their Empowerment

- Mobilizing the optimum Resources
- Promoting Rural Leadership
- Representing Rural Women
- Promoting Technology in Rural Areas
- Activating the Rural Delivery System
- Providing effective and efficient Training to Rural Women
- Monitoring and Evaluation
- Implementation and Planning

Suggestions and Discussion:

NGO strategies aimed at eliminating socioeconomic inequality as well as cultural norms and customs would be qualitative and go beyond measurement attempts. Because it is not well conceived and the issue is purely qualitative in character, qualitative parts of research pose a lot of problems in evaluating NGO performance. These are the major issues to consider as we assess the NGO's performance in terms of community development and empowerment. Apart from theorization and evaluation of non-governmental organisations, there are several aspects that need to be investigated and studied more scientifically, such as the identification of important development strategies that provide some scope for scientific thinking on evaluating NGO performance.

Conclusion:

Empowered women are feminists who want to help other disadvantaged women. These empowered women will be able to fulfill their convictions by partnering with NGOs, whose objective is directly aligned to their ideology, giving them a strong sense of pleasure and success. The fundamental objective of these women-centric NGOs should be to increase women's earnings and independence. Although existing progressive affirmative action programmes in India assist many people from various socioeconomic backgrounds in achieving social and financial status by providing access to elite professions and the political arena, more attention should be paid to the education and empowerment of underdeveloped and vulnerable rural women. Governments and volunteers can work together to guarantee that more women, particularly those from underdeveloped areas, acquire higher education and interpersonal skills training, as well as being recruited to volunteer. Furthermore, public support is required to enable wider dissemination of some of the fundamental topics associated with feminist ideas, such as concern for fairness and social justice. If more individuals are exposed to such ideologies, they are more likely to take action, such as founding NGOs or supporting the entrepreneurs who run them.

References:

- Afsana, S. (2017). Women Empowerment: Issues and Challenges. *International Journal of Indian Psychology*, 4 (3).
- Anjugam, M., and Ramasamy, C., (2007). Determinants of Women's participation in Self-Help Groups led micro finance programme in Tamil Nadu. *Agricultural Economics Research Review*, 20(2).
- Desai, A., and Mohiuddin, A. (1992). Involving women in agriculture – Issues and strategies, India. *Journal of Rural Development*, 11(5), 506-648.
- Govindappa G. T. (199). Rural women entrepreneurship- Constraints and strategies, *Kurukshetra*, 48(2) 11-14.
- Hailu M. (2019). A Role of Non-Governmental Organization for Women Empowerment through Decision Making in Ethiopia a Review. *International Journal of Economic and Business Management*. 7(2), 63-68.
- Jhamtani (1995). Rural women: The powerless partners in development, *Kurukshetra*, 43(8), 61- 63.
- Noorfadhleen, M., Nadrawina, I., Asmahani, M., Angie, E., and Junaidi N (2019), Participation On Women's Non-Governmental Organizations: A Conceptual Framework. *International Journal of Engineering and Advanced Technology*, 8(5).
- Santoshi A. (2017) Role of NGOs in Women Empowerment, *International Journal of Science, Technology and Management* , 6(3),658-663.
- Tejaswini., and Veerabhadraiah. (1996). Knowledge assessment of rural women on DWCRA and their problems, *Kurukshetra*, 51(4) 46-47.
- Waweru, R. (2015). Factors which promote community participation in the community driven development approach. *International Journal of Humanities & Social Science Studies*, 6 (13).

ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ

ಮಾನವಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಕುರಿತು ಒಂದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ನೋಟ

ರಾಜಾರಾಮ ತೋಳ್ವಾಡಿ

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶಕರು,
ನೆಹರೂ ಚಿಂತನ ಕೇಂದ್ರ, ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮಂಗಳೂರು

ನಿತ್ಯಾನಂದ ಬಿ ಶೆಟ್ಟಿ

ಮಾರ್ಗನೋಷಣೆಯ ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ತುಮಕೂರು

ಸಾರಾಂಶ:

ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅಥವಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಮಾನವಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅಥವಾ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರದ ಕುರಿತು ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಡಬಯಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಚಾರ ಮಂಡನೆ ಮಾನವಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅವಲೋಕನವಲ್ಲ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಈಗ ಹೇಗಿದೆ ಎಂಬುದರ ಸಮಗ್ರ ದರ್ಶನವಾಗಲೀ, ಪರಿಶೀಲನೆಯಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಧಾನ-ವಿಧಾನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವೂ ಅಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಸಂಕೀರ್ಣ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಂದಿಗ್ಧ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನುವ ಅಸಮಾನ ಸಮಾಜದ ಪರಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈ ಲೇಖನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು: ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ, ಮಾನವಿಕ, ತತ್ವಜ್ಞಾನ, ಸಂರಚನಾವಾದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ:

ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಗೆ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಆಧುನಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ಕುರಿತು ಒಂದು ಇಣುಕು ನೋಟ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಕುರಿತು ನಾವು ಇಂದು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅದು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಸೃಷ್ಟಿ ಎನ್ನುವ ಅರಿವು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವಾಗ ಅದು ಆಧುನಿಕತೆ ಎನ್ನುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಯುಗದ ಉತ್ಪನ್ನವೆಂದು ಮಾತ್ರ ನಾವು ತಿಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ, ಅದು ಆಧುನಿಕತೆ ಎನ್ನುವ ಜ್ಞಾನರೂಪದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮೇಯ-ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಮ್ಮ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ಕುರಿತು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರವಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ಸಾಮಾಜಿಕ

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಒಂದು ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು, ಈ ರೂಪಾಂತರಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಈ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳ ಕುರಿತು ಎತ್ತಲಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನೀಯ ತರ್ಕಾರುಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಾವು ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಭಾಗವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾದ ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಲೇಖನ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಾನವಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿದ ಕಥೆ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಅನೇಕ ವೈಚಾರಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನೀಯ ಆಯಾಮಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ನಾವು ಮೊದಲಿಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳ ಮೂಲಸೆಲೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಮಾಜಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು, ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ವಹಿವಾಟುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಚಿಸುವಾಗ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮೂಲ ಬೇರು ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ತತ್ವಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ತತ್ವಜ್ಞಾನೀಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಉಗಮದ ಘಟ್ಟದಿಂದಲೇ ನೆಲೆನಿಂತ ಅರಿವು.

ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಸಾಮಾಜಿಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಅಡಿಪಾಯಗಳಲ್ಲೊಂದು. ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಾರಾಂಶವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಾದರೆ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅವುಗಳ ವಿಧಾನಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಮೌಲಿಕವಾದ ತಿರುಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರೆ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ವೈಧಾನಿಕ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ, ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಮರಸದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನುವ ವಿವಿಧ ಜ್ಞಾನರೂಪಗಳು ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಸ್ತುಗಳು ಮೈದಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ವಿವಿಧ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ವಿವಿಧ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಗಳಾಗಿ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರೂ,

ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವೆನ್ನುವ ತಾಯಿಬೇರಿನ ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅವುಗಳು ಎಂದೂ ಕಡಿದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದ ಜೊತೆಗಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅಬಾಧಿತವಾಗಿ ಸುದೀರ್ಘ ಕಾಲ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆನ್ನುವ ಈ ಜ್ಞಾನರೂಪಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯತೆ ಹಾಗೂ ವೈಧಾನಿಕ ನಿಖರತೆಗಳ ಅಡಿಪಾಯದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು (Social Theory) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ 19ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ತಿರುವೊಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿತು. ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾನದ ತಿರುವು ಎಂದು ಕರೆದರೂ ತಪ್ಪೇನಿಲ್ಲ. 19ನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಡುಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಈ ಜ್ಞಾನದ ತಿರುವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣವಾದ (Positivism) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಉಚ್ಚಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಈ ಪೊಸಿಟಿವಿಸ್ಟ್ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಆಗಸ್ಟ್ ಕೂಂತ್ (1798-1857). ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಯೂ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೂ ಆದ ಈತ ಫ್ರೆಂಚ್ ಮಹಾಕ್ರಾಂತಿಯ ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷತಃ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸಮಾಜ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ಥಿರತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ರಮವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಅಮೂರ್ತ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವೆಂದು ಖಂಡಿಸಿದ ಈತ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಧಾನವೊಂದನ್ನು ರೂಪುಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಳಿಸಲು ತಾನು ಒಂದು ಹೊಸ ಬಗೆಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಕೂಂತ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣವಾದಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಹೊಸ ಮಾದರಿಯೊಂದರ ಹರಿಕಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ¹³.

ಹೀಗೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ತತ್ತ್ವ ಚಿಂತನೆಯ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಪೊಸಿಟಿವಿಸಮ್‌ನ ನಡುಪ್ರವೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ, ಪೊಸಿಟಿವಿಸಮ್‌ನ ಉಗಮವನ್ನು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆಯಾದರೂ ಅದು ಮುಂದಿಡುವ 'ವಿಶ್ವನೋಟ' ಇತರ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ರೂಪುರೇಷೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ ಅಥವಾ ಪೊಸಿಟಿವಿಸಮ್ ಎನ್ನುವ

¹³ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಪೊಸಿಟಿವಿಸಂ ಎನ್ನುವ ಈ ಮಹತ್ವದ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ-ಪ್ರಮಾಣವಾದವೆಂದು ಕನ್ನಡೀಕರಿಸಬಹುದು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆ ಅನುರೂಪಗೊಳಿಸಲು ನಡೆಸಿದ ಒಂದು ಮಹಾನ್ ಪ್ರಯತ್ನ. ಕೂಂತ್ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ವಸ್ತು ಸತ್ಯಾಂಶಗಳಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುವ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಾಗಬೇಕು ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾನೆ.

‘ವಿಶ್ವದೃಷ್ಟಿ’ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪುನರಾವತಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ಚರಿತ್ರಾಶಾಸ್ತ್ರ, ರಾಜಕೀಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರಗಳಂತಹ ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪೋಸಿಟಿವಿಸಮ್‌ನ ವಿಭಿನ್ನ ರೂಪಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಚರಿತ್ರಾಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅದು ದಾಖಲೆಗಳ ಹಾಗೂ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಗತಕಾಲವನ್ನು ನಿಖರವಾದ ವಸ್ತು ಸತ್ಯಾಂಶಗಳಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವ ವಾಸ್ತವ ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅದು ಜನರ ಗುಂಪುಗಳ ರಾಜಕೀಯ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಉಪಕರಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ.¹⁴

ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಈ ಪೋಸಿಟಿವಿಸ್ಟ್ ನಡುಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಜ್ಞಾನ ವಾದವೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಬಹುದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಂತಿರುವ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನೀಯ ಅಥವಾ ನೈತಿಕ ‘ವ್ಯಸನ’ವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಂತೆ ನಿಖರಗೊಳಿಸುವ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಪೋಸಿಟಿವಿಸಮ್ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳು ಭೌತಿಕ ವಿಶ್ವದ ರೂಪು-ರೇಷೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ವೈಧಾನಿಕ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭಾವದಿಂದ ನಿರೂಪಿಸುವಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ನಿರಪೇಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಪೋಸಿಟಿವಿಸ್ಟ್ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಮೂಲಮಂತ್ರ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಮೌಲಿಕ ನೆಲೆಯಿಂದ ನೀತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವವನು ಪೋಸಿಟಿವಿಸಮ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಯಾದರೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಬಾಹ್ಯಗೋಚರ ವಸ್ತುಗಳೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ನಿರ್ಮೋಹದ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣಾಧಾರಿತ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವವನು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನೀಯ ‘ವ್ಯಸನ’ಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯ ನಿರ್ಮಿತವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದೇ ಈ ಪೋಸಿಟಿವಿಸಮ್ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವಿಜ್ಞಾನವಾದ.

ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪೋಸಿಟಿವಿಸಮ್‌ನ ಪ್ರಭಾವಲಯಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ರಾಜಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾದ ಕಥೆ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದದ್ದು. ಬಹುಶಃ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ

¹⁴ ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ನಡವಳಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿ (Behavioural revolution) ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ರಾಜಕೀಯ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎನ್ನುವ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಅದುಮಿ ಹಿಡಿದು ಅದರ ಕುರಿತು ಒಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಅದು ಜನಸಮುದಾಯಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ನಡವಳಿಕೆ ಎನ್ನುವ ಸರಳ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರವೊಂದೇ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ವಿಜ್ಞಾನವೆಂದು ಸ್ವಯಂಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮ. ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯ, ರಾಜ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯ, ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯಶಾಸ್ತ್ರ, ರಾಜಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ (Political Science) ಎಂದು ನಾಮಾಂಕಿತಗೊಂಡದ್ದು ಅಮೆರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಂಡ ನಡವಳಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ. ಅಮೆರಿಕಾದ ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಈ ನಡವಳಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪೊಸಿಟಿವಿಸಮ್‌ನ ಪುನರಾವತಾರವೆಂದೇ ಕರೆಯಬಹುದು. ಜೀವ ವಿಜ್ಞಾನ, ನಡವಳಿಕಾ ಮನಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಪೊಸಿಟಿವಿಸಮ್‌ಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ನಡವಳಿಕಾವಾದಿ ರಾಜಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ತನಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿ ಎಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅಮೆರಿಕಾದ ನಡವಳಿಕಾವಾದಿ ರಾಜಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನದ ಅಟ್ಟಹಾಸದ ಮೆರೆದಾಟ ಅಲ್ಪಕಾಲೀನವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ರಾಜಕಾರಣದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಹಾನಿ ಅಪಾರವಾದದ್ದು. ಈ ಹಾನಿ ಕೇವಲ ಅಮೆರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಸಮಾಜಗಳಿಗೂ ಅದು ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಾವಿಂದು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ನಡವಳಿಕಾವಾದಿ ನೆಲೆಯ ಊಹಾಪೋಹಗಳು ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ, ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಎಂದೋ ಸತ್ತು ಹೋದ ಬಿಹೇವಿಯರ್‌ಲಿಸಂ (behaviouralism) ಎನ್ನುವ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ನಾವು ಇಂದೂ ಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಆಧುನಿಕ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಕೆಲವು ನಮೂನೆಗಳು ಭಾರತದಂತಹ ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಅವಾಂತರದ ಕಥೆಯನ್ನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಬದಿಗಿಸಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣೋತ್ತರ (Post positivist) ಯುಗದ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು ಇಂದು ನಾವು ಭಾಷೆಯ ತಿರುವು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವ ಒಂದು ಅಭೂತಪೂರ್ವ ವಿದ್ಯಮಾನ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಈ ಭಾಷೆಯ ತಿರುವು (Linguistic Turn) ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪೊಸಿವಿಸ್ಟ್ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿತು. ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಖರವಾದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನೀಯ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ಸಂಭವಿಸಿದ ಈ ಭಾಷೆಯ ತಿರುವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದೆ. ಪೊಸಿಟಿವಿಸಮ್‌ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ನಮ್ಮಾಚಿಗಿರುವ ಒಂದು ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಉಪಕರಣ ಅಥವಾ ಪಾರದರ್ಶಕ ಗಾಜೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಪೊಸಿಟಿವಿಸಮ್‌ನ ಮೂರ್ಖ ಭಾವವನ್ನು ಭಾಷೆಯ ತಿರುವು ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ತೊಡೆದು ಹಾಕಿತು. ಕಾರ್ಲ್ ಪೋಪರ್, ಲುಡ್‌ವಿಗ್ ವಿಟ್‌ಗೆನ್‌ಸ್ಟೀನ್, ಫರ್ಡಿನೆಂಡ್ ಸಸ್ಯೂರ್ ಮೊದಲಾದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ಭಾಷೆಗೂ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಇರುವ ಅವಿನಾಸಂಬಂಧಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಕುರಿತು ಹೊಸ ಬಗೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಅಂತೆಯೇ, ಭಾಷೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ಗಮನಸೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಈ

ನಡುಪ್ರವೇಶಗಳಿಂದಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ನವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ (New Hermeneutics) ಮತ್ತು ಸಂರಚನಾವಾದ (Structuralism) ಮೊದಲಾದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನೀಯ ಹಾಗೂ ವೈಧಾನಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಯ ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮೂಲಜಿಜ್ಞಾಸಿಕವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದವು. ಸಸ್ಯೂರ್‌ನ 'ಮಾನವ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಲ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ' ಎನ್ನುವ ಉದ್ಗಾರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ಸೂಚನೆಯಂತಿದೆ.

Structuralism ಅಥವಾ ಸಂರಚನಾವಾದವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ವಿದ್ಯಮಾನವೆನ್ನಬಹುದು. ವಿಶೇಷತಃ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಅರವತ್ತು ಮತ್ತು ಎಪ್ಪತ್ತರ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂರಚನಾವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜಗತ್ ವಿಖ್ಯಾತವಾಯಿತು. ಅನೇಕ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುರೂಪಿ ವಿದ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡ ಸಂರಚನಾವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯ ಒಂದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಅಧ್ಯಾಯ. ಅದರ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟು, ಅದು ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು ಹಾಗೂ ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಹೊರತಾದದ್ದು. ಆದರೆ, ಸಂರಚನಾವಾದವೆನ್ನುವುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ದೇಶ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಿದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನೀಯ ವಿಧಾನವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲಿನ ಉದ್ದೇಶ.¹⁵

ಆದರೆ 1980ರ ನಂತರದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸಂರಚನಾವಾದದ ಪ್ರಭುತ್ವ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. 20ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದ ಕಾಲಘಟ್ಟವನ್ನು ಮತ್ತು 21ನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಮ್ಮ ಈ ಕಾಲವನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಸಂರಚನೋತ್ತರವಾದಿಯುಗ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಸಂರಚನಾವಾದ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಯುತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾದದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಅವನತಿಯನ್ನು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಎಂದೂ ಕೂಡ ಅನೇಕರು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂರಚನೋತ್ತರ ಕಾಲ ಆಧುನಿಕೋತ್ತರ ಕಾಲವೂ ಹೌದು. ವಿಭಿನ್ನ ಬಗೆಯ ವಿಪ್ಲವಗಳ ಹಾಗೂ ರೂಪಾಂತರಗಳ ಪರಿದೃಶ್ಯವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ 20ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟವನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅವರವರ ಭಾವಕ್ಕೆ

¹⁵ಸಂರಚನಾವಾದವೆನ್ನುವ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದ ಹಾಗೂ ಬಹುರೂಪಿ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನು ಒಂದು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನೀಯ ವೈಧಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೆಂದು ಚುಟುಕಾಗಿ ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಅದು ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನೀಯ ನೋಟ. ವಿಶೇಷತಃ, ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಗಳಂತಹ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದದಂತಹ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಶಕ್ತಿಯುತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ತಕ್ಕಂತೆ ಬಂಡವಾಳೋತ್ತರ (Post Capitalist) ಯುಗವೆಂದೋ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರೋತ್ತರ (Post Nationalist) ಯುಗವೆಂದೋ ಅಥವಾ ಸತ್ಯೋತ್ತರ (Post- Truth) ಯುಗವೆಂದೋ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಕಾಲಘಟ್ಟ ಶಿಥಿಲತೆ ಮತ್ತು ಅಸ್ಥಿರತೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದರಿಂದ ಅದು ಅನೇಕ ಜ್ಞಾನ ರೂಪಗಳ ಕೊನೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಡೇನಿಯಲ್ ಬೆಲ್ ಎನ್ನುವ ಚಿಂತಕರು 20ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅಂತ್ಯವೆಂದೂ ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಫಾಂಟಾಯಾಮ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೋರ್ವ ಆಧುನಿಕೋತ್ತರ ಚಿಂತಕರಿಗೆ ಇದು ಚರಿತ್ರೆ ಎನ್ನುವ ಜ್ಞಾನರೂಪದ ಅಂತ್ಯವೂ ಹೌದು.

ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಹೊಸತನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ಮಾನವನ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯ ತಹತಹವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪೊಸಿಟಿವಿಸಮ್ ಅನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯ ಕುರಿತಾದ ಮಾನವನ ಜ್ಞಾನ ತವಕದ ಅತ್ಯಂತ ಒರಟಾದ ರೂಪವೆಂದೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ, ಸಂರಚನಾವಾದವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯ ಕುರಿತಾದ ಅದೇ ಮಾನವ ಜ್ಞಾನ ತವಕದ ಸಂಕೀರ್ಣ ರೂಪವೆಂದೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಅರಿವಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿರ್ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುವ ಆಧುನಿಕತೆ ಎನ್ನುವ ಮಾನವನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರಯಾಸಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ಆಧುನಿಕೋತ್ತರತೆ ರೂಪ ತಳೆಯುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕತೆ ತನ್ನ ಚಿಂತನ ಮಂಥನಗಳ ಮೂಲಕ ಚರಿತ್ರೆ, ಸತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ವೈಚಾರಿಕತೆ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಮೊದಲಾದ ಘನಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದರೆ ಆಧುನಿಕೋತ್ತರತೆ ಆಧುನಿಕತೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಈ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕಗಳನ್ನು ಆಳವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಆ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಹಿಂದಿನ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಿತಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ತನ್ನನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಆಧುನಿಕತೆಯ ವೈಚಾರಿಕ ಅಸ್ವಪನ್ನು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಮರುಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಆಧುನಿಕೋತ್ತರತೆ ಆಧುನಿಕವಾದದ್ದೆ ಎಲ್ಲಾ ಮೂಲಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ತಿರುವು ಮುರುವುಗೊಳಿಸಿ ಅದರ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಹುಸಿಗೊಳಿಸಿ ಆಧುನಿಕತೆಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಪೇಕ್ಷಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕೋತ್ತರತೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಿದ ಈ ವಿಮರ್ಶಾ ಸಮರ ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಸತ್ಯದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಶಿಥಿಲಗೊಳಿಸಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ಆಧುನಿಕೋತ್ತರತೆಯ ವಿಮರ್ಶಕರೊಬ್ಬರು ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಘನವಾದುದೆಲ್ಲವೂ ತಿಳಿಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಚದುರಿಹೋಗಿದೆ'.

ಆಧುನಿಕೋತ್ತರ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ದಾರ್ಶನಿಕ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾದದ (Philosophical Relativism) ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅದರ ಪ್ರತಿಪಾದಕರನ್ನು ಅನೇಕರು ಮಾರುವೇಷದ ನಿರಂಕುಶವಾದಿಗಳು ಎಂದು ಟೀಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಆಧುನಿಕೋತ್ತರ ಚಿಂತನೆ ಅದರ ಅನೇಕಾನೇಕ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಆಧುನಿಕತೆಯಿಂದಾಗಿ ನಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು, ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮರುಪರಿಶೀಲನೆ ನಡೆಸುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಧುನಿಕೋತ್ತರತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸುವ ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳ ಈ ಮರುಪರಿಶೀಲನೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಜ್ಞಾನ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮೂಲಜಿಜ್ಞಾಸಿಕವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿವೆ. ನಿಖರತೆಯ ವ್ಯಸನದಿಂದಾಗಿ ಸುಸ್ಥಿರವಾದ ನಿರ್ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತು, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಬಯಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಸ್ತವದ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹಾಗೂ ಈ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಅನೇಕ ರೀತಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನನೀಡುವಂತಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ವಾಸ್ತವದ ಘನಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಚರಿತ್ರಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಸಬಾಲ್‌ಟನ್ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣೋತ್ತರ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ರಾಜಕೀಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ವರ್ತನೋತ್ತರವಾದಿ ಯುಗ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪ ತಳೆದ ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಚಿಂತನೆ ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಬಹುತ್ವ ಮತ್ತು ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳ ಕಡೆಗೆ ಮಾನವಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಕಾಲಿಡುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳ ಅಥವಾ ಅರ್ಥದ ಅರಾಜಕತೆಯ ಈ ಯುಗದ ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಈ ಲೇಖನದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗುವುದು.

ಮೇಲೆ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಈ ಆಧುನಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಶಿಸ್ತುಗಳ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧಕರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನುವ ಈ ಜ್ಞಾನಶಿಸ್ತುಗಳು ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಂತೆಲ್ಲಾ ಅವು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ವಿಶೇಷ ವಲಯಗಳನ್ನು (Specializations) ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕೂಡಾ ಸಾಮಾಜಿಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇ ಸಾಧಾರಣವಾದ ವಿಚಾರ. ಹೀಗಾಗಿ, ಜ್ಞಾನ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನ ವಿಘಟನೆಯ ನಿರಂತರವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ನಾವು ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನವೆನ್ನುವುದು. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸುವುದು, ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ನಿಖರಗೊಳಿಸುವುದು ಇದು ವಿಜ್ಞಾನ. (ಇದಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಅಖಂಡವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೂಡ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜ.) ಇದಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ವಿಜ್ಞಾನಗಳಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನ ವಲಯಗಳಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರತ್ಯಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗೊತ್ತು-ಗುರಿಗಳತ್ತ ಧಾವಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿ ಜ್ಞಾನ ದ್ವೀಪಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಹೋದರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೊಡನೆ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನದ ಸಮಗ್ರತೆ ಮಾಯವಾದದ್ದನ್ನು ಒಂದು ದುರಂತವೆಂದು ಅನೇಕ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಜ್ಞಾನದ ವಿಘಟನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಗಳಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಮತ್ತು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ವಿಭಿನ್ನ ಬಗೆಯ

ಅಂತರಶಿಸ್ತೀಯ (Inter-disciplinary) ಸಂಶೋಧನಾ ಕ್ರಮಗಳ ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಹರಿಸಿದರು. ಈ ಅಂತರಶಿಸ್ತೀಯ ವಿಧಾನ ಕ್ರಮಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಗ್ರಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದವು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಾದ ಚರಿತ್ರಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ರಾಜಕೀಯಶಾಸ್ತ್ರ, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳು ಪರಸ್ಪರಾವಂಬಿಯಾಗಿ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ಕುರಿತಾದ ಸಮಗ್ರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಅಂತರಶಿಸ್ತೀಯ ವಿಧಾನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಜ್ಞಾನದ ವಿಘಟನೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಜ್ಞಾನಸ್ಫೋಟದ ವ್ಯಾಪಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಂತರಶಿಸ್ತೀಯ ವಿಧಾನಕ್ರಮಗಳು ಜ್ಞಾನಶಿಸ್ತುಗಳ ನಡುವಿನ ಶಿಥಿಲತೆಯಿಂದಾಗಿ ಜ್ಞಾನದ ಸಮಗ್ರ ಅರಿವಿನ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ಸೀಮೋಲ್ಲಂಘನವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾಯಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಅಥವಾ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಅಂಚುಗಳು ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜ್ಞಾನದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಜ್ಞಾನದ ವಿಸ್ತಾರ, ಬಹುರೂಪತೆ ಮತ್ತು ಬಾಹುಳ್ಯತೆಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸೀಮೆಗಳನ್ನು ತೆರವುಗೊಳಿಸಿದವು, ಅಡ್ಡಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿ ಹಾಕಿದವು. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಸಕಲ ಜ್ಞಾನವಾಹಿನಿಗಳ ನಡುವಣ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿ ಹಾಕಿದ ಜ್ಞಾನದುಬ್ಬರದ ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವಿಂದು ಬಹುಶಿಸ್ತೀಯತೆ ಅಥವಾ ಶಿಸ್ತುಗಳಾಚೆಯ ಜ್ಞಾನ ರೂಪಗಳ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಮೇಲಿನ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಿಡುವುದಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಈ ಆಧುನಿಕೋತ್ತರ- ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಸ್ಫೋಟದ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಚಿಂತನ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನುವ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮಗಳ ಗಡಿರೇಖೆಗಳು ಮಾಯವಾಗಿ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಸೀಮೋಲ್ಲಂಘನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಮಾನವನ ಇತಿಮಿತಿ ಇಲ್ಲದ ಈ ಜ್ಞಾನದಾಹ ಅಂತರಶಿಸ್ತೀಯತೆಯನ್ನೂ ದಾಟಿ ಬಹುಶಿಸ್ತೀಯತೆ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತುರಹಿತತೆಯ ಕಡೆಗೆ ವಾಲುತ್ತಿದೆ. ಆಧುನಿಕೋತ್ತರತೆಯ ಈ ಕಾಲ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಜ್ಞಾನದ ಸಂರಚನೆಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿ ಹಾಕಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅನರ್ಥದ ಅಥವಾ ಅನೇಕಾರ್ಥದ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವ ಅಂಶವನ್ನು ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇವೆ. ರೊನಾಲ್ಡ್ ಬಾರ್ತ್, ಮಿಷೆಲ್ ಫುಕೋ ಮತ್ತು ಜಾಕ್ ಡೆರಿಡಾರಂತಹ ಅಪ್ರತಿಮ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಚಿಂತಕರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಅರ್ಥದ ಅರಾಜಕತೆ (Anarchy of Meaning) ಈ ಬಗೆಯ ಅರ್ಥದ ಬಹುರೂಪತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ದಿಜ್ಞೂಢತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವುದರ ಕುರಿತು ನಿಖರಾರ್ಥವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಈ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನೀಯ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾದ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಗಳ ನೆಲೆ-ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಯಥಾರ್ಥತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾನವಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಗಂಭೀರವಾದ ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಯುಗದ ಮಾನವಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವಾಗ ಅದರದೇ ಭಾಗವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಪೌರಸ್ತ್ಯವಾದ (Orientalism) ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನದ ಕುರಿತು ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಓರಿಯಂಟಲಿಸಮ್ ಅಥವಾ ಪೌರಸ್ತ್ಯವಾದ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅದರ ಇಂದಿನ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದವನು ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಸೈದ್ (1935-2003) ಎನ್ನುವ ಮೂಲತಃ ಮಧ್ಯಪ್ರಾಚ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಚಿಂತಕ. ಸೈದ್ ಅಮೆರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವೊಂದರಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ. ಸೈದ್ ತೀರಿ ಹೋಗಿ ಇಂದಿಗೆ 17 ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಆತ 1978ರಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಓರಿಯಂಟಲಿಸಮ್ ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥ ಇಂದಿಗೂ ಭಾರತದಂತಹ ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಸಮಾಜ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಬೌದ್ಧಿಕ ದುರವಸ್ಥೆಗೆ ಹಾಗೂ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಂತಿದೆ. ಸೈದ್ ತನ್ನ ಓರಿಯಂಟಲಿಸಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಮುಂದಿಟ್ಟ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಬಹುದು.

ಪಶ್ಚಿಮ ತನ್ನನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ತಾನಲ್ಲದ ಪೂರ್ವವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತರಹದ ನಿರೂಪಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಅದರ ಈ ವಿವಿಧ ನಿರೂಪಣೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಸ್ವವನ್ನು ಅರಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ಕುತೂಹಲ ಇರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಪೂರ್ವದ ಬಗೆಗಿನ ಪಶ್ಚಿಮದ ಈ ಕಥನ ಅದರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ಮೂರು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಪಶ್ಚಿಮದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದ ಜನರು ಭಾರತದಂತಹ ಪೂರ್ವದ ಸಮಾಜಗಳ ಕುರಿತು ಕಟ್ಟಿದ ಕಥೆಗಳ ಸಾರ ರೂಪವನ್ನು ಸೈದ್ ಓರಿಯಂಟಲಿಸಮ್ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. 17,18 ಮತ್ತು 19ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿನಿಂದ ಬಂದ ಮತ ಪ್ರಚಾರಕರು, ಚರಿತ್ರಾಕಾರರು, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿಂತಕರು, ಭಾಷಾ ವಿಶಾರದರು, ಆಡಳಿತಗಾರರು ಹಾಗೂ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಪೂರ್ವದ ಕಥೆಯ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾ ಸೈದ್ ಈ ಕಥೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ವವನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೆಂಬಂತೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಸೈದ್‌ನ ಈ ಓರಿಯಂಟಲ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಎನ್ನುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ವಿದ್ಯಮಾನದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಇರುವ ತರ್ಕದ ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ಗಮನ ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ 'ಜ್ಞಾನವೇ ಶಕ್ತಿ' (Knowledge is Power) ಎನ್ನುವ ಮಿಶೆಲ್ ಫುಕೋನ ಶಬ್ದರೂಪದಲ್ಲಿ ಸೈದ್ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ.

ಸೈದ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಪಶ್ಚಿಮ, ಪೂರ್ವದ ಕುರಿತು ನೀಡಿದ ಈ ವೃತ್ತಾಂತ ಅಥವಾ ಕಟ್ಟಿದ ಈ ಕಥೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಸತ್ಯವೆಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಪಶ್ಚಿಮದ ಅನೇಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಲಯಗಳಿಂದ ಬಂದ ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಈ ಮಂದಿ ಭಾರತದಂತಹ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಧರ್ಮ, ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಆಚರಣೆಗಳ ಕುರಿತು ತಮ್ಮದೇ ನೆಲೆಯಿಂದ

ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಅವರ ಕಣ್ಣೋಟ ಅಷ್ಟೇ. ಯುರೋಪಿನ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ನೆಲೆಯಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮಾಚೆಗಿನ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಭಿನ್ನವೆಂದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವೆಂದು ನಿರ್ವಚಿಸಿದರು. ಸುಮಾರು ಮೂರು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಪಶ್ಚಿಮ ಪೂರ್ವದ ಕುರಿತು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಈ ಜ್ಞಾನ ರಾಶಿ ಅವರಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿತು. ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪನ್ನವೇ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಎನ್ನುವ ಅಧಿಕಾರದ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸಮಾನಾಂತರಗಳಿಲ್ಲದ ಒಂದು ವಿನ್ಯಾಸ. ಅದು ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಭುತ್ವ ಮಾತ್ರವಾಗಿರದೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ಯಜಮಾನಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಸೈದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ.

ಓರಿಯಂಟಲ್ ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೈದ್ಧಾಂತ ಮುಂದಿಡುವ ಪೂರ್ವದ ಮೇಲೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಸಾಧಿಸಿದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಯಜಮಾನಿಕೆಯ ಕಥೆ ಭಾರತದಂತಹ ವಸಾಹತು ಸಮಾಜಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳ ಬುಡವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವಂತದ್ದು. ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಕುರಿತು ನಾವು ತಳೆಯುವ ನಿಲುವುಗಳು ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದಾಗಿರದೆ ಅದು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಮಾಜ ನಮ್ಮನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಹಾಗೂ ನಿರ್ವಚಿಸಿದ ನೆಲೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ್ದು ಎನ್ನುವ ಸೈದ್ಧಾಂತ ಪೌರಾಸ್ತ್ಯ ತತ್ವ ನಾವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಯಾರು? ಮತ್ತು ಏನು? ಎನ್ನುವ ಯಥಾರ್ಥತೆಯ ಅಥವಾ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆ ನಮ್ಮ ಕುರಿತು ನಾವು ಪ್ರತಿಫಲನಶೀಲತೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದಲ್ಲ. ಅದು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಚರಿತ್ರಾಕಾರರು ನಮ್ಮ ಕುರಿತು ಬರೆದದ್ದು ಅಥವಾ ಅವರು ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಾವು ಅನುಕರಿಸಿದ್ದು ಅಥವಾ ಅವರು ಬರೆದ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಾವು ನಮ್ಮದೇ ಭಾವೋನ್ಮಾದದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪ್ರತಿ ಚರಿತ್ರೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಮಾಜ, ಭಾಷೆ, ರಾಜಕಾರಣ, ಆರ್ಥಿಕತೆ ಇವುಗಳ ಬಗೆಗಿನ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಸಂಕಥನಗಳ ಅಡಿಪಾಯದಲ್ಲಿರುವುದು ಪಶ್ಚಿಮದ ಜ್ಞಾನ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಆತಂಕದ ಸಮಸ್ಯಾ ವ್ಯೂಹಕ್ಕೆ ಸೈದ್ಧಾಂತ ಪೌರಾಸ್ತ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನಮ್ಮನ್ನು ತಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಸೈದ್ಧಾಂತ ಪೌರಾಸ್ತ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಆತ ಮುಂದಿಡುವ ಪೂರ್ವದ ಚಿತ್ರಣ ಏಕಪಕ್ಷೀಯವಾದದ್ದು ಹಾಗೂ ಅದು ಪೂರ್ವವನ್ನು ಎದುರಾಡದ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಬಗೆಗಿನ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ತೆಪ್ಪಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರಣಾಗತಿಯ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಪೌರಾಸ್ತ್ಯತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಪೂರ್ವದ ಕುರಿತು ಪಶ್ಚಿಮ ಒದಗಿಸಿದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಪೂರ್ವವು ಪಶ್ಚಿಮವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಚಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವ ಕುರಿತು ಚಿಂತನೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಅಲ್ಲದೇ, ಸೈದ್ಧಾಂತ ಮುಂದಿಡುವ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮಗಳ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ, ಪೌರಾಸ್ತ್ಯತೆ ಭಾರತದಂತಹ ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಸಮಾಜಗಳಿಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಆಘಾತ ಚಿಕಿತ್ಸೆ (Shock Treatment) ಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಈ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಸಂಶೋಧನಾಕಾರರು ತಮ್ಮ ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ

ಬಗೆಯ ಬೌದ್ಧಿಕ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸುವ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮಗಳ ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಆಚೆ ಸ್ವ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪ್ರತಿಫಲನಶೀಲ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ತೆರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನೇ ನಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ಮಾನವಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಸಾಹತೀಕರಣ ಎನ್ನಬಹುದೇ?

ಮುಕ್ತಾಯ:

ನಿರ್ವಸಾಹತೀಕರಣದ ಪ್ರಶ್ನೆ ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾನವಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸಂಶೋಧಕರು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಸವಾಲು. ಅಂತೆಯೇ, ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಮತ್ತು ಸಂಯಮದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯೂ ಹೌದು. ಆಧುನಿಕತೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆ, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯತೆ, ಪೌರಾಸ್ತ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಮೊದಲಾದ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ನಾವು ಮೂಲಜಿಜ್ಞಾಸಿಕವಾಗಿ ಮರುವಿಮರ್ಶಿಸುವುದನ್ನೇ ನಿರ್ವಸಾಹತೀಕರಣ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇದು ಎಲ್ಲಾ ಮಾನವಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಸಂಭವಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಬಗೆಗಿನ ನಮ್ಮ ಅರಿವು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ನಿರ್ವಚನದ ನಕಲಿ ಪ್ರತಿಯಾಗದೇ ಅದು ಸಂಕುಚಿತ ದೇಶೀಯತೆಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯೂ ಆಗದೇ ನಮ್ಮ ವಾಸ್ತವದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಒಂದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ವನೋಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ನಿರ್ವಸಾಹತೀಕರಣ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

**ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ರಾಜಸಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಡೆದ
ಮಂಥನ: ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನುಭವಗಳ ಜೊತೆ ಒಂದು ಚರ್ಚೆ**

ಪ್ರೊ. ಪಿ. ಎಲ್. ಧರ್ಮ

ಕುಲಸಚಿವರು (ಮೌಲ್ಯ ಮಾಪನ) ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮಂಗಳೂರು

ಮೊದಲಮಾತು

ಪ್ರೊ. ಹರೀಶ್ ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆಗಳೂ ಮತ್ತು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದೊಡನೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ಅದರ ನೆನಪುಗಳೊಡನೆ ಹೊಸ ಯುವ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಉತ್ಸುಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಅವರಿಂದ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಚಿಂತನಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಭಾಗವಾಗಿ ಹೊರತರುತ್ತಿರುವ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದೊಡನೆ ಇರುವ ನನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ದೊರೆತಿರುವುದು ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರೊ. ಹರೀಶ್ ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯವರೊಡನೆ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿ, ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿ, ಆತ್ಮೀಯನಾಗಿ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿಯೂ ಕಳೆದಿರುವ ಸಮಯವನ್ನು ನನಸ್ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಯಾಣದ ಪ್ರಮುಖ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಚೌಕಟ್ಟು ಔಚಿತ್ಯವಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಕರ್ನಾಟಕದೊಳಗೆ ನಡೆದಂತಹ, ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ನಡೆಯಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ದಿನನಿತ್ಯ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವ ನಾವು ಈ ರೀತಿಯ ಒಂದು ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಎಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಚಿಂತನೆಗಳ ಸರಮಾಲೆಯೊಳಗೆ ಇಣುಕಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಚಿಂತನಾ ಬಂಧನಗಳು ದೇಶೀಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಂತೀಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಹಲವು ಆದ್ಯತೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಂಗಡನೆಯಾಗಿರುವ ನಡುವಿನಲ್ಲಿ “ಬಹುತ್ವವಾದ”ದ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ನಾವು ಎಂದು ಸಾಬೀತುಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವಿಧಾನವಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ನೂರಾರು ವಿಧಾನಗಳಿವೆ ಎಂದು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮೂಗಿನ ನೇರಕ್ಕೆ ನಾವು ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನು ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಬೆಳೆಯುವ, ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಶಿಸ್ತಿನ ಜೊತೆ ಈ ಪ್ಲೆಕ್ಸಿಬಲ್ ಆದ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಶಿಸ್ತು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಹಾಗೆಯೇ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ನಾವು ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದೊಡನೆ ಹತ್ತು ಹಲವು ಶಿಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಇದೊಂದು ಬಹುಶಿಸ್ತಿಯ

ಅಧ್ಯಯನ ಎಂದು ಕಿರೀಟ ತೊಡೆಸಿದ್ದೂ ಆಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡಿದಂತೆ, ನಾವು ಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ ಮತ್ತು ನಾವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೂ ಮೀರಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಬೆಳೆದು ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೆಲವು ಗಂಭೀರ ತೊಡಕುಗಳಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

“Clash of Ideologies” ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ದ್ವಂದ್ವ ಅಥವಾ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಘರ್ಷಣೆಗಳು ಎಂಬ ವಿನೂತನ ಚರ್ಚೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಂದಿನಿಂದ “ವೈದಾನಿಕತೆ” ಅಥವಾ “ವಿಧಾನ”ಗಳು ಎಂಬ ಚರ್ಚೆಗಳು ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಚಿಂತನೆಯ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಬಿರುಕುಗಳು ಮತ್ತು ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳು ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಾವು ಅದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟ ಬಿರುದು— “ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ”. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಗಳ ಘರ್ಷಣೆಗಳು ಇರಲೇಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಬದುಕನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡೆವು. ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತಾರ್ಕಿಕ ನೆಲೆಗೆ ಏರಿಸುವುದರ ಬದಲು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬೇಲಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆ ಕ್ರಮಗಳು ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯತೆಗೂ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದ ನಾವು ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟೆವು. ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಅಥವಾ ಅವಲಂಬಿತವಾದ ಶಿಸ್ತು/ಅಧ್ಯಯನ ವಿಷಯವನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿರಿಸಿ ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ನೂರಾರು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿವೆ. ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ ನಾವು ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡೆವು. ಬಹುಶಃ ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಶಿಸ್ತಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಮ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದೊಳಗೆ ನಡೆದಿರುವ/ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕೆಲವು ವಿನೂತನ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದು.

ಭಾಗ 1:

ಕರ್ನಾಟಕ ಎನ್ನುವುದೇ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ವಾಸ್ತವ. ಈ ರಾಜ್ಯವು ಭಾಷೆಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ, ಪ್ರಾಂತೀಯತೆಯ, ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಂತಹ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸತ್ಯ. ಕರ್ನಾಟಕವು ಭಾರತವೂ ಹೌದು ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಭಾಗವೂ ಹೌದು. “ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂಬ “ಭಾಗ” ಪ್ರಮುಖವಾದ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಾ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಮುಖ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅದರೊಡನೆ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ಕನ್ನಡಿಗರು ಹುಟ್ಟಿ ಹಾಕಿರುವ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಯುವ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಗಮನಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಎಡವುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ನನ್ನದು.

ಭಾಗ 2:

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವು ಬೋಧನೆಯ ಸ್ವರೂಪದ್ದು. ಆದರೆ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಗಂಭೀರವಾದ ಗ್ಯಾಪ್‌ಗಳು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿರುವುದು ಗಮನೀಯ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬೋಧಿಸದ ಅದರಲ್ಲೂ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದಿಗ್ಗಜರು ದಿನನಿತ್ಯದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಶೇಷತೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಒಂದು ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾದ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು ಪ್ರೊ. ಕೆ. ರಾಘವೇಂದ್ರ ರಾಯರು. ಭಾಷೆಯೊಳಗೆ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಮೌಲ್ಯವಿದೆ, ಅಧಿಕಾರವಿದೆ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ ಎಂದು ಮೊದಲಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದೊಳಗೆ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದ ಅದ್ಭುತ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಾಂತ್ರಿಕ. ಒಬ್ಬ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ತನ್ನ ಪಾಠಗಳ ಮುಖಾಂತರ ವಿಭಿನ್ನ ಶೈಲಿಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ರಾಯರು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನ ಶೈಲಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಒಂದು ವಿಧಾನನ್ನು ಘೋಷಿಸಿ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾದರು. ಅದು ಕೇವಲ ವೈಧಾನಿಕತೆಗೆ ಸಂಬಂಧವಾಗಿರದೆ ಅಧ್ಯಯನ ವಸ್ತು ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಕೂಡ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ರಾಯರಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂದೆ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಅನುಭವಿ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ತಮ್ಮ ಚಿಂತನೆ, ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಕೌಶಲವನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೆಡೆ- ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲೆಡೆ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮತ್ತು ಉದಾರವಾದಿ ಧೋರಣೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರ ಹೊಸ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಧಾನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಮತ್ತು ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಬಳಸಲು ಚಿಂತನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರುಗಳ ಕೊಡುಗೆಗಳಿಗೆ ಕೊರತೆ ಏನು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೊ. ಚಂಬಿ ಪುರಾಣಿಕರವರು, ಪ್ರೊ. ಹೆಚ್.ಎಂ.ರಾಜಶೇಖರ್‌ರವರು, ಪ್ರೊ. ರಫೀಕ್ ಅಹ್ಮದ್‌ರವರು ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ಉಮಾಪತಿಯವರು ನಮಗೆ ಉಣಬಡಿಸಿದ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ತಿರುಳುಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಉದಾರವಾದಿ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಚಿಂತನೆಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರುಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಚರ್ಚೆಯು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಯುವ ಚಿಂತಕರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿತು. ಸಮಕಾಲೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಘಟನೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಈ ನವ ಯುವ ಚಿಂತಕರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೆಡೆ ಹೊಸ ವಿವಿಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮತ್ತು ವಿಭಾಗಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಧಿಕವಾದಾಗ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದು ಒಂದು ಅತಂತ್ರವಾದ ನವ ಯುವ ಚಿಂತಕರ ಗುಂಪು. ಒಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವ ಕೊಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯುವ ಚಿಂತಕರು ಮಾಡಲು ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ದಾಖಲೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಧಾಪಕರುಗಳು, ಚಿಂತಕರು ನಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಅವರ ಆಲೋಚನೆಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಓದಿನ ಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಾಂತರಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಎರಡು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಪಂಥಗಳ ಚರ್ಚೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹೊಸ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತಕರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಫೋಕಸ್ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ (ಅಮೇರಿಕಾದ 60ರ ದಶಕದ ಚರ್ಚೆ) ಚಿಂತನಾ ಶೈಲಿಗೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಪ್ರೊ. ಸದಾನಂದರವರು, ಪ್ರೊ. ಸಂದೀಪ್ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವರು, ಪ್ರೊ. ಜೀವನ್ ಕುಮಾರ್, ಪ್ರೊ. ಬಯಿನ್‌ರವರು ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ಜಂಗಂ ರವರು ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಿವಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪುನರ್ ರಚನೆ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಯ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿದರು. ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಹೊಸ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದರು. ಬಹುಶಃ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ರಚಿತಗೊಂಡವು. ಅವುಗಳು ವಸ್ತುವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮರುರಚನೆ ಮಾಡಿದ ಕ್ರಮ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹ. ಇದರ ನಡುವೆ ನೆಹರೂ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಎಂದೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿದ್ದ ಧಾರವಾಡದ ಪ್ರೊ. ಪಾಟೀಲರ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಥಾಟ್ ಒಂದು ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಿದ್ದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ, ಅವರ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಥಾಟ್‌ಗೆ ಅವರ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದವರಿಂದಲೇ ಬೆಂಬಲ ಸಿಗದೆ ಅದು ನಡವಳಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಭಾವದ ಅಲೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಹೋಯಿತು.

ಸಮಾಜವಾದಿ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಚೌಕಟ್ಟಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ದಲಿತ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಚಿಂತನೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದಂತಹ ಸಂಶೋಧನಾ ಬರಹಗಳು, ಪಿ.ಹೆಚ್‌ಡಿ ಪದವಿಗಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ನಡೆದಂತಹ ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿಗಳು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಚಳಿವಳಿಯ ಪಥವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದು ಪರಂಪರೆಯಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ಚರ್ಚೆಗಳು ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಳಿಸಿದವು ಎಂಬುದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರ, ರಾಜ್ಯ, ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಬಹುತ್ವವಾದ ಎಂದೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವೇದಿಕೆಗಳು ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ವರ್ಗ, ಉಪಜಾತಿ, ಕರ್ನಾಟಕದೊಳಗೆ ವಿವಿಧ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶ ಎಂಬ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದು ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಧಾಪಕರು ಸಮಾಜದ ಅಂಕುಡೊಂಕುಗಳನ್ನು

ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದ ಕ್ಷಣದಿಂದ ಎರಡು ಹೊಸ ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯಗಳು ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟವು. ಮೊದಲನೆಯದು “ಚುನಾವಣೆ” ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯದು “ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ”. ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಮತದಾನದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ವಿಷಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯ, ಧರ್ಮದ ಮತ್ತು ವರ್ಗದ ಜಾಡು ಹಿಡಿದು ಹೊರಟ ಚಿಂತಕರು ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯಗಳ ನಡುವೆ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಮುಖಾಂತರ ತಿಳಿಯ ಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕೈಗೊಂಡರು.

ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಸಾಕ್ಷಿ ಕೆಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಡಂಬನೆಗೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳು ಎಂಬ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಯಾವುದೇ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಅಥವಾ ಅವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಕೇವಲ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಮುಖಾಂತರವೇ ಎಸ್ಪಾಬ್ಲಿಷ್ ಆಗಬೇಕು ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಅಂತಹ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರೊ. ಸಂದೀಪ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಥಾಟ್ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ನಾಜೂಕಿನಿಂದ ಕೈಗೊಂಡು ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯವೇ ‘ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಧಾನ’ವೆಂದು ಪ್ರಚುರ ಪಡಿಸಿತು. ಅಧ್ಯಯನದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ವಾದಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿತು. ಪ್ರೊ. ಹರೀಶ್ ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯವರು ಈ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರ ಪಡಿಸಿದರು.

ಉದಾರವಾದಿ ಚಿಂತನೆ, ಮಾರ್ಕ್ಸವಾದಿ ಹಾಗೂ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಎಂಬ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ “ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ” ಎಂಬ ವಿಷಯವು ಸಂಶೋಧನೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಛಿದ್ರ ಛಿದ್ರವಾಯಿತು. ಯಾವುದೇ ಮೂಲಭೂತ ರೀಡಿಂಗ್ ಇಲ್ಲದೆ ಡೆಮಾಕ್ರಸಿಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ “ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವನ್ನು” ಅತ್ಯಂತ ಉದಾರತನದಿಂದ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಕಾಲ 90ರ ದಶಕ ಒಂದರ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಘೋರ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಕಾಲವದು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸದೆ, ರೀಡಿಂಗ್ ಇಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟಬಹುದು ಎಂದು ಮನಗಂಡ ಸ್ಥಿತಿ. ಬಹುಶಃ ಈ ಕಾಲ ಘಟ್ಟವನ್ನು ಎರಗಿದ ಸೋಂಕಿನ ಕಾಲವೆಂದು ನಾನು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಇವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಜೊತೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಚಿಂತನಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಚೌಕಟ್ಟಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ರೈತರ, ಆದಿವಾಸಿಗಳ, ದಲಿತರ, ಅಹಿಂದಾ ಚಳುವಳಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆದ ಪ್ರೊ. ಅಸ್ವಾದಿಯವರಚಿಂತನಾ ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯ ಶೈಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ವಿಭಿನ್ನ ಶೈಲಿಯ ಬರವಣಿಗೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಬರಹಗಾರರನ್ನು ಮತ್ತು

ಓದುಗರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದೆ. ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ರಾಜಕಾರಣದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಮುಂದುವರಿಸಿದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಪೋ. ರಾಜಾರಾಂ ತೋಳ್ಪಾಡಿ ಮಾಡಿದ್ದರು.

ಕೇವಲ ದೇಶೀಯ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಫೋಕಸ್ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಎಕ್ಸ್‌ಪೋಸರ್ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಬಳಸುವಾಗ ನಮಗೆ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ಮನಗಂಡವರು ಪೋ. ಜಯರಾಮ್. ಪೋ. ಜೀವನ್ ಮತ್ತು ಪೋ. ವಿನೋದ್‌ರವರು ಮತ್ತು ಪೋ. ಚಂದ್ರಕಾಂತ್ ಯಾತನೂರ್‌ರವರು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಗಡಿರೇಖೆಗಳಿಂದಾಚೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದವರು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪೋ. ಜಯರಾಜ್ ಅಮೀನ್‌ರವರು ಈ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಥಾಟ್‌ಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಹೋರಾಟ, ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಎಂದು ಪ್ರಥಮ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹುರಿದುಂಬಿಸಿ ಪೋ. ಸದಾನಂದರವರು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚಿಂತನಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚಲನ ಮೂಡಿಸಿದರು. ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಗಳ ಕುರಿತು ಹಾಗೆಯೇ ಓದುವ ಕ್ರಮಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ತಂಡವೇ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಯಾರು ಒಪ್ಪಿದರೂ ಒಪ್ಪದೆಯಿದ್ದರೂ ಪೋ. ಸದಾನಂದರವರ ಪ್ರಯತ್ನ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಪ್ರಯತ್ನದ ಅಧ್ಯಾಯವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಭಾಗ 3:

ಪ್ರಾಂತೀಯ, ದೇಶೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಸರಳವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಪ್ರಚುರ ಪಡಿಸಿದ ಹಲವಾರು ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಧಾಪಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಓದುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಯಿತು. ಓದುವ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ತಡೆಇಡಿದ ಕೀರ್ತಿ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳ ತಯಾರಿಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ, ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಸೈ ಎನಿಸುವ “ತಯಾರಾದಾ ಪುಸ್ತಕಗಳು” ಇರುವಾಗ ಓದುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾದರು ಯಾಕೆ ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಪದವಿಮಟ್ಟದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಘಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕೇವಲ ಗೈಡ್‌ಗಳ ಮೊರೆ ಹೋದದ್ದು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲದರ ಮಧ್ಯೆ ಬರೆದಂತಹ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಸುದ್ದಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಂಡಂತಹ ಪ್ರಧಾಪಕರುಗಳು ಬೋಧನೆಯನ್ನು

ಉದಾರೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಅಘಾತಕಾರಿಯಾದ ವಿಷಯ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬರೋದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಬ್ಲೇಮ್ ಗೇಮ್‌ನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ನಿದರ್ಶನಗಳಿಂದ ಬಡವಾದದ್ದು ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ. ಸೆಮಿನಾರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ, ದಾಖಲೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಗೆ ಮೀಸಲಾದ ಅದೆಷ್ಟೋ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರದೆ ಕೇವಲ ಆಚರಣೆಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದು ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಎದುರಾದ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಆಘಾತ.

ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಕೈಗೆಟುಕಿದ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯದ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಗಳ ಯುವಕ ಯುವತಿಯರು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಲ್ಲಿ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮಾತನಾಡಲು ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ನಾವು ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ದಾಖಲಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಅಳೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದೆವು. ಸಂಖ್ಯೆ ಏರು ಮುಖವಾಗಿದ್ದರೆ ಉತ್ತಮ ಮತ್ತು ಇಳಿಮುಖವಾದರೆ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡೆವು. ಆದರೆ, ಮೇಕಿಂಗ್ ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಸೈನ್ಸ್ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಇನ್ನುಳಿದವರು ಸಾದಕರನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಅವರ ಕುರಿತ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂಧಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಕಲಿಯುವ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯುವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದವು.

ಜ್ಞಾನದ ಬಡತನ:

ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಬಿರುಕುಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಒದ್ದಾಡುವ ಹಾಗೆ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಮುದಾಯ ತನ್ನ ತಳವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬಹುದಾದ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ವಸ್ತುವಿಷಯ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದಾಗಿ ಓದುವ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನೇ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಎಳೆದಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಆತಂಕಕಾರಿಯಾದ ವಿಷಯ. ಈಗಾಗಲೇ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿರುವ ರಾಜಕಾರಣದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನ ಕೂಡ ನಾಳೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಡಬೇಕಾದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿದವರೂ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದು ಅಂತ್ಯವಾಗಲೇ ಬೇಕು. ಆದರೆ, ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳ ನಡುವೆ ಆಗುವಂತಹ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹೊಸ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಬೀತಾಗಿದೆ.

ಸಂವಿಧಾನವೇನೋ ತಯಾರಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಯಾರು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರಿಗೆ ಚಿಂತೆಯಾದ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಿರಿಯ Political Science, ಮೇಕರ್ಸ್‌ರವರಿಗೆ ಚಿಂತೆಯಾಗಿದೆ. ನಾಳೆ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಉಳಿಯುತ್ತದೆಯೇ, ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆಯೇ ಎನ್ನುವ ಗಾಢವಾದ ಚಿಂತೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ರಾಬರ್ಟ್ ನಾಜಿಕ್‌ರವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಬೇಡ ಎಂದಾದರೆ ಅದನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಎಸ್ಪಾಬ್ಲಿಷ್ ಮಾಡಿ ಯಾಕೆ ಬೇಡ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬೇಕು. ಅದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಎಂದಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೌದ್ಧಿಕವಾದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು ಎಂದು ಅವರು ತಿಳಿಸಿದಾಗ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಯಿತು. ಅರಿವಾದ ನಂತರೇನಾಯ್ತು ಎಂಬುದು ಇನ್ನು ಗೌಪ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇಂತಹ ಗಮಭಿರವಾದ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸಿ ಒಂದು ಸರ್ವ ಸಮ್ಮತವಾದ ವಿವರನೆ ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುಂಪು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕವೇ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆ” ಎಂದು ಮುಂಗಾರು ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಬರೆದಿದ್ದೆ. ನಂತರ ನನ್ನನು ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಬರೆಯುವುದರಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಲೀನಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಟೀಕೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅತ್ಯಂತ ಕೀಳು ಮಟ್ಟದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಎಂದೂ ಕೆಲವರು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ್ದರು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆ. Sub altern ಆಲೋಚನೆಗಳು ಹಲವು ಸಾರಿ ಅನುಭವಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲಾ ಹೊಸ ಮತ್ತು ಬದಿಗೊತ್ತಲ್ಲದ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಕೂಡ ಅತ್ಯಂತ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯಿಂದಕೂಡಿದವುಗಳಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಥಾಟ್ ಅನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಪ್ರಧಾಪಕರು ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿರುವುದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಬೇಕು.

ಪರರ ಚಿಂತನಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಬೌದ್ಧಿಕತೆಗೆ ಪರಿಣಾಮ. ಆದರೆ, ಚಿಂತನಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಟೀಕೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಟೀಕೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ತುಟಿಯ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆಧುನಿಕತೆ ಮತ್ತು ಜಾಗತೋಕರಣದ ನಡುವೆ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡ ಎಲ್ಲಾ ಭೌತಿಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕವೂ ಕೂಡ ಒಂದು. ಆಲೋಚನೆಗಳಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡದೆ ಹೊಸ ಚಿಂತನಾ ಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡದೆ ಕೇವಲ ದಿನನಿತ್ಯದ ರುಟೀನ್ ಕೆಲಸಗಳಂತೆ ಅಕಾಡೆಮಿಕ್ಸ್ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಭಯಾನಕವಾದ ಜ್ಞಾನದ ಬಡತನ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಜ್ಞಾನದ ಬಡತನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿರುವ ಹಲವಾರು ಖಾಸಗಿ ನಿಯೋಗಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾಗಿರುವುದು ಸಾಬೀತಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಗ್ಯಾಪ್/ಅಂತರ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಅಂತರವು ಇತ್ತೀಚಿನ ಯುವ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಮೇಕರ್ಸ್ ಮತ್ತು ಅನುಭವಿ ಹಾಗೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದ್ದ ದಿಗ್ಗಜರ ನಡುವಿನ ಅಂತರ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇಂತಹ ಅಂಶಗಳು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಭವಿಷ್ಯ ಸಂಕಷ್ಟದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದು ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ವಿಷಯ.

ಇದು ಕೇವಲ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಎರಗಿದ ಸವಾಲುಗಳಲ್ಲಿ. ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲಾ ಮಾನವಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಆಗಿರುವಂತಹ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಸರಿ. ಆದರೆ, ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ನಾವು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಂಭೀರವಾದ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಕಾಲ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಯುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ತಂಡದ ರಚನೆಯಾಗಬೇಕಿದೆ. ಈ ತಂಡವು ಎರಡು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ನಾವು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೊದಲನೆಯದು, ರೆಡಿಮೇಡ್ ಆದ ವಿಧಾನ/ಮೆಥಡಾಲಜಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ನಮಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದು. ಎರಡನೆಯದು ಇನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಬದುಕಿಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.

ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾದ ಸೇವೆ ಮಾಡಿರುವ ಹಲವಾರು ಹಿರಿಯರು ಮತ್ತು ಸಾಧಕರ ಕುರಿತು ಇಂತಹ ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆದರೆ ಯುವ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಎನರ್‌ಜೈಸ್ ಆಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವನು ನಾನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಈ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಜೆಂಡಾ:

- **ನಿನ್ನೆಯ ಅಜೆಂಡಾ:**

ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ನಿನ್ನೆಯ ಅಜೆಂಡಾ ಎರಡು ರೀತಿಯದು. ಮೊದಲನೆಯದು ಪುಸ್ತಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆ. ಎರಡನೆಯದು ಘಟನಾವಳಿಗಳ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆ. ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯ ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿ, ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ಕಾರಣವೇ ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಪಾಠ ನಮ್ಮ ಮನದಲ್ಲಿದೆ. ಗ್ರೀಕ್, ರೋಮನ್, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಚಿಂತಕರು ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವು ಪಾಠಗಳ ನೆನಪಿದೆ. ಘಟನೆಗಳ ನೆನಪುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಿದೆ. ನಿನ್ನೆಯ ಬದುಕೇ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮನೋ ಸ್ಥೈರ್ಯವಿತ್ತು. ಇದು ಕೇವಲ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಆದದ್ದಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಗೆ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದ ದಿಗ್ಗಜರಾದ ಪ್ರಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಬಹುಶಃ ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಇರಬೇಕು ನಿನ್ನೆ ಅಥವಾ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳು ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದವು ಎಂದು ನಾವು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

• ಇಂದಿನ ಅಜೆಂಡಾ:

ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಕು ದಿಸೆ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಆಗಿರುವ ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಏನು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸುವುದು ಸಹಜ. ತನ್ನ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಂತರ್ ಶಿಸ್ತೀಯ ಎಂದು ಹೊಸ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೂಲಭೂತವಾದ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಅಥವಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವ ವಸ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವ ಒಂದು ಚಿಂತನಾ ಕ್ರಮವಷ್ಟೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ವಾಲಿಹೋಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟು ಸರಿಹೊಂದುತ್ತದೆ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುವುದೇ ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಕೆಲಸ. ಈ ಅತಂತ್ರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾಗಿರಬಹುದು. ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಆದ್ಯತೆಗಳನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮೂಲೆಗುಂಪು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ತನ್ನತನವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲವೂ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

• ನಾಳೆಯ ಅಜೆಂಡಾ:

ಚರಿತ್ರೆ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹಳುಶ್ಚಾ ನಾವು ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆಯೇ ಹೊರತು ಚರಿತ್ರೆ ಮರುಕಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮರು ಕಳಿಸಿದರೂ ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿರುವ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಉಳಿಯುವ ಸೂಚನೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಕೌಶಲ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ನಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಚಿಂತನೆ ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವು ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳ ಜೊತೆ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಗುರುತಿಸದಿದ್ದರೆ ಬದಿಗೊತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮುದಾಯದಂತೆ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಬದಿಗೊತ್ತಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ Formula/ ಫಾರ್ಮುಲಾ- ಶಕ್ತಿವಂತರು ಸಿರಿವಂತರು ಅಥವಾ ಬಲಾಡ್ಯರು ಬಲಹೀನರನ್ನು, ಬಡವರನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಅನುಭವವೂ ಕೂಡ. ಉದ್ಯೋಗದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಸ್ತಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಬೇರೆ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಸ್ತಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಜಾಬ್ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಬೇಡ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಕೌಶಲ್ಯಾಧಾರಿತ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಮತ್ತು ಕಲಿಯುವ ಎರಡು ವರ್ಗದ ಜನ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಮಿದುಳುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸಕೊಡದಿರುವ ಇಂದಿನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನದ ಮಟ್ಟ ಕುಂಠಿತವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಜನರಿಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ (ಆಲೋಚನ ಕ್ರಮವಲ್ಲ) ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಲಿಕೆಯ ಕ್ರಮವು ಬಬದಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಇಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ರೂಪಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯುವ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಪಡೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಉಳಿಸುವುದು, ಬೆಳೆಸುವುದು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಕಾ ಹಾಗೆ ಬದುಕುವುದು ಈ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಮುಖ ಆದ್ಯತೆಗಳಾಗಬೇಕು. ವೈಯಕ್ತಿಕ, ಜಾತಿ ಆಧಾರಿತ, ಧರ್ಮ ಆಧಾರಿತ, ವರ್ಗ ಆಧಾರಿತ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮೀರಿದಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಆದ್ಯತೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಮೇಕರ್ಸರ್‌ವರು ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದೇ ನನ್ನ ಆಶಯ.

ಭಾರತದ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ : ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಡಾ. ವಿರುಪಾಕ್ಷಪ್ಪ ವಾಯ್.ಕೆ.

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ಮಹಾಂತಸ್ವಾಮಿ ಕಲಾ, ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ,
ಹಂಸಭಾವಿ, ಹಾವೇರಿ-ಜಿಲ್ಲೆ,

ಡಾ. ಎಂ.ಬಿ. ಖಾನ್

ಅಡ್ವಂಕ್ಟ್ ಪ್ರೊಫೆಸರ್, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ,
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

ಸಾರಾಂಶ:

1950ರ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಘಟಕ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ, ಜಲ, ವ್ಯಾಪಾರ-ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾಯ್ದೆ ಹಾಗೂ ದಾಖಲಾತಿಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಾದಗಳು ಸಂಕೀರ್ಣ, ಗಂಭೀರ ಮತ್ತು ತೀವ್ರ ಸ್ವರೂಪದ ವಿವಾದಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ; ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವ ಈ ವಿವಾದಗಳು ಹಿಂಸೆ ಹಾಗೂ ರಕ್ತಪಾತದ ಘಟನೆಗಳಿಗೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಈ ವಿವಾದಗಳು ರಾಜ್ಯ-ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವು ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ವಿವಾದಗಳಾಗಿಯೂ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುವುದರ ಜತೆಗೆ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ಮಾರಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂಲಕ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಮಗ್ರತೆ ಮತ್ತು ಏಕತೆಗೂ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥದ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು: ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ, ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು, ಒಕ್ಕೂಟ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ:

ಇಂದು ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟದಲ್ಲಿ 28 ರಾಜ್ಯಗಳು¹ ಹಾಗೂ 8 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿವೆ.² ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗಡಿ ತಂಟೆಗಳು ಕೇವಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಘಟನೆಗಳಾಗಿರದೇ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಥವಾ 1956ರ ನಂತರ ಇವು ಗಂಭೀರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣೆಯಾದದ್ದು ಭೌಗೋಳಿಕ ಆಧಾರದಿಂದಲ್ಲ; ಭಾಷೆಯ ಆಧಾರದಿಂದ. ಹೀಗಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ರಾಜ್ಯಗಳು ಕಾಲ್ಪನಿಕವಾದ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.³ ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದು ಗಡಿ ತಂಟೆಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಗೋಚರಗೊಂಡು ಗಂಭೀರ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ.

ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಗಳು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ.⁴ ಅವು ಭಾಷಾತ್ಮಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ನಾಗರಿಕತೆ, ಜನಾಂಗೀಯತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಭಾರತದಂತಹ ಫೆಡರಲ್ ಮಾದರಿಯ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಹಾರ ಸೂತ್ರಗಳು ಹಲವಾರು ಇದ್ದರೂ; ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಕೊರತೆಯಿಂದ, ನಾಯಕರ ಹಠಮಾರಿತನದಿಂದ, ಸ್ವಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಭಾರತವು ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಸಂಯುಕ್ತ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಸಾರ್ವಭೌಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡಿ ಸಂಯುಕ್ತ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದಾಗಿದೆ; ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಮೆರಿಕಾ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅಖಂಡವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ವಿವಿಧ ಆಡಳಿತ ಘಟಕಗಳಾಗಿ ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದಾಗಿದೆ; ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಭಾರತ.

ಭಾರತದ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸುವುದು ಎಂದರೆ “ಭೂಪ್ರದೇಶದ ಪುನರ್ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ. ಭೂಪಟವನ್ನು ಪುನರ್ರಚಿಸುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತಗೊಳಿಸುವುದು ಇದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ”. ಅಂತರರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿ ವಿವಾದವನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸುವ ಪರಮೋಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರ (3ನೇ ವಿಧಿ) ಭಾರತದ ಸಂಸತ್ತಾಗಿದೆ. ಕಳೆದ 70 ವರ್ಷಗಳ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ನೂರಾರುಬಾರಿ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾತ್ರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರನಂತದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಭಾರತದ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನಬದ್ಧ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನೇತರ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಟಿ.ಎಚ್. ಗ್ರೀನ್⁵ ಹೇಳುವಂತೆ “ರಾಜ್ಯದ ಆಧಾರ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಹೊರತು, ಶಕ್ತಿ ಅಲ್ಲ”. ಆದ್ದರಿಂದ ಜನರ ಇಚ್ಛೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅನೂನ್ಯತೆಯಿಂದ ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾಗಿ ವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಮಾನವರಲ್ಲಿರುವ “ಇಚ್ಛೆ” ವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಜನರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪರಸ್ಪರ ರಾಜ್ಯಗಳು ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪರಸ್ಪರ ಒಪ್ಪಂದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯ ನೆರವಿನಿಂದ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ-ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ-ಕೇರಳ ಗಡಿ ವಿವಾದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಹಲವು ಸಭೆಗಳು ಜರುಗಿದ್ದವು. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಭೆಗಳು ಜರುಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಗಡಿ ವಿವಾದದ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂಧಾನವು ಸುಲಭವಾದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿವಾದಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ಯರ್ಥದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಂವಿಧಾನೇತರ ವಿಧಾನ ಅನುಸರಿಸಿದಾಗ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ತತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಪಕ್ಷಾತೀತವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಗಡಿ ವಿವಾದದ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಶಾಶ್ವತ ಪರಿಹಾರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ರಾಜಕೀಯದ

ಲಾಭ ಅಥವಾ ಹಾನಿಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೇ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ರಕ್ಷಣೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಂಡಾಗ ಶಾಶ್ವತ ಪರಿಹಾರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ, ಸ್ಥಿರತೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಸುಮಧುರ ಬಾಂಧವ್ಯವು ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೂಲಕ ಭಾರತ ಸಂಸತ್ತಿನ ನಿರ್ಣಯದೊಂದಿಗೆ ಗಡಿ ವಿವಾದವನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ 1ನೇ ಭಾಗದ 1 ರಿಂದ 4 ವರೆಗಿನ ವಿಧಿಗಳು ಒಕ್ಕೂಟ ಹಾಗೂ ಅದರ ರಾಜ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿವರಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿಗಳ ಪುನರ್ರಚನೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಭಾರತದ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ನೀಡಿದೆ.

ಒಂದನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ 'ಇಂಡಿಯಾ' ಅಂದರೆ 'ಭಾರತವು ರಾಜ್ಯಗಳ ಒಕ್ಕೂಟ'ವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟವೆಂಬುದು 28 ರಾಜ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ 8 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಎರಡನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಜನತೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಭಾರತದ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ ತನಗೆ ಸೂಕ್ತ ಎನಿಸಿದ ನಿಬಂಧನೆಗಳ ಹಾಗೂ ಷರತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಒಕ್ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಧಿಯು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡಿ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದೆ. 2ನೇ ವಿಧಿಯು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಎರಡು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1. ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಒಕ್ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು.
2. ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಅಧಿಕಾರವು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಆಗಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಒಕ್ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಅಧಿಕಾರವು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಒಕ್ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು 368ನೇ ವಿಧಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಫ್ರೆಂಚ್ ಹಾಗೂ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ರಾಜ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಗೋವಾ, ದಾದ್ರಾ, ನಗರಹವೇಲಿ, ಪಾಂಡಿಚೇರಿ ಎನ್ನುವ ಒಕ್ಕೂಟ ರಾಜ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಗುರ್ತಿಸಿದೆ.

ಮೂರನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ ನೂತನ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಈಗಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳ, ಪ್ರದೇಶಗಳ, ಸರಹದ್ದುಗಳ ಅಥವಾ ಹೆಸರುಗಳ ಬದಲಾವಣೆ :

1. ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದರಿಂದಾಗಲೀ, ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವುದರಿಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ ಯಾವುದಾದರೂ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದಾಗಲೀ ಒಂದು ಹೊಸ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.
2. ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು.
3. ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು.
4. ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿ / ಸರಹದ್ದುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು.
5. ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ಹೆಸರನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು.

ಒಕ್ಕೂಟದ ಒಳಗಡೆ ಅಂದರೆ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿಗಳ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರ ಭಾರತದ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ.

3ನೇ ವಿಧಿಯು ವಿವರಿಸುವ ಸಂಸತ್ತಿನ ಈ ಅಧಿಕಾರದ ಚಲಾವಣೆಯು ಕೆಳಗೆ ನಮೂದಿಸಿದ ಷರತ್ತುಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ.

1. ಇಂಥ ಯಾವುದೇ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಸದನದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಮಂಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು.
2. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕಗೊಂಡ ಪ್ರಸ್ತಾವವು ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಗಡಿಗಳ ಅಥವಾ ಹೆಸರಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುವಂತಿದ್ದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ಆ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಶಾಸನ ಸಭೆಗೆ ಮಸೂದೆಯ ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಯನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿ ಕಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಗೆಯೇ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಬದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೆನೂ ಇಲ್ಲ.⁶ ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದ ಅಥವಾ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಸಭೆಯು ಸದರೀ ಮಸೂದೆಯ ಕುರಿತು ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸದಿದ್ದರೆ ಎರಡನೆಯ ಷರತ್ತು ಪೂರೈಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಸಂಸತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನ (ವಿಧಾನಸಭೆ) ಸಭೆಯು ಕಳಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಸಭೆಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಲೂಬಹುದು ಅಥವಾ ಒಪ್ಪದೆಯೂ ಇರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಸೂದೆಯ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗ ಸಂಸತ್ತು ಅದನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಸಭೆಗೆ ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಳಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ.⁷
3. ಸಂಸತ್ತು ಈ ಅಧಿನಿಯಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ನಮೂದಿಸಿದ ಅಧಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ಅಧಿನಿಯಮಿಸಿದೆ.

1. Assam (Alteration of Boundaries) Act, 1951.
2. Andhra State Act, 1953.
3. States Reorganisation Act, 1956.
4. Andhra Pradesh and Madras (Alteration of Boundaries) Act, 1959.
5. Uttar Pradesh Reorganisation Act, 2000.
6. Andhra Reorganisation Act, 2014. Etc.

ಸಂವಿಧಾನದ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದ ವಿಧಿಗಳ ವಿವರಣೆಯು ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ. ಸಂಸತ್ತು ಸರಳ ಬಹುಮತ ಮತ್ತು ಶಾಸಕಾಂಗದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟದ ಘಟಕಗಳಾದ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಭೂಪಟವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ 3 ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿಗಳ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡುವ, ಪುನರ್ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡುವ, ಭಾರತದ ಭೂಪಟವನ್ನು ಪುನರ್ರಚಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಭಾರತದ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ.

'ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವು ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಫೆಡರಲ್ ಆದರೂ ಸಹ ಒಕ್ಕೂಟವೆಂಬ ಪದವನ್ನು ಕೆಲವು ಅನುಕೂಲ ಅಥವಾ ಪ್ರಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಎರಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

- 1) ಭಾರತೀಯ ಒಕ್ಕೂಟ ಅಥವಾ ಫೆಡರೇಷನ್ ಘಟಕಗಳ ನಡುವಿನ ಕರಾರಿನ ಪ್ರತಿಫಲವಲ್ಲ.
- 2) ಒಕ್ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಒಕ್ಕೂಟದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.⁸

ಭಾರತದ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಫೆಡರೇಷನ್‌ಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಮ್ಮತಿ, ಅನುಮೋದನೆಯಿಲ್ಲದೇ ಭಾರತವು ಒಕ್ಕೂಟದ ಘಟಕ ರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಅದರ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸುವ/ಬದಲಾಯಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು, ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ, ಅಮೆರಿಕಾದ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಘಟಕಗಳಾದ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸಮ್ಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಮೆರಿಕನ್ ಫೆಡರೇಷನ್ ಅನ್ನು “ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಮಿನಾಶಿ ಒಕ್ಕೂಟವೆಂದು” ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.⁹

ಅಮೆರಿಕಾದ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾನೂನಿನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಶಾಸನಗಳು, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಗಳು ಹಾಗೂ ವಿವಾದಗ್ರಸ್ತ ರಾಜ್ಯಗಳ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತದೆ.¹⁰

ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ ರಚನಾಕಾರರು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಳವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ಪುನರ್ರಚಿಸಲೂ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ತಿರುಳೇನೆಂದರೆ, ಇದರಿಂದ ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದಿದ ರಾಜ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಹುದಾದರೂ ಸಹ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನ ಮನೋಭಿಲಾಷೆಯನ್ನೂ ವಿರೋಧಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಸಂವಿಧಾನದ 3ನೇ ವಿಧಿಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಿ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಗುರ್ತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಂಸತ್ತು ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದರು; ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿವಾದಗಳು ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆಯ ನಂತರ ತೀವ್ರಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಸಂಸತ್ತಾಗಲೀ ಈಡೇರಿಸಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅಸ್ಸಾಂ-ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್, ಅಸ್ಸಾಂ-ಮೇಘಾಲಯ, ಪಂಜಾಬ್-ಹರ್ಯಾಣಗಳ, ಕರ್ನಾಟಕ - ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ - ಕೇರಳ ಮೂಂತಾದ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳಿಂದ ಸಾಬೀತಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥ

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರ್ರಚನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಆಯೋಗಗಳು, ಸಮಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಸಾಮರಸ್ಯತೆ, ಆಡಳಿತ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗಡಿ ರೇಖೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಿವೆ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಂದು ಘಟಕವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಭಾಷಿಕ ವಲಯವನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಘಟಕದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮ ಘಟಕ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಆಯೋಗಗಳು ನೀಡಿಲ್ಲ. ಪಾಟಿಸ್ಕರ್ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಲಾದ ಗ್ರಾಮ ಘಟಕ ಸೂತ್ರವು ಪರಸ್ಪರ ರಾಜ್ಯಗಳ ಒಪ್ಪಂದದ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ರಾಜೀಯ ಮೂಲಕ ಅನುಸರಿಸಿದ ನಿಯಮವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮ ಘಟಕ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ ಅಸ್ಸಾಂ-ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್ ಗಡಿ ವಿವಾದ ಮತ್ತು ಪಂಜಾಬ್-ಹರ್ಯಾಣಗಳ ಗಡಿ ವಿವಾದ ಇಂದಿಗೂ ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ-ಮೈಸೂರು-ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿ ವಿವಾದದ ಇತ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಾಟಿಸ್ಕರ್ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ವಿಫಲಗೊಂಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾಲ್ಲೂಕನ್ನು ಒಂದು ಘಟಕವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು ಮತ್ತು ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ನದಿ, ಸರೋವರ, ಬೆಟ್ಟ-ಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಏಕತೆಯ

ಅಂಶವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಅಂತರರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿರೇಖೆಯನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು.

1918ರ ಮಾಂಟೆಗೋ-ಚೇಲ್ಮ್‌ಫೋರ್ಡ್ ಸಮಿತಿಯು ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ್ಯ / ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿತು. “ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣೆ ಅವಶ್ಯಕವೋ; ಅಲ್ಲಿ ಜನರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಅವಶ್ಯಕ ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿತು”.¹¹

ಓ. ಡೊನ್ನೆಲ್ (O.Donnell Commitee) ಕಮಿಟಿಯು¹² ಓರಿಯಾ ಭಾಷಿಕರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮೂರು ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿತು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1. ಭಾಷಾ ಸಾಮರಸ್ಯತೆ
2. ಜನರ ಇಚ್ಛೆ
3. ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಅತೀ ಚಿಕ್ಕ ಘಟಕವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು.

ಧರ್ ಆಯೋಗ :

ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವಾಗ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿತು.¹³ ಅವುಗಳೆಂದರೆ;

- 1) ಉತ್ತಮ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರ
- 2) ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ
- 3) ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅನುಕೂಲತೆ
- 4) ಭವಿಷ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಾಗೂ ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ
- 5) ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ ಮುಂತಾದವು.

ಎಚ್.ವಿ. ಪಾಟಿಲ್‌ನ ನಿಯಮಗಳು¹⁴ :

ಆಂಧ್ರವನ್ನು 1953ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿದಾಗ ಗಡಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಗಡಿ ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂಬ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ಗಡಿ ವಿವಾದವನ್ನು ತೃಪ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿ ಸಂಧಾನದ ಮೂಲಕ ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಲು ಶ್ರೀ. ಎಚ್.ವಿ. ಪಾಟಿಲ್ ಅವರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗೆ ಡಿಸೆಂಬರ್ 1959ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಈ ವರದಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ 1959ರಲ್ಲಿ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸ್ (Alteration of Boundaries) ಕಾಯ್ದೆ 1959 ರಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಯಿತು. ಗಡಿ ರೇಖೆಯ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಪುನರ್ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗೆ ವಿಶಾಲವಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಯಿತು. ಇವುಗಳು ಪಾಟಿಲ್‌ನ ನಿಯಮಗಳಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ.

1. ಗ್ರಾಮ ಘಟಕ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು.
2. 50% ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಷಿಕರಿರುವ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಘಟಕವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು.
3. ಬೆಟ್ಟ, ಗುಡ್ಡ, ಅರಣ್ಯ, ನದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು.

ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣಾ ಆಯೋಗ (ಫಜಲ್ ಅಲಿ ಆಯೋಗ) :

ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಪುನರ್ರಚಿಸುವಾಗ ಸರ್ಕಾರವು ಕೆಳಕಂಡ ನಾಲ್ಕು ಮುಖ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕೆಂದು ಫಜಲ್ ಅಲಿ ಆಯೋಗ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿತು.¹⁵ ಈ ಆಯೋಗವು ಶೇ. 70 ರಷ್ಟು ಭಾಷಿಕರ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಂದು ಘಟಕವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿತು.

1. ಭಾರತದ ಏಕತೆ, ಭದ್ರತೆ, ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಬಲಿಷ್ಠತೆ.
2. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯ.

3. ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದ ಅನುಕೂಲತೆ.
4. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಯಶಸ್ವಿ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ.

ಪಂಜಾಬ್ ಗಡಿ ಆಯೋಗ :

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ತಾಲ್ಲೂಕನ್ನು ಒಂದು ಘಟಕವೆಂದು ಈ ಆಯೋಗವು ಪರಿಗಣಿಸಿತು. ಭಾಷೆಯನ್ನು ಒಂದು ಆಧಾರಾಂಶವಾಗಿ ಗಡಿಗಳ ಪುನರ್ರಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಪಂಜಾಬ್ ಗಡಿ ಆಯೋಗವು¹⁶ ತನ್ನ ವರದಿಯ 27 ಮತ್ತು 29ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದೆ.

“ಒಂದು ಗಡಿಯ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ಪ್ರದೇಶವು ಇರಬೇಕೆಂದು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ 1961ರ ಜನಗಣತಿಯ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದರೆ 1961ರ ಜನಗಣತಿಯ ಸಂಖ್ಯಾಬಲದ ಬಹುಮತವೊಂದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಆಧಾರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗದು. 1961ರ ಜನಗಣತಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಕೇವಲ ಆಧಾರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದಾದರೆ ಗಡಿ ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ಅಪ್ರಸ್ತುತ. ಆಡಳಿತದ ಅನುಕೂಲತೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಭೌಗೋಳಿಕ ಸಂಬಂಧ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ ಔಪಚಾರಿಕವಷ್ಟೆ ಆಗುತ್ತದೆ. 1961ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಇದರ ಭಾಗವೊಂದರ ಭಾಷಾನುಗುಣವಾದ ಸುಸಂಬಂಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲದೇ, ಇತರ ಸೂಕ್ತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಆಯೋಗದ ನೇಮಕಾತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾದ ಸೂಕ್ತ ವಿಷಯಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.¹⁷

1. ರಾಜ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಆರ್ಥಿಕತೆ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಉದ್ಯಮಗಳು, ನೀರಾವರಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಸೌಕರ್ಯ, ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ, ಕೈಗಾರಿಕಾ-ಕೃಷಿಗಳ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧ.
2. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯ ಕುರಿತಾದ ಜಾಗೃತಿ.
3. ಒಂದು ಗಡಿ ಒಳಗಡೆ ಇರತಕ್ಕ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಿತಿ, ಹೊಳೆ, ಕಾಡು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಏಕತೆ.
4. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಗಡಿಯೊಳಗೆ ಕೆಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗುಂಪಿನ ಜನರ ವಸತಿಗಳು.
5. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಗಡಿಯೊಳಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಹಸಿಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನ ವಿಭಾಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಏಕತೆ.
6. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳದ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಶೇಷ ಬೇಡಿಕೆ.

ಈ ಗಡಿ ಸಮಿತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ‘ಭಾಷೆ ಒಂದೇ ರಾಜ್ಯ ರಚನೆಯ ಆಧಾರವಾಗಿರಲಾರದು’.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಗಡಿ ಆಯೋಗ :

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ಮೆಮೋರೆಂಡಂಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷವಾರು ಗ್ರಾಮಗಳ ವಿಭಜನೆಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಆಯೋಗವು ಪರಿಗಣಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು.

- 1) ಭಾಷೆ ಸಾಮರಸ್ಯ
- 2) ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದ ಅನುಕೂಲತೆ.
- 3) ಸಂಪರ್ಕ
- 4) ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಿತಿ.

1960ರ Bombay Reorganization Act ಪ್ರಕಾರ ಬಾಂಬೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ 'ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ' ಮತ್ತು 'ಗುಜರಾತ್' ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ತತ್ವಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಯಿತು.¹⁸

1. ಭಾಷಾ ಸಾಮರಸ್ಯತೆ
2. ಜನರ ಇಚ್ಛೆ
3. ಅತೀ ಚಿಕ್ಕ ಘಟಕವಾಗಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯಿತು.

1959 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ರಾಜಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ನಡುವೆ ಆದ ಕಾಯ್ದೆ (Transfer of Territories) ಪ್ರಕಾರ ಚಿತ್ತೋರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೆನ್‌ಸೊರಗ್ರಾ ತಹಸೀಲ್‌ನ (ತಾಲ್ಲೂಕು) ಮೂರು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ರಾಜಸ್ಥಾನ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಹಿಸಲಾಯಿತು.¹⁹

1956ರ ನಂತರ ಪಾಸಾದ ಮುಖ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಗಳಾದ 1959ರ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸ್ ಕಾಯ್ದೆ, 1960ರ ಬಾಂಬೆ ಪುನರ್ರಚನಾ ಕಾಯ್ದೆ, 1960ರ ಪಂಜಾಬ್ ಪುನರ್ರಚನಾ ಕಾಯ್ದೆ, ಈ ಕೇಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯದ ಗಡಿ ಗುರ್ತಿಸುವಿಕೆಗೆ ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಅತೀ ಚಿಕ್ಕ ಘಟಕವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಗಡಿ ಗುರ್ತಿಸಿ ವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.²⁰ ಆದರೆ ಪಂಜಾಬ್ ಗಡಿ ವಿವಾದವು ಇಂದಿಗೂ ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂಬುವುದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿವಾದಗ್ರಸ್ಥ ರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗೆ (ಆಂಧ್ರ-ತಮಿಳುನಾಡು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ-ಗುಜರಾತ್) "ಗ್ರಾಮ ಘಟಕ ಸೂತ್ರ" ಯಾವುದೇ ಗಡಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಆಯೋಗಗಳಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಯೋಗ್ಯವಾದ ತಳಹದಿಯಾಗಲಿ, ತತ್ವವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಉಭಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಒಪ್ಪಂದದ ಮೂಲಕ ಅನುಸರಿಸಿದ ಒಂದು ವಿಧಾನವೇ ವಿನಃ ಇದೊಂದು ಸೂತ್ರವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಸಮಿತಿ ಅಥವಾ ಆಯೋಗಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಂಕೇತವಾದ ಸಂಸತ್ತಿನಿಂದ ಅಂಗೀಕೃತವಾದ ತತ್ವವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಅಥವಾ ಇತರೆ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯಗಳ ಗ್ರಾಮ ಘಟಕಗಳ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ - ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗಡಿ ಅಲ್ಲ.²¹ ವಿವಾದಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟದ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಗುರ್ತಿಸಿದರೂ ಭಾರತವು ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕೂಟದ ಘಟಕ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಗಡಿಯನ್ನು ಶಾಶ್ವತ ಅಂಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ 3ನೇ ವಿಧಿಯು ಸವಾಲಾಗಿದೆ.²²

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 131ನೇ ವಿಧಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ನಿರ್ಣಯವು ಅಂತಿಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಆಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಎತ್ತುವ ಕಾನೂನು ಬದ್ಧವಾದ ಹಕ್ಕು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಇರಲಾರದು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು (೦೫೫-1977, ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಪ್ರತಿ -1361) ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಅಂಶಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಚಂದ್ರಚೂಡರವರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ "ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾದ ಹಕ್ಕುಗಳು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಇದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ 131ನೇ ವಿಧಿಯೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅದು ಅನ್ವಯಿಸಲಾರದು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ". ಅದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ನ್ಯಾ. ಭಗವತಿ, ನ್ಯಾ. ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಫಜಲ್ ಅಲಿ ಅವರು ಕೂಡ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ²³. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಸಂವಿಧಾನ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿರದ ಹಕ್ಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂಬುದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕೇವಲ ಭಾಷಾ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸದೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸುಭದ್ರತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಮ್ಮದಿ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಆಡಳಿತದ ಅನುಕೂಲತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಭಾರತದ ಸಂಸತ್ತಿನ ನಿರ್ಣಯ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಸಮಿತಿಗಳ ಮತ್ತು ಆಯೋಗಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಘಟಕ ರಾಜ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಾರತೀಯ ಕಾನೂನು ಹಾಗೂ ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿವೆ. “ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಹೊಂದಿದ ರಾಜ್ಯಗಳಿದ್ದರೂ ರಾಷ್ಟ್ರವೂ ಒಂದೇ. ಅವರ ಭಾವನೆಗಳು ಕೂಡ ಒಂದೇ ಆಗಿವೆ”. ಎಂದು ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನಿ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ಅವರು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವಾಗ ತಿಳಿಸಿರುವುದು ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ.²⁴ ಇದನ್ನು ಭಾರತದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಧಿಕಾರದ ಕಟ್ಟಳೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಜ್ಯಗಳು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಂದಾಗ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರಗಳು ಸಾಧ್ಯವಿವೆ. ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣಾ ಆಯೋಗ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ “ಭಾಷೆ ಒಂದೇ ಗಡಿ ಪುನರ್ರಚನೆಯ ಏಕೈಕ ಅಂಶವಾಗಲಾರದು ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು”.²⁵ ಗಡಿ ವಿವಾದದ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೇಂದ್ರಸರ್ಕಾರ ಕಳೆದ 60 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಸಲಹೆ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ.

“The approach of the Central Government has consistently been that Inter-State boundary disputes can be resolved only with the willing co-operation of the State Government concerned and that the Central Government works only as a facilitator for amicable settlement of the dispute in a spirit of mutual accommodation and understanding”.²⁶ ಗಡಿವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪರಸ್ಪರ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಧಾನಯುತ ಚರ್ಚೆಗಳು ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಸಭೆಗಳು ವಿಫಲವಾಗಿರುವುದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಚರ್ಚೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವುದೇನೆಂದರೆ; ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಹಕಾರ, ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯಗಳು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಸ್ಪರ ಮಾತುಕತೆ ಅಥವಾ ಸಂಧಾನಯುತವಾಗಿ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದಾಗ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳು ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳು, ಗಡಿಗಳ ಪುನರ್ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ವಿಷಯಗಳು, ಪರಸ್ಪರ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಭಾಷಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮುಂತಾದ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜ್ವಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿಯು ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಇದು ಸಲಹಾ ಮಂಡಳಿಯಾದರೂ ಕೂಡಾ ಪ್ರಧಾನಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಜರುಗುವುದರಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಮಾರಕವಾಗಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು ಇದೊಂದು ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಬಹುಪಾಲು ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ವಿವಾದಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಮಂಡಳಿಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ, ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿಯ ಕಾರ್ಯವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ 1990 ರಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿಯು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರ ಪ್ರಥಮ ಸಭೆ 1996ರಲ್ಲಿ ಜರುಗಿತು.²⁷ 1990 ರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿಯ 12 ಸಭೆಗಳು ಜರುಗಿವೆ. ಇದರ ನಿರಂತರ ಸಭೆಗಳು ಜರುಗದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥದ ವಿಷಯಗಳು ನೆನೆಗುದಿಗೆ ಬೀಳಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗವು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ-ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರ, ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿಯ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು

ದಕ್ಷಯುತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಸಹಕಾರಯುತ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸರಾಗಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಗೊತ್ತುವಳಿ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾದುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ.²⁸ ವಲಯ ಸಮಿತಿಗಳು ರಾಜ್ಯ-ರಾಜ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಕೇಂದ್ರಡಾಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿವೆ. ವಲಯ ಸಮಿತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವು ಭಾಷಾ ತಳಹದಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿಂದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರ್ ಸಂಘಟನೆಯ ತಾರ್ಕಿಕ ನಿರ್ಣಯವಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾ ಆಧಾರದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ವಲಯ ಸಮಿತಿಗಳ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಪಂಡಿತ ನೆಹರೂರವರ ಆಲೋಚನೆಯಂತೆ ಈ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಗಳ ಉದ್ದೇಶವೇನೆಂದರೆ 'ಸಹಕಾರಯುತ ಕೆಲಸದ ಹವ್ಯಾಸ'ವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು.²⁹ ಇವುಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಭಾಷೀಯತೆ, ಪ್ರಾಂತೀಯತೆಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕತಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದು 'ಸಂಯುಕ್ತ ಭಾವನೆ'ಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ.

ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ಮತ್ತು ಜಲ ವಿವಾದಗಳಿಂದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾದ, ಭಾಷಾವಾದ, ಕೋಮುವಾದ, ಪರಸ್ಪರ ವೈರತ್ವದ ಭಾವನೆಗಳು ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಜ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಯಲ್ಲಿಯೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಮಂಡಳಿಯು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ, ಕೋಮುವಾರು ಮತ್ತು ಭಾಷಾವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿ ನೀಡಲು ಮೂರು ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ಈ ಮಂಡಳಿಯು ರಚಿಸಿತು. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಂಡಳಿಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ತೃಪ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮನೋಭಾವನೆ ಮೂಡಿಸಲು ಪೂರಕವಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ, ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಮಂಡಳಿ, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು, ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು ಹೀಗೆ ಹಲವು ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು ಭಾರತದ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಮಾರಕವಾಗಿರುವ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯ-ರಾಜ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವಿವಾದವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತಮ ವೇದಿಕೆಗಳಾಗಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು ಅಥವಾ ಮಂಡಳಿಗಳ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥದ ಪ್ರಯತ್ನ ತೃಪ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳು ಕೃತಕವಾದ ಗಡಿ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದು ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಕಾರಣದಾಯಕವಾಗಿವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಭಾಷಿಕ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅನುಕೂಲತೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಗಡಿ ವಿವಾದವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿವೆ. ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತಗೊಂಡಿರುವ ನಿಯಮಾವಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿಯೇ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸುವ ಪರಮೋಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರ ಭಾರತದ (ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್) ಸಂಸತ್ತಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥಪಡಿಸುವಿಕೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿ ತೃಪ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಸತ್ತು ಈ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ರಚಿಸಿದ ಗಡಿ ಆಯೋಗಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ವಿಫಲವಾಗಿದೆ. ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ-ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಸುಮಧುರ ಸಹಕಾರಯುತ ಸಂಬಂಧಗಳು

ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ-ಮೈಸೂರು-ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿ ವಿವಾದದ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ನೇಮಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಮಹಾಜನ್ ಆಯೋಗದ ವರದಿಗೆ ಮೂರು ರಾಜ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕೇಂದ್ರವು ಬದ್ಧ ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದವು. ಆದರೆ, ವರದಿಯ ನಂತರ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಮಹಾಜನ್ ಆಯೋಗದ ವರದಿಗೆ ತಾನು ಬದ್ಧವಿಲ್ಲವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿತು. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತಾಳಿ ವರದಿಯ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನಬದ್ಧವಾದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕೆಲವು ಷರತ್ತಿಗೊಳಪಟ್ಟು ಒಕ್ಕೂಟ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರ ಭಾರತದ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಎಂಬ ನಿಯಮವನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯ ಕೊರತೆಯು ಅಂತರರಾಜ್ಯ ವಿವಾದಗಳ ಮುಂದುವರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆಯೂ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಈ ಅಂಶವು ಕೂಡ ಆಡಳಿತರೂಢ ಪಕ್ಷದ ವೈಫಲ್ಯತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರ ಅಥವಾ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮರೆತು ರಾಜ್ಯಗಳು ವರ್ತಿಸುವುದು ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಲ್ಲವೆಂದು ಗುರ್ತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ 29, 30, 347ನೇ ವಿಧಿಗಳು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದರೂ; ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ ಆಗಿದೆಯೇ ಎಂಬ ಕೊರಗು ಇಂದಿಗೂ ಇದೆ. ಗಡಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಬೇರೆ ಭಾಷಿಕರನ್ನು ಆಯಾ ರಾಜ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ಭಾಷಿಕರೆಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಬೇಕು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಡಿ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಘರ್ಷಣೆ ಇಲ್ಲದ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ, ಮಾತೃಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ರಾಜ್ಯಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಗಡಿ ಚಳುವಳಿಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಭಾರತೀಯರೆಂಬ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸ ಗಡಿ ಭಾಗದ ಜನರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುವಂತಹ ಕಾರ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಅವರನ್ನು ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರ ಕಾರ್ಯದ ಕಡೆ ರಾಜ್ಯಗಳು ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಬೇಕು.

ಸಮಾರೋಪ:

ಸರ್ವರ ಹಕ್ಕುಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ತಾವು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರೆಂಬ ಕೊರಗು ಇಲ್ಲದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಗಡಿಯ ಪುನರ್ರಚನೆಗೆ ಹೋರಾಡದಂತೆ ಅವರ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಯೋಗ್ಯ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಹಾಡಿರುವಂತೆ “ಜಯ ಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆ, ಜಯಹೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆ” ಎಂದಿರುವಂತೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಭಾರತಿ (ಭಾರತ ದೇಶ) ಎಂಬ ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವನೆಯು ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳಂತಹ ಸಂಕುಚಿತ ಮನೋಭಾವನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಭಾರತೀಯರೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸದೊಂದಿಗೆ ಜೀವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

- ¹ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ (ರಾಯಲಸೀಮಾ), ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ಅಸ್ಸಾಂ, ಬಿಹಾರ್, ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಡ್, ಗೋವಾ, ಗುಜರಾತ್, ಹರಿಯಾಣ, ಹಿಮಾಚಲಪ್ರದೇಶ, ಜಾರ್ಖಂಡ್, ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೇರಳ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಮಣಿಪುರ, ಮೇಘಾಲಯ, ಮಿಜೋರಾಂ, ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್, ಓರಿಸ್ಸಾ, ಪಂಜಾಬ್, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಸಿಕ್ಕಿಂ, ತಮಿಳುನಾಡು, ತೆಲಂಗಾಣ, ತ್ರಿಪುರ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಉತ್ತರಖಂಡ್, ಪಶ್ಚಿಮಬಂಗಾಳ.
- ²ಅಂಡಮಾನ್-ನಿಕೊಬರ್ ದ್ವೀಪಗಳು, ಚಂದೀಗಢ, ದಾದ್ರ ಮತ್ತು ನಗರ್ ಹವೇಲಿ, ದಾಮನ್ ಮತ್ತು ದಿಯು, ದೆಹಲಿ, ಲಕ್ಷದ್ವೀಪ, ಪುದಚೇರಿ (ಪಾಂಡಿಚೇರಿ) ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರ.
- ³ಅನಂತರಾಮು, ಟಿ.ಆರ್, (ಸಂಪಾದಕರು) ಕಾವೇರಿ ಹರಿದು ಬಂದ ದಾರಿ, ಕೀರ್ತನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2012, ಪುಟ, 155.
- ⁴ Sukhwal, B. L., *India a Political Geography*, Allied Publishers, Bombay, 1971,P, 80.
- ⁵ ಹಾಲಪ್ಪ, ಎನ್., ಉಲ್ಲೇಖಿತ, ಪುಟ, 44.
- ⁶ ಕಶ್ಯಪ್, ಸುಭಾಷ್, ಸಿ., *ನಮ್ಮ ಸಂಸತ್ತು*, ನ್ಯಾಶನಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ, ನವದೆಹಲಿ, 2010, ಪುಟ, 161.
- ⁷ ಪದ್ಮಶ್ರೀ, ಪಿ.ಬಿ, *ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ*, ರತ್ನತ್ರಯ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, 2007, ಪುಟಗಳು, 60-71.
- ⁸ C.A.D, Volume VII, P, 43.
- ⁹ ಬಸು, ದುರ್ಗಾ, ದಾಸ್., ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ಪರಿಚಯ, ಲೆಸೆಸ್ ನೆಸೆಸ್, ಗುರಗಾಂ, 2015, ಪುಟ, 93.
- ¹⁰ Zimmerman, Joseph, F., *Inter-State Disputes: the Supreme Court's original Jurisdiction*, State University of New York press, Albany, 2006, Pp, 83-84.
- ¹¹ ಮೋಹನ್ ಕೃಷ್ಣ ರೈ ಕೆ., *ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ರಚನೆ : ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು*, ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಉಪಖಂಡದ ಆಧುನಿಕ ಚರಿತ್ರೆ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳು, ವಿಜಯ್ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ (ಸಂಪಾದಕರು), ಉಲ್ಲೇಖಿತ, ಪುಟ, 391.
- ¹² Pant, Nalini., *International Law and Inter-state Boundary Disputes in India* in Grover, Verinder., (Ed), *Political System in India*, Volume 4, Deep and Deep Publications, New Delhi, 1989, P, 610.

-
- ¹³ **Report of the States Reorganisation Commission, 1955.** P, 15.
- ¹⁴ Pant, Nalini., **International Law and Inter-state Boundary Disputes in India** in Grover, Verinder., (Ed), op, cit, P, 611.
- ¹⁵ Report of the States Reorganisation Commission, 1955. P, 263.
- ¹⁶ ಸೋಸಲೆ, ಚಿನ್ನಸ್ವಾಮಿ, ಎನ್., **ಗಡಿ ಚಳುವಳಿಗಳು**, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, 2014, ಪುಟ, 80.
- ¹⁷ Mahajan, V. D., The Indian States Since 1919 in Dodwell, H.H., (Ed), **The Cambridge History of India**, Volume IV, S. Chand and Company Ltd, New Delhi, P, 943.
- ¹⁸ Pant, Nalini., **International Law and Inter-state Boundary Disputes in India** in Grover, Verinder., (Ed), op, cit, P, 611.
- ¹⁹ Ibid.
- ²⁰ Ibid, P, 613.
- ²¹ **Report of the Commission on Maharashtra-Mysore-Kerala Boundary Disputes, 1967, Volume I, Op, cit**, Pp, 34-35.
- ²² Ibid, P, 621.
- ²³ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಎಸ್.ಎಮ್., **ಗಡಿ ಸಮಸ್ಯೆ: ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ**, ಇದರಲ್ಲಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ., (ಸಂಪಾದನೆ), **ಹೋರಾಟ**, ರಾಘವೇಂದ್ರ ಜೋಶಿ ಷಷ್ಠಬ್ಧಿ ಮಹೋತ್ಸವ ಸಮಿತಿ, ಬೆಳಗಾವಿ, 2003, ಪುಟ, 172.
- ²⁴ ಸೋಸಲೆ, ಚಿನ್ನಸ್ವಾಮಿ, ಎನ್., ಉಲ್ಲೇಖಿತ, ಪುಟ, 14.
- ²⁵ Pant, Nalini., **International Law and Inter-state Boundary Disputes in India** in Grover, Verinder, (Ed), op, cit, P, 614.
- ²⁶ **Rajya Sabha questions, Unstarred Question No,1805, op, cit**,
- ²⁷ Union –State Relations, 8.12.2. in **Report of the National Commission to Review the Working of the Constitution (India) VOLUME I**, <http://lawmin.nic.in/ncrwc/finalreport/v1ch8.htm> , accessed on 07/04/2017,
- ²⁸ Union –State Relations, 8.12.4. in **Report of the National Commission to Review the Working of the Constitution (India) VOLUME I**, <http://lawmin.nic.in/ncrwc/finalreport/v1ch8.htm> , accessed on 07/04/2017,
- ²⁹ ಬಸು, ದುರ್ಗಾ, ದಾಸ್., ಉಲ್ಲೇಖಿತ, ಪುಟ, 455.

ಡಾ.ವಂದನಾಶಿವರವರ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗತೀಕರಣ
ಮತ್ತು ಜೀವಂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ

ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಹೊಂಬಾಳ್

ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ ಮೈಸೂರು

ಡಾ. ಸೌಮ್ಯ ಆರ್

ಅತಿಥಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರ,
ಬೇಡರಪುರ, ಚಾಮರಾಜನಗರ.

ಸಾರಾಂಶ:

ವಂದನಾಶಿವರವರ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ವಿತಚರ್ವಣಗೊಂಡ ವಿವಾದಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಸಹ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಜಾಗತೀಕರಣದ ರಾಜಕೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರೀಯತೆಯನ್ನು ರಾಜನೈತಿಕ ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ, ವಿಮರ್ಶಿಸಿ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಾಗ ವಂದನಾಶಿವರವರ ಜಾಗತೀಕರಣದ ರಾಜಕೀಯ ಅನ್ವಯ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಾಗತೀಕರಣವು ಶೀಲತಸಮರೋತ್ತರದ ಸಮಕಾಲೀನ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸುಹೊಕ್ಕಾದ ತತ್ವ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಬಹುಮಜಲುಗಳುಳ್ಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಫಲೋತ್ಪಾದನಾ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು: ವಂದನಾಶಿವ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ಜಾಗತೀಕರಣ, ರಾಜಕಾರಣ, ಭೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ:

"ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿತ್ವದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಜಾಗತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗಿವೆ". ಸ್ಥಳೀಯ, ಪ್ರಾಂತೀಯ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ವಲಯದ ವಿವಿಧ ಸ್ಥರಗಳ ಇದರ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಧಕ-ಭಾದಕಗಳ ಬಗೆಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವ ಚರ್ಚೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಗೊಂದಲಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದೆ. 'ನಾಮ್ ಚಾಮ್ಪಿ'ರವರಂತಹ ತೀಕ್ಷ್ಣ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತಕರು ಜಾಗತೀಕರಣ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂವೇದನೆಗೂ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಲಂಡನ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಎಕನಾಮಿಕ್ಸ್ ಆಂಡ್ ಪಾಲಿಟಿಕ್ಸ್‌ನ ರಾಜನೀತಿಜ್ಞರಾದ ಡೇವಿಡ್ ಹೇಲ್ಡರವರು ಜಾಗತೀಕರಣಕ್ಕಿರುವ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ವಿವಿಧಾಯಾಮಗಳ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ, 'ಜಾಗತೀಕರಣವು ಏಕಮೇವ ಅದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗಿತಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಏಕರೇಖೀಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಇದೊಂದು ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ತಾಂತ್ರಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸೈನಿಕ ಹಾಗೂ ಪಾರಿಸಾರಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನಾವರಿಸಿರುವ ಬಹುಮಜಲುಗಳುಳ್ಳ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ'¹.

ವಂದನಾಶಿವರವರ ಪ್ರಕಾರ, "ಜಾಗತೀಕರಣವು ಜಾಗತೀಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಬದಲು, ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ರಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿರೋಧಿಸುವ ಜನತೆಯ ಜಾಗತೀಕ ಆಂದೋಲನವೇ ಜಾಗತೀಕರಣವಾಗಿದೆ".^೧

ಜಾಗತೀಕರಣದಿಂದಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕಗೊಂಡಂತೆ ರಾಜಕಾರಣವೂ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.¹ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸಲಾಗದ ಅನೇಕ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ. ಪರಿಸರ, ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿವಾದಾಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲೋಸುಗ ವೈಯಕ್ತಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೀರಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಜನತೆಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಾರದೆಂದು ಆಗ್ರಹಿಸುವ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸಾರಗೊಳಿಸುವ ನೂತನ ಸಂಪರ್ಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು, ಜಾಗತೀಕ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಜಾಲದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿವೆ. ರಾಜಕೀಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ವಿವಾದಾಂಶ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಸಹ ಜಾಗತೀಕ ಮಟ್ಟದ ಸಂಘಟನೆಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಆರ್ಥಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಜಾಗತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾಗಿ ಎದುರಾಳಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಹೋರಾಟನಿರತ ಗುಂಪುಗಳ ನಡುವೆ ಜಾಗತೀಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತ ಸಂಯೋಜನೆ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಈಗ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಜಾಗತೀಕ ಮಟ್ಟದ ಪೌರ ಸಮಾಜದ ರಚನೆಯ ಅಗತ್ಯತೆ ಇದೆ ಎಂದು ವಾದಿಸುವವರೂ ಉಂಟು. ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಪುನರ್ರಚಿಸುವ ರಾಜಕಾರಣದೊಂದಿಗೆ ಅದನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸುವ ಪ್ರತಿರೋಧಿ ರಾಜಕಾರಣವೂ ಚೈತನ್ಯಶೀಲವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಚಿಂತನೆಯ ಮುಂದೆ ಇರಬಹುದಾದ ಏಕಮಾತ್ರ ಆಯ್ಕೆ ಏನೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ರಾಜನೀತಿಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಸುದೀರ್ಘ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯುಂಟಾಗಿದೆ. 'ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿ ವಿಭಿನ್ನಗೊಳಿಸಲು ಪೂರಕವಾದ ಪರಾಮರ್ಶನ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ, ದೂರಪ್ರಾಚ್ಯ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಪ್ರಾಚ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪರಂಪರೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಜಟಿಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿವಾದಾಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದೊಂದೇ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯ ಮುಂದಿರುವ

ಏಕಮಾತ್ರ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ವಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ'.¹ ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, ವಂದನಾಶಿವರವರ ರಾಜಕೀಯ ಜಾಗತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳು ಸಹ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿರೋಧ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತಾರ್ಹವಾಗಿವೆ.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ:

೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ದೈವ ಪ್ರಭುತ್ವದಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಇದ್ದವು. ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ೧೯೩ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ೧೨೩ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ¹ (ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಜಾಲತಾಣದ ೨೦೨೧ ರಲ್ಲಿ ನಮೂದಾದ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಕಾರ). ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಎನ್ನುವ

ಪದವು ಗ್ರೀಕ್‌ನ ಡೆಮೋಕ್ರಿಯಾ ಪದದಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನಗೊಂಡಿದೆ. ಡೆಮೋಕ್ರಿಯಾ ಎಂಬುದು ಎರಡು ಪದಗಳಾದ ಡೆಮೋಸ್ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾ ಪದಗಳಿಂದ ಬಂದುದಾಗಿದೆ. ಡೆಮೋಸ್ ಎಂದರೆ 'ಜನತೆ' ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾ ಎಂದರೆ 'ಅಧಿಕಾರ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಈ ಎರಡು ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆಯು 'ಜನತೆಯ ಅಧಿಕಾರ'¹ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಬಹುಶಃ ನಿಖರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಕೈಗೆಟುಕದ ತೀರ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಭಾಷೆ.¹ ಅಬ್ರಾಹಂ ಲಿಂಕನ್‌ರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ, ಪ್ರಜೆಗಳಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಇರುವ ಸರ್ಕಾರವೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾಗಿದೆ.¹ ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ಪ್ರಕರಣವೊಂದರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಯಾವ ಕಾನೂನಿನಿಂದಲೂ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲಾಗದ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಸಂರಚನೆಯ ಪರವೋಚ್ಚ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೂ ಒಂದಾಗಿದೆ ಎಂದು ತೀರ್ಪುನೀಡಿದೆ.¹ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಡಾ.ವಂದನಾಶಿವರವರಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ/ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೂ ಒಂದು. ಸಂವಿಧಾನಾದನ್ವಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಿದೆ. ವಂದನಾಶಿವರವರ ಪ್ರಕಾರ, "ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಬೇಕು. ಪ್ರಜೆಗಳು ಹಕ್ಕುಗಳ ಪುನರ್ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅನುಭವಿಸಲು ಪೂರಕವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಮರುಶೋಧಿಸುವ ಅಗತ್ಯತೆ ಇದೆ. ಈ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಆಳಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಸವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುವ ಅಗತ್ಯತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದೆ. ಜನತೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದೇ, ಸರ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಚುನಾಯಿಸುವ ಅಥವಾ ಜನತೆಯಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರಾಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಾರಸತ್ವ ಅಡಗಿಲ್ಲ. 'ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆಗೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಪುನರ್ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳೇ ಜೀವಂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳಾಗಿವೆ'. ಜೀವಂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಸ್ವಯಂ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತದ ಅಗತ್ಯತೆ ಇದೆ. ಈ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ವಿಸ್ತೃತಗೊಳಿಸಲೋಸುಗ ಹೊರಗುಳಿದ, ಮತರಹಿತ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು, ಮಕ್ಕಳನ್ನು, ಬೈದಿಗಳನ್ನು, ಹಿರಿಯರನ್ನು ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಈ ಧರೆಯ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನೇ ವಂದನಾಶಿವರವರು ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ"¹ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮನುಕುಲದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಘೋರ ವಿನಾಶಗಳನ್ನು ತರುವ ಅವನತಿಯ ಅಂಶಗಳು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ, ಸಿಯಾಟಲ್ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾನ್‌ಕನ್ ನಗರಗಳ ಬೀದಿ-ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹೋರಾಟಗಳು, ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಅಹಿಂಸೆ, ಸರ್ವಾನವ್ಯಯ ಹಕ್ಕು ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಧರೆಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮುಕ್ತ ಹಂಚಿಕೆಯ ತತ್ವಗಳ ಉದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದವು. ಈ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಕಲನವೇ ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಎಂದು ವಂದನಾಶಿವರವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತತ್ವಗಳ ಅಡಿಪಾಯದ ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಿತಗೊಂಡ ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಜಾಗತಿಕ ಶಾಂತಿ, ಸುಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಯುತ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಭದ್ರಬುನಾದಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಭೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ:

'ಭೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು¹ ಒಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಜಾಗತೀಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ. ಶಾಂತಿ, ಸುಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿರುತ್ತಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ಚಳವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಸಮಷ್ಟಿಯೊಂದಿಗೆ, ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯದೊಂದಿಗೆ, ಸ್ಥಳೀಯತೆಯನ್ನು ಜಾಗತೀಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆಯುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಜಗತ್ತೇ ಒಂದೇ ಕುಟುಂಬ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾರವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ "ವಸುದೈವ ಕುಟುಂಬಕಂ" ಪರಿಭಾವನೆಯೇ ಧರೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ತಿರುಳಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಅಮೇರಿಕನ್ನರು ಹಾಗೂ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಇರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಅರಿತುಕೊಂಡಂತೆ ಮಾನವ ಹಾಗೂ ಮಾನವೇತರ ಜೀವಿಗಳ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನದ, ಗತಕಾಲದ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ನಡುವೆ ಬೆಸುಗೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ನಿರಂತರತೆಯೇ ಜೀವನ. ಡಾ.ವಂದನಾಶಿವರವರು ಧರೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ತಾತ್ವಿಕ ನೈರಂತರತೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಲು ೧೮೪೮ರಲ್ಲಿ ಸಿಯಾಟಲ್‌ನ ಸಿಕ್ಲಾಮಿಷ್ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರೊಬ್ಬರ ಭಾಷಣವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ನೀವು ಆಗಸವನ್ನು ಮತ್ತು ಧರೆಯ ಬಿಸಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಖರೀದಿಸುವಿರಿ ಅಥವಾ ಮಾರುತ್ತೀರಿ? ವಾಯುವಿನ ತಾಜಾತನವನ್ನು ಮತ್ತು ಜಲದೊಳಗಿನ ಅಗ್ನಿಯ ಒಡತನವನ್ನು ನಾವು ಹೊಂದುವುದೇ? ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ? ಈ ಧರೆಯ ಪ್ರತಿಭಾಗವೂ ನನ್ನ ಜನತೆಗೆ ಪವಿತ್ರವಾದುದಾಗಿದೆ. ಹೊಳೆಯುವ ಪ್ರತಿಸೂಜಿಯು, ಪ್ರತಿ ಮರುಳಿನ ತೀರ, ದಟ್ಟಮರಗಳ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಮಂಜಿನ ಹನಿ, ಪ್ರತಿ ಕೀಟದ ನಿರ್ಮಲ ಝೇಂಕಾರವು ನನ್ನ ಜನತೆಯ ನೆನಪಿನ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಮರಗಳಿಂದ ಹರಿದು ಬರುವ ಸಸ್ಯರಸ ಕೆಂಪು ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವತ್ತಿಯ ಹೊತ್ತು ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದಲ್ಲವೂ ಈ ಭೂಮಿ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವತ್ತಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನೇ ಭೂಮಿಯ ಸ್ವತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ-ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ರಕ್ತಸಂಬಂಧವು ಸ್ಥಾಪಿತಗೊಂಡಂತೆ ಜಗತ್ತಿನೆಲ್ಲ ಜಡಾಜಡ ಮತ್ತು ಚರಾಚರ ವಸ್ತು-ವಿಚಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸರ್ವ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೇ ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳಿಂದ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳು ಹರಿದುಬರುತ್ತವೆ. ಸಿಯಾಟಲ್ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯು ಧರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವತ್ತಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿತು. ಈ ಜಗತ್ತು ಜಲ, ಬೀಜ, ಜೀವವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಾರಾಟಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿತು'.

ಖಾಸಗೀಕರಣ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಪ್ರಚೋದಿತ ಜಾಗತೀಕರಣಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇ ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಜಾಗತೀಕರಣವು ಧರೆಯನ್ನು ಮಾಲೀಕತ್ವದ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಲಾಭಗಳಿಕೆಯ ಸಾಧನವೆಂದು ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತದೆ. ೧೯೯೩ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಐದುಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯ ರೈತರ ಪ್ರತಿರೋಧವು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಈ ರೈತರು ಭೌದ್ಧಿಕ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕಿನ ಒಪ್ಪಂದದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆಬೀಜಗಳನ್ನು ತರುವ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಹುನ್ನಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ೧೯೯೯ ಮತ್ತು ೨೦೦೩ರಲ್ಲಿಸಿಯಾಟಲ್ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾನ್‌ಕುನ್‌ನ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಾರಸಂಘಟನೆಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಚಿವರ ಸಭೆಗಳು ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳದಂತೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ಊಹಾತೀತವು ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲವೂ ಆಗಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳ, ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಜನಾಂಗ, ಮತ, ಲಿಂಗ, ಬಣ್ಣಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಜನರೆಲ್ಲ ಈ ಪ್ರತಿಭಟನಾನಿರತ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಈ

ಚಳವಳಿಗಳು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಪ್ರಣೀತಾ ಜಾಗತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡಿದ ಪ್ರತಿರೋಧಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಬಂಡವಾಳ ಪ್ರಣೀತಾ ಜಾಗತೀಕರಣ ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಖಾಸಗೀ ಒಡೆತನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಚಳವಳಿಗಳು ಭೂಮಿಯು ಸರ್ವರ ಸ್ವತ್ತೆಂದು ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತವೆ.

ವಂದನಾ ಶಿವರವರ ಪ್ರಕಾರ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಪಬಳಕೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇರಾಕಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ತರುವ ಬದಲು ಹಿಂಸೆ, ನೋವು, ತೊಂದರೆಯನ್ನು ತಂದಿತು. ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮುಕ್ತ ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೂ ಸರಿಸಮಾನವಾದುದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯ ಅಡಿಪಾಯದ ಮೇಲೆ ಜಾಗತೀಕರಣವು ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪ್ರಸರಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಭರವಸೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮೀಕರಣ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ. ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಪಾರಿ ನಿಯಮಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳಿಗೆ ನಿಯಂತ್ರಣಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಮಾಜಗಳು ಕೂಡ ಮುಕ್ತಸಮಾಜಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಜಾಗತೀಕರಣವು ನೀರು ಮತ್ತು ಆಹಾರದಂತಹ ಜನತೆಯ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಬಹುತೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ನಿರಂಕುಶಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿವೆ. ಬದುಕಿನಂತಹ ಮೂಲಭೂತ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಜನರಿಂದ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ನಮ್ಮ ಮೂಲಭೂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಫಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಉದ್ದೇಶಗಳು:

ವಂದನಾಶಿವರವರ ಕನಸಿನ ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಅದರದೇ ಆದ ಉದ್ದೇಶಗಳಿವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ, ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರತೆಯ ಮೇಲೆ ಜೀವನಾಧಾರದ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಸಂಘರ್ಷಗಳ ಅಂತ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಂತಹ ಧೈಯೋದ್ದೇಶಗಳು ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ.

ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ತತ್ವಗಳು!:

ಡಾ.ವಂದನಾಶಿವರವರ ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಕೆಳಕಂಡ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿವೆ.

೧. ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಮೌಲ್ಯಧಾರಿತವಾದುದು:

ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ರಾಜನೈತಿಕ ಸಂಕಥನವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳೇ ಇದರ ಜೀವಾಳವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಮತ್ತು ಅನನ್ಯತೆಗಳು ಯಾರೊಬ್ಬರ ಸ್ವತ್ತಲ್ಲ. ಸರ್ವರ ಸುಖಮಯ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ವಂದನಾಶಿವರವರ ಘನಾಶಯವಾಗಿದೆ. ಜೀವವೈವಿಧ್ಯತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಮಿತಿಮೀರಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೇಶೀಯ ಜನರಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಅನ್ಯರ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅತಿಬಳಕೆಯಿಂದ ಅಳಿವಿನಂಚಿಗೆ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಭೌದ್ಧಿಕ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕಿನಂತಹ ಕಾನೂನುಗಳು ಜೀವರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಒಡೆತನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಮಾರ್ಗ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿವೆ. ವಿಶ್ವದ ನಾಗರೀಕರೆಲ್ಲ ಧರೆಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ನಿರಾಂತಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಲಿರುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸುವ ವ್ಯಾಪಾರ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಭೌದ್ಧಿಕ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಮರ್ಪಕ

ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಹಂಚಿಕೆ ನ್ಯಾಯದ ನಿರಾಕರಣೆಯಾಗಿದೆ. ವಿನಾಶದಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಭೇಧಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ವರ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸೂಕ್ತವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ, ಅನನ್ಯತೆಯಂತಹ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ವಂದನಾಶಿವರವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೨. ಧರೆಯ ಸಮುದಾಯ:

ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಜನರೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. 'ವಸುದೈವ ಕುಟುಂಬಕಂ' ಎಂಬ ವೇದೋಕ್ತಿ ಇದರ ಸಾರವಾಗಿದೆ. ಧರೆಯ ಮೇಲಿನ ಸಮಸ್ತ ಜೀವ ಪರಿಸರದ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜೀವಿಗಳನ್ನು, ಜನತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬದುಕಬೇಕು ಎಂಬುವುದು ವಂದನಾಶಿವರವರ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ಅನ್ಯ ಜೀವಿಗಳು ಜನತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿ ಕ್ರೌರ್ಯ, ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ದೌರ್ಜನ್ಯದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕು ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

೩. ಪ್ರಕೃತಿ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯೇ ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೂಲ ತತ್ವವಾಗಿದೆ:

ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯೇ ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸರ್ವಸ್ವ. ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತೊಟ್ಟಿಲಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಸ್ತೃತ ರೂಪ. ಅವೆರಡರ ನಡುವೆ ಇರಬಹುದಾದ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಂಟು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸುಸ್ಥಿರತೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ, ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಸಂವರ್ಧನೆ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಸುಸ್ಥಿರ ಜಾಗತಿಕ ಶಾಂತಿಗೆ ಅವಶ್ಯ. ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ನಂದನವನವಾಗುತ್ತದೆ.

೪. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಜನರು ನಿಸರ್ಗದತ್ತ ಸುಸ್ಥಿರ ಬದುಕಿಗೆ ಬಾಧ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ:

ಮನುಷ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಧರೆಯ ಸಮುದಾಯದ ಸಮಸ್ತ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಶುದ್ಧ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಸುರಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಲವಾದ ವಾಸಸ್ಥಳ, ಜೀವ ಪಾರಿಸಾರಿಕ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸುಸ್ಥಿರ ಬದುಕಿಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಸರ್ವರ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ಸುಸ್ಥಿರ ಬದುಕಿನ ಹಕ್ಕು ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದೊಂದು ನಿಸರ್ಗದತ್ತ ಹಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಈ ಹಕ್ಕುಗಳು ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಂತಹ ಹಕ್ಕುಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದಲೇ ನಾಶಗೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕುಗಳೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಸರ್ವರ ಬದುಕಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಯಾವ ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗೂ ಇಲ್ಲ.

೫. ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಜೀವನ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಮತ್ತು ಜೀವಧಾರಿತ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ:

ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಜೀವ ಪರಿಸರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅದರ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನತೆಯನ್ನು, ಜನತೆಯ ಜೀವನಾಧಾರವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಮೂಲ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಧರೆಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಯಾವ

ವರ್ಗ ಪ್ರಭೇಧವಾಗಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸುಸ್ಥಿರವೂ, ವೈವಿಧ್ಯಮಯವೂ, ಬಹುತ್ವತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಅದು ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ಕಾರವು ಜನತೆಯಿಂದ ಚುನಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು, ನಿಸರ್ಗ ಮತ್ತು ಜನತೆಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.

೬. ಜೀವಂತ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳೇ ಸ್ಥಳೀಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಅಡಿಪಾಯವಾಗಿವೆ:

ಧರೆಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಸುಸ್ಥಿರವಾದ ಮತ್ತು ತೃಪ್ತಿಕರವಾದ ಜೀವನಾಧಾರಗಳನ್ನು ಕಾಳಜಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಸೃಜನಶೀಲತೆಯಿಂದ, ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ, ನ್ಯಾಯೋಚಿತವಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾನೀಕರಣವು ಜೀವಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯತೆಯಾಗಿವೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಂದ ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಸರಕು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ದೂರದ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಬಹುದು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಜಾಗತೀಕ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿ ಸಂವರ್ಧಿಸುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಜಾಗತೀಕ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸ್ಥಳೀಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತುಳಿದು ನಾಶಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ನಿರುಪಯುಕ್ತ ಜನರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀವಂತ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮಾನವರೆಲ್ಲರ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಮಾನ್ಯಮಾಡುತ್ತದಲ್ಲದೇ, ಅವರೆಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಹುದುಗಿರುವ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಅಂತಃಸತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ಸೂಪ್ತ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಸಕಾರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವಂತ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವೂ ಮತ್ತು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ.

೭. ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೇ ಜೀವಂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾಗಿದೆ:

ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಸರ್ವಜೀವಿಗಳ ನಿತ್ಯಜೀವನದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾಗಿದೆ. ಜೀವಂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಜನತೆಯೇ ತಾವು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಪಡೆಯುವ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಣಯ ಕೈಗೊಳ್ಳುವವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಜೀವಂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಬೇರು ಬಿಟ್ಟ ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಮೇಲೆ- ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಪರಿಸರ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು, ಸುಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುವಂತಹ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ವೈವಿಧ್ಯತೆ, ಜೀವಪಾರಿಸಾರಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ತಂತ್ರಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಂಘಟಿತಗೊಂಡ ಸಮುದಾಯದ ಮೇಲೆ ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ನೆಲೆಸಿದೆ. ಅಧೀನತೆಯ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ದೂರ-ದೂರದ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕಾರ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಯಂಸರ್ಕಾರವೇ ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಬುನಾದಿಯಾಗಿದೆ.

೮. ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಜೀವಂತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ:

ಜೀವಂತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ವಿವಿಧ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಮತ್ತು ಬೇಕೆಂಬ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಪೂರಕವಾದ ಸುಸ್ಥಿರ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಜೀವಂತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಬೆಳೆಸುತ್ತವೆ. ಧರೆಯ ಸಮುದಾಯದ ಸರ್ವರ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೆಲೆಯಿಂದಲೇ ಜೀವಂತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

೯. ಜೀವಂತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಜೀವ ಪೋಷಕಗಳಾಗಿವೆ:

ಸಮಸ್ತ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಸಮಾನ ಗೌರವ ಮತ್ತು ಘನತೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಜೀವಂತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಹೊಂದಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜೀವಂತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜೀವ ಪಾರಿಸಾರಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇವು ಜೀವನ ಶೈಲಿಗಳನ್ನು, ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ತ ಜನಸೋಮದ ನಡುವೆ ಭಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಬೆಸೆಯುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ವಿವಿಧ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ಜೀವಂತಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮಾನ್ಯಮಾಡುತ್ತದೆ.

೧೦. ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಶಾಂತಿಯನ್ನು, ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಪಸರಿಸುತ್ತದೆ:

ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಜನತೆಯನ್ನು ಕಾಳಜಿ, ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ವರ್ತುಲದಲ್ಲಿ ಒಂದುಗೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಸಂಘರ್ಷ, ಭೀತಿ ಮತ್ತು ವೈಷಮ್ಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜನತೆಯನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ದುರಾಸೆ, ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಬಕಾಸುರತನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ತತ್ವಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಭೂ/ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಜೀವ ಪಾರಿಸಾರಿಕ ಸುಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಅದೇಪತನಗೊಂಡಂತೆ ಮಾನವ ಜೀವನವು ವಿನಾಶಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಧರೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಡಾ. ವಂದನಾಶಿವರವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನವಉದಾರವಾದಿ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊರಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಉಲ್ಬಣಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಮಾರಕವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿನಿಧಿಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನ್ಯೂನತೆಗಳು¹:

ಜಗತ್ತಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸರಣಗೊಂಡು ತಲೆ ಎತ್ತಿನಂತೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಜಾಗತೀಕರಣದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅವು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟೇ ಸರ್ವಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಭೌಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಸ್ವರೂಪದ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪ್ರಚಂಡ ಮಾರುತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಡಾ.ವಂದನಾಶಿವರವರ ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕ ಪ್ರತಿನಿಧಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಹೇಗೆ ಮಿತಿಗೊಳಪಟ್ಟು ಮೂಲಗುಂಪಾಗಬಹುದೆಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತ ವ್ಯಾಪಾರ ನಿಯಮಗಳು ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳಿಗೆ, ಪೌರರು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಆಳುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಿಂದ ವಿನಾಯಿತಿ ನೀಡುತ್ತವೆ. ವಾಣಿಜ್ಯವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಜಾಗತೀಕರಣವು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘಟನೆ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಣಕಾಸು ನಿಧಿ, ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕು, ವಾಲ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಧಿರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರತಿನಿಧಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಎಲ್ಲೆ ಮೀರಿ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳ ಚರ್ಚಾ ಕೊಠಡಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ಣಯಗಳು ಹೊರಬರುತ್ತಿವೆ.

ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತಗೊಂಡ ಜಾಗತೀಕರಣವು ಲಾಭಗಳಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿತ್ತೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ದೇಶೀಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸ್ಥಳೀಯ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ

ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇದು ಅಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಅಭದ್ರತೆಯು ಭಯ ಮತ್ತು ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸಂಕುಚಿತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಅನನ್ಯತೆಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿದ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಫಲವತ್ತಾದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದದಿಂದ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜಾಗತೀಕರಣವು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಜಾಗತೀಕರಣಗಳೆರಡು ಅವಳಿಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ.

ಪೌರರು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನೀತಿ-ನಿಯಮಾವಳಿಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಬದಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯಕಂಪನಿಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಜಾಗತೀಕರಣದ ಬಲಪ್ರಯೋಗದ ನಿಯಮಗಳು ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಾಗುವ ಆ ನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಉಂಟಾಗದಂತೆ ಕ್ರಮವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲಿ ರಿಪಬ್ಲಿಕನ್ ಅಥವಾ ಡೆಮೋಕ್ರಟಿಕ್ ಪಕ್ಷಗಳು, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಟೋರಿ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಮಿಕ ಪಕ್ಷಗಳು, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಿ.ಜೆ.ಪಿ ಅಥವಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷಗಳು ಯಾವ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷವೇ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರಲಿ ಆ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯಕಂಪನಿಗಳಿಂದ ಆಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆಂಬುದು ಡಾ. ವಂದನಾಶಿವರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ಜಾಗತೀಕರಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು¹:

ಡಾ.ವಂದನಾಶಿವರವರ ಪ್ರಕಾರ, ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಕರಣಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಶಕ್ತಿಗಳು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಾಗತೀಕರಣವು ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಅಭಿಜಾಲನೆಗೊಂಡರೆ, ಸ್ಥಳೀಕರಣವು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳಿಂದ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ಒಂದು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಅಂತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮುಕ್ತ ವ್ಯಾಪಾರದ ನಿಯಮಗಳು ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳು ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯ ಇಚ್ಛೆ ಮತ್ತು ಆಶೋತ್ತರವು ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ. ಜಾಗತೀಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಜನತೆಯ ಆಶೋತ್ತರಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ರೂಪಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೇರುತ್ತಿವೆ. ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ನೀತಿಗೆ ಬದ್ಧತೆ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮತ್ತು ಬಿ.ಜೆ.ಪಿ.ಗಾಗಲಿ ಹಾಗೂ ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲಿ ರಿಪಬ್ಲಿಕನ್ ಮತ್ತು ಡೆಮೋಕ್ರಟಿಕ್ ಪಕ್ಷಗಳ ನಡುವೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಂತರವಿಲ್ಲ. ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬದಲಿಸುತ್ತವೆ. ಜಾಗತೀಕ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೇ ರಾಜ್ಯದ ನಿಜವಾದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರುಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳೇ ಜನತೆಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಜನತೆಯ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಉನ್ನತಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಧಕ್ಕಬಹುದಾದ ಲಾಭಾಂಶವನ್ನೇ ಸಾಮಾನ್ಯಜನರ ಸುಖ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೌಲ್ಯಗಳೆಂದು ಆರಾಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಜನತೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾದ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ೨೦೦೪ರ ಮಹಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಜಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂಲಭೂತವಾದಗಳನ್ನು ಸಾರಸಗಟಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಂಡ ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಜಾಗತೀಕರಣದ ವಿರುದ್ಧವೇ ಜನರು ತಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಿದರು. ನೂತನ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತಿತರ ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೇ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ನೀಡುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದರು. ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದೇನೆಂದರೆ ಹಸಿವು, ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಹಾಗೂ ಬಡವರಿಗೆ, ರೈತರಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಮಾನವ ಹೃದಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಗಮನದ ಬಗ್ಗೆ ಜನತೆಯ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇತ್ತೇ ಹೊರತು ಬರೀ ಮಾನವೀಯ ಮುಖವಾಡವಲ್ಲ. ರೈತರನ್ನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ, ಬಡವರನ್ನು ಹಸಿವು ಮತ್ತು ದಾಹಕ್ಕೆ, ಯುವಕರನ್ನು ನಿರುದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳಿಗೆ ಲಾಭ ದೊರಕಿಸುವ ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಜಾಗತೀಕರಣ ಪ್ರಣೀತ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುವ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಅಗತ್ಯತೆ ಇದೆಯೆಂಬುದು ಡಾ. ವಂದನಾಶಿವರವರ ಅಭಿಮತವಾಗಿದೆ.

ಪರಮರ್ಶನ:-

¹ David Held-The Transformation of Political Community; 'Rethinking Democracy in the Context of Globalization' Democracy's Edges ed by Ian Shapiro and Casiano Hacker-Cordon, Cambridge, Cambridge University Press, 1999

¹ Vandana Shiva- Earth Democracy: Justice, Sustainability, and Peace, Dehradun, Natraj Publishers, 2010

¹ Ed.by Alan Finlayson, Contemporary Political Thought, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2003

¹ Ibid

¹ ಎಸ್.ಬಿ.-ಜೋಗುರ- ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಪ್ರಭಾ(ಹಾ)ವಳಿ, ಸಂವಾದ, ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೦೦೯

¹ Dr. Neelam Pandey- Political Theory, New Delhi, Anmol Publications Pvt. Ltd., 2015

¹ T.S.Rajagopala Iyengar- Indian Democracy Speaks University of Mysore, Prasaranga, 1979

¹ J.c.Johari- Principles of Modern Political Science, New Delhi, Sterling Publishers Private Limited, 1989

¹ T.S.Rajagopala Iyengar- Indian Democracy Speaks University of Mysore, Prasaranga, 1979

¹ Vandana Shiva- Earth Democracy: Justice, Sustainability, and Peace, Dehradun, Natraj Publishers, 2010

¹ Ibid,

¹ Ibid,

¹ Ibid,

¹ Ibid,

ಹೃನ್ಮುಡಿ

ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ೧೯೯೨ರಿಂದ ೧೯೯೪ರವರೆಗೆ ನಾನು ಎಮ್.ಎ ಮತ್ತು ಎಂಪಿಲ್ ಪದವಿಗಳಿಗಾಗಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಭೌದ್ಧಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ರೂಪಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಡಾ. ಹರೀಶ್ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಗುರುಗಳು ಸಹ ಒಬ್ಬರು. ಅವರು ೧೯೯೩-೯೪ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಗುರುಗಳಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡರು. ವಿಧ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಚಿಂತನ ಮಂಥನ ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿದ್ವತ್ ಲೋಕದ ಘನತೆ ಮತ್ತು ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಿಂದಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಸ್ನೇಹ, ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಹಾಸ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಸನ್ಮುಖಿಗಳಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಇವರ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಸಂದೇಶವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಯಚೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸುಮಾರು ೩ ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನದ ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ; ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಗರಿಷ್ಠಗೊಳಿಸಲು ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ಭೋಧನೆ, ಶೋಧನೆ, ಸಂಶೋಧನಾ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಗಳಿಂದಾಗಿ ನನ್ನಂತಹ ಅನೇಕ ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಸಂಶೋಧಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಬೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ೨೦೨೨ರ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಿವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಿರುವ ಡಾ. ಹರೀಶ್ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅಭೂತಪೂರ್ವವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಅಭಿನಂದನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಅಂಗವಾಗಿ ಅಭಿನಂದನಾ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಹೊರತರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಅಭಿನಂದನಾ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಡಾ.ವಂದನಾಶಿವರವರ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಜೀವಂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ವಿನಮ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದರ ಮೌಲ್ಯೀಕ ವಿಚಾರಗಳು ಈ ಅಭಿನಂದನಾ ಗ್ರಂಥದ ಮೂಲಕ ಸರ್ವರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಲೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯದ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ: ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ

ಶ್ರೀ. ನರಸಿಂಹ ಎನ್

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

ಡಾ. ಎನ್. ಎಂ. ಸಾಲಿ

ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ,
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

ಸಾರಾಂಶ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಮೊದಲ ಹಂತ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದರೆ, ನಂತರದ ಹಂತವೇ ಸ್ಥಳೀಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಸರ್ಕಾರವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾನ್ಯರು ಭಾಗವಹಿಸಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಸ್ಥಳೀಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಮೂಲಕ ರಾಜಕೀಯ ಬೇಳವಣಿಗೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ ಯಾಕೆಂದರೆ “ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವತ ಸಮಾಜ ಜೀವಿಯಾಗಿರುವಂತೆ, ರಾಜಕೀಯ ಜೀವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ” ಎಂಬ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ೧೯೫೯ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಇವುಗಳ ಕಾರ್ಯವೈಕರಿಯಲ್ಲಿ ಹಿನ್ನಡೆಯಾದರೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯದವರು ಅದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವರೇ ಎಂಬುವುದನೂ ಅವಲೋಕನ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ನಾವು ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದ ಸಮುದಾಯವು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಾರಿ, ರಾಯಚೂರು, ಮತ್ತು ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರು ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ೩೯%ರಷ್ಟು ಇದ್ದದ್ದು, ೨೦೧೧ರಲ್ಲಿ ೫೯%ರಷ್ಟು ಏರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿದರೆ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಿತಿಯಾಗಿ ಇವರ ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇತರ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರ ನಡುವೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿಯ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಪಂಚಾಯತ್ ಚುನಾವಣೆಯ ಹಿನ್ನಡೆಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಡಳಿತ ಹೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

(ಮುಖ್ಯಪದಗಳು: ಸಮುದಾಯ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್, ಸಂಸಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆ)

ಪೀಠಿಕೆ:

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಚುನಾಯಿತ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಕಾರ್ಯವೈಕರಿ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಸಂವಿಧಾನದ ೭೩ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಕುಂದುಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗಿಂತ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಪಂಚಾಯತ್ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹಂತಗಳಾದ ಗ್ರಾಮ, ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಕೆವಲ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರತಿದಿಗಳು ಸ್ಥಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಚುನಾಯಿತರಾಗಿರುವರು. ಮೀಸಲಾತಿಯು ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ನಾಯಕತ್ವದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಕುರಿತು ಉತ್ತಮ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಬದಲಾವಣೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವದರೊಂದಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವ ಕುರಿತು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯದ ಪದನಾಮವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಬಳಸಿರುವ ಕುರಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ 'ನಾಯಕ' ಸಮುದಾಯವು ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ಪಂಗಡವಾಗಿದ್ದು. ಮೂಲತಃ ಇವರು ಬೇಟೆಯನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಾಯಕರ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಇವರು ಪಶುಪಾಲಕರಾಗಿ ಜೊತೆಗೆ ಕೃಷಿಯನ್ನು ನಂಬಿದವರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ, ಗಾದ್ರಿಪಾಲನಾಯಕನ ಕಥನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಯಕರು ಶುದ್ಧ ಪಶುಪಾಲಕರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದರೆ. ಜಗಳೂರು ಪಾಪನಾಯಕನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಾಯಕರು ಪಶುಪಾಲನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಕೃಷಿಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯದವರು ಆಂಧ್ರದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದವರು ಎಂಬ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಿದ್ದು ಕೂಡ, ಇವರು ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ತೆಲುಗು ಭಾಷಿಕ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಿಕ ಪ್ರದೇಶದ ವಿಶಾಲ ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಅರೆ ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದವರು. ೨೦೧೧ರ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬೇಡ ನಾಯಕರು ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ, ಇನ್ನೂ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ೧೯೫೩ರ ಕಾಯ್ದೆಯೂ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು, ಆದರೆ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ೧೯೫೩ರ ಜನಗಣತಿಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಮಿಷನರ್ ಆಗಿದ್ದಂತಹ 'ಜೆ.ಹೆಚ್.ಹೂಟನ್' ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಒಂಬತ್ತು ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು. ಇದೆ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೯೫೧ರ ಜನಗಣತಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಹಿಂದುಳಿದ ಪಂಗಡಗಳ' ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ೧೯೫೧ರ ಜನಗಣತಿಯಲ್ಲಿ "ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳೆಂದು" ದಾಖಲಿಸಲಾಯಿತು.

ಸ್ವತಂತ್ರನಂತರದಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನದ ೩೪೩ ಕಾಯಿದೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳೆಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಆದೇಶವನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವದರ ಮೂಲಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳಂತೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರುವ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ ಆದರೂ ಇವುಗಳನ್ನು ೧೯೫೧ರ ಜನಗಣತಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲು ರೂಪಿಸಲಾದ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲು ಆಯೋಗಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಕಾಲೆಕ್ಕರ, ಲೊಕುರು ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ಚಂದಾ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಇದೆ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದ 'ನಾಯಕ' ಸಮುದಾಯವನ್ನು ೧೯೭೬ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವ ಇತರ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ತೆಗೆದು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಇದರ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಇತರ ಬೇಡ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ತಳವಾರ ನಾಯ್ಕ ಮತ್ತು ಪರಿವಾರ ಜಾತಿಗಳು ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯದ ಉಪಜಾತಿಗಳಾಗಿದ್ದು. ಇವುಗಳನ್ನು ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವು ಹೊಂದಿರುವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಆದರಿಸಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತೆ ಹೊರತು ಮಿಸಲಾತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಇದು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಇತರ ಮುಂದುವರೆದ ಸಮುದಾಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ಹಿನ್ನಡೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತೆ.

ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯವು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಮೂಲಕ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಇರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ನ್ಯಾಯ ಇತ್ಯರ್ಥದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾವು ಇಂದು ಪಂಚಾಯತ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಈ ಬೇಡ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ನ್ಯಾಯ ಪದ್ಧತಿಯು ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇದು ಸರ್ಕಾರ ರಚಿಸಿದ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ನ್ಯಾಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಪಂಚಾಯತ್ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ನೆಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೇಡ ನಾಯಕರ ನಿಜವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಮೂಲವೆ ಕೃಷಿಯಾಗಿದ್ದು. ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವವರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದರ ಕುರಿತು ನಾವು ತಿಳಿಯ ಬಹುದು, ಇಂತದರಲ್ಲಿ ಬೇಡ ನಾಯಕರು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರವೇನು ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ ಅದನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆಯೇ? ಎಂಬ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುವದಕ್ಕೆ ನಾವು ೧೯೯೩ರಿಂದ ನಡೆದ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಮುಂದೆ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಉನ್ನತ ಜೀವನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಮಸ್ಯೆಗಳು:

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರ ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ 'ರಾಬರ್ಟ್‌ದಾಲ್' ಅವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನಿಜವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ "ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಡಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಯಾರು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಜಕೀಯ ಸಹಭಾಗಿಗಳು, ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬಹಳ ಆಳವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅವರೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆ" ಎನ್ನುವುದು ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿ ಸದಸ್ಯರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ತಿಳಿಯುತ್ತೆ. ಇವರ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಿಮಿತವಾಗಿದೆ ಯಾಕೆಂದರೆ ಮುಂದೆ ಇವರು ಸಮಾನ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತೆ.

- **ಅನಕ್ಷರತೆ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ಜ್ಞಾನದ ಕೊರತೆ:** ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಕ್ಷರತೆಯು ೬೦% ಇದ್ದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಕೆವಲ ೪೪ರಷ್ಟು ಇದ್ದು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತೆ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೊರತೆಯು ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹಿನ್ನಡೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತೆ. ಆದರೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಹ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಬಾಯಿಸದಿರುವುದು ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇದು ಸಮುದಾಯದ ಹಿನ್ನಡೆಯಾಗಿದೆ.
- **ಕೆಲವೇ ಆಳುವ ಜನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರ, ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣ :** ಬರಪೀಡಿತ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಸ್ಥಾನ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನಂತರದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತೆ, ಇದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಬರಪೀಡಿತ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ ಇಲ್ಲಿ ೧೦ವರ್ಷಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಏಳು ವರ್ಷಗಳು ಬರದಿಂದ ಬಳಲುವ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತೆ. ಇಂತಹ ಕಠಿಣ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸುವುದು ಕೇವಲ ಗಣ್ಯರ ವಂಶಸ್ಥರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದು ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಸತ್ಯ ಎಂಬತಿದೆ ಯಾಕೆಂದರೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಮೂಲಕ ಮುಂದೆ ವಿಧಾನ ಸಭಾ ಮತ್ತು ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿನ ಎರಡು ಮೂರು ಮನೆತನಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಿಮಿತವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ ಇದು ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶ್ರೀಮಂತರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದ ಸಮುದಾಯದವರಲ್ಲಿ ೪೧% ಸಂಪತ್ತು ಇದ್ದರೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರು ಶೇ. ೩.೭ ರಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತರು ಇರುವರು ಎಂಬುದು ೨೦೧೯ರಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆ ಪುಣೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ (ಎಸ್‌ಪಿಪಿಯು), ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ (ಜೆಎನ್‌ಯು) ಮತ್ತು ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ದಲಿತ್ ಸ್ಟಡೀಸ್ ಜಂಟಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಇದು ನಮಗೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸದೃಢರಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತದರಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದ ಸಮುದಾಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದಂತೆ ಎಂಬುದು ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವವರ

ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತೆ. ರಾಜಕೀಯ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸಮಾನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಾಗ ರಾಜೀಕೀಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ:

ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದಾಗ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆ ಉನ್ನತ ವರ್ಗದವರು ವಂಶಪರಂಪರವಾಗಿ ಚುನಾಯಿತರಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಮೂಹವಾಗಿ ಬದಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು ಯಾಕೆಂದರೆ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರ ಮೇಲೆ ಇವರ ಪ್ರಭಾವ ಕಂಡುಬರುತ್ತೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದ ಮೀಸಲು ಕ್ಷೇತ್ರದಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಸಮುದಾಯದ ಶ್ರೀಮಂತರ ವಂಶಾಡಳಿತವೆ ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ, ಇನ್ನೂ ಸಮಾನ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದ ಶ್ರೀಮಂತರು ಕೂಡ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಇತರ ಸಮುದಾಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ರಾಯಚೂರು ನಗರ ವಿಧಾನ ಸಭಾ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರು ಗೆಲುವು ಸಾಧಿಸದಿರುವುದು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮೀಸಲು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ, ಆದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಉನ್ನತ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಲೇಖನದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು:

೧. ಅಂಬುಗೂಡಿಯ ಜಗನಾಥ, ಕಾಕ್ಸ್ ವಿರ್ಜಿನಿಯಸ್, (2021), 'ಹ್ಯಾಂಡ್ ಬುಕ್ ಆಫ್ ಟ್ರೈಬಲ್ ಪೊಲಿಟಿಕ್ಸ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಸೆಗ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ನ್ಯೂದೆಹಲಿ.
೨. ಉಷಾ ಮುಜೋ ಮುನ್ನಿ, (೨೦೧೯), ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಷನ್ ಆಂಡ್ ಪೀಪಲ್ಸ್ ಪಾರ್ಟಿಸಿಪೇಷನ್', ದ ಕ್ವಾರ್ಟರ್ಸ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಪಾಲಿಟಿಕ್ಸ್ ಸೈನ್ಸ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್, ವ್ಯಾಲಿಮ್ ಲೆಂ. ನಂ.೨
೩. ಪ್ರಭಾಕರ್, ಎ.ಎಸ್., ಮತ್ತು ಉಮೇಶ್, ಕುಂಸಿ., (೨೦೧೮). ಬುಡಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯಗಳು (ಸಂಪುಟ ೬). ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
೪. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ಹಿ. ಚಿ., ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾಕರ್, ಎ. ಎಸ್., (೨೦೧೫), ಕರ್ನಾಟಕ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಚಿತ್ರ ಕೋಶ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.
೫. ಈಶ್ವರಚಂದ್ರ, (೨೦೧೦) ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತಿ ರಾಜ್. (ಅನುವಾದ). ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಇಂಡಿಯಾ, ಹೊಸ ದೆಹಲಿ.
೬. ಚಂದ್ರ ಪೂಜಾರಿ, ಎಂ., (೨೦೦೮). ದೇಶೀಯತೆಯ ನೆರಳಲ್ಲಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.
೭. ಉಮಾಪತಿ, ಎಂ., (೧೯೮೫). ಎ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಲೋಕಲ್ ಸೆಲ್ಫ್ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಇನ್ ರುರಲ್ ಕರ್ನಾಟಕ

೮. ಶರ್ಮಾ, ಎಂ. ಪಿ., (೧೯೭೮). ಲೋಕಲ್ ಸೆಲ್ಫ್ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ. ಮುನ್ಸಿರಾಮ ಮನೋಹರ್‌ಲಾಲ್ ಪಬ್ಲಿಷರ್ ಪಿವಿಟಿ.ಎಲ್‌ಟಿಡಿ, ನ್ಯೂ ದೆಹಲಿ.
೯. <http://censusindia.gov.in/2011census/dchb/2905-part-A-DCHB-RAICHUR>.
೧೦. <https://raichur.nic.in/en/education/>
೧೧. <https://karsec.gov.in/SECwEB/Common.aspx?CG=RLB&ET=TP/ZP&A=MI&key=F>

ಕರ್ನಾಟಕದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ: ಒಂದು ಅವಲೋಕನ

ಡಾ. ಜಗದೀಶ ಬಿ. ಗೌಡ

ಸಹಾಯಕ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗ,
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

ಸಾರಾಂಶ:

ಆಧುನಿಕ ಕಾಲ ಘಟ್ಟ ಮತ್ತು ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಭಿವೃದ್ಧಿ' ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಭಾರತ ದೇಶದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಕೆಳಹಂತದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಳವರ್ಗವಾದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎನ್ನುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಅಥವಾ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಸದ್ಭಾವೆಯಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

(ಮುಖ್ಯಪದಗಳು: ಬುಡಕಟ್ಟು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳು, ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ)

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ:

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ಬಹುಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು, ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳಿದ್ದು ಅವೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಪರಂಪರೆಯ ಜ್ಞಾನ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿವೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ದೇಸಿ ಸ್ವರೂಪದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಗತಿಗಳು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತಳಹದಿಗಳಾಗಿವೆ. Ethnic ಮತ್ತು Tribe ಎಂಬ ಪದಗಳು ಯುರೋಪ್ ಮತ್ತು ಯುರೋಪೇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ Tribe ಎಂಬ ಪದವು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಪರಿಭಾಷೆಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿತು. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮುದಾಯಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಭಾರತವನ್ನು ಆಳಿದ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. Scheduled Caste ಮತ್ತು Scheduled Tribes ಎಂಬ ವರ್ಗೀಕರಣವು ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತ ನೋಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ಮೇಲೆ

ಸಂವಿಧಾನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ Scheduled Caste ಮತ್ತು Scheduled Tribes ಎಂಬ ಪದಗಳು ಸೇರಿರುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಆಡಳಿತದ ಒಳಗೂ ಸೇರಿ ಹೋದವು.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುಪಾಲು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ಪಾರಂಪರಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಂಬಿಯೇ ಬದುಕುತ್ತಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹಲವು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ಮೂಲತಃ ಕೃಷಿಕ ಸಮುದಾಯಗಳು. ಸೋಲಿಗ, ಎರವ, ಬೆಟ್ಟಕುರುಬ, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ, ಕುಣಬಿ, ಕೊರಗ, ಕುಡಿಯ, ಗೌಡಲು, ಮರಾಠಿ ನಾಯಕ, ಕುಮ್ರಿ ಮರಾಠಿ, ಹಲಸ, ಸಿದ್ದಿ, ಇರುಳ, ಗೊಂಡ, ಮುಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದವು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 2011 ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ 42,85, 987 ಇವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 50 ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಸರಕಾರ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಈ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿವೆ. ಕರಾವಳಿ, ಮಲೆನಾಡು, ಅರೆಮಲೆನಾಡು ಮತ್ತು ವಿಶಾಲ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿವೆ. ಭಾರತದ ಒಡಿಶಾ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 62 ಬಗೆಯ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಎರಡನೇ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಬುಡಕಟ್ಟು ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ ಕೊಡುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭದ ಮಾತಲ್ಲ. ಈ ಪದವನ್ನು ಜೀವ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹಾಗೂ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ನಾನಾ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾಗರಿಕತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಜನಾಂಗ ಭಾಷೆ, ಧರ್ಮ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಬುಡಕಟ್ಟು ಎಂಬ ಪದವು ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಟ್ರೈಬ್ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದವೆಂದು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯ ಟ್ರೈಬಸ್ ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಉಗಮಗೊಂಡಿದೆ. ಸಮಾಜ ರಚನೆಯ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿಯ ಕುಲಗಳು ಆಧಾರಸ್ಥಂಬಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ ಕುಲಗಳ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವಂತಿದೆ. ಈ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಆದಿವಾಸಿ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿ, ಗಿರಿಜನ, ವನ್ಯಜಾತಿ, ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಗಳು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುವ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಈ ಪಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗದ ಗುಂಪುಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಏನು ಎಂಬುವುದು ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ.

ಬುಡಕಟ್ಟು ಎನ್ನುವ ಪದದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಯಾರು ಸೇರಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾರು ಸೇರಬಾರದು ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಒಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮಾದರಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಸಮಿತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಯೋಜನೆಗಳೇನೂ

ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಅರಣ್ಯವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ವಾಸಸ್ಥಾನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಅನುಕೂಲಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿರುವ ಅನೇಕ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ತಲುಪಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು:

1. ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬಹುತೇಕ ಸಲ ಒಂದೇ ಭೂ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಲೆಮಾರಿ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳನ್ನೂ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಗುಡ್ಡಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿ , ಕಾಡು-ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ , ಗಿರಿ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.
2. ವಿಶಿಷ್ಟ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹೊರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.
3. ತಮ್ಮ ಇಡಿಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ, ಆದರೆ ಹೊರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಳಕೆಯಲ್ಲಿರದ ಉಪಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಸಂವಹನದಲ್ಲಿ ಒಳಸುತ್ತವೆ.
4. ರಕ್ತಸಂಬಂಧ ಅಥವಾ ಕರುಳಬಳ್ಳಿಯ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಮುದಾಯದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಸರಳ ಸಮಾಜವಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಡುವಿನ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ಆಳ ಮತ್ತು ವೈಶಾಲ್ಯಗಳ ಕಡಿಮೆ.
5. ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅಧಿಕಾರ ವಿಂಗಡಣೆ-ಆಡಳಿತದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರೂಢಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕುರಿತು ನೆಹರೂ ಒಬ್ಬ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಂತೆಯೇ ಚಿಂತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಿಸಲೆಂದೇ ನಾವು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಅವರ ಮೇಲೆ ಏನನ್ನೂ ಹೇರಕೂಡದು. ಮತ್ತು ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದ ಸ್ವಶಿಮನ್‌ಗಳ ತರಹ ಅವರನ್ನು ಅವರಷ್ಟೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬಾರದು. ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಒಂದು ಸುವರ್ಣ ಮಾಧ್ಯಮ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳು ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆಗಳ ನಡೆದಾಗ ಅವರನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದು ಈಗಾಗಲೇ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಹರಿಸುವುದು ಮಹತ್ವದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರತ್ಯೇಕತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ:

ಇದು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು 'ಅವರ ಪಾಡಿಗೆ ಅವರಿರಲು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಿ' ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬುಡಕಟ್ಟು ಜೀವನ ಶೈಲಿಗೆ ಹೊರತಾದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಭಾವ, ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ

ಹೇರಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರವರ ಆಸಕ್ತಿ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅವರ ಜೀವನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದೇ ಹೋದರೂ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು, ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು, ಶಾಲೆಗಳನ್ನು, ಆಡಳಿತವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಾಣದ ಇವರು ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರೆಯದೆ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸದೇ ಅವಕಾಶದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಬಹುದೆಂಬ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಮೀಕರಣ ಸಿದ್ಧಾಂತ:

ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ತಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು, ಜೀವನಶೈಲಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರಿಗಾಗಿ ನಾವು ರೂಪಿಸಿರುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಾಗಿದೆ. ಸಮೀಕರಣ ವಾದಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ತತ್ವವನ್ನು ಅವರು ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದಾಗಿದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಮಾದರಿಯು ಸರಿಯಿಲ್ಲ, ಸಮೀಕರಣವೂ ಸರಿಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಯಾವ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಏಳುತ್ತದೆ. ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಮತ್ತು ಸಮೀಕರಣ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಹೊರತುಪಡಿಸಿದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಂಪರೆಗಳು, ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವಂಥ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಭದ್ರಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಅವರಿಂದ ಕಲಿಯುವುದೇನಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವರಿಂದ ಏನನ್ನು ಕಲಿಯಬಹುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವುದು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಪರಿಸರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಾಳಜಿಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ, ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗುವಂತಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕುರಿತು ಎರಡು ಮಹತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಸರ್ಕಾರದ ಕರ್ತವ್ಯ ಹಾಗೂ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾದರಿಯು ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಎಲ್ಲ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಜನಪರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದು, ಎಂಬ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ

ಸರಕಾರೇತರ ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸದಸ್ಯರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಸಂಪರ್ಕವು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇರದವರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪೂರ್ವಾಪರಗಳ ಮಾಹಿತಿ, ಅವರಿಗಿರುವ ಸೇವಾನಿಷ್ಠೆ ಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಯೇ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಬೃಹತ್ ಆಣೆಕಟ್ಟುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಬಂದರುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಗಣಿಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಯಿತು. ದೇಶಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು, ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಕನಸು ಕನಸಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ ಅನೇಕ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು, ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮದ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳು ನಮಗೆ ಬೇಡವೆಂದು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಯೋಜನೆಗಳು, ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜಾಗತಿಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ದರ್ಜೆಯ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಸರ್ಕಾರದ ಅನೇಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಅನೇಕ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ನೆಲೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡವು. ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ದೂರವಿದ್ದು ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳು, ಸರ್ಕಾರದ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಕೆಳಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿವೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಹೇಗೆ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

1. ಕೈಗಾ ಅಣುವಿದ್ಯುತ್ ಘಟಕ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಉಪಯುಕ್ತ ಕಾಡನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದೆ.
2. ಕುದುರೆಮುಖದಲ್ಲಿ ಗಣಿಕಾರಿಕೆಯ ಭೀಕರ ಡೈನಾಮಿಟ್ಟುಗಳು, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸ್ಪೋಟಕಗಳು, ಇದರ ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬೃಹತ್ ಆಣೆಕಟ್ಟುಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಕಾಡು ನಾಶವಾಗಿದೆ.
3. ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತ ಕಾಡು ಅನೇಕ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಅನೇಕ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಬದುಕು ಅಸ್ತಿರವಾಗಿದೆ. ನೆಲೆ, ನೆಲ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರಿಹಾರವೂ ಸಿಗದೇ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿದೆ.
4. ಅನೇಕ ಜಲಾಶಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾಡಿನ ಪರಿಸರ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಸುವ ಡೈನಾಮಿಟ್‌ಗಳಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನಾಹುತ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ.

5. ಕಾರವಾರದಿಂದ ಅಂಕೋಲಾದವರೆಗಿನ ಸಮುದ್ರ ತೀರವನ್ನು ಸಮುದ್ರಕಯುವ ಸೀಬರ್ಡ್ ನೌಕಾಪಡೆ ತನ್ನ ನೆಲೆಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೀನುಗಾರರು, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಸಮುದ್ರದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ದೂರ ವಲಸೆಹೊಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಮಾರೋಪ:

ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ಹೇಗೆ ಏಕರೀತಿಯ ಜೀವನಶೈಲಿಗಳು, ಏಕಪ್ರಕಾರದ ಜೀವನಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ. ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ರೂಪಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನೀತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ನಾವು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು, ಆಸಮುದಾಯಗಳ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ರೂಪಿಸುತ್ತೇವೆಯೋ, ಅಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನೀತಿ ಅಪ್ರಸ್ತುತ ಎಂತಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಜೀವನದ ಮೂಲಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಆಕ್ರಮಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ಇಂದು ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಾರಂಭವಾದಾಗಿನಿಂದ, ಆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಚುಕ್ಕಾಣಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವವರು ಹೊರಗಿನವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ಕಾರವಾಗಲಿ, ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಲಿ, ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಒಳಗಿನಿಂದ ನಾಯಕತ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಿರುವಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಬೆರಳೆಣಿಸುವಷ್ಟು, ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಚಳುವಳಿ ಕೂಡ, ಇಂದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ, ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಯ, ಸ್ವಹಿತಾಶಕ್ತಿಗಳ ಘೋಷಣೆಯ ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳ ಜೀವನದ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನೂ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ ಹೊರತು, ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಒಳಗಿನಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಂಥ ನಾಯಕರು ನಾಯಕಿಯರು ಎಷ್ಟಿದ್ದಾರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ? ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಗಾಗಿ ಹೊರಗಿನ ಶಕ್ತಿಗಳೇ ಯೋಚಿಸಿ, ಕಾರ್ಯತತ್ಪರಾಗಿರುತ್ತಾರೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಒಂದು ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಜೈನ್, ಪಿ.ಸಿ., ಪ್ಲಾನ್ಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಎಮಂಗ್ ಟ್ರೈಬಲ್ಸ್, ನ್ಯೂಡೆಲ್ಲಿ, ರಾವತ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, 1999.
2. ಪಾಂಡೆ, ಜಿ.ಸಿ., ಇಂಡಿಯನ್ ಟ್ರೈಬ್ಸ್-ಹೆಬಿಟೇಟ್, ಸೊಸೈಟಿ, ಎಕಾನಮಿ ಆಂಡ್ ಚೀಂಜ್, ನ್ಯೂಡೆಲ್ಲಿ, ಅನ್‌ಮೋಲ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, 1991.
3. ದಾಸ್. ಎಸ್.ಟಿ , ಟ್ರೈಬಲ್ ಲೈಪ್ ಅಫ್ ನಾರ್ತ್ ಈಸ್ಟರ್ನ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಡೆಲ್ಲಿ, ಗ್ಯಾನ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, 1986
4. ದೋಶಿ, ಎಸ್.ಎಲ್, ಟ್ರೈಬಲ್ ಎಥ್ನಿಸಿಟಿ, ಕ್ಲಾಸ್ ಆಂಡ್ ಇಂಟಿಗ್ರೇಶನ್, ಜೈಪುರ, ರಾವತ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, 1990
5. ರಾಮಚಂದ್ರ ಗುಹಾ, ಸೇವೇಜಿಂಗ್ ದಿ ಸಿವಿಲೈಸ್ಡ್ -ವರಿಯರ್ ಎಲ್ವಿನ್, ಹಿಸ್ ಟ್ರೈಬಲ್ಸ್ ಆಂಡ್ ಇಂಡಿಯಾ, ನ್ಯೂಡೆಲ್ಲಿ, ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪ್ರೆಸ್, 1999.
6. ಕೋಸಾಂಬಿ, ಡಿ.ಡಿ., ಮಿಥ್ ಆಂಡ್ ರಿಯಾಲಿಟಿ, ಮುಂಬಯಿ: ಪೊಪ್ಯುಲರ್ ಪ್ರಕಾಶನ, 1998
7. ಯೋಗೇಂದ್ರ ಸಿಂಗ್, ಮೊಡರ್ನ್‌ಸೇಶನ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಟ್ರಿಬಿಶನ್, ಜಯಪುರ, ರಾವತ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, 1996

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜಕಾರಣದ ಪುನರ್ರಚನೆಯ ಅಗತ್ಯತೆ: ಒಂದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ

ಡಾ. ಬಸಪ್ಪ ಅಥಣಿ

ಸಹಾಯಕ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗ,
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

ಸಾರಾಂಶ:

ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜಕಾರಣವು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಇತಿಹಾಸ ಬಹು ಹಳೆಯದು. ಅದು ರಾಷ್ಟ್ರ-ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಹೀರಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಇಂದು ಆ ಮಾದರಿಗಳು ನಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಯಾವ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರ್ರಚಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ಈ ಸಂಗತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಜಕಾರಣ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಪರಿ, ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಘಟಿಸುತ್ತಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಗತಿಗಳ ಕುರಿತು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ, ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

(ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು: ರಾಜಕೀಯ, ಪುನರ್ರಚನೆ, ಸಾಪ್ತ ಪೊಲಿಟಿಕ್ಸ್, ಸೊಸಿಯಲ್ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್, ಚುನಾವಣೆ, ರಾಜಕಾರಣ)

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ:

ಕರ್ನಾಟಕವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಥದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಾ ಮಾದರಿ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿತ್ತು. ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರ ಕಾಲದಲ್ಲಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು 'ರಾಜರ್ಷಿ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರು. ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬಹುಬೇಗನೆ ಜನ್ಮ ತಾಳಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯನ್ನು 1881ರಲ್ಲಿ ರಚನೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಆಡಳಿತದಡೆಗೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅದರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತಕ್ಕೆ 1947ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದರೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಅಂದರೆ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯ ದಿವಾನರಾದ ಅರ್ಕಾಟ್ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಮೊದಲಿಯಾರ್ ಅವರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಮಹಾರಾಜರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಘೋಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಚಲೋ ಚಳುವಳಿ ನಡೆದು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ರಚನೆಯಾಗಿ ಕೆ.ಸಿ.ರೆಡ್ಡಿ ಅವರು ಮೈಸೂರಿನ ಮೊದಲ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದರು. ಮುಂದೆ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಬದಲಾಗಿ ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವಾರು ಸಭೆ, ಸಮಾರಂಭಗಳು

ಆಯೋಜನೆಗೊಂಡವು. 1953ರಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಲಾದ ಫಜಲ್ ಅಲಿ ಆಯೋಗವು ಸಹ ಭಾಷಾವಾರು ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೇರಿಸಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿತು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಹುತೇಕ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದವು.

ರಾಜಕೀಯ ಚರಿತಾತ್ಮಕತೆ:

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೊರಗಿನವರನ್ನು ದಿವಾನರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಜಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ರಚನೆಯಾದ ನಂತರ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಕೋಮುವಾಗಿದ್ದ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ನವಕರ್ನಾಟಕ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ 1956 ರಿಂದ 1971 ರವರೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಅಥವಾ ಜಾತಿ ರಾಜಕಾರಣ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. 1956 ರಿಂದ 1971 ರವರೆಗೆ ಸತತ 15 ವರ್ಷ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಲಿಂಗಾಯತರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅದು ಬಹುತೇಕ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಿಗೆ ನುಂಗಲಾರದ ತುತ್ತಾಗಿತ್ತು. 1969ರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷವು ಇಬ್ಭಾಗವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ರಾಜಕಾರಣ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಜನ ಮಹನೀಯರು ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿ 1956 ನವೆಂಬರ್ 1ರಂದು ವಿಶಾಲ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರು ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು. ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಅವರು ನೇಮಕವಾದರು. ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರು ಭಾಗದ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ, ನಾಯಕರ ವಿರೋಧವಿತ್ತು ಕಾರಣ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ (ಬಾಂಬೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಮತ್ತು ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾಂತ್ಯ) ತೀರ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದು ಅನಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸಿದೆ ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಧಿಕಾರವು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುವ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮೈಸೂರು ಭಾಗದವರೇ ಆದ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಏಕೀಕರಣದ ಪರವಾಗಿದ್ದರು ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರು ಏಕೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

1956ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಆಧುನಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರ್ವವು ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿತು. ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರುಗಳ ನಿಷ್ಠೆ, ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಮಾದರಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಬೃಹತ್ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ನೇತೃತ್ವದ ಸರ್ಕಾರವು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಕೃಷಿ, ನೀರಾವರಿ, ಇಂಧನ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪಂಗಡಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ಜಾತಿ, ಪ್ರದೇಶ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ನೀತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಾಯಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣದ ನಂತರ ಅಧಿಕಾರವು ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಂದ ಲಿಂಗಾಯತರಿಗೆ ದೊರಕಿತು. ಆದರೂ ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನಂತಹ ಧೀಮಂತ ನಾಯಕರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ರಾಜಕೀಯ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಸ್ವಜನಪಕ್ಷಪಾತ, ಜಾತೀಯತೆ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಸದಾ ದೂರವಿದ್ದು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ರಾಜಕೀಯದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ದೀನದಲಿತರು, ಹಿಂದುಳಿದವರು, ಅಶಕ್ತರು, ಮಹಿಳೆಯರಿಗಾಗಿ ಹೊಸ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲಿಸಿದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳ

ಹೊರತಾಗಿಯೂ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ನಾಯಕತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಕೂಗು ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರಂತಹ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಿ.ಡಿ.ಜತ್ತಿಯವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದರು.

1958 ರಿಂದ 1962ರವರೆಗೆ ಬಿ.ಡಿ.ಜತ್ತಿ ಎಂಬ ಸಾತ್ವಿಕ ನಾಯಕರು ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದ ಸಂದರ್ಭವು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಪಕ್ಷೀಯರಲ್ಲೇ-ಸ್ವಜಾತೀಯವರಲ್ಲೇ ಪೈಪೋಟಿ ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲವದು. ಆದರೂ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಾಂತರದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲದ ಮೇರು ನಾಯಕರು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ತೀರ ಕೆಟ್ಟದಾದ ದಾರಿಯನ್ನು ನಂಬಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಮಹತ್ವದ ರಾಜಕೀಯ ಘಟನೆಗಳು ಘಟಿಸದಿರಲು ಸಂಪುಟವು ಸಮತೋಲನದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸಮಾನತಾ ತತ್ವದ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು.

ನಂತರದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಾದ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದಾಗಿ ಹಲವಾರು ಘಟನೆಗಳು ಜರುಗಿದವು. ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದುರ್ಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿದ್ದ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಸೋತರು. ಆಗ ಎಸ್.ಆರ್.ಕಂಠಿ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದರು ನಂತರದ ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಅವಿರೋಧವಾಗಿ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ 1962 ರಿಂದ 1968ರವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಬಾರಿಗೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದರು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಶಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ನೀರಾವರಿ, ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಆರೋಗ್ಯ, ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ, ಭೂ ಸುಧಾರಣೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದ ವಲಯಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಉತ್ಸಾಹಿ ಹಾಗೂ ನುರಿತ ನಾಯಕರನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಟಿಬೆಟ್‌ನಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದ ಸಾವಿರಾರು ಟಿಬೆಟ್ ನಿರಾಶ್ರಿತರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಮಾನವೀಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ರಾಷ್ಟ್ರದಾದ್ಯಂತ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು. ತತ್ವ ಮೌಲ್ಯ ಆಧಾರಿತ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಎಸ್.ಆರ್.ಕಂಠಿ, ವಿರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ, ಬಿ.ಡಿ.ಜತ್ತಿ, ಯಶೋದರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪ ಮುಂತಾದ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತರನ್ನು ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ರಾಜಕೀಯ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿದ್ದೂ ಸಹ ಅವರು ಬಿ.ಡಿ.ಜತ್ತಿಯವರನ್ನು ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ಚಾಣಾಕ್ಷತನ ಮತ್ತು ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿತ್ತು.

1968ರಲ್ಲಿ ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ವಹಿಸುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಉಂಟಾಯಿತು. 1967ರಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಕುಸಿದಿದ್ದರಿಂದ ಹಲವು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು. ಪರಿಣಾಮ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯ ಕೂಗು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ರಾಷ್ಟ್ರರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಪರಿಣಾಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರು ರಾಜ್ಯದ

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದರು. ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಏಕೈಕ ಕನ್ನಡಿಗ ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣಗೊಂಡ ನಂತರದ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಬಹುಮತ ಗಳಿಸಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಆದರೆ ಅದು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡ ಪರಿಣಾಮ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರುಗಳು ರಚನಾತ್ಮಕ ಟೀಕೆಯ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತಾಧಾರಿತ ಪಕ್ಷಗಳ ನೈತಿಕ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಶಾಂತವೇರಿ ಗೋಪಾಲಗೌಡರು, ಕಡಿದಾಳ ಮಂಜಪ್ಪ, ಬಿ ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪ, ಬಿ ವೈಕುಂಠ ಬಾಳಿಗ ಮುಂತಾದ ನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ, ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಪುನರ್ ಪರಿಶೀಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷ-ಸರ್ಕಾರದ ನಡುವೆ ಸೌಹಾರ್ದಯುತ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣವು (Soft Politics) ಮೃದು ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿತ್ತು ಎಂದು ಹಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿತ್ತು. ತಳಮಟ್ಟದ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಒಡನಾಟದ, ಹೋರಾಟದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಜನಪರ ಕಾಳಜಿಯುಳ್ಳ ನಾಯಕರು ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಆರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಧಾನಸಭೆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರ ಸದನವಾಗಿತ್ತು. ಚುನಾವಣೆಗೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಸ್ವತಃ ಜನರೇ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವದು. ಮತದಾರರು ಹಣ, ಹೆಂಡ, ಬಾಡೂಟ ಯಾವುದೇ ಆಸೆ ಆಮಿಷಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೇ ಸ್ವವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರ್ಯವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪರಿಣಾಮ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮಾದರಿಯ ರಾಜಕಾರಣ ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ವಿರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರು ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ರಾಜಕೀಯ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವರಾಗಿದ್ದು ಉತ್ತಮ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಹಿಂದಿನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ಜಾತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಲಿಂಗಾಯತರು ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವು ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿತ್ತು. 1969ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಒಡಕು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಿತು. ವಿರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್(ಓ) ಪಕ್ಷದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದರು. 1972ರಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್(ಐ) ಪಕ್ಷದಿಂದ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ 1971ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಹೇರಲಾಯಿತು. ನಂತರದ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್(ಐ) ಪಕ್ಷ ಬಹುಮತವನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಅಭಯದಿಂದ ದೇವರಾಜ ಅರಸು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದರು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲು ರಾಜ್ಯದ ಬಲಾಢ್ಯ ಜಾತಿಗಳೆನಿಸಿದ್ದ ಲಿಂಗಾಯತರು ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಅಧಿಕಾರದ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿದ್ದ ಆ ಸಮುದಾಯದ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಶಾಸಕರು ಆಯ್ಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ದೇವರಾಜ ಅರಸುವರು 'Social Engineering' ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ದಮನೀತ, ಅಲಕ್ಷಿತ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಮುಖಂಡರಿಗೆ ಟಿಕೆಟ್‌ನ್ನು ನೀಡಿ

ಶಾಸಕರನ್ನಾಗಿಸಿದರು. ಸಂಖ್ಯಾ ಬಲದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಎನಿಸಿದ್ದ ಹಿಂದುಳಿದ ಕುರುಬ, ಈಡಿಗ, ಕಾವಾಡಿಗ, ಮುಸ್ಲೀಂ, ದಲಿತ ಮೊದಲಾದ ಸಮುದಾಯಗಳು ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದವು. ಬಲಾಢ್ಯ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿದ ದೇವರಾಜ ಅರಸು ಅವರು ಭೂಸುಧಾರಣೆಯಂತಹ ನೀತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಉಳುವವನೇ ಹೊಲದ ಒಡೆಯ ಎಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರು. ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಅಂಶಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದರ ಮೂಲಕ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಅವರ ಘೋಷಣೆಯಾದ 'ಗರೀಬಿ ಹತಾವೋ' ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ದಿಕ್ಕನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ದೇವರಾಜ ಅರಸರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ನಂತರದ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿರೋಧಿ ಹೋರಾಟ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ ಮತ್ತು ತೀವ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದದ್ದರಿಂದ ಜನತಾ ಪಕ್ಷ, ಜನಸಂಘ ಮೊದಲಾದ ಪಕ್ಷಗಳು ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಅದನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸಿದರು. ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದ ಅರಸರು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಕೆಂಗಣ್ಣಿಗೆ ಗುರಿಯಾದರು. ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಬಲಿಷ್ಠ ಸಮುದಾಯಗಳು ಅವಕಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡಿದಾಗ ಅವರು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ನಿರಾಶ್ರಿತರಾದ ಅವರನ್ನು ಅರಸರು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಲೋಕಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಆಗಿನ ಸಂಸದರಾದ ಡಿ.ಬಿ.ಚಂದ್ರೇಗೌಡರನ್ನು ರಾಜಿನಾಮೆ ಕೊಡುವಂತೆ ಮನವೊಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ನಾಯಕತ್ವದ ಮೇರುವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತೋರಿದರು. ಜನತಾ ಪಕ್ಷದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾಗಿ ಮಾಜಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ವಿರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರು ತೀವ್ರ ಪೈಪೋಟಿ ನೀಡಿದರು. ಈ ಗೆಲುವು ದೇವರಾಜ ಅರಸರನ್ನು ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ಅವರ ಆಪ್ತ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿತು. ನಂತರದ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಹಾಗೂ ದೇವರಾಜ ಅರಸರ ನಡುವೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಉಂಟಾದ ಕಾರಣ ದೇವರಾಜ ಅರಸರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಕೆ.ಪಿ.ಸಿ.ಸಿ. ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಎರಡೂ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದು ಹೀಗಾಗಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ದೇವರಾಜ ಅರಸರನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಿಂದ ಉಚ್ಚಾಟನೆ ಮಾಡಿದರು. ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರಾಜ ಅರಸರು ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಸ್ತುತರಾದದ್ದು ವಿಪರ್ಯಾಸ.

1980ರಲ್ಲಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ಅವರ ಆಪ್ತರಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯದ ಆರ್.ಗುಂಡೂರಾವ್ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದರು. ಆದರೆ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ರಾಜಕೀಯ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಜಾಣ್ಮೆಗಳನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕಲಹಗಳು ಉಂಟಾದವು. ಇದರ ಲಾಭವನ್ನು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳಾದ ಜನತಾ ಪಕ್ಷ ಮತ್ತು ಬಿ.ಜೆ.ಪಿ. ಪಡೆದುಕೊಂಡವು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ 1969ರಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಇಬ್ಬಾಗದ ನಂತರ ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಸಕ್ರೀಯ ರಾಜಕಾರಣದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾದರು. ಅವರ ಶಿಷ್ಯಂದಿರಾದ ವಿರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ, ಜನತಾ ಪಕ್ಷ ಸೇರಿದರು. ಆದರೆ, ವಿರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರು

ಮರಳಿ ಇಂದಿರಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸೇರಿದರು. ಆದರೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗಿದ್ದು ಜನತಾ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಪ್ರಬಲಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರದಿಂದ 1983ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಜನತಾ ಪಕ್ಷವು ಬಿ.ಜೆ.ಪಿ. ಬೆಂಬಲದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೇತರ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲು ಕಾರಣಕರ್ತರಾದರು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ನೇತೃತ್ವದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಮುಂತಾದ ಹಿರಿಯ ಮುತ್ಸದ್ಧಿಗಳ ನೈತಿಕ ಬೆಂಬಲವಿತ್ತು.

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ್ದ ಅವರು ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರಾಗಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಬಜೆಟ್ ಮಂಡಿಸಿದ್ದರು. ಇವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದರೂ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮುದಾಯದ ನಾಯಕರಂತೆಯೇ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮುದಾಯದ ಮಠ, ಮಂದಿರಗಳು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿ, ವೈದ್ಯಕೀಯ, ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿದ ಪರಿಣಾಮ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮುದಾಯದ ಅಘೋಷಿತ ನಾಯಕರಾದರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿನ ಅಬ್ದುಲ್ ನಜೀರ್ ಸಾಬ್ ಅವರು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಾಜ್ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಿದರು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಹಾರ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ-ಅಬ್ದುಲ್ ನಜೀರ್ ಸಾಬ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿ ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದ ಪರಿಣಾಮ ಪ್ರಧಾನಿ ರಾಜೀವ್ ಗಾಂಧಿ ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮಾದರಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದಾದರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗಿದ್ದು, ರಾಜಕೀಯದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದರು ಹೀಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮುನ್ನಡೆಸಿದರು.

ನಂತರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನತಾ ಪಕ್ಷದ ಸರ್ಕಾರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ವಿರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ 174 ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಿಸಿದ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷವು ಅದನ್ನು ಮೀರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ವಿರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರು ಸುಮಾರು ಎರಡು ದಶಕಗಳ ನಂತರ ಎರಡನೇ ಬಾರಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದ ಕಾರಣ ಸಮಸ್ತ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮುದಾಯ ಇವರ ಬೆನ್ನಿಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಒಂದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ನೆಪವೊಡ್ಡಿ ವಿರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರನ್ನು ರಾಜೀವ್ ಗಾಂಧಿ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದ ಪರಿಣಾಮ ಎಸ್.ಬಂಗಾರಪ್ಪ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಥಮ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದರು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದರು ಹೀಗೆ ಮೂವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ 1994ರ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೀನಾಯ ಸೋಲು ಅನುಭವಿಸಿತು. ವಿರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರನ್ನು ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮುದಾಯ ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ ಅದು ಜನತಾ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿತು. ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ

ದೇವೆಗೌಡರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷ ಪೂರೈಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿ ಹುದ್ದೆಗೆರಿದ ಪರಿಣಾಮ 1996ರಲ್ಲಿ ಜೆ.ಎಚ್.ಪಟೇಲರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದ ನಂತರ ಅವರು ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ನೀಡುವ ಮುಖೇನ ಸಮುದಾಯಾಧಾರಿತ ರಾಜಕಾರಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆನ್ನಬಹುದು..

1999ರಲ್ಲಿ ಜನತಾ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿನ ಆಂತರಿಕ ಕಚ್ಚಾಟ, ಒಡಕು ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪುನಃ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಎಸ್.ಎಂ.ಕೃಷ್ಣ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಅನೇಕರನ್ನು ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಚಿವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಬರಗಾಲ-ಕ್ವಾಮ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು 2004ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಪರಿಣಾಮ ಅತಂತ್ರ ವಿಧಾನಸಭೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗಲೇ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಅಕ್ರಮ ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಗಣಿದಣಿಗಳು ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದ ನಂತರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ತೀರ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮ 2008ರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನಾಯಕರು ಜೆ.ಡಿ.ಎಸ್. ತೊರೆದು ಇತರ ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಸೇರಿದರು. 2008ರ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಿ.ಜೆ.ಪಿ. 110 ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಬಹುಮತ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆಪರೇಷನ್ ಕಮಲ ಎಂಬ ನೀತಿಯ ಮೂಲಕ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ರಾಜಕಾರಣದ ಶಕೆ ಆರಂಭವಾದದ್ದರ ಪರಿಣಾಮ ಅನೇಕರು ಆಡಳಿತ ಪಕ್ಷ ಸೇರಿ ಸಚಿವರಾದರು. 2011ರಲ್ಲಿ ಅಕ್ರಮ ಗಣಿಗಾರಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೋಕಾಯುಕ್ತ ವರದಿಯು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚಲನ ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಿ.ಎಸ್. ಯಡಿಯೂರಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸಂಪುಟದ ಗಣಿದಣಿಗಳು ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕಾಯಿತು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಡಿ.ವಿ.ಸದಾನಂದಗೌಡ ಮತ್ತು ಜಗದೀಶ ಶೆಟ್ಟರ್ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದರು. 2013ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಬಹುಮತ ಗಳಿಸಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಸರ್ಕಾರದ ಕೆಲವೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ 2018ರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿಕಾರ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿ.ಜೆ.ಪಿ. ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಪಕ್ಷವಾಯಿತು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ರಚನೆಯಾಯಿತಾದರೂ 2019ರಲ್ಲಿ ಬಿ.ಜೆ.ಪಿ. ಆಪರೇಷನ್ ಕಮಲದ ಮೂಲಕ ಪುನಃ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. 2023ರ ವಿಧಾನಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ಬಾಕಿ ಇರುವಾಗಲೇ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಚುನಾವಣೆ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ, ರಣತಂತ್ರ ಆರಂಭಿಸಿವೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಆದರ್ಶ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನ ಇವು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದವು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಧೀಮಂತ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದ ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ, ದೇವರಾಜ ಅರಸು, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ, ಶಾಂತವೇರಿ ಗೋಪಾಲಗೌಡ, ಕೆ.ಎಚ್.ರಂಗನಾಥ, ಅಬ್ದುಲ್ ನಜೀರ್‌ಸಾಬ್, ಎ.ಕೆ.ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಗೋವಿಂದಗೌಡ ಮುಂತಾದವರು ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕವಾಗಿಸಿ ಅದರ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದರು. ಕರ್ನಾಟಕವು ಈ ಹಿಂದೆ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಕಾರಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತ, ಒಕ್ಕಲಿಗ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸಮುದಾಯದವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಆಗಿದ್ದರು. ಕೋಮುಗಲಭೆಗಳು, ದಲಿತರ ಮೇಲಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಮುಂತಾದವು ಕಡಿಮೆಯಾದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವು ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ಕರ್ನಾಟಕದ

ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಮತಗಳು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದವು ಕಾರಣ ಅವು ಯಾವುದೇ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮದ ಬೇಧ ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಕ್ತ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತಾವಾದಿಯಾದ ಬಸವಣ್ಣನವರ ತತ್ವಗಳು ಜನರನ್ನು ಬಂಧುತ್ವದಡೆಗೆ ಮುನ್ನಡೆಸಿದ್ದವು. ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾದ ವಿವಿಧ ಧರ್ಮದ ಜನರ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಶಾಂತ ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು 'Soft Politics' ಎಂದು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದ ದಿಶೆ, ದಿಕ್ಕು ಬದಲಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಜಾತಿ, ಹಣ, ತೋಳ್ಳಲ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಧರ್ಮಾಧಾರಿತ ಸಂಘರ್ಷ, ದತ್ತಪೀಠ ವಿವಾದ, ಜಾತಿಗಳ ಅತಿಯಾದ ಓಲೈಕೆ, ಧರ್ಮಗುರುಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರವೇಶ, ಜಾತಿ ಗಲಭೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಕ್ರಮ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳು ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಾಧಾರಿತ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಆಧಾರಿತ ರೂಪವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಆಧಾರಿತವಾದ ಚುನಾವಣೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿಗಾಗಿ ನಡೆದ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ಸಮುದಾಯಗಳಾದ ಲಿಂಗಾಯತ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯದವರ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಅನೈತಿಕತೆಯು ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದ ಪರಿಣಾಮ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಆಪ್‌ರೇಷನ್ ಕಮಲ, ಸದಸ್ಯರ ಅಪಹರಣದಂತಹ ಅನೈತಿಕ ರಾಜಕಾರಣ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಚುನಾವಣೆಗೆ ಹಣ ಖರ್ಚುಮಾಡುವ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭವಿಷ್ಯದ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಒಳಿತಲ್ಲ.

ಕರ್ನಾಟಕವು ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಆಕರ್ಷಿತ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪತ್ತು, ಕರಾವಳಿ ತೀರ ಪ್ರದೇಶ, ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಭೂಮಿ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಅದನ್ನು ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಬಳಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ನೆರೆಯ ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯದ ಪರಿಣಾಮ ಉತ್ತಮ ರಾಜಕಾರಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣ ಬಹಳಷ್ಟು ಬದಲಾಗಿದ್ದು ಮೌಲ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ತತ್ವಗಳು ಉಳಿದಿಲ್ಲ. 2023ರ ಚುನಾವಣೆಯು ರಾಜ್ಯದ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಪಕ್ಷಗಳ ನಡುವಿನ ಅಧಿಕಾರದ ಹೋರಾಟವಾಗಲಿದೆ. ಇದರ ನಡುವೆ ಬಲಿಷ್ಠವಲ್ಲದ ತೃತೀಯ ಪಕ್ಷ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಶ್ರಮವಹಿಸಲು ಹವನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಜಾಬ್, ಹಲಾಲ್ ಕಟ್ ವಿಷಯಗಳು ಚುನಾವಣಾ ವಿಷಯಗಳಾಗಲಿದ್ದರೇ, ಹಣದುಬ್ಬರ, ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಮತ್ತು ಡಿಸೆಲ್ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಆರೋಗ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಚುನಾವಣಾ ವಿಷಯಗಳಾಗದೇ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಲಿವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರವೂ

ಜನರಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸದಿರುವುದು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಪುನಃ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವುದು ಇಂದಿನ ತುರ್ತು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿನ ಕೋವಿಡ್ ನಂತರದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಜನಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಅಗಾಧ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿವೆ. ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ನವ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗಗಳು ಹೊಸ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳುವಳಿಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲು ವಿವಿಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖಂಡರು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು, ಹೋರಾಟಗಾರರು, ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಗಣ್ಯರು, ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜ, ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಒಂದುಗೂಡಿ ಚಿಂತನ-ಮಂಥನದ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೋರಾಟದಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ನೈಜ ಕಾಳಜಿಯುಳ್ಳ ಪಕ್ಷವು ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ, ಹೋರಾಟ, ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷವು ಕೇವಲ ಭಾಷಣ ಮಾಡದೇ ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ ರೂಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಾಜಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿಸಿ, ರಾಜಕೀಯ ಆಂದೋಲನದ ಮುಖಾಂತರ ಆಡಳಿತ ಪಕ್ಷವು ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಗುರುತರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಗಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದು ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ ಹಾಗಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ತುರ್ತು ಆಂದೋಲನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾದರಿ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ನೀಡಿದ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣವು ಇಂದು ಬದಲಾವಣೆಗೆ ತಯಾರಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಗಣಿ ದಣಿಗಳು, ರಿಯಲ್ ಎಸ್ಟೇಟ್ ಉದ್ಯಮದಾರರನ್ನು, ಕೋಮುವಾದಿಗಳನ್ನು, ಅಪರಾಧ ಹಿನ್ನೆಲೆವುಳ್ಳವರನ್ನು ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡದೇ ಜನಪರ ಕಾಳಜಿ ಉಳ್ಳವರನ್ನು ಆರಿಸುವುದು ಜನರ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಬೇಕಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ನೈಜ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಯುತ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ನಾವು ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಬಯಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ರಾಜಕೀಯ:

ಬಲಾಢ್ಯ ಗುಂಪುಗಳ ರಾಜಕಾರಣದಿಂದ ಇಬ್ಬಾಗವಾದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷವು ಪರ್ಯಾಯ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ದ್ರುವೀಕರಣಗೊಳಿಸಲು ಸನ್ನದ್ಧವಾಯಿತು. ದೇವರಾಜ ಅರಸರು 1971ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ಈವರೆಗೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷವು ಹಿಂದುಳಿದ ಕೋಮುಗಳನ್ನು, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಮುಂದುವರೆದ ಕೋಮುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಯಿತು. ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಜೊತೆಗೆ ದಲಿತರು, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ಮತಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾದವು. ಅದು ಸದ್ಯ 'ಅಹಿಂದ' (ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು, ಹಿಂದುಳಿದವರು, ದಲಿತರು) ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳು ಎಷ್ಟೇ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಪ್ರಬಲ ಆದರೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಅನೇಕ

ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ/ಮುಂದುವರೆದ ಕೋಮಿನ ನಾಯಕರೇ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಧಾನಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನ ಇತ್ತೀಚಿನ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕೋಟ್ಯಾಧಿಪತಿಗಳು, ಶ್ರೀಮಂತರು, ರಿಯಲ್ ಎಸ್ಟೇಟ್ ಉದ್ಯಮಿದಾರರು, ಗಣಿ ಉದ್ಯಮಿಗಳು, ಅಪರಾಧ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳವರು ಆಯ್ಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲಿನ ಮೌಲ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ನಾಯಕರು ರಾಜಕೀಯದ ಆಸಕ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈಗಿನ ನಾಯಕರು ಮಾಡುವ ಸರ್ಕಸ್‌ಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಅಧಿಕಾರದ ದಾಹ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಕೆಟ್ಟ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಿಂತ ಕಲುಷಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಹೊಸಮನ್ವಂತರ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದ ನಾಯಕರ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ಉದ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದವರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಘನತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದ ನಾಯಕರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇಂದು ರಾಜಕೀಯ ನಿರಾಶ್ರಿತರು, ಅನರ್ಹರು, ಉದ್ಯಮಿಗಳು, ಗಣಿ ದಣಿಗಳು, ಶ್ರೀಮಂತರು ಆಯ್ಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಕೋಟಿಯ ಹಣದ ಹೊಳೆ ಹರಿಸಿ ಅದರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಅದು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತ್ವವನ್ನು ಅಮೌಲ್ಯೀಕರಣಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅದರ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ನೆಲೆಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹಿರಿಯರ, ವಿಚಾರವಂತರ, ಸದನವಾಗಬೇಕಿದ್ದ ಅದು ನೀತಿಹೀನರ ಸಭೆಯಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ನಡೆಯುವ ಚುನಾವಣೆಯೂ ಸಹ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಮಂತರ, ಉದ್ಯಮಿಗಳ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಸಹ ರಾಜ್ಯದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ನಾಯಕರಿಗಿಂತ ಚುನಾವಣಾ ವೆಚ್ಚ, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ದೇಣಿಗೆ ನೀಡುವವರನ್ನು ಅರಸುತ್ತಿವೆ.

ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ, ಮೌಲ್ಯಧಾರಿತ, ಪ್ರಜಾತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದಿಂದ ಮಾದರಿ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕ ಇಂದು ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಹಣ, ತೋಳ್ಬಲಗಳಿಂದ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಯಾವ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದಷ್ಟು ರಾಜಕಾರಣದಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖಂಡರ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅಸ್ಮಿತೆ ರಾಜಕಾರಣದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಉಪಜಾತಿಗೊಂದು ಮಠ, ಪೀಠಗಳು ಉಗಮವಾಗಿವೆ. ಅವು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಜಾತಿ ಸಮಾವೇಶ, ಜಾತ್ರೆ, ಸನ್ಮಾನ ಸಮಾರಂಭ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣದ ಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಜಾತಿಯ ಸ್ವಾಮೀಜಿಗಳು ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವಂತೆ ಫರ್ಮಾನು ಹೊರಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಠ, ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು Private Limited Company

ಗಳಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಧಿಕಾರ, ಸ್ಥಾನಮಾನಕ್ಕಾಗಿ, ಅನುದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿಗಳು ಇಂದು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ವಿಧಾನಸೌಧದ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕುಸಿತವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಮತ್ತು ಶಾಂತವೇರಿ ಗೋಪಾಲಗೌಡರಿಗೆ ಇದ್ದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಇವತ್ತಿನ ಯಾವ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ 1969ರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮಹಾ ಇಚ್ಛಾಗದ ನಂತರ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಸಕ್ರಿಯ ರಾಜಕಾರಣದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾದರು ಕಾರಣ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಇವತ್ತಿನ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರು ಮಾಡುವ ಅತಿ ಕೆಟ್ಟ Adjustment Politis ಮಾಡಿದ್ದರೇ ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಬಹುದಿತ್ತು ಆದರೆ ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಹಾಗಾಗಿ ಅವರ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಸಿದವರು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರು.

ಇಂದು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರಾಜಕಾರಣಿಯೂ ತತ್ತ್ವ-ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಲ್ಲದ ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷವನ್ನು ತೊರೆಯುವ, ಸೇರುವ ದಾರ್ಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ತೋರುತ್ತಿರುವುದು ನಾಚಿಕೆಗೇಡಿನ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ರೆಸಾರ್ಟ್ ರಾಜಕಾರಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದು 2006ರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಅದು ಎಲ್ಲ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾನ್ ನಾಯಕರಿಗಾಗಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೋತಿದ್ದ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಗಾಗಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಅವಧಿಯವರೆಗೆ ಎಸ್.ಆರ್.ಕಂಠಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ನಂತರ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ನಂತರ ಎಸ್.ಆರ್.ಕಂಠಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಅಪರೂಪದ ವಿದ್ಯಮಾನ ಇದಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಂತ ಪಕ್ಷ, ತಂದೆ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಬಿಡುವ ಕಾಲವಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ನಾಯಕನಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಆತನ ಸುತ್ತ ಬೆಂಬಲಿಗ ಶಾಸಕರು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರ ನಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತೆ ಅಧಿಕಾರದ, ಶಕ್ತಿ ರಾಜಕಾರಣದ ಸುತ್ತ ಗಿರಕಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಸದಾ ಹಸಿಯಾಗಿಸುವ ಘಟನೆಗಳೆಂದರೆ ಧರ್ಮ, ಜಾತಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ನೈತಿಕ ಪೊಲೀಸ್‌ಗಿರಿ, ಪಬ್ ಮೇಲಿನ ದಾಳಿ ಮುಂತಾದವು ಕೋಮು ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿತು. ಸರ್ವಜನಾಂಗದ ಶಾಂತಿಯ ತೋಟವಾಗಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇಂದು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ನಾವು ಎತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತೊಡಕಾಗಿವೆ. ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಬಡತನ, ಬರಗಾಲ, ಗುಳೆ ಹೋಗುವುದು, ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ, ಅನಕ್ಷರತೆ, ಅನಾರೋಗ್ಯ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿವೆ. ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮಾನತೆ, ಸೌಹಾರ್ದತೆ, ಭಾವೈಕ್ಯತೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಶಿಶುವಿನಾಳ ಷರೀಪರು, ಸೂಫಿಸಂತರು ಮಾನವರೆಲ್ಲರನ್ನು

ಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಕಂಡರು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ರಸ್ತೆ, ನೀರಾವರಿ, ಮೇಲಸೇತುವೆ, ಬಾಂದಾರಗಳು, ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕತೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಣೆ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ನೀತಿ ಆಯೋಗ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಧನೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿಲ್ಲ. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ವಿಜ್ಞಾನ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ವೈಚಾರಿಕತೆಯಿಂದಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಚಂದ್ರ, ಸೌರವ್ಯೂಹಗಳಿಗೆ ಉಪಗ್ರಹಗಳು, ಕ್ಷಿಪಣಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾವು ನಮ್ಮದೇ ನೆಲದ, ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಜಗಳವಾಡುತ್ತಿರುವುದು 21ನೇ ಶತಮಾನದ ದುರಂತ, ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ವಿಷಯ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ದಿವಾಕರ್ ಆರ್; (1956), ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣದ ಕಥೆ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ: ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣ ಟ್ರಸ್ಟ್.
2. ಅರುಣ, ಪಿ ಬಾಲಿ; (2001), ರೀ ಫ್ಯಾಷನಿಂಗ್ ದಿ ನ್ಯೂ ಎಕನಾಮಿಕ್ ಆರ್ಡರ್, ನ್ಯೂದಿಲ್ಲಿ, ರಾವತ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, ಐ.ಸಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.ಆರ್.
3. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ, ಹರೀಶ್. ಪಟಗಿಂಡಿ, ಎಸ್. ಎಸ್. & ಪಾಟೀಲ್ ಎಸ್. ಎಚ್., (2007), ಕರ್ನಾಟಕ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಪೊಲಿಟಿಕ್ಸ್, ನ್ಯೂ ದಿಲ್ಲಿ: ಕಾನ್ಸೆಪ್ಟ್ ಪಬ್ಲಿಷರ್.
4. ರಾಜಶೇಖರಯ್ಯ, ಎ. ಎಮ್., ಜಯರಾಮು, ಪಿ. ಎಸ್., & ಜಯರಾಜ್, ಹೇಮಲತಾ., ಕರ್ನಾಟಕ: ಐಡಿಯಾಲಜಿ ಆ್ಯಂಡ್ ಪೊಲಿಟಿಕ್ಸ್, ದ ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಪೊಲಿಟಿಕ್ಸ್ ಸೈನ್ಸ್, ವ್ಯಾ. 48, ನಂ. 4, (ಅಕ್ಟೋಬರ್ - ಡಿಸೆಂಬರ್ 1987)
5. <https://www.epw.in/journa/2007/08/governance-and-development-karnataka-special-issues-specials/change-karnataka-over>
6. <https://theprint.in/opinion/understand-karnataka-complex-politics-breakdown/54310/?amp>
7. <https://www.indiatoday.in/amp/news-analysis/story/why-is-karnataka-government-always-in-jeopardy-1567351-2019-07-12>
8. https://m.economictimes.com/news/politics-and-nation/karnataka-elections-parties-make-promises-but-seldom-act-on-them/amp_articleshow/63474547.cms

**ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ
ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ**

ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪಾ ಎಸ್.ಕುರಬರ
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ,
ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಕರ್ನಾಟಕ
ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ-850003

ಡಾ. ಬಿ.ಎಮ್. ರತ್ನಾಕರ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಕರ್ನಾಟಕ
ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ-850003

ಸಾರಾಂಶ :

ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನವು ಒಂದು. ಬ್ರಿಟೀಷರ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಶೋಷಣಾತ್ಮಕ ಆಡಳಿತದ ಫಲವಾಗಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಿಸ್ತೃತಗೊಂಡಿರುವುದು ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯು ರಾಜ್ಯದ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಉದ್ಭವಿಸಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಮೈಸೂರು, ಮದ್ರಾಸ, ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತಗಳು ಹೊಂದಿರುವಷ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇತ್ತಿಚೇನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಧ್ಯತೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಕೇವಲ ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ಹುಬ್ಬಳಿ-ಧಾರವಾಡ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಮುಂಬೈ-ಕರ್ನಾಟಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದೆ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಗಳ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಮುಂಬೈ-ಕರ್ನಾಟಕವು ಕೂಡಾ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ 60% ರಷ್ಟು ಬರಗಾಲಪೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂಬೈ-ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ವಿಜಯಪುರ, ಗದಗ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮುಂಬೈ-ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ತಾಲೂಕುಗಳು ಇನ್ನೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಮುಂಬೈ-ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ಯಾಕೇಜ್ ಘೋಷಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಮುಖ್ಯಪದಗಳು : ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ, ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸೂಚ್ಯಂಕ, ಸಮಿತಿ, ವರದಿ, ಗುರಿ, ಯೋಜನೆ, ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ, ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ, ಖಿಆಕ, ಖಿಆಆಕ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ:

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದ ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಆರ್ಥಿಕ ವೈವಸ್ಥೆಯ

ಮೇಲೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ತಾಲ್ಲೂಕಾ ಪ್ರದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಧವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಂಚಿಕೆಯ ತಾರತಮ್ಯ ಅನಿಭವಿಸುತ್ತಿವೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ “ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ” ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಕೂಗು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ‘ಮುಂಬೈ ಕರ್ನಾಟಕ’ವನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ‘ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕ’ ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದೆ. ಇದು ಸಂತಸದ ವಿಚಾರ, ಆದರೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರು ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಅನುದಾನ ಹಾಗೂ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸದ್ಭಳಕೆಯಾಗದೆ ಇರುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

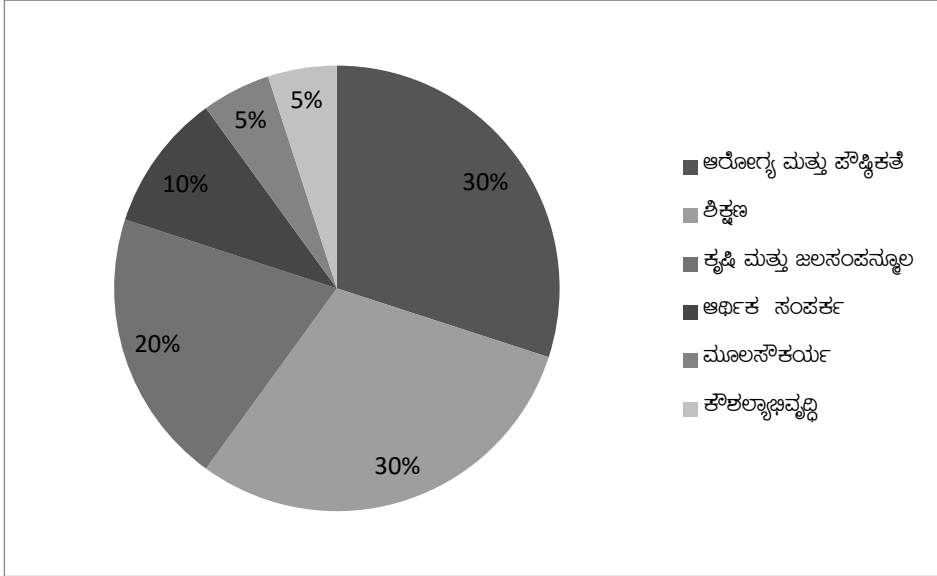
ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಮಗ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ:

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಮತೋಲನೆಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಹಿಂದುಳಿದ 153 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ‘ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ’ (ಖಆಕ)ಯಡಿ 2007 ರಿಂದ 2021 ರ ವರೆಗೆ ರೂ 27,341 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದೆ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಹಣ ‘ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗುರಿ’ (ಖಆಉ) ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದರೂ 153 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದಿವೆ. ನೀತಿ ಆಯೋಗದ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ-2021 ರಲ್ಲಿರುವ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡಿಹಿಡಿದಿದೆ. ಈ ವರದಿಯಂತೆ ರಾಜ್ಯದ 153 ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ 66 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಬಡತನವಿದೆ, 131 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಹಸಿವು ಮುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎಮ್.ನಂಜುಡಪ್ಪ ವರದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ 114 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಹಾಗೂ ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಭಜನೆಯಾಗಿ ಹೂಸದಾಗಿ ರಚನೆಯಾಗಿರುವ 39 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಅನುದಾನ ಒದಗಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಿಸಲು ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿ(ಉಉರು ಠಿಠಿಜಡಿ ಛಿಛಿಛುಣಣಜಜ) ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ 8 ವರ್ಷಗಳ ಅಂದರೆ 2007-08 ರಿಂದ 2014-15 ರ ವರೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ರೂ 30 ಸಾವಿರ ಕೋಟಿ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿತ್ತು. ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ 2017 ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು 2015-16 ರಿಂದ 2019-20 ರ ವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಮತ್ತೇ ವಾರ್ಷಿಕ 3 ಸಾವಿರ ಕೋಟಿಯಂತೆ ನೀಡಿ ಮುಂದುವರಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟು ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಒಟ್ಟು ಅನುದಾನವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿಭಾಗವಾರು ಹಾಗೂ ತಾಲ್ಲೂಕುವಾರು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

1. ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ನಾಟಕ (ಕಲಬುರ್ಗಿ ವಿಭಾಗ)	40 % - 29 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು
2. ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕ (ಬೆಳಗಾವಿ ವಿಭಾಗ)	20% - 31 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು
3. ಮೈಸೂರು ವಿಭಾಗ	15% - 22 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು
4. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಭಾಗ	25% - 32 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು
	100% - 114 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು (ನಂಜುಡಪ್ಪ ಸಮಿತಿ ವರದಿಯಂತೆ)

ಪ್ರಸ್ತುತ 2021 ರ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕವನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ, ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯ ಕಾಲಾವಧಿ ಮುಗಿದಿರುವುದರಿಂದ ನೀತಿ ಆಯೋಗದ 49 ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳನ್ನು

ಅಳವಡಿಸಿ ಹೊಸ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ಯೋಜನೆ(ಓಜಿತಿ ಖಜರೂಠಚಿಟಿ ಖಟಠಚಿಟಿಚಿಟಿಚಿಟಿಚಿಟಿಚಿಟಿ) ಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಮುಂದಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ 153 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ ನೀಡಲಾಗುವ 3 ಸಾವಿರ ಕೋಟಿ ಅನುದಾನ ಹಾಗೂ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ 5 ವರ್ಷ ಅಂದರೆ 2020-21 ರಿಂದ 2024-25 ರ ವರೆಗೆ ಮುಂದುವರೆಸಿ, ಐದು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗುರಿಗಳಾದ ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ, ಹಸಿವು ಮುಕ್ತ, ಉತ್ತಮ ಆರೋಗ್ಯ, ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ ಸಾಧಿಸಲು ನಿಗದಿತ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನುದಾನ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲು ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿದೆ. ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರೂಪುರೇಷೆ ಸಿದ್ಧಗೊಂಡಿದೆ. ಇದುವರೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯ ಒಟ್ಟು ಅನುದಾನದಲ್ಲಿ ಶೇ 60 ರಷ್ಟು ಕೇವಲ 5 ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ಅಂದರೆ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲ ಇಲಾಖೆ-19%, ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆ-17%, ವಸತಿ-11%, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ-7%, ಇಂಧನ-6% ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ - 12.5% ರಷ್ಟು ನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ-5.8%, ಆರೋಗ್ಯ 5%, ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ-1.6% ರಂತೆ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿರುವುದರಿಂದ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ, ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಈ ಅನುದಾನವನ್ನು 153 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ ಮರುಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

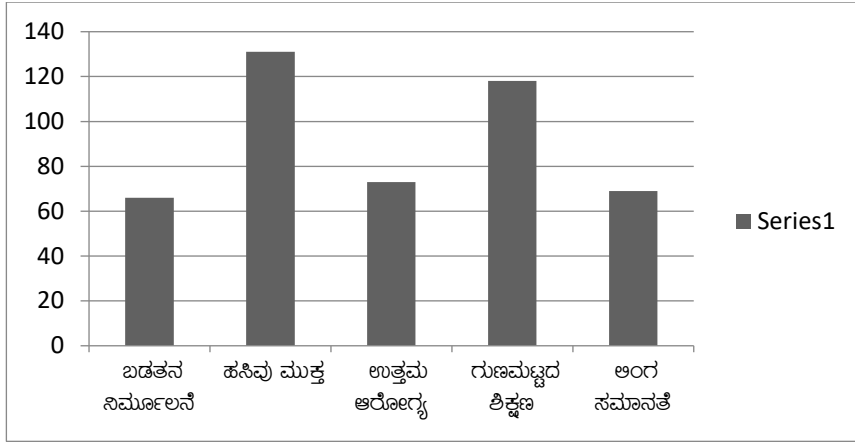
(# ಮರುಹಂಚಿಕೆಯಾದ 100% ಅನುದಾನದ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.)

ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ:

ಕರ್ನಾಟಕದ ಇಂದಿನ ಒಟ್ಟು 226 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ 153 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಾಗಿವೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ರಚನೆಯಾದ 49 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಸೇರಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಇವುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಒಟ್ಟು ರೂ 3,5822 ಕೋಟಿ ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಅನುದಾನ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿ, ರೂ

2,8972 ಕೋಟಿ ಅನುದಾನ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ರೂ 2,7341 ಕೋಟಿ ಅನುದಾನ ವೆಚ್ಚವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಸಾಧನೆ ಹಂತದಲ್ಲಿವೆ. ಗುರಿ ಹಾಗೂ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ (ಖಿಆಆಕ) ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗುರಿ	ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
1. ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ	66 *
2. ಹಸಿವು ಮುಕ್ತ	131 *
3. ಉತ್ತಮ ಆರೋಗ್ಯ	73 *
4. ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣ	118*
5. ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ	69 *

(* ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಸಾಧನೆ ಹೊಂದಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.)

(* ಡಾ. ಡಿ.ಎಮ್. ನಂಜುಡಪ್ಪ ಸಮಿತಿ ವರದಿಯಂತೆ ರಾಜ್ಯದ ವಿಭಾಗವಾರು ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ವಿವರ)

ವಿಭಾಗ	ಒಟ್ಟು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು	ಸಂಬಂಧಿತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	ಉತ್ಪಾದನೆ	ಉತ್ಪಾದನೆ	ಉತ್ಪಾದನೆ	ಒಟ್ಟು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
ಬೆಂಗಳೂರು	51	18	09	13	11	33
ಮೈಸೂರು	44	22	10	10	02	22
ಬೆಳಗಾವಿ	49	18	14	12	05	31
ಕಲಬುರ್ಗಿ(ಹೈಕ)	31	03	02	05	21	28
ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಭಾಗ	80	21	16	17	26	59
ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಭಾಗ	95	40	19	23	13	55
ಒಟ್ಟು (ರಾಜ್ಯ)	175	61	35	40	39	114

ತಾಲ್ಲೂಕು ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ : (TCDP)

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಮತೋಲನ ಯೋಜನೆಯು ಆರ್ಥಿಕ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಲೆಕ್ಕ ಶಿಷ್ಟೀಕೆಯಡಿ ಅನುದಾನವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವಂತೆ ಯೋಜನಾ ಇಲಾಖೆಯು ತಾಲ್ಲೂಕಾ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀತಿ ಆಯೋಗದ 49 ಸೂಚಕಗಳಂತೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಧರಿಸಿ, ಆಧ್ಯತೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅನುದಾನ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಈ ಅನುದಾನವನ್ನು ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ (ಇ.ಐ) ಮುಕ್ತ ಅನುದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದರೆ, ಯೋಜನಾ ಇಲಾಖೆಯ ತಾಲ್ಲೂಕು ಯೋಜನಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು(ಬಿ.ಕ.ಐ) ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕುರಿತು ಇವರು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವರದಿ ನೀಡಬೇಕು. ವರ್ಷಾಂತದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಮಗ್ರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವರದಿ ನೀಡುವಂತೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಮಾರೋಪ :

ಒಟ್ಟು ಹಿಂದುಳಿದ 114 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈ-ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 49 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ-14, ಹೆಚ್ಚು ಹಿಂದುಳಿದ-12, ಅತಿಹೆಚ್ಚು ಹಿಂದುಳಿದ-05 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು 31 ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿವೆ. ಕೇವಲ 18 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಾಗಿವೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ರಚಿಸಲಾದ 49 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾದ 14 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳೂ ಸಹ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳೆ ಆಗಿವೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ

ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಮಗ್ರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವರದಿ ನೀಡುವಂತೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು :

- ಚಂದ್ರ ಪುಜಾರಿ ಎಮ್. ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಟಿ. ಕೆ., “ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನ”, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, 2002
- ಡಾ.ಡಿ.ಎಂ.ನಂಜುಡಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸಿನ್ಹಾ ಆರ್.ಕೆ., “ಬ್ಯಾಕವರ್ಡ್ ಏರಿಯಾ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಪ್ರಾಬ್ಲಮ್ಸ್ & ಪ್ರಾಸ್‌ಪೆಕ್ಟ್”, ಸ್ಟರ್ಲಿಂಗ್ ಪಬ್ಲಿಶಿಂಗ್ ಲಿ., ನ್ಯೂ ಡೆಲ್ಲಿ, 1982, ಪೇಜ್ ನಂ.312.
- ಮಿರಡಲ್ ಗುನ್ನರ್ “ಎಕನಾಮಿಕ್ ಥಿಯರಿ & ಅಂಡರ ಡೆವಲಪ್ ರೀಜನ್ಸ್”, ಹೆರಾಲ್ಡ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್, ಡಾಕವರ್ಡ್, 1995.
- ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ- 2021 ರ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು
- ನೀತಿ ಆಯೋಗದ ಸೂಚಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಾರಾಂಶ

ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಡಾ. ವೀಣಾ ಈ.

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ
ಕೆ.ಎಲ್.ಇ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಲಾ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಗದಗ

ಸಾರಾಂಶ:

ಸ್ವತಂತ್ರ ಪೂರ್ವ ವಸಾಹತು ಅಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಿಂದಲೂ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯ ಕುರಿತು ಹಲವು ಸಮಿತಿ ಅಥವಾ ಆಯೋಗಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿನ ಚರ್ಚೆಗಳು ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವು ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿನ ಸಮಾಜವನ್ನು ಶ್ರೇಣೀಕೃತವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದೆ. ಶ್ರೇಣೀಕರಣವು ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಕೆಲವು ಜಾತಿಗಳು ಉತ್ತಮ ಸಮಾಜಿಕ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಜಾತಿಗಳು ಅವಕಾಶಗಳಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ಅವಕಾಶ ವಂಚಿತ ಜಾತಿ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮಾಜದ ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಾಲನೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವು.

ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು: ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ, ಮಿಲ್ಲರ್ ಸಮಿತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ, ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ:

ಹಿಂದುಳಿದ ಸಮುದಾಯ ಅಥವಾ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ತಜ್ಞರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರು ೧೯೧೮ರಲ್ಲಿ ಸರ್ ಮಿಲ್ಲರ್ ಅವರ ನೃತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಸ್ವತಂತ್ರ ನಂತರವೂ ಅನೇಕ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ಹಿಂದುಳಿದವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ನೇಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ; ನಾಗನಗೌಡ ಸಮಿತಿ, ಹಾವನೂರು ಸಮಿತಿ, ವೆಂಕಟಸ್ವಾಮಿ ಸಮಿತಿ, ಚಿನ್ನಪುರಡಿ ಸಮಿತಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಇಂದಿಗೂ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯ ಕುರಿತು ಗೊಂದಲಗಳು ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಅಂದರೆ, ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯ ಮಾನದಂಡ ಯಾವುದು? ಹೇಗೆ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು? ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ಜಾತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಂದರೆ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ನೀಡಿ ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವ ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯಗಳ ಪಟ್ಟಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಕುರಿತ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಸಮಿತಿಯಾಗಿರುವ ಮಿಲ್ಲರ್ ಸಮಿತಿಯ ಪುನಾರಾವಲೋಕನ ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ

ಲೇಖನವು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಲ್ಲರ್ ಸಮಿತಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಿಲ್ಲರ್ ಸಮಿತಿ:

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳು ಹಾಗೂ ಜನಾಂಗೀಯ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರ ಪ್ರಕಾರ; ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವು ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿನ ಸಮಾಜವನ್ನು ವಿವಿಧ ಜಾತಿಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದೆ. ಕುಲಕಸುಬಿನ ಮುಂದುವರಿಕೆ, ಸ್ವಜಾತಿಗಳ ವಿವಾಹಗಳ ಮೂಲಕ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿರ್ಬಂಧ, ತಾರತಮ್ಯ, ಅಸ್ವಶ್ಯತೆ ಮುಂತಾದ ಅಮಾನವೀಯ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಕೆಲವು ಜಾತಿಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಉಳಿದ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಜಾತಿಗಳು ಅವಕಾಶ ವಂಚಿತವಾಗಿವೆ (ಐಲಯ್, ಕಂಚೆ. ೨೦೦೯, ಘುರೆ, ೧೯೬೯; ೧೮, ರಿಸ್ಲೆ, ೧೯೧೫: ೬೮, ಲೂಯಿ ದೂಮೋ, ೧೯೮೦: ೩೯-೪೩, ಆಂದ್ರೆ ಬೆಥಾಲೆ, ೧೯೯೬: ೯೪, ಕೇಟ್ಕರ್, ೧೯೦೯). ಹೀಗೆ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಶೋಷಣೆಯ ಸಾಧನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಚಳವಳಿಗಳು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ವಿಫಲವಾಗವೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಅದ ಪರಿಣಾಮಗಳ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವಾರು ಪ್ರಯತ್ನಗಳಂತೂ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ವಂಚಿತ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ ತರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸರ್ ಲೆಸ್ಲಿ ಮಿಲ್ಲರ್‌ರವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಗೆ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ೧೯೧೮ ಆಗಸ್ಟ್ ೨೩ ರಂದು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಮಿತಿಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಹಾಗೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೀಗಿದ್ದವು: ೧. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಗಳ ನೇಮಕಾತಿಯಲ್ಲಿ ಬಲವಣಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಕುರಿತು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು. ೨. ನಿಮ್ಮ ವರ್ಗಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸಾರ. ೩. ಹಿಂದುಳಿದ ಸಮುದಾಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮಾನದಂಡಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಹಿಂದುಳಿದವರ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಿಲ್ಲರ್ ಸಮಿತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು: “ಅಡಳಿತವನ್ನು ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿ/ ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ವಿಶೇಷ ಕ್ರಮಗಳೇನು ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುವುದು ಮಿಲ್ಲರ್ ಆಯೋಗದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಆಗಸ್ಟ್ ೧೫, ೧೯೧೯ ರಲ್ಲಿ ಆಯೋಗವು ತನ್ನ ವರದಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿತು. ಆ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಹೊಂದಿರದ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯಿತು” (ಸದಾನಂದಜೆ. ಎಸ್. ೧೯೯೫: ೩೨೧).

‘ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ‘ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮಾದರಿ ಸರ್ಕಾರ’ದ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆದಿದ್ದು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಾಗಿ ‘ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ’ ಎನ್ನುವ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಉಗಮವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಎಂದರೆ ವಿವಿಧ ಜಾತಿ/ ಕೋಮುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಜನರ ನಾಯಕರು. ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನ

ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಅನುಕೂಲತೆ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಬೇಯ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಸಿಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಹಜವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಾಯತರು ಹೆಚ್ಚು ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರಿ ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ. ೯೦ ರಷ್ಟು ಇವರೇ ಇದ್ದರು. ಮುಸ್ಲಿಮರನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ಹಲವರು ಅವಕಾಶ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ಇವರನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರಿಗೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದರೆ, ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೊಳಪಡಿಸುವ ಹಂಬಲ ಮೈಸೂರು ಅರಸರಿಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಚಳವಳಿಗಳು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ೧೯೧೮ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಮಿತ್ರ ಮಂಡಳಿಯು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಹಿಂದುಳಿದವರ ಮನ್ನಣೆಗಾಗಿ, ಪ್ರಾತಿನಿಧಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಮೈಸೂರಿನ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಒಂದು ಮನವಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿತು. ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಮಹಾರಾಜರು ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿ/ವರ್ಗ/ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಲು ಯಾವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು ಹಾಗೂ ಆ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹರಾದ ವರ್ಗಗಳಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸರ್ ವೆಲೆಸ್ಲಿ ಸಿ. ಮಿಲ್ಲರ್ ರವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಕಮಾಡಿದರು. ಇದನ್ನು ಭಾರತದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಆಯೋಗವೆಂದು ನಾವು ಕರೆಯಬಹುದು' (ಸದಾನಂದ, ಜೆ.ಎಸ್, ೨೦೧೦: ೩೨೦-೩೨೧).

ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಆಧಾರಿತವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಮಿಲ್ಲರ್ ಸಮಿತಿಯು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಸದಸ್ಯರು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೋ ಅವರನ್ನು ಅವಕಾಶ ವಂಚಿತರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಪ್ರಮುಖ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿತ್ತು.

ಮಿಲ್ಲರ್ ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಮುಂದಿದ್ದ ಸವಾಲುಗಳ ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ:

“ಮಿಲ್ಲರ್ ಸಮಿತಿಯನ್ನರಚನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಸರ್ಕಾರವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ನಾಗರಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದು, ಹಿಂದುಳಿದ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಸಹ ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆರುವ ಸವಾಲಾಗಿದೆ” (Tammaiah. G, ೧೯೯೩: ೫೮).

ಅಂದರೆ ಮಿಲ್ಲರ್ ಸಮಿತಿಯ ಪ್ರಮುಖಉದ್ದೇಶ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಅಂದರೆ, ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿನ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗಿಂತ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಿಲ್ಲರ್ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಕುರಿತು ಜನಾಂಗೀಯ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದಾಗಿ ಕೆಲವು ಜಾತಿಗಳ ಮೇಲಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ತಾರತಮ್ಯ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಮಿಲ್ಲರ್ ಆಯೋಗವು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ನೀಡಲು ಸೂಚಿಸಿತು. ಆದರೆ, ಯಾರನ್ನು ಹಿಂದುಳಿದವರೆಂದು ಗುರುತಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಗೊಂದಲವಿದ್ದು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಆಧಾರವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು. ಅಂದರೆ, ಯಾವ ಜಾತಿಯವರು ಹೆಚ್ಚು ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲವೋ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ ವಂಚನೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದಾರೋ ಆ ಜಾತಿಯವರನ್ನು ಹಿಂದುಳಿದವರೆಂದು ಗುರುತಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಜಾತಿಯಾಧಾರಿತವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವ ಮಾನದಂಡವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆದರೆ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಕುರಿತೂ ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಗೊಂದಲಗಳು ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಲೇ ಇವೆ.

ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ:

ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪೂರ್ವದ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಚಳವಳಿಯಂತಹ ಹಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳವಳಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಅವುಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಅವಕಾಶ ವಂಚಿತ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸುವಂತೆ ಬೇಡಿಕೆಯಿಟ್ಟವು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮೈಸೂರಿನ ಒಡೆಯರು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಲು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಆಯೋಗಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಇದು ೧೯೧೮ ರಲ್ಲಿ ಮಿಲ್ಲರ್ ಆಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸ್ವತಂತ್ರೋತ್ತರದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದುಳಿದವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಲವು ಆಯೋಗಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್.ಜೆ. ಹಾವನೂರು ಆಯೋಗ, ಮಂಡಲ ಆಯೋಗ, ವೆಂಕಟಸ್ವಾಮಿ ಆಯೋಗ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ೧೯೮೧ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯಿಂದ ಆರಂಭಗೊಂಡು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಸಹ ಹಲವು ಜಾತಿಯಾಧಾರಿತ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಚಳವಳಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿವೆ. ಆ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂದುಳಿದ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ/ಪಂಗಡಗಳ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸುವಂತೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿವೆ. ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಎಂದರೆ ಯಾವುದು? ಅದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಯಾವುವು? ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳೆಂಬುದು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ವರ್ಗವಾಗಿದ್ದು, ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಅಗತ್ಯತೆಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವುದೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹಲವು ಚಿಂತಕರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಕಾ ಕಾಲೇಜರ್ ಆಯೋಗ, ಮಂಡಲ್ ಆಯೋಗ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೧೯೯೯ರ ಮಿಲ್ಲರ್ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡು, ನಾಗನಗೌಡ ಸಮಿತಿ, ಹವಾನೂರು, ವೆಂಕಟಪ್ಪ, ಚಿನ್ನಪ್ಪರೆಡ್ಡಿಯವರ ನೇತೃತ್ವದ ಆಯೋಗಗಳು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ಮಾನದಂಡಗಳ ಮೂಲಕ ಯಾವ ಜಾತಿಗಳು ಹಿಂದುಳಿದವೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಿ, ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿವೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಅಸಮಾನತೆಗೆ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮೂಲವಾಗಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಜಾತಿಗಳನ್ನು 'ಹಿಂದುಳಿದ', 'ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ/ಪಂಗಡಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಿ, ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನವು 'ಹಿಂದುಳಿದವರು'

ಯಾರೆಂದು ಗುರುತಿಸುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತುರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದೆ. ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ನೇಮಿಸಿದ ಆಯೋಗಗಳು 'ವಿವಿಧ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಥವಾ ವರ್ಗದ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಜಾತಿಯ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಏಕೆಂದರೆ ಹಾವನೂರು ವರದಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಜನಾಂಗದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ವರ್ಗಗಳ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲ' (ಜೆ.ಎಸ್. ಸದಾನಂದ, ೧೯೯೪: ೪೬, ಸಂ-೨). ಹಾಗಾಗಿಯೇ 'ಜಾತಿಯನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಣದ ಬಿಂದುವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ'. ಇದಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸಮರ್ಥನೆಯೆಂದರೆ; 'ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಮಾನದಂಡವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು' (ತೆಲಗಾವಿ, ೧೯೯೯: ೦೨). ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯು ಹಿಂದುಳಿದವರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಬಿಂದುವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಹಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಎದ್ದಿವೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

೧. ಹಿಂದುಳಿದವರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಆಯೋಗಗಳೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿವೆ. ಆಯೋಗಗಳ ವರದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಜಾತಿಗಳ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಗೆ ನೀಡಿರುವ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ನಂಬಲನರ್ಹ ಹಾಗೂ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿವೆಯೆಂದು ಹಲವು ಭಾರಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಭಾವಿಸಿವೆ. ಇವುಗಳು ನೀಡಿದ ಹಿಂದುಳಿದವರ ಪಟ್ಟಿಯೂ ದೋಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ 'ಮಿಲ್ಲರ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಜಾತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಒಂದುಎಂಬಂತೆ ಗುರುತಿಸಿದಾಗ ಕೆಲವು ಜಾತಿಗಳು ಅದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದವು'. ಆದರೆ ನಂತರದ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಆಯೋಗಗಳು ಕೆಲವು ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಹಿಂದುಳಿದವರ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಕೈಬಿಟ್ಟಾಗ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ನಡೆದವು. ಈ ಒತ್ತಡಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರೊಡನೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಲು ಯತ್ನಿಸಿರುವುದರಿಂದ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಘರ್ಷಳೆದ್ದಿವೆ. ಇದು ಹಿಂದುಳಿದವರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಮಾನದಂಡಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇಂದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹಿಂದುಳಿದವರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಅಗತ್ಯದ ಬದಲಾಗಿ, ಅದು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಲಾಭ ಹಾಗೂ ಉಳಿವಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಬದಲಾಗಿದೆ.
೨. ಜಾತಿಯಾಧಾರಿತ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದವರು ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯನ್ನು ಜತನದಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಾದ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸ. ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಜಾತಿ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು ಅವು ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಿಂದುಳಿದವರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಸಂಘಟನೆಯೊಳಗೆ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಜಾತಿಗಳೇ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಕುರಿತು ಹೆಮ್ಮೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಸರ್ಕಾರದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ 'ಕೆಲವು ಜಾತಿಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಮಾವೇಶಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಸಂಖ್ಯಾ ಬಲವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ, ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವಂತೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮನವಿಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಲೇ ಇವೆ'. ಅಲ್ಲದೇ ಇದು ಕೆಲವು ಜಾತಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು 'ಮೀಸಲಾತಿಗಾಗಿ ದಲಿತರಲ್ಲಿ ಎಡ-ಬಲ ಎಂಬ ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿದ್ದು' ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹೋರಾಟಗಳೂ ನಡೆದಿವೆ. ಇದನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವ ರಾಜಕೀಯ ಎಂದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ:

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಅಮಾನವೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆಂದು ನಂಬಲಾದ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡಿ ಸಮಾನತೆಯ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಹಿಂದುಳಿದವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಸದುದ್ದೇಶದ ಈಡೇರಿಕೆಗಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಹಲವು ಆಯೋಗಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳೂ ಸಹ ಪ್ರಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಜಾತಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂದುಳಿದವರ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೆಯಿಡುತ್ತಿರುವುದೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗೊಂದಲಗಳೇನು? ಎಂಬುದನ್ನು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನವು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು:

- Barhara Rayan. 2001. *Identity Politics in the Women's Movement*. New York: University Press.
- Bougle, Celestin. 1971. *Essays on the Caste System by Celestin Bougle*. Trans. D.F Peacock. Cambridge University Press.
- Dumont, Louis. 1998. *Homo Hierarchicus: The Cast System and its Implications*. New Delhi: Oxford University Press.
- Dubois, Abbe. 1992 (1879). *People of India*. New Delhi: Asian Educational Service.
- Dirks, Nicholas b. 2002. *Castes of mind: Colonialism and the making of Modern India*. Delhi: Permanent Black.
- Enthoven, R.E. 1990. *The tribes and castes of Bombay*, Vol. I, Vol. II. New Delhi: Asian Educational Service.
- Guru, Gopal. 1998. "Understanding the Category 'Dalit'". *Perspective on Dalit Question And the future of Dalit Politics*. (Ed). Ajit Muricken. 4:57-66.2. Mumbai: Vikas Adhyayana Kendra.
- Hobsbawm, Eric. 1997. "Identity Politics and the Left", *Audacious Democracy Labor, Intellectuals, and the Social Reconstruction of America*. (Ed). Steven Fraser and Josh Freeman, Boston: Houghton Mifflin.
- Michael Mahar, J. 2009. "Agents of Dharma in a North India Village". *Untouchability in Contemporary India*. (Ed). J. Michael Mahar, New Delhi: Rawat Publications.
- Natraj. V.K. 2007. "Backward Classes and Minorities in Karnataka Politics". in *Karnataka Government and Politics*. (Ed). Harish Ramaswamy, SS. Patagundi, SH Patil New Delhi: Concept Publishing Company.
- Rislye, Herbert. 1999. *The People of India*. (Ed). Crooke. New Delhi: Asian Educational Service
- Taylor, Charles. 1992. *Multiculturalism and "The Politics of Recognition"*, New Jersey: Princeton University Press.
- Timmaiah G, 1993, *Power, Politics and social Justice: Backward castes in Karnataka*. New Delhi: Sage Publication.
- ಅಸ್ಸಾದಿ, ಮುಜಾಫರ್. ೨೦೦೯. *ಬಡೆಂಟಿಟಿ ರಾಜಕೀಯ: ಒಂದು ಅವಲೋಕನೆ*. ಬೆಂಗಳೂರು: ವಿಶ್ವಾಸ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್.

- ಚಂದ್ರಶೇಖರ್, ಎಸ್. ೧೯೮೩. ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜಕೀಯ: ಕೆಲವು ಒಳನೋಟಗಳು (೧೮೮೧-೧೯೪೦). ಬೆಂಗಳೂರು: ಅಂಕಣ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಶಿವಕುಮಾರ ಪಿ. ವಿ. ಈ, ವೀಣಾ. ಮತ್ತು ಎ. ಷಣ್ಮುಖಿ. ೨೦೧೬. “ಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಅಸ್ಥಿತ್ವ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳವಳಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದ ಸ್ವರೂಪ” ಚಿಂತನ ಬಯಲು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ. ಸಂಪುಟ-೪, ಸಂಚಿಕೆ-೩.
- ಹೆಗಡೆ, ದಿನೇಶ. ೨೦೧೦. “ದ್ರಾವಿಡ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಚಳವಳಿಗಳು”. ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಪುಟ ೩: ಭಾರತ ಉಪಖಂಡದ ಆಧುನಿಕ ಚರಿತ್ರೆ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳು. (ಸಂ). ವಿಜಯ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಡ. ಹಂಪಿ: ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ಐಲಯ್ಯ, ಕಂಚ. ೨೦೦೯. ದಲಿತ ತತ್ವ (ಅನು). ಬಿ. ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿ. ಗದಗ: ಲಡಾಯಿ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಮುನಿಶಾಮಪ್ಪ, ಎ. ೨೦೦೯: ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳವಳಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಬೆಂಗಳೂರು: ಕಾಲ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಸದಾನಂದ, ಜೆ.ಎಸ್. ೧೯೯೨. “ಮೀಸಲಾತಿ: ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆ”. ಅರಿವು ಬರಹ. ಕೊಣಾಜೆ (ದ.ಕ): ಅರಿವು ಬರಹ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಸಂಚಿಕೆ-೨. ಪುಟ, ೩೬-೫೫.
- ಸದಾನಂದ, ಜೆ.ಎಸ್. ೧೯೯೪. “ಶ್ರೀ ದೇವರಾಜ ಅರಸು: ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಹಾವನೂರು ಆಯೋಗದ ವರದಿ”. ಅರಿವು ಬರಹ. ಕೊಣಾಜೆ (ದ.ಕ): ಅರಿವು ಬರಹ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಸಂಚಿಕೆ-೨. ಪುಟ, ೩೮-೬೦.
- ತೆಲಗಾವಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ. ೧೯೯೯. ಚರಿತ್ರೆ ವಿಭಾಗ ಮಾಲೆ-೫, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಚಳವಳಿಗಳು. ಏಕಿಕರಣೋತ್ತರ ಚಳವಳಿ ಸಂಪುಟ ೫. ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ನಾಯಕತ್ವದ ಸವಾಲುಗಳು

*ಪವನಕುಮಾರ ಕೆ.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ,
ರಾಣಿ ಚನ್ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಳಗಾವಿ, ಕರ್ನಾಟಕ.

ಸಾರಾಂಶ:

ಮಹಿಳೆಯರು ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲಿಂಗ ಭೇದ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಭೇದ ಭಾವಗಳಿಗಿಂತ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದುದು. ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವುದು ವಿಶ್ವದ ಅತಿ ಮುಂದುವರಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೆನಿಸಿದ ಅಮೇರಿಕಾ ಯೂರೋಪ ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಲಿಂಗ ಭೇದದ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳು ವಿಶ್ವದ 21 ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿವೆ ಎಂದಾಗ ಹಾಗೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಕೆಳದರ್ಜೆಯವರು ಎಂಬ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಂಬಿಕೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇನ್ನೂ ಬಲವಾಗಿದೆ ಎಂದಾಗ ಈ ಲಿಂಗ ಭೇದದ ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಬಲವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದೆ ಎಂಬುದರ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಭೇದ- ಭಾವಗಳನ್ನು ತೋಡಿದು ಹಾಕುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮಾನವ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಅಮೇರಿಕಾ ಸಿವಿಲ್ ಯುಧ್ಧ ಫ್ರೆಂಚ್ ಕ್ರಾಂತಿ ಈ ದಿಕ್ಕಿನತ್ತ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಮಾನವರನ್ನು ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷಪಾತವಿಲ್ಲದೆ ಮಾನವರನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಸತತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಅಮಾನವೀಯ ಧೋರಣೆಗಳು ಆಚರಣೆಗಳು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಎಲ್ಲಾ ಮಾನವತಾವಾದಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಿದೆ.

ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು: ಮಹಿಳಾ ನಾಯಕತ್ವ, ಸ್ತ್ರೀವಾದ, ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ:

ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯು ಆಗೋಚರವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಪುರುಷರು ಮಾತ್ರ ಇರುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಹಾಗೂ ಮಹಿಳಾ ವಿಮೋಚನಾ ಚಳುವಳಿಗಳು ಹೊರತಂದಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯೆಂದರೆ ಯಾರು? ಮಹಿಳೆಯೆಂದರೇನು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಇವಾಗಿವೆ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಸರ್ಕಾರ ಜ್ಞಾನಶಿಸ್ತುಗಳು ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ? ಮಹಿಳೆಯ ಗುರುತು ಚಹರೆ ಏನು? ಆಕೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನವೇನು? ಆಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳೇನು? ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಾವು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮಗೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಸವಾಲುಗಳು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗಳು ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಸಮಾಜವು ಹೇಗೆ ಪರಿಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಹಿಳೆಯರೂ ಕೇವಲ ಜೈವಿಕ ಘಟಕವೋ ಅಥವಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಘಟಕವೋ? ಅವಳ ಕಾರ್ಯಭಾರ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕೇವಲ ಕುಟುಂಬವೋ? ಅಥವಾ ಸಮಾವೇಶವೋ? ಅವಳು ಕೇವಲ ಗೃಹಣಿಯೋ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ನಾಗರಿಕಳೋ? ಎಂಬ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಚರ್ಚಾಯಿತವಾಗಿವೆ.

ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಗೆ:

ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಗಂಡು-ಮಕ್ಕಳ ಹಿತಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಸಾಧನ-ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಜೈವಿಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿ ನೋಡುವ ಪರಿಯಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಸಮಾಜವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಘಟಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಲು ಸಿದ್ಧವಿಲ್ಲ. ಜೈವಿಕ ನಿಯತಿಯ ಅಂಗ ಸಂಬಂಧಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವಳು ಗಂಡನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಜೈವಿಕ ನಿಯತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಭಾವನಿಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವುದು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಬುದ್ಧಿ-ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಜ್ಞಾನವೆಂಬುದು, ಪುರುಷ ಪಾಲಾಯಿತು. ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಭಾವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಯಿತು. ಮಹಿಳೆಯು ಭಾವ ನಿಷ್ಠಾದರೆ ಪುರುಷರು ಬುದ್ಧಿನಿಷ್ಠರಾದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಪುರುಷರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಕನಿಷ್ಠರು ಎಂಬ ಏಣಿ ಶ್ರೇಣಿಗಳೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದವು. ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆಲ್ಲವೂ ಎರಡನೇಯ ದರ್ಜೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಸಂಗೋಪನೆಗಿಂತ ಸಂಪಾದನೆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಮೇಲು ಎಂದಾಯಿತು. ಸಬಲೀಕರಣವೆಂದರೆ ಮಹಿಳೆ ಆತ್ಮಗೌರವ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹೊಂದುವುದು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ, ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಆತ್ಮಭಿಮಾನ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಆಕೆ ಸಬಲೆಯಾದಂತೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಪ್ರಶ್ನೆ 1980 ರ ದಶಕದ ನಂತರ ಹೆಚ್ಚು ಚರ್ಚೆಗೆ ಗ್ರಾಸವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಈ ಚರ್ಚೆ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಇಂದಿಗೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದು ಒಂದು ರೀತಿ ಅಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಮಹಿಳಾ ನಾಯಕತ್ವ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದೇ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನದಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಯೇ? ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಾನಮಾನದಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚಳವೇ? ಹೀಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಂಶಗಳು ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳಾವಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಮಹಿಳಾವಾದಿಗಳ ಮುಂದೆ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ವಿಭಿನ್ನ ನಿಲ್ಲುವುಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಉದಾ: ಮಹಿಳೆಯರ ರಾಜಕೀಯ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಚುರುಕುಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳಾವಾದಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಮಹಿಳಾವಾದಿಗಳ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟರೆ ಅವರು ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುವಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ ನಿರ್ಮಾಣವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮಹಿಳೆಯರ ರಾಜಕೀಯ ಸಬಲೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ನಿಲುವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳಾವಾದಿಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಮೀಸಲಾತಿಯಿಂದ ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಹಿಳಾವಾದಿಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ

ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ಚರ್ಚೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದಾದರೆ ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯ ಸಬಲೀಕರಣವೊಂದನ್ನು ನಾವು ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದಂತಹ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಸಂವಿಧಾನದ 73 ಮತ್ತು 74 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡೆಯನ್ವಯ ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ.33.3 ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯ, ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ, ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ತೆಲುವಂತಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಸ್ಥಾನಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ನಾಮಮಾತ್ರವಾಗಿ ಲಿಂಗಾಧಾರಿತವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಅದು ಲಿಂಗಾಧಾರಿತವಾಗಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ದೃಢಪಡಿಸಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಹಿನ್ನೆಡೆಯಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಶಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರದೆ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಕಾರಣಗಳಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು:

ಜೆನ್ನಿಫಾಸ್ಟರ್ 'ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನವೆಂದರೆ, ಬಹುಪಾಲು ಜನತೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆ ಪುರುಷ ಚಾಲಿತ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತುವ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆ ಇದ್ದಂತೆ' ಎಂದರೆ ಸಾಂಡ್ರಾ ಕಾಯ್ನ್, 'ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ಜ್ಞಾನವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ವಿಮೋಚನೆಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. 'ಗ್ರೇಟಾಹಾಫ್ ಮನ್ ನೆಮಿರಾಫ್, 'ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗೆ, ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಮಾದರಿಯನ್ನೊದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ' ಎಂದರೆ ಡಿಕ್ಕಾನಾ ಗ್ರಾಸ್ ಮನ್‌ಖಾನ್, ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂದರೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜ್ಞಾನದ ಆಧ್ಯಂತಿಕೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಮೂಲಕ ಈವರಿಗೂ ಉತ್ತರಿಸಲಾಗದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕುವ ಕ್ರಿಯೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫ್ ಕೆಂಟ್ 'ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ' 1980ರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಬ್ರಿಟನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ನಂತರ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ, ಯುರೋಪ್, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ನ್ಯೂಜಿಲ್ಯಾಂಡ್, ಏಷ್ಯಾ ಹಾಗೂ ಅರಬ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನದ ಪದವಿ ಮಟ್ಟದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಪಡೆದಿರಬಹುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ವಿರೋಧವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಮಾನ್ಯತೆ ಅಧ್ಯಯನದ ಅಗತ್ಯವನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ವರ್ಗವನ್ನು ಅದು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವರ್ತುಲದೊಳಗೆ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಹೋರಾಟವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾಯಿತು ಎಂದು ಬ್ರಂಟ್ ಮುಂತಾದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಸವಾಲುಗಳು:

ಇಂದಿನ ಭಾರತದ ಮಹಿಳೆ ಸ್ವತಂತ್ರರದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಮುಂದೆ ಸಾಧಿಸಲು ಅಪಾರ ಅವಕಾಶಗಳ ಬಾಗಿಲುಗಳು ತೆರೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಅವಳು ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಇತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಕೆಳಕ್ಕೆಳೆಯಲೂ ಅನೇಕ ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳು ಕಾದು ನಿಂತಿವೆ. ಭಾರತ ಇವತ್ತು ಎಲ್ಲ ರಂಗಗಳಲ್ಲೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ ಇದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ದೈರ್ಯದಿಂದ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಸಹಜವೆಂಬಂತೆ ನಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವಳಿನ್ನೂ ಎರಡನೆ ದರ್ಜೆ ಪ್ರಜೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬುದು ಢಾಳಾಗಿಯೇ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವಳಿನ್ನೂ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಮುಖ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಬರಲಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಅದರ ಒಳ ನೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿರುವ ಹಲವಾರು ಆಯಾಮಗಳಿವೆ.

ಇತ್ತಿಚ್ಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗತ್ವ ಸಮನ್ವಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಬೆಳೆಯದೊಡಗಿದೆ ಇದು ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ಸಮಾನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನ ಅವಕಾಶ-ಅಧಿಕಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಹಂಚುವಿಕೆಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಇದನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಶಾಸನ-ಕಾನೂನುಗಳಲ್ಲಿ ಓಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಆಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಚಲಾವಣೆಗೆ ತರಲಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳೆ ಎಂಬ ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಹಾಗೂ ಸಮಾನ ಸ್ಥಾನ- ಮಾನವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಎರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯದೇ ವಿಚಾರಗಳು. ಏಕೆಂದರೆ ಎಷ್ಟೂ ಬಾರಿ ಮಹಿಳೆ ಎಂಬ ಗೌರವ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ ಸಹಜವೆಂಬಂತೆ, ಅಸಮಾನತೆಯಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ಜೀವಿಗೂ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕು ಸಮಾನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿಲ್ಲ ಲಿಂಗತ್ವ ಸಮನ್ವಯವೆನ್ನುವಂತದ್ದು ಈಗಾಗಲೇ ಸಾಧಿತವಾಗಿರುವಂತಾ ನೆಲೆಯಾಗಿರದೇ ಮಹಿಳೆ ಹಾಗೂ ಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ಮನದಾಳದಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ.

ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ವರ್ಗೀಕರಣಕ್ಕೆ ಅವರೊಳಗಿನ ಜೈವಿಕ ಭಿನ್ನತೆಗಳು ಮೂಲ ಆಧಾರ. ನಿಸರ್ಗದತ್ತವಾದ ಭಿನ್ನತೆ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗುವಂತೆ ಅವರ ದೈಹಿಕ ಮಾನಸಿಕ ರಚನೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅವರದ್ದೇ ಆದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಜೈವಿಕ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಹಿಗ್ಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭಿನ್ನತೆಯ ಆಧಾರದಿಂದಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ-ಕನಿಷ್ಠತೆಯೆಂಬ ಶ್ರೇಣಿಕರಣವನ್ನು ಸಮಾಜ ಮಾಡಿದೆ. ಲಿಂಗತ್ವದ ರಾಜಕಾರಣವು ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮರೆಮಾಚಿದೆ. ಧೈರ್ಯ-ಸಾಹಸ ಆಕ್ರಮಣಶೀಲತೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಮುಂದಾಳತ್ವ ಒರಟುತನ, ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ ಗಂಡುಗುಣಗಳು ಎಂದೂ ನಾಚಿಕೆ ಸಂಕೋಚ, ಸಹನೆ, ತಾಳ್ಮೆ ಪುಕ್ಕಲುತನ ಹಿಂಬಾಲಕತ್ವಗಳು ಹೆಣ್ಣುಗುಣಗಳೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಗುಣಗಳಿರುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಗಂಡಸರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರು ಕನಿಷ್ಠರು ಎಂಬ ಮನೋಭಾವ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ತೋಳ್ಬಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಂಡಸರು ಬಲಿಷ್ಠರಾದುದರಿಂದ ಅವರು ಆಳಬೇಕಾದವರು ಹೆಂಗಸರು ದುರ್ಬಲರಾದುದರಿಂದ ಅವರು ಆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದವರು ಎಂದು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ

ನಂಬಿಸುತ್ತಾ ಬರಲಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಆಧಾರದಿಂದಲೇ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ನೆಲೆ- ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾ ಬರಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಬಲ ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಪೂರ್ವಗ್ರಹ ಪೀಡಿತವಾದುದು ಮನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು ಯಾರು ಇಲ್ಲ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಅಸಮಾನತೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವಂತದ್ದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲೇ ಭಿನ್ನತೆಯಿದೆ ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಅಸಮಾನತೆಯ ಬೀಜ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಪರಿಸರವನ್ನು ಮರೆತು ಅಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರವನ್ನೇ ತನ್ನ ಪರಿಸರವೆಂದು ನಂಬಿ ಆ ಕುಟುಂಬ ಎಲ್ಲಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ಗೃಹಕೃತ್ಯ ಮನೆವಾರ್ತೆ ಮಕ್ಕಳ-ವೃದ್ಧರ ಪಾಲನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿನ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಪುರುಷ ನಿರ್ಮಿತ ಸಮಾಜ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಏಕಪಕ್ಷೀಯ ಸಾರ್ಥವಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತನಗೆ ಬೇಕೆಂದಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವನು ಪುರುಷ ಎಂದು. ನಾವು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ರಕ್ಷಕಳು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ, ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ಮಾಪಕಳು ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಪುರುಷ ನಿರ್ಮಿತ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಪಾಲಿಸಬೇಕು, ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕಷ್ಟೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ಏರುಪೇರಾದರೂ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲ. ಆದರೆ ಈ ಕುಟುಂಬ ಸಮಾಜ ನೈತಿಕತೆಯ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪುರುಷ ತನಗೆ ಬೇಕೆಂದಂತೆ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗಿರುವುದು ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ನೀನು ಹೀಗಿರಬೇಕು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ತನಗೆ ಬೇಕೆಂದಂತೆ ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿರುವುದು, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಕೋಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿರುವುದು, ಅಸಮಾನತೆಯ ನೆಲೆಯ ಬಲಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ನಡುವಿನ ಆಧಾರದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದದ್ದು ನಮ್ಮ ಪುರುಷ ಕೇಂದ್ರಿತ ಸಮಾಜ ಹೆಣ್ಣಿನ ನೈಜ ಅಲೋಚನೆ, ವಿವೇಕ, ಜ್ಞಾನ, ಆದ್ರ್ವತೆ, ಅಂತಃಕರಣ, ಪ್ರೀತಿ ಯಾವುದೂ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಚಾತಿ ಧರ್ಮ ಕೋಮುವಾದ ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋಂದು ಯುದ್ಧ, ಕೊಲೆ, ಹಿಂಸೆ, ಅನಾಚಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಇದೆಲ್ಲದರ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ಪುರುಷರೆ. ಹೆಣ್ಣು ಸದಾ ಬಯಸುವುದು ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿ, ಸಹನೆಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಿಜಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಪಾತ್ರವಿದ್ದರೆ ಅವಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಖಂಡಿತಾ ಇಷ್ಟು ಕ್ಷುದ್ರವಾಗಿ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಆಪ್ತವೂ, ಆದ್ರ್ವವೂ ಆಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಮಹಿಳೆಯ ಮುಂದಿರುವ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲು ಇದೇ ಆಗಿದೆ.ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೌದ್ಧಿಕತೆ ಆಧುನಿಕತೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಾಜ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಈ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರ್ ರೂಪಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಮಹಿಳಾ ನಾಯಕತ್ವದ ಹಿನ್ನೆಲೆ:

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು ಭಾರತದ ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಹಕ್ಕುಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಹವರ್ತಿಗಳಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾನವೇತನಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಪ್ರವೇಶದ ಹಕ್ಕು ಹಾಗೂ ಸಮಾನ ರಾಜಕೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ದೊರಕಬೇಕಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆಯರ ಅನುವಂಶೀಕ ಕಾನೂನುಗಳಂತಹ ಭಾರತದ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದೊಳಗಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮೂರು ಹಂತಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲ ಹಂತ 19ನೇ ಶತಮಾನದ

ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಯುರೋಪಿಯನ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗಳು ಸತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಮಾತನಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಎರಡನೇಯ ಹಂತ 1915ರಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದವರೆಗೆ ಗಾಂಧಿಜಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮೂರನೇ ಹಂತ ಮದುವೆಯ ನಂತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿ ಹಕ್ಕು ನೀಡುವುದರ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರಿಸಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆಯರು ಚಳುವಳಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಗತಿಯ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮಹಿಳೆಯರು ಇನ್ನು ಅನೇಕ ತಾರತಮ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇದ್ದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ಲಭ್ಯವಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಪನಯದಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನಯ ಯಾವುದೇ ಬೇಧಭಾವಗಳಿಲ್ಲವೇ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕಿ. ಪೂ 3ನೇ ಶತಮಾನದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿ ಕೇವಲ ಪುರುಷ ಅವಲಂಬಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಾದ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಮುಂದುವರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಕ್ರಿ. ಪೂ 3 ನೇ ಶತಮಾನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡು ಜೈನ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದವು ಬೌದ್ಧ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪುರುಷ ಸಮಾನ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ನಂತರ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕೆಲವು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಿತಾರದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮುದಾಯಿಕವಾದ ಒಂದು ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಮೈತ್ರಾಯಿ ಚೌಧರಿಯವರ ಪ್ರಕಾರ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿಯಂತಲ್ಲದೆ ಭಾರತದ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಪುರುಷರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ನಂತರ ಮಹಿಳೆಯರು ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರವರ್ತಕರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಾಲಕಿಯರಿಗಾಗಿ ಮೊದಲ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಪುಲೆ 1848, 1882ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಪಠ್ಯವಾದ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ನಡುವಿನ ಹೋಲಿಕೆ ಬರೆದ ತಾರಾಬಾಯಿ ಶಿಂಧೆ ಇವರು ಪ್ರಮುಖರು. ಇತಿಹಾಸ ಓದಿದಂತೆ ಭಾರತದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಅವರ ಮೂಲಭೂತ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮಾಜದಿಂದ ಅನಾನುಕೂಲತೆಗಳಿಂದ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದರು. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿ ಬದಲಾವಣೆ ಆದ ಹಾಗೆ ಸಮಾಜವು ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಿಳಾ ಇತಿಹಾಸ ಯೋಜನೆ) ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಅನೇಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಪುರುಷ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ನಾಯಕತ್ವದ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ತೆರೆಯುವಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಶ್ವದ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೇಶಗಳ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಹೊಸ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳಾ ನಾಯಕರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ನಿರಂತರವಾಗಿ

ವಿಕಸನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಮತ್ತು ಹೊಸ ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆ ಅದು ಸಮಾಜವಾಗಲಿ ಸಂಘಟನೆಯಾಗಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ನಾಯಕತ್ವದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಮಾನ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಇಲ್ಲದೇ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ತಂಡಗಳಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮತ್ತು ಸಹಯೋಗವನ್ನು ತರುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತ ನಾಯಕತ್ವದ ತಂಡಗಳ ನೇತೃತ್ವದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಉತ್ತಮ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. 21ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಅಗತ್ಯ ಗುಣಗಳು ಸಹಯೋಗ, ಸಂಪರ್ಕ, ಅನುಭೂತಿ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಸ್ವಭಾವತಃ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಾಗಿದ್ದು, ಹೆಚ್ಚು ಸುಸ್ತೀರ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ ಅನೇಕ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳಾ ನಾಯಕರು ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಪುಲೆ, ರಮಾಬಾಯಿ, ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ, ಸೋನಿಯಾ ಗಾಂಧಿ, ಪುಲನ್‌ದೇವಿ, ಜಯಲಲಿತಾ, ಮಮತಾ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ, ಮಾಯಾವತಿ, ಸುಶ್ಮಾ ಸ್ವರಾಜ್, ವಸುನಂದರಾರಾಜೆ, ಶೀಲಾ ದಿಕ್ಷಿತ್, ಪ್ರತಿಭಾ ದೇವಿಸಿಂಗ ಪಾಟೀಲ, ಮೀರಾ ಕುಮಾರ, ಶೋಭಾ ಕರಂದ್ಲಾಜೆ, ಸ್ವತಿ ಇರಾನಿಯಂತಹ ಅನೇಕ ಮಹಿಳಾ ನಾಯಕರಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ನಾಯಕತ್ವ:

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 1983 ರಲ್ಲಿ ಡಾ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದಾಗ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸುವ ಶಾಸನವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಕರ್ನಾಟಕವು ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ 25% ಪ್ರತಿಸ್ಥಿತ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮಿಸಲಿಡಲು ಮುಂದಾಗಿದ್ದು ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಲು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಬಲ ಮಹಿಳಾ ಲಾಬಿ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ನಗರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಿಡಲು ಕರೆ ನೀಡುವ 73 ಮತ್ತು 74 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತಿನಿಧ್ಯ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಕ್ರಮವಾಗಿ 51.14%, 55.15%, ಮತ್ತು 53.21% ಅಗಾಧವಾದ ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಅಡೆತಡೆಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ವೇಗಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂದು ಮಹಿಳೆಯರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯ ಸೂಚಿಯನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಪೋಷಣೆ, ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಬದಲಾವಣೆಯ ಏಜೆಂಡಾಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆ ಮತ್ತು ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಸ್ಥಾನ ಮಾನ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ನೀಡಿಲ್ಲ. ವಿಧಾನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೀನಾಯ ಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾನವಾಗಿದೆ. 2013 ರ ಚುನಾವಣೆಯ ಮೇಲಿನ ಅಧ್ಯಯನವು ಮಹಿಳೆಯರ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಪುರುಷರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಲಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬಹಿರಂಗ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಚುನಾವಣೆ ಆಯೋಗದ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು 224 ವಿಧಾನ ಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಪೈಕಿ 113 ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿದ್ದ 176 ಮಹಿಳಾ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಪೈಕಿ ಕೇವಲ ಆರು ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾತ್ರ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಆರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಂದರೆ ನಿಪ್ಪಾಣಿ, ತೇರದಾಳ, ಕುಮಟಾ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಗ್ರಾಮಾಂತರ (ಎಸ್.ಸಿ), ಕೋಲಾರ ಚಿನ್ನದ ಕ್ಷೇತ್ರ (ಎಸ್.ಸಿ), ಪುತ್ತೂರು, ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೋತ 169 ಮಹಿಳೆಯ ಪೈಕಿ 159 ಜನರು ಲೇವಣಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸತ್ತಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

ಉತ್ತಮವಾಗಿಲ್ಲ 2014 ರ ಲೋಕಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 21 ಮಹಿಳೆಯರು ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿದ್ದರು ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆ ಮಾತ್ರ ಗೆದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರೆದು 2018 ರ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ 219 ಮಹಿಳಾ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಪೈಕಿ ಕೇವಲ ಎಂಟು ಮಹಿಳಾ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಗೆದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ಉಪ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಹಿಳಾ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಗೆದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಓಟ್ಟು ಹತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಂದರೆ, ನಿಪ್ಪಾಣಿ(ಶಶಿಕಲಾ ಜೋಶಿ), ಬೆಳಗಾವಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ (ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೆಬ್ಬಾಳಕರ), ಖಾನಾಪೂರ (ಅಂಜಲಿ ನಿಂಬಾಳ್ಕರ), ಕಲಬುರಗಿ ಉತ್ತರ ಕ್ಷೇತ್ರ (ಕನಿಜ್ ಫಾತಿಮಾ), ಕುಂದಗೊಳ ಕ್ಷೇತ್ರದ (ಕುಸುಮಾವತಿ ಶಿವಳ್ಳಿ), ಕಾರವಾರ ಕ್ಷೇತ್ರ (ರೂಪಾಲಿ ನಾಯ್ಕ), ಹಿರಿಯೂರ (ಕೆ ಪೂರ್ಣಿಮಾ), ಕೋಲಾರ (ಎಂ ರೂಪಕಲಾ), ಜಯನಗರ ಕ್ಷೇತ್ರ (ಸೌಮ್ಯ ರೆಡ್ಡಿ), ರಾಮನಗರ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ (ಅನಿತಾಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ), ಒಟ್ಟು ಹತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಗೆದ್ದಿದ್ದಾರೆ. 2013 ಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ 2018 ರ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಗೆದ್ದಿದ್ದು ಉತ್ತಮವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಮಹಿಳಾ ನಾಯಕತ್ವಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಹಿಳಾ ನಾಯಕರು ಮಂತ್ರಿಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ಒಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ ಅದು ಶಶಿಕಲಾ ಜೋಶಿ (ಮುಜರಾಯ, ಹಜ್, ವಕ್ಬೋರ್ಡನ) ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. 30 ಜನ ಮಂತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆಗೆ ಮಂತ್ರಿ ಸ್ಥಾನ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಸಂಸತ್ತು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಲು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1996ರಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಮಸೂದೆಯ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಕ್ಷಗಳು ಬಿಜೆಪಿ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್, ಜೆಡಿಎಸ್, ಕೇವಲ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಶಾಸನವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವ ವಾಸ್ತವದ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಇದು ವಾಸ್ತವ ಏನೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಕಾಯಿದೆ ಜಾರಿಗೆಯಾಗಿಲ್ಲ.ಮಹಿಳೆಯರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಭೂದೃಶ್ಯವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಮಹಿಳೆಯರು ಪಕ್ಷದ ರೇಖೆಗಳಾದ್ಯಂತ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ ಮಾಡಲು ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, 2008ರ ರುವಾಂಡನ್ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನ 56% ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ಮಹಿಳೆಯರು ಅವರು ಭೂಮಿಯ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆಯಂತಹ ವಿವಾದಾತ್ಮಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವ್ಯವಹರಿಸಿದರು ಬ್ರಿಟನ್‌ನ ಮಹಿಳಾ ಸಂಸದರು ಅನೌಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗ ಕಾನೂನು, ಸಮಾನ ವೇತನ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯದಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ಪಕ್ಷದ ರೇಖೆಗಳಾದ್ಯಂತ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಷನ್-2025 ಡಾಕ್ಯುಮೆಂಟ್ ರಾಜ್ಯವು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸರಾಸರಿಯಾಗಿರುವ ಕನಿಷ್ಠ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಜೀವನವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅಡೆತಡೆಗಳು ಹಲವು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ-ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಪರೆನ್ಸಿ ಇಂಟರ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವು ನಾಲ್ಕನೆ ಅತ್ಯಂತ ಭ್ರಷ್ಟ ರಾಜ್ಯ ಎಂದು ಶ್ರೇಣಿಕೆರಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ಥಿರತೆಯ ಹಂತ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಪುರುಷರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ರಿಯಾಲಿಟಿ ಮಾಡಲು ಧನಾತ್ಮಕ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತರಬಹುದು. ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಸಮೂಹವು ನಾಯಕತ್ವದ ರೂಪಾಂತರದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಬಹುದು. ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಉನ್ನತಿಗೆ ಪೂರ್ವ ಷರತ್ತಾಗಿರುತ್ತದೆ

ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಮಹಿಳೆಯರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಂತಹ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಕಳೆದ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವು ಪುರುಷ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ 2013 ರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಇಬ್ಬರು ಮಹಿಳಾ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಚಿವೆ ಉಮಾಶ್ರೀ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆ ಸಚಿವೆ ಗೀತಾ ಮಹದೇವ ಪ್ರಸಾದ್. 2018 ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ 30 ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ನಮಿನಿಸ್ಟರ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆಗೆ ಮಂತ್ರಿಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮುಜರಾಯಿ, ಹಜ್, ವಕ್ಫ್‌ಬೋರ್ಡ್ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಶಶೀಕಲಾ ಜೊಲ್ಲೆಯವರಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಈ ರೀತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಡೆತಡೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತ ಪ್ರವೇಶ, ಮಾನಸಿಕ ಅಡೆತಡೆಗಳು ಮಹಿಳೆಯರ ಕಡಿಮೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಕೆಲವು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಾದರಿಗಳಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಲಾಗಿದೆ, ಇದು ರಾಜಕೀಯ ವೃತ್ತಿಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ ರಾಜಕೀಯ ಅಡೆತಡೆಗಳು ಪಕ್ಷದ ಬೆಂಬಲದ ಕೊರತೆ. ಪಕ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಸಕಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಬಲೀಕರಣ ಲಿಂಗ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಕೀಯ ಭೂದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕತ್ವವು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ:

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜ, ಸಮುದಾಯ ಘಟಕವನ್ನು ಸಶಕ್ತೀಕರಣಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂದಾದಲ್ಲಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಒಂದಿಷ್ಟು ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವನ್ನು ಯೋಜನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನೇನೂ ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಸರ್ಕಾರದ ಅರಿವಿಗೆ ಬಾರದೇ ಕೆಲ ಕಾರ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಸಮಾಜ ತನ್ನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ಅಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾರ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೇಗಿರಬೇಕು, ಅದರ ಇತಿಮಿತಿಗಳೇನು ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳೇನು ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ಗಟ್ಟಿ ಶಾಸನ ರೂಪಿಸುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಉಳಿದಂತೆ ಅದಲ್ಲವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಬೇಕಿರುವುದು ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಹಿಳೆಯ ಸುಷ್ಠವಾಗಿರುವ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದದ್ದು. ಮಹಿಳೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮನೆ, ಸಮಾಜ, ದೇಶ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಮಾನವನ ಅಸ್ತಿತ್ವವೂ ಸಹ ಕುಸಿದು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳೆ ಮಾಡಲಾಗದ ಕೆಲಸ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಈ ಸುಪ್ತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಚಲನಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಹಿಳೆಯ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಕುಲದ ಬದುಕು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡು ಸಮಾನವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸುಭದ್ರ ಸಮಾಜ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಅಶಕ್ತರು, ಅಸಮರ್ಥಳು, ದುರ್ಬಲಳು ಎಂದು ಪದೇ ಪದೇ ಹೇಳಿ ಅವಳ ಆಂತರಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಿ ದಾಸಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಶತಶತಮಾನಗಳೆ ಕೆಳೆದಿವೆ. 21 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ

ವೈದ್ಯೆಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕಿಯಾಗಿ, ಎಂಜಿನಿಯರ್ ಆಗಿ, ವಿಮಾನ ಚಾಲಕಳಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕಿಯಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಹಲವರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಹತ್ತು ಹಲವು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಯೋಜನೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಹಾಗೂ ಕಾನೂನಿನ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಭಾರತದ ಮಾನಿನಿಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಧಾರಿಸಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಸಹ ಲೈಂಗಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಸಾವುಗಳಿಗೆ ಬರವಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀ ಹಿತಾಶಕ್ತಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕಾದ ಸ್ತ್ರೀಯೇ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿರೋಧಾಭಾಸಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು ಸೂಜಿಗದ ಸಂಗತಿ. ಪುರುಷ ಕೂಡಾ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಕೋಡುತ್ತಾರೆಯೇ ವಿನಃ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರಿಗನೇ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪುರುಷರು ಸಹಕರಿಸಿದರು ಮಹಿಳೆಯರು ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಸಮಾಜದ ಪುರುಷರ ಹಾಗೂ ಕೆಲ ಸಂಧರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮನೋಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಶೇ 48.2 ರಷ್ಟು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಬಲರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಸಮಾಜ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ಇದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹೃದಯಂತರಾಳದಿಂದ ಬಂದರೆ ಇನ್ನು ಅನುಕೂಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಂಡಿತ ಜವಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ಅವರು ಆಗ ಹೇಳಿದ ಮಾತು “ To awaken the people, it is women, who must be awakened once is on the move she is on the move the family moves, the villages moves and nation moves.” ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಾದ ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂನವರು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ನೆಹರೂರವರ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಅರ್ಧದಷ್ಟಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ಅವರು ಹೊರಗುಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದರ ಪ್ರಮಾಣವು ಪುರುಷರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ 50 ಶೇಕಡಾದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಒಡೆತನವು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮಿತವಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯು ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಹೊಂದಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಸುರಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ನೀಡಬೇಕು.

ಭಾರತದ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೌಟುಂಬಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತ್ರ ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ. ಈಗ ತೋಟ್ಟಿಲು ತೂಗುವ ಕೈ ರಾಜ್ಯವನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಛಾಪವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದೆ, ಆದರೂ ಇನ್ನೂ ಮಹಿಳೆ ದುರ್ಬಲೆ, ಎರಡನೇ ದರ್ಜೆಯ ನಾಗರಿಕರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಿಗೆ ಇರುವಷ್ಟು ಗೌರವಯುತವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಈಗಲು ಇಲ್ಲ. ಈ ನಡುವೆಯೇ ಮಹಿಳೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಕ್ಷರಳಾಗಿ ಸುಶಿಕ್ಷಿತಳಾಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಮಹಿಳೆ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಬಲೀಕರಣಗೊಳ್ಳಲು ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಇವೆ. ಈಗ ಮಹಿಳಾ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಮಹಿಳೆಯ ಮೇಲಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸಲು ಕಾನೂನು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಕುಟುಂಬ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿವೆ. ವಿವಾಹ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಮಹಿಳೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಯಿದೆ ಕಾನೂನುಗಳು ಮಹಿಳಾ ಪರವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿಂಸಾಚಾರದಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರು ಮುಕ್ತರಾಗುವರೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಹುದು ಹೀಗೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಮಾನ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಿಂದ ದೇಶ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಸಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಧಾರಗ್ರಂಥಗಳು:

- 1) ಡಾ. ಎಸ್. ಇಂದಿರಾ “ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳು” ಶೃತಿಲೋಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು. (2010)
- 2) ಡಾ. ಶಾಲಿನಿ ರಜನೀಶ್ “ನಡೆ ಮುಂದೆ ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ದಾರಿ” ಸ್ವಪ್ನಾ ಬುಕ ಹೌಸ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು. (2011)
- 3) ಡಾ. ಎಂ. ಉಷಾ “ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ವಿಷಯಗಳು” ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ. (2004)
- 4) ಡಾ. ಡಿ. ಮಂಗಳಾ ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ, “ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನ ಒಂದು ಪ್ರವೇಶಿಕೆ” ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ. (2007)
- 5) ರೂಪಾ ಹಾಸನ “ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸವಾಲುಗಳು” ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ (2010)
- 6) ಎಸ್ ಅನಂತ “ಸಬಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ”
- 7) ಡಾ. ಟಿ.ಆರ್. ಚಂದ್ರಶೇಖರ, “ಮಹಿಳೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸವಾಲುಗಳು.”
- 8) ಛಾಯಾ ದೇಗಾಂವಕರ್, “ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳು ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಅಗತ್ಯತೆ.”
- 9) ಡಾ. ಜಯಶೀಲ ಪೌಕತ್ ಆಲಿ ಎಂ. ಮೇಗಲಮನಿ, ಸುಧಾಕರ ಎಸ್. “ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಿಸಾನ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್ಸ್ ಮಂಗಳೂರು. (2007)
- 10) ಡಾ. ಹೇಮಲತಾ ಎಚ್. ಎಂ. ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನ 2,ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶಕರು ಮೈಸೂರು.
- 11) <https://www.kla.kar.nic.in>ministry30/3/2022:9:15pm>
- 12) <https://bpac.in>2019/04participationofwomeninpolitics26/3/2022:8:20pm>
- 13) www.deccanherald.com28/3/2022:12:09pm
- 14) <https://www.thehindu.com>elections29/3/2022:10:45am>

Chanakya Alumni Office Bearers

Honorary President
Prof. M. Yariswamy

Department of Political Science, Karnatak University, Dharwad.

President
Prof. M. G. Khan

Department of Political Science, Karnatak University, Dharwad.

Vice-President
Sri. N. R. Balikai
Principal (Retd)

SJMV's Mahant Arts and Commerce College, Rayapur, Dharwad

Prof. B. M. Ratnakar
Chairman

Department of Political Science, Karnatak University, Dharwad.

Secretary
Prof. Harish Ramaswamy

Department of Political Science, Karnatak University, Dharwad.

Joint Secretary
Prof. Kamalaxi G. Tadasad

Department of Political Science, Rani Channamma University, Belagavi.

Treasurer
Prof. M. Yariswamy

Department of Political Science, Karnatak University, Dharwad.

Women Representative
Dr. Ratna N. Marreppagoudra

Department of Political Science, J.S.S. College, Dharwad.

Representative from among the Research Scholars
Dr. Basappa Athani

Department of Political Science, Karnatak University, Dharwad.

SUBSCRIPTION FORM

	PRINT ONLY (✓)
INDIVIDUAL (Annual Subscription)	500/-
INSTITUTION/ORGANISATION (Annual Subscription)	1000/-
OTHER COUNTRIES	\$ 500
Loose Copies (Per Copy)	₹ 250

Name of the Individual / Institution:

Address:

.....

.....

City: State:

Pin Code: Tel :

Email:

D.D Drawn on Bank:

Date: Amount:

Note: Remittance to be made in favor of Chanakya Alumni Association, Department of Political Science, Karnatak University, payable at Dharwad- 580003 by Cheque/ DD. The above rates are inclusive of postage

Publisher:

Chanakya Alumni Association

Department of Political Science

Karnatak University

Pavate Nagar, Dharwad

KARNATAKA, INDIA.

Advertisement Tariff

“Chanakya” will accept a limited number of corporate and institutional advertisements. The size of the journal will be 9.75"x 7.25" The tariff for the advertisement in each issue are as follows:

Position	Colour	Black and White
Back Cover	Rs 10,000	NA
Inside Cover	Rs 6,000	NA
Full Page	Rs 5,000	Rs 4,000

Request for advertisement in the journal may be sent to the Executive Editor in the Advertisement Request Form given below.

Advertisement Request Form

Dear Sir/ Madam,

We wish to advertise in “Chanakya” for _____ issue(s) in _____ position in Black and White/ Colour. Accordingly, a Demand Draft/ cheque, Bearing No. _____ dated _____ for Rs/\$ _____ drawn in favor of Chanakya Alumni Association, Department of Political Science, Karnatak University, payable at Dharwad- 580003 The above rates are inclusive of postage. The Advertisement content along with soft and hard copies of the art work are enclosed herewith. Please effect this from the next issue onwards.

Name _____

Address _____

City _____ Pin _____ Country _____

Phones _____

E-mail Address _____

Signature

NOTES FOR CONTRIBUTORS

Submission of Manuscripts :

Two identical copies of the manuscript each fully numbered and typed in double spacing throughout, on one side only of white A-4 size paper, plus a disk version of the article should be sent to the Executive Editor. The title of the article and the author's name and address should be typed on separate page of the beginning of the article. The second page should contain an abstract of 100-150 words and the title of the article, but not the author's name. Manuscripts over 25 pages are not encouraged. Papers may be submitted as e-mail but should necessarily be followed by one hard copy. Manuscripts should normally not exceed 6000 words. Manuscripts once submitted will not be returned. Manuscripts which are not in the style specified by the journal will be returned to the authors. The cover page of the paper should bear only the name(s) of the author(s), designation, official address, telephone number and e mail, title of the paper and brief curriculum vitae of the author(s) as the articles are subjected to anonymous pre-review by a peer group before being accepted for publication. Five off prints of each paper shall be supplied to the principal author along with a copy of the journal on payment.

Duplicity :

Dual submissions are not accepted. Please attach to every submission a covering letter confirming that all the authors have agreed to the submission and that the article/paper is not currently being considered for publication by any other Journal. Submission of an article/ book review of other item implies that it has not been published or accepted for publication elsewhere. When an article has been accepted for publication the author is strongly encouraged to send a copy of the final version on a rewritable computer disk, together with the hard copy 'typescript, giving details of the work processing software used.

References :

At the end of the paper, all references should be consolidated in a single alphabetical list starting on a new page. References to publications should be placed in the text, Reference should be indicated in the typescript by giving author's name, with the year of publication in parentheses. Authors are particularly requested to verify that each text references appear in the list, and vice versa. In addition to author's surname and first name(s) and intial(s), and the title of the book or article, references to books should always include the place of publication and publisher, and for journal articles, the volume number and page numbers.

Footnotes :

If there are a few points that require discussion in the article but not in the body of the text, numbered footnotes may be used. Numbered footnotes should be typed consecutively, double spaced, at the end of the paper, starting on a new page. Jargon should be avoided, technical terms not widely understood should be clearly defined; and the conclusions of statistical analysis should be clear as well as supported by

quantitative information in tables, footnotes and text as appropriate.

Note : A declaration to the effect that the article / research paper / opinion in it is solely the responsibility of the author should be enclosed.

plagiarism is seriously discouraged. If found guilty author is solely responsible.

Process charges of Rs. 1500/- shall be paid by the author/s subject to the acceptance of the article.

Book Reviews:

Authors/Publishers desirous of their book(s) to be reviewed in the journal should send two copies of the book to the Executive Editor.

All Submission may be sent to :

Executive Editor, 'Chanakya' Department of Political Science, Karnatak University,
Pavate Nagar,

Dharwad-580 003.

Tel. (Off) : 0836-2215223 (Mob) 9448379350

E-mail : harishramas1960@gmail.com

Read, Publish
and Advertise
in Chanakya

APPLICATION FOR MEMBERSHIP

1. Name : _____
2. Present Position : _____
3. Year in which you were a : _____
Student in the Department : _____
4. Present Postal Address : _____
(Any Change in this Address
Should be communicated to
the Secretary) _____
5. Permanent Address : _____
6. Details of Membership : _____

Patron Rs.10, 000/-	
------------------------	--

Donor Rs.5, 000/-	
----------------------	--

Life Member Rs.1, 000/-	
----------------------------	--

7. Mode of Payment

DD

Cheque

Challan

Date:

Signature of the Applicant

For Office Use

Signature of the Secretary

Signature of the Treasurer

Signature of the President/Honorary President